GLOUCESTER
SHIRE
LIBRARY
COUNTY LIBRARY

574.962

Class

Copy

a

H2C36

V2.I

Smithsonian
Institution
Libraries

Purchased from the

CULLMAN ENDOWMENT

PROSPER ALPINUS. Marosticensis
PH. & MED. ac PROFESSOR MEDICINAE PATAVINUS.

PROSPER ALPINUS. Marosticensis
PH. & MED. ac PROFESSOR MEDICINAE PATAVINUS.

A. Blakelock fecit.

PROSPERI ALPINI,
MAROSTICENSIS,
PHILOSOPHI, MEDICI,

In celeberrimo Lyceo Patavino Pharmaciae Professoris
Ordinarii, Hortique Medici Praefecti,

HISTORIAE AEGYPTI NATURALIS

PARS PRIMA.

Qua continentur

RERUM AEGYPTIARUM

LIBRI QUATUOR.

OPUS POSTUMUM

nunc primum

Ex auctoris Autographo, diligentissime recognito, editum; at-
que ex eodem Tabellis Aeneis XXV. illustratum
& uberrimo Indice auctum.

LUGDUNI BATAVORUM,
Apud GERARDUM POTVLIET,
MDCCXXXV.

ES. 2181.25
C115 14962
copy (V.I.)
COUNTY LIBRARY
H2C37

JOANNI EMO,

Patritio Veneto, Ædis Divi Marci

Procuratori, Bartholomæus

Sellari

S. D.

um sæpe cogitarem, Senator Præ-
stantissime, qua ratione quod ex-
optabam votis omnibus possem effice-
re, ut publica aliqua significatione
meam in Te summam observantiam
& Tibi, & omnibus notam facerem,
videremque non eam esse in me fa-
cultatem, ut aliquid ipse proferre possem, quod
Nomi-

DEDICATIO.

Nomini Tuo dicatum testatam faceret hanc meam in Te voluntatem, præsertim cum mea me vitæ ratio ab ineunte prope ætate suscepta alio avocasset; dolebam acriter vicem meam, quærebamque assidue qui mihi facem præferret, & viam aliquam commonstraret, qua ad id, quod tantopere cupiebam, aliquando pervenirem. Ecce autem dum persto propositi tenax, occasio oblata mihi benignitate Viri inter Patavinos non solum genere, sed etiam litteratura nobilis, Ludovici Campolungi, qui cum plurima præstiterit mihi, & adhuc præstet singularis humanitatis officia, etiam illud addidit, ut copiam faceret Bibliothecæ suæ; in qua magna cum voluptate frequenter versatus, inter alios egregios Codices, Opus Manuscriptum animadverti de rebus Ægyptiis a Prospero Alpino compactum, Philosopho ac Medico magni nominis, in Gymnasio Patavino olim Pharmaciæ Professore, Hortique Medici Præfecto; quod cum semel iterum ac sæpius libentissime perlegissem, dignissimum visum est quod e tenebris erutum lucem aspiceret; propterea quod & utilissima multa contineat & jucundissima.

Agit enim de victus ratione Ægyptiorum, eorumque balneis, exercitationibus, cibo, potu, temperamento atque habitu, morbis quibus conflictantur, medicamentis quibus utuntur: Salem exhibet Ægypti-

D E D I C A T I O.

ptiacum, atque nitrum, chalcanthum, alumen, lapides, plantas, radices, frutices, arbores; de quadrupedibus, piscibus; insectis Ægypti sermonem instituit: Ægyptum insuper describit doctissimorum virorum monumentis adeo celebrem, urbesque præcipuas regionis illius, quas ipse obivit, pyramides ejus, sepulchra, regimen, opes, ludos, populorum mores, ac religionem: Nili præterea fluminis incrementum, dimensionem, incisionem ad agros irrigandos ob oculos ponit, aliaque pertractat, quæ mirum quantum prodesse possint, & inquirentibus eruditionem, & Medicinam facientibus.

Hæc itaque mente reputans enixe rogavi, perpulique Virum cætera comem, deque litterarum gloria apprime sollicitum, ut, quando posset litterariam Rempublicam locupletare, quæ tanto bono careret, hanc mihi veniam daret, ut Codicem Alpini publici juris facerem. Cum impetrassem, nullam moram interposui quin statim opus eximium typis committerem. Id autem eo feci libentius quod mearum partium semper esse duxi, qui Cancellarii munere jam diu fungor in Lyceo Patavino, ea omnia diligenter curare, atque colligere, quæ ad ejus splendorem, famam, existimationemque quocumque modo pertinerent. Quod & feci antea pro virili, cum in moribus legibusque ejusdem colligendis, ac recensendis diu multumque desudavi, cum Profef-

DEDICATIO.

forum seriem indagavi, ac monumenta perlustravi, & faciam in posterum quanta maxima potero sedulitate, dum vivam, dum ætas valetudo virefque permittent. Quæ me causæ impulerint, ut librum viri Clarissimi ante hac nunquam editum divulgarem, exposui: quæ vero moverint ut Te Auspicem appellarem, multæ sunt, magnique momenti; quas persequi singulas necesse non est, ut pote minime obscuras. Movit inprimis longe lateque diffusa Nominis Tui amplitudo, quæ exterarum quoque barbararumque gentes implevit; quas cum adiisses lectus ab immortalis Republica, ut Venetam Majestatem pro dignitate sustineres, tanta prudentia & maturitate, tanta fide & integritate, tanta eloquentia & dicendi vi sustinuisti, ut non solum cumulate satisfeceris Patribus Sapientissimis, quibus nihil probatur nisi singulare, sed etiam nationes illas nihil alioqui præter se suaque extollentes, in admirationem pertraxeris. Non ignota loquor, sed omnibus manifesta, & consilii orbis terrarum sapientissimi judicio gravissimo comprobata, a quo virtutis tuæ præmium consecutus es, in Amplissimum Aedis Divi Marci Procuratorum Collegium honorificentissimo decreto cooptatus. Movit etiam incredibilis illa bonitas naturæ tuæ, qua in alto licet Fastigio collocatus, neminem soles à te rejicere, omnibus præsto es, omnibus benefacis. Qua factum est, ut cum Te potissimum Patronum habere cape-
rem,

DEDICATIO.

rem, *cujus se præsidio, & auctoritate tueretur*
Auctor jam inde ab initio præteriti seculi fato fun-
ctus, quantum mihi timoris incutiebat Magnitu-
do tua, ne ad Te accedere auderem, tantum mihi
adderet animorum perspecta palam incomparabilis
humanitas tua, ne hastas abjicerem, deque bono exi-
tu desperarem: præsertim cum universorum testi-
monio scirem, Te & litteris probe excultum esse,
omnigenaque eruditione instructum, quæ emines in-
ter Reipublicæ Proceres, & non modo litteras ada-
mare, sed etiam earum cultores impense fovere,
atque, omni ope juvare: quem si boni superi studio-
rum Moderatorem Gymnasio Patavino aliquando da-
bunt, præclare secum actum judicabunt, reque ip-
sa sentient qui se litteris abdiderunt, honestissimæ-
que huic palestræ operam navant. Ita enim mihi
persuadebam, fieri nullo modo posse, ut qui optimis
disciplinis à prima ætate imbutus fuisses, qui fla-
grares immensa cupiditate discendi, qui longe a
Patria maria terrasque emensus multa notasses,
Prosperum Alpinum non benignissime exciperes, na-
tum educatumque in sinu felicissimæ Venetorum Rei-
publicæ, a Principibus expetitur, Medicinam
profectum tanta cum laude in ipsa Alma Urbe Ve-
netiarum, mox datum ab Augusto Senatu Gymna-
sio atque Horto Patavino ejusdem Scientiæ Præ-
ceptorem, illum inquam Alpinum, qui eorum quæ
scripta reliquit ad memoriam sui nominis sempiter-
nam,

DEDICATIO.

nam, ad utilitatem Reipublicæ litterariæ, ad fructum uberrimum studiosorum, pleraque non ab aliis tradita accepit, sed præsens ipse vidit, præsens observavit, præsens scrutatus est; quæ autem præsens non vidit, a viris hausit peritissimis, ac fide dignis, qui longo temporis tractu iis in locis versati, atque in hoc unum intenti ea detexerunt. Quod si rem altius repetere velimus, & tempora jam pridem elapsa percurrere, alia occurret peculiaris ratio, eaque gravissima, cur opus hoc Tibi præcipue debeat, tuumque proinde sit; quodque necessario consequitur, non modo Auctorem, sed etiam Editorem in tuam tutelam recipias. Cum enim ex ea Familia ortum habueris habita inter Nobilissimas, ex qua cumplures exiere qui Venetum Nomen rebus præclare gestis domi, forisque illustrarunt, inter quos (ut de aliis taceam, quos nimis longum esset enumerare) is, qui Tibi in eadem Dignitate raro exemplo successit, Angelus, Frater tuus, Byzantium missus turbulentissimis, quæ adhuc durant, illius Imperii temporibus, eadem qua Tu gessisti, sapientia, & dexteritate traditam Sibi difficillimam Provinciam administrat: tum ille prodiit perenni memoria dignus Georgius E-mus, qui, cum centum & quinquaginta ab hinc annis in Ægyptum profectus esset, functurus ibi pro Veneta Republica Consulis munere, hunc ipsum Alpinum quem nunc Tibi sisto tanti fecit,
ut

D E D I C A T I O.

ut eum comitem sibi sumpserit; quocum toto illo tempore splendidissimæ Procurationis suæ conjunctissime vixit, quem deinceps protexit semper validissimo Patrocinio suo. De quo Viro illud hoc loco nequaquam silentio præterire possum, quod idem Alpinus hoc eodem in Opere de illo narrat, tantum illius sapientiæ famam, tantum auctoritatem apud Ægypti Dynastas valuisse, ut cum Hebraimus Bassa, qui tum Ægyptum cum Pro-regis potestate gubernabat, maximam, speciosissimamque Pyramidem evertere avaritiæ causa statuisset, quod ibi ingentem auri vim defossam latere arbitraretur, sententiam mutavit mirifica Georgii facundia permotus, qui, quantum periculi Cairo, urbi propinquæ, totius Ægypti facile principi, imineret, si ea moles indito atque accenso tormentario pulvere disjiceretur, apertissime ostendit. Sed quoniam omnem instituti mei rationem Tibi aperui, reliquum nunc est, ut Te etiam atque etiam obtester: primum quidem ut consilium hoc meum æqui bonique facias: deinde, quandoquidem Auctorem satis Tibi commendat Opus ipsum, respectusque insuper Georgii tui, me, qui etsi nihil habeo quo me commendem, studio tamen, & obsequio erga Te nemini concedo, ne ea spe frustrari patiaris quam cepi, Te mihi propitium futurum vel propter hoc ipsum, quod Majorum tuorum beneficentiam in suos imitari consuevisti. Fac ergo excelsa ista indole

DEDICATIO.

dole tua, & fave clienti addictissimo, votique compotem redde. Ita & beabis cupientem vivere in Tutela, & sub Auspiciis tuis, & ad alia conanda addes stimulos prosecuturo beneficia tua memoria sempiterna.

Patavii VIII. Calend. Maji MDCCXXXV.

PROSPER ALPINUS

BENEVOLO LECTORI.

um ego olim magna cupiditate in Ægyptum profectus medicinæ causa, scilicet ad Venetæ Nationis Illustrissimæ valetudinem, publico stipendio per aliquot annos ibi moratus, amplissimam maximeque percelebrem urbem ab Ægyptiis Masvè, & a nostris Cairum vocatam assidue habitaverim, per illud tempus perlustratis sæpius illius Provinciæ urbibus, oppidis, villis, fluminibus, lacubus, agrisque; illud unum mihi evenisse gaudeo; quod ingenue dicam, & fatebor: eam moram plurimis de causis mihi acceptissimam, maximæque voluptati semper extitisse, quod ea occasione facile Ægyptium Regnum, ab omnibus gentibus olim tam miris laudibus haud immerito concelebratum, & videre & cognoscere potuerim;
* *
nec

P R Æ F A T I O.

nec minus etiam urbes ipsius celebres, templa, ædes, obeliscos, pyramides, sphinges, antiqua sepulcra, quæ mumias vocant; hominumque mores varios, leges, disciplinas, artes, Nilum flumen, ejusque famosum incrementum, quasi miraculo quotannis, soli magnam omnium rerum opulentiam, aëris salubritatem, medicinam Ægyptiis consuetam, morbos inibi familiares, medicamenta illis gentibus cognita, nec non magnas illius Regni divitias, merces familiares, atque aromata ex finitimis provinciis adducta, Turcas Ægypti præsides, militiam, animalia inibi viventia, plantas, atque ea etiam quæ in terræ abditis metallica vocant. De quibus id unum dicam, postquam ex ea regione abii, patriæ restitutus, usque adeo earum rerum, quæ in Ægypto observavi, recordatione me fuisse oblectatum, atque eximia voluptate adfectum, ut me continere haud potuerim, quin de iis omnibus historiam contexerem. Horum verò quædam, & multorum testimonio confirmavimus, quædam relatione & Ægyptiorum, & aliorum Exterorum, qui in ea regione longam moram traxerunt, fideliter accepimus. A multis enim nos fatemur in multis fuisse in hac re non parum adjutos, præsertimque ab uno clarissimo Paulo Mariano, cive Veneto, pro Rege Galliarum inibi Consulatum gerente, quem tunc temporis supra triginta annos in Ægypto mercaturæ causâ constat fuisse moratum: a Reverendo etiam D. Antonio Palmerio Anconitano altero presbytero, qui à secretis cum multis Venetis Consulibus triginta & ipse fere annos in ea provincia vixit. Sed longe majori plus mini fuit adjumento Joannes Jacobus Mannus
Me-

P R Æ F A T I O.

Medicus Salodiensis, qui ante me annos septem apud Venetam nationem, & apud proceres tum Turcas, tum Ægyptios, & Arabes medicinam magna cum laude fecerat, potissimumque de multis ad artis medicæ cognitionem facientibus, deque usitatis nonnullis medendi modis apud medicos Ægyptios annotarat. Hunc ipsum celebrem medicum anno 1580. in Cairi civitate inveni, qui post multos menses in Syriam ad Petrum Michaellem Venetum, consulem Illustrissimum pro Veneta Natione in urbe Alepo commorantem, ad medicinam faciendam evocatus est. Quo tempore in ea provincia medicinæ causa Joan. Thomam Minadour Rhodiginum medicum perillustrem, nunc in Gymnasio Patavino maximo cum studiosorum medicinæ applausu & concursu è prima sede practicæ medicinæ professorem, reperit. Per id temporis quo Cairi mansit, mihi fuit is maxime familiaris, atque adeo, ut medendo ambo una ubique locorum semper fuerimus. Vir fuit doctissimus, in Arabica locutione maxime versatus, qui paulo post ex Alepo Byfantium iter faciens, à Turca milite prætoriano custode suo in itinere occisus est. Dolenda sane amici mors fuit, sed præsertim ab Arabicæ medicinæ studiosis, quod una perierint commentaria ab eo doctissime composita in librum secundum Avicennæ, in quo egit de simplicibus medicamentis. Pollicitus quoque fuerat se totum opus Avicennæ correcturum ab innumeris erroribus quibus semper scatuit, quod sane immatura morte præreptus perficere non potuit. Dominicus etiam à Rege, qui in Ægypto plures annos moratus, pharmacopola Venetæ nationis, & Chi-

P R Æ F A T I O.

rurgiam exercens, non parum mihi auxilio in multis
fuit. Tandem Matthæus Carbonus, qui septennio Caira
magna cum laude & Venetis, & Turcis, atque Ægypti
tis medicinam fecit, meam hanc historiam in aliquibus
plantis rarioribus, & serpentibus itidem in ea regione
familiaribus ad me missis, non parum adauxit. Accipe
igitur candide Lector meam rerum in Ægypto obser-
vatarum Historiam, nunc studiosis evulgatam. Quod
si tibi grata fuisse aliquando intellexero, longe plura
polliceor me studiosis evulgaturum, nimirum libros de
plantis exoticis nuperrime cognitis, de usu partium in
plantis, atque fortasse de Horto nostro Patavino Me-
dicam Historiam. Vale.

INDEX CAPITUM

LIBRI PRIMI

C A P.

- I. **D**E iis, quæ *Ægyptum* celebrem, atque valde admirabilem reddere videntur.
- II. De *Nili Fluminis* incremento, dimensione, atque incisione ad agros irrigandos.
- III. De aquæ *Nili Fluminis* bonitate, atque præstantia.
- IV. De *Insula Delta*, atque de *Urbe Alexandria*.
- V. De magna *Civitate Cairi*, deque rarioribus in ea observatis.
- VI. De *Ægypti* *Piramidibus*, atque de magno *Colosso Sphinge*.
- VII. De conditis *Ægyptiorum* corporibus quæ vulgus *Mumias* appellat, deque ipsorum *Sepulchris*.
- VIII. De *Raisit*, & *Damiata*, *Ægypti* nunc *Urbibus*.
- IX. De *Calice* in *Templis* *Domibusque* *Ægyptierum*, atque de ipsius *Historia*.
- X. De *Ægypti* gubernatione, atque de *Turcis*, qui præficiuntur *Ægyptio* regno.
- XI. De *Ægypti* opibus, scilicet de *reditibus*, de *equis*, de *equitibus*, atque de ipsorum *ludis*.
- XII. De *Ægypticorum* *servis*.
- XIII. De *Nubis*.
- XIV. De *Stragulis* *Ægyptiorum*, deque ipsorum *accubandi* modo, deque *vasis* quæ apud eos in usu sunt.
- XV. De itinere ad *Mecham*, quod quotannis mense *Septembri* devotionis & mercaturæ causa fit.
- XVI. De *Comediis* quæ in *Nili Fluminis* incisione fiunt: de *Circulatoribus*, atque de *rusticis mulieribus saltatrici-*bus, & alia *ludi genera* facientibus.
- XVII. De *cibis* quibus *Ægyptii* utuntur, deque *potu*.
- XVIII. De *Ægyptiorum* temperamento atque habitu.

* * 3

XIX. De

INDEX CAPITUM.

- XIX. *De morbis quibus Ægypti regio dirigatur.*
XX. *De Arabibus Ægyptum habitantibus.*

LIBRI SECUNDI

C A P.

- I. *De Scientiis quibus Ægyptii delectantur.*
- II. *De Mahemetana religione, atque de Lege in qua plerique Maurorum vivunt.*
- III. *De Orandi modo, quem Mauri observant, atque de viris Mauris religiosis.*
- IV. *De Christianis qui Ægyptum habitant, & primo de Græcis.*
- V. *De Christianis Coptis, & de Reverendis Jesuitis, qui in Ægyptum missi fuerunt a Pontifice Maximo Gregorio XIII. ut Natio Copta Ecclesiæ Romanæ conciliaretur.*
- VI. *De Paulo Mariano Consulatu Gallorum a Pro-Rege Ægypti spoliato, deque Reverendis Jesuitis carceratis, quid fuerit deliberatum.*
- VII. *De Christianis Coptis qui in deserto Divi Macharii vivunt, vitam asperissimam ducentes.*
- VIII. *De Hebræis Ægyptum habitantibus, atque de Natham Coem ditissimo ex veltigalibus portoriis Alexandriæ.*
- IX. *De Medicina Ægypti, atque de Medicis Ægypti.*
- X. *Quibus modis Ægyptii sanitatem tueantur: qua occasione de victus ratione, de evacuationibus, purgationibus, deque exercitationibus, balneis, capillorum cultu, & de variarum partium præservatione agitur.*
- XI. *De Prolificæ facultatis in Viris præservatione, ac proinde de iis medicamentis, quæ ad augendam Venerem Ægyptiis sunt familiaria, agitur.*

LIBRI

INDEX CAPITUM.

LIBRI TERTII

C A P.

- I. De tractandis in hoc Libro, & primum de Terris, quas Ægyptus producit.
- II. De Sale in solo Ægyptiaco proveniente, atque de Nitro.
- III. De Lapidibus Ægypti.
- IV. De Smaragdis, qui in Ægypto effodiuntur.
- V. De Vasis Murrhinis, & variis Conchiliorum generibus.
- VI. De Lapidibus aliis, quibus Ægyptus abundat.
- VII. De Calchanto, alumine, pompholyge, atque aliis metallicis medicamentis, quæ in Ægypto observantur.
- VIII. Stirpes, quæ in Ægypto proveniunt.
- IX. De singulis plantis esculentis apud Ægyptios nascentibus, & primum oleraceæ herbaceæque considerantur.
- X. De Loti radicibus, quibus Ægyptii quotannis familiarius vescuntur.
- XI. De radicibus quas Ægypti Culcas appellant, atque nostri colocassias, quibus coctis familiariter vescuntur.
- XII. De reliquis radicibus esculentis in Ægypto nascentibus.
- XIII. De plantis Cerealibus, atque de leguminibus quibus Ægyptii abundant.
- XIV. De plantis non esculentis, quæ in Ægypto nascuntur, atque de ipsarum usu.
- XV. De quibusdam aliis fructibus, & arboribus, quibus Ægyptus abundat.

LIBRI

INDEX CAPITUM.

LIBRI QUARTI

C A P.

- I. De animalibus, quæ in Ægypto vivunt, & primum de volatilibus ibi degentibus.
- II. De Piscibus qui in Nilo Flumine, & in lacubus Ægypti, atque in mari capiuntur.
- III. De Insectis animalibus, quæ in Ægypto vivunt.
- IV. De Serpentibus Ægyptiis Familiaribus.
- V. De Animalibus lacertosis in Ægypto viventibus.
- VI. De Animalibus quadrupedibus domesticis, quæ Ægyptiis sunt familiaria, & primum de Equis, Asinis, & Mulis.
- VII. De Camelis, & Dromadibus, qui in Ægypto aluntur.
- VIII. De quibusdam aliis quadrupedibus apud Ægyptios viventibus, scilicet de Bobus, Bubalis, Capris, Suibus, Canibus, & Felibus.
- IX. De quadrupedibus Sylvestribus in ea regione viventibus, quippe de Ursis, Lupis, Vulpibus, Leporibus, Cuniculis, Gazelis, Juvenis Sylvestribus, Apris, Cervis, Gliribus, Muribus, Mustelis, atque de Ichneumone.
- X. De Elephante, Camelo-Pardali, Leone-Pardali, Tigri, atque Zibetho.
- XI. De variis Simiarum generibus, quæ in Ægypto observantur.
- XII. De Chæropotamo, & Hippopotamo, feris in Nilo Flumine viventibus.

PRO-

PROSPERI ALPINI
MAROSTICENSIS
RERUM ÆGYPTIARUM
LIBER PRIMUS.

CAPUT I.

*De iis quæ Ægyptum celebrem, plurimumque
admirabilem efficere creduntur.*

NE complurium rerum maxime admirabilium in Ægypto observatarum grata memoria obsolescat, merito hic scriptis illa omnia consignanda duximus. Neque singula, in ea regione observata, narrare instituimus, præsertimque à multis veterum scriptorum posteritatis memoriæ consignata, sed ea dumtaxat, quæ nos eo tempore quo ibi moram traximus, & ab aliis observata, & nobismetipsis cognita, scitu digna existimavimus. Pri-

A

mm

mum autem considerabimus quæ Ægyptum celebrem, maximeque admirabilem efficere videntur, scilicet cælum iis gentibus & jucundum, & salubre, Nilum flumen, urbes, ædes, templa, lacus, viridaria, opes, merces, quæ in ea provincia ex conterminis regionibus convehuntur, Pyramides, columnas, obeliscos, balnea, antiquorum sepulcra, bibliothecas, disciplinas, religionem, plantas inibi familiares, terras, lapides, cæteraque fossilia iis nota, atque demum & animalia huic provinciæ & domestica, & familiaria. Quæ profecto illis, qui & regionum variarum, & diversorum hominum morum cognitione delectantur, haud injucunda fore credimus. Namque etsi tot sæculis Ægyptus apud omnes nationes maxime celebris extiterit, quippè ob cæli salubritatem, antiquitatem, urbium numerum, regni amplitudinem, situsque pulchritudinem, superba ædificia, Nilum flumen regionem hanc totam opibus ditans, maximeque ob varias disciplinas, & præsertim ob rerum cælestium cognitionem, quibus Ægyptios cæteros alios nationum homines longe antecelluisse constat: non minus tamen & hoc tempore eam regionem plurimi æstimandam nobis fuit persuasum, tum ob illa quæ diximus, tum etiam quod nova quædam scitu digna, & usus complures apud eos populos postea innotuerint: Quæque animos legentium neque parum delectare possunt. Jam ad Ægyptum venimus, quæ ideo ab omnibus concelebratur, quia cælo subjacet ad gradum sexagesimum primum suæ latitudinis, usque ad sexagesimum tertium: Ad altitudinis verò gradum vigesimum nonum ad trigessimum usque fere primum. Salubri autem cælo quamvis calido, neque multum intemperato tota hæc regio gaudet, exceptis diebus fere quinquaginta à Paschate resurrectionis Domini, quos Ægyptii Champsim vocant, in quibus venti australes vehementer calidi spirant, quique una cum magno caloris æstu arenas veluti à calore inflammatas in aërem levantes plerisque Ophthalmias inducunt. At de iis posterius. Ab hoc tempore postea nova æstas esse videtur. Ea gens prole abundat, quæ non solum corpore est pulcherrima, sed quæ acutissimo etiam & ingenio & judicio valet. Quo illud
ubique

ubique in adagio fertur, cum promptus quis ad responsa invenitur, ipsum Ægyptium esse. Optima ferè semper valetudine gaudent, ni aliquis externus accidat error, tamque longam vitam vivunt, ut complures nonagenarios robustissimos, vel etiam ad generationem viros potentes inibi ubique locorum invenias. Ægyptii adversus peregrinos valde humani sunt, falsoque illis imponitur, exteros homines scilicet hospitio non libenter suscipere, cum in nulla provincia homines vivere credam, qui libentius ipsis, honorificentiusque advenas amplexentur, suo quemque more, & vivere, & vestimento uti permittentes. In iisdem quoque pietas insignis maximis laudibus videtur concelebranda, qualem vel etiam Hippocratem, ut in libro de aëre, locis, & aquis legitur, non latuisse, constat, cum inibi dixerit, regionem Ægypti Græcia esse mansuetiorem, illiusque gentis mores & benigniores, & cultiores observari. Est & situs Ægypti pulcherrimus à multis non immeritò maxime laudatus. Etenim ex una parte Erythræum mare habet, & sinum Arabicum; atque ex altera Ægyptio mari aluitur, per mediamque regionem à meridie ad septentrionem excurrit Nilus, totamque Ægyptum irrigat. Quo fit ut facillime quotannis ex India omnium aromatum genera, aliæque merces magni pretii convehantur. Nili fluminis navigatio quantum delectet, dictu est incredibile; cum ad ipsius ripas innumera sint pomaria miro ordine consita, quæ Nili aqua perpulchris artificiiis irrigua fiunt. Extant & segetes suo tempore adprime pulchro prospectu delectantes, tum & florum varietas, quæ in iis fluminis superciliis copiosa, & quasi luxurians spectatur. Hæc omnia excedunt aucupium, & venatio, & varia piscationis genera quibus Ægyptii inibi maxime delectantur. Quod si hæc in toto Nilo navigantibus grata sunt, ad Cairum vero Deltamque vocatam Insulam tantopere ab antiquis concelebratam, in qua proceræ & complures arbores miro ordine consitæ cernuntur, itidem navigantibus erunt longè gratissima; talisque, ac tantus ex variis arborum, aliarumque plantarum floribus odor exspirat, exhalatque; ut non injuria Nilum è Paradisi fluminibus originem habere Ægyptiis fuerit

persuasum. Pro quo cum tantæ illis sit utilitati, & voluptati, grates infinitas quotidie Deo optimo maximo agunt. At de hoc flumine à nobis sermo accuratior futurus est, cum de istius regionis temperie præsertim agemus. De qua nunc dicimus, eam calidam, siccamque esse, minus vero siccam observari in locis mari adjacentibus. Siccior vero aër istiusce regionis est, quo à mare per ipsam remotius itur, atque ferenior. Ex quo olim Ægyptii merito ob aëris puritatem, claritatemque omnia astra in cælo vel etiam minima (quanquam ocularia specillo crySTALLINA hac ætate solummodo inventa, non habuerint, quibus à Galileo, Florentino Mathematico, in Patavino Gymnasio perillustri, quatuor sydera errantia nova observata, atque cognita sunt) magna facilitate videre, ac observare potuerunt. Nunquam fane vel hyeme, vel æstate, vel in aliis anni temporibus, per totum illud tempus, quo in Ægypto viximus, cælum ita obscurum visum est, ut Sol, Luna, reliquaque alia astra, vel etiam ex minimis, orientia, aut occasum petentia, commode conspici non potuerint. Cælum itaque in locis à mari remotis, & siccior, & calidius est, unde mirum non videatur, si in iis locis nunquam, vel rarissime modicum pluat, namque pluvia quam semel omnibus annis quibus inibi moram traximus, solummodo videre potuimus mense Novembri, haud major visa est, quam apud nos soleat ros æstivus observari. In locis autem mari proxime positis, veluti in Alexandria, Rassist, & Damiata, mensibus Martio, & Aprili largissimas pluvias è cælo cadentes vidimus, atque multo plures in hyeme. Quibus mirum non est si isthic aër sit longe humidior atque minus calidus. Vereque dictum est in Civitate Cairi aërem esse & siccior, & calidior, qui (exceptis diebus iis circiter quinquaginta ob ventos Champsinos vocatos à meridie in septentrionem per zonam torridam dictam magno cum caloris æstu, ut nuperrimè etiam meminimus, transeuntes, scilicet mensibus Martio, Aprili, Majo, cum Junii medietate, nimirum quoad sol pervenit ad tropicum Cancræ, in quibus aër inæqualis maximè sentitur) fere per totum annum æqualis, & non immoderatè calidus percipitur;

inco-

incolisque fatis temperatus, atque salubris existit. Verum tamen, ut quicquam peculiare de illiusce aëris inæquali intemperie dicamus, in Ægypto mense Martio circa vernal æquinoctium ubique locorum aër incipit fieri admodum inæqualis ex ventis Champsinis, à Cambyſis exercitu arenis iis ventis subactis suffocato ita vocatis, quasi venti Cambyſis dicantur, à Cambyſis nomine corrupto, Camſi appellati. Hi tunc temporis flare incipiunt perſeuerantque quoad Sol ad Tropicum æſtivum pervenerit. Aliquibus annis brevius, & aliquibus prolixius durantes, finientefve, nunquam tamen ii venti ultra tropicum cancri, æſtivumve permanent. Etenim hoc tempore perpetuo flare incipiunt venti contrarii, ſcilicet à ſeptentrione, & ab occaſu aërem refrigerantes, Eteſiæ vocati. Hi per totam æſtatem jucundiſſimè, placidiſſimeque ſpirantes, continenter diu, noctuque cæli calorem immodicum temperando, aërem maxime temperatum, & ſalubrem efficiunt. Quo tempore rectè valere ſolent. O ſummam Dei Optimi Maximi Providentiam in Ægyptiorum commodum: namque niſi ii venti, ſcilicet Eteſiæ vocati, ſummè placidi, poſt Champſinos ſpirare inciperent, & continenter aërem refrigerarent, non abſque maximo Ægyptiorum damno, & fortasſe non ſine multorum interitu aër ille ſummè æſtuoſus, maximeque inæqualis, & maleficus adhuc in longius protraheretur, permaneretque. Itaque hic ver ita æſtuoſus, & inæqualis ab iis ventis calorem immodicum ſpirantibus plerumque ſolet incipere circa vernal æquinoctium, & uſque ad tropicum æſtivum perſeuerat. Perſilant ſane hi venti æſtuoſi continenter diu, noctuque, nonnunquam trium dierum intervallo, aliquando quinque integris diebus, & nonnunquam ſeptem, quandoque etiam novem; quod ſi fiat, aër redditur veluti peſtilentiſſimus, quippe qui innumeros ferè in tota civitate Cairi exitiali eo morbo epidemico quem Demelmari appellant (ophthalmiis exceptis quæ ubique locorum peſſimè graſſari ſolent) vel etiam uniùs tantum horæ ſpatio, jugulet. His vero ventis Champſinis finitis, poſtea per aliquot dies, quippe tribus, aut quinque, aut ſeptem, aut denique novem, quoad denuo Champ-

lini æstuosi redeant, septentrionales frigidi valenter spirant, ex quo ibi maximæ temporum mutationes fiunt, quare mirum non est si morbi innumeri, exitialesque hoc tempore grassentur. De similibus aëris mutationibus & Aristotelem, & Hippocratem locutos fuisse, nobis haud injuria visum est, cum dixerint, *Maxime aëris mutationes morbos pariunt*. Hicque aëris morbosus status, ut etiam diximus, permanet usque ad solstitium æstivum, scilicet quod die nunc vigesima prima Junii mensis fit. Mox, sublatis Champsinis ventis, Etesiae ex septentrione, atque occasu placidissime spirare incipiunt, quæ die noctuque spirantes aërem adeousque contemperant, atque æqualem efficiunt, ut per totam æstatem in qua hæc placida aëris constitutio continuat, cuique jucundissimus, & saluberrimus evadat. Accedit etiam ad augendam eam aëris benignam, salubremque constitutionem, Nili fluminis augmentum, quod septima die mensis Junii incipit, atque ad finem ferè mensis Septembris perseverat. Hisque Etesiiis ventis placidissime spirantibus eo profecto tempore in quo auctio fluminis fit, cum Ægyptii optima valetudine utentes maxime gaudeant, vitam in ludis, deliciis, & voluptatibus ducentes, ab omnibus solitis laboribus abstinere, ipsosque solatii loco intermittunt. Ab aqua fluminis aucta, ferè Ægypti planities utrinque ad flumen posita usque adensem Novembrem exundata, ac veluti obruta jacet. Hocque mense solummodo, aqua ex toto absorpta, terra conspici solet. Tanto enim tempore aqua Nili aucti terræ Ægypti supernatat, atque ipsam inundat. Quæ ex tota absorpta plerumque in locis multis, nulla ejusce terræ, quæ veluti limus apparet, præmissa cultura, agricolæ triticum, linum, trifolium, atque legumina serunt. Quæ semina terræ sic commissa in aqua nasci, & crescere sæpius vidimus. Segetes verò omnes usque adeo cito crescunt, atque ad maturitatem perveniunt, ut ad finem mensis Novembris seges adeo aucta esse videatur, quod linum ubique flores produxerit, trifoliumque ita auctum est, ut & equis pro pabulo tunc temporis & metent atque viride exhibeant pro tuenda equorum valetudine. Metunt inquam, atque in manuales fasciculos siccant

tum colligunt, atque ad animalium usum servant. Quo pabulo equi Ægyptii non continuo vescuntur, sed aliquibus diebus, ipsorum enim hordeum perpetuum illis est cum paleis tritis nutrimentum. Triticum verò perpetuo ad Nativitatem Domini ex toto spicas profert, quod initio mensis Martii maturum colligitur. Aër mensibus Novembri, Decembri, atque Januario frigidior est, ita ut Itali, & Turcæ etiam in ea regione pellibus utantur, quod nimirum aër per id temporis, etsi vere haud multa in ipso sit frigiditas (quando inibi nunquam pruina, nunquam nix, nunquam gelu, nunquamque vel etiam grando ab Ægyptiis fuerit visa) veruntamen aër essentiali subtilitate corporum meatibus die ob aliquem calorem apparentem laxatis; plus frigoris quam habeat partibus corporis penitioribus, calidioribusque profundius penetrando, inducere videtur. Sed de iis nos diligentius scripsimus in libris de Medicina Ægyptiorum præteritis annis editis. Est præterea Ægyptus maxime amæna, oculisque gratissima, cum perpetuo inibi arbores complures vireant, ut palma, sycomorus, paliurus Athenæi, Acacia, Cassia fistula, Tamariscus, Lablab, Limonium, malum Aurantium, malum Medicum, Musæ, atque similiter aliæ arbores, frutices, atque herbæ, præsertim oleraceæ, cujusmodi est Collocassia, quæ usque adeo foliorum amplitudine, atque jucunda viriditate in vastissimis planiciebus luxuriat, ut amenissimo ejus aspectu oculi summè delectentur, recreenturque. Non minus quam faciat Saccharinarum cannarum viriditas. Exceptis vite, persico, malo punico, ficuque, & aliis non multis, reliquæ aliæ stirpes in Ægypto nunquam solent folia abjicere. Ficum vero quæ in horto ædis illustrissimi consulis Venetijam annos multos vixit, per illud tempus quo inibi viximus, scilicet quadriennio ferè, observavimus sine foliis in hyeme manere spatio dierum vigintiquinque, initioque Februarii hæc nova folia semper producebat.

CAPUT II.

De Nili fluminis incremento, dimensione, atque incisione ad agros irrigandos.

Sed ad Nilum flumen venimus, cujus præsentia tota illa regio accolitur, facundatur, atque ditissima redditur, sine quo non foret Ægyptus habitabilis, cum primis illis temporibus tota ea regio veluti lacuna, palustrisque fuerit, ut rectè etiam Herodotus, atque alii tradiderunt. Nilus vero quotannis limum continue secum multum longa annorum serie in illiusce regionis solum adducendo, paludes, lacusque limo replendo, siccandoque terram illam siccam habitabilem effecit. Quæ veritas eo argumento præsertim videtur confirmari, quod Herodoto, atque aliis referentibus flumen olim octo vel parum plus cubitis auctum satis fuerit ad totam Ægypti planitem aquandam: Quoniam tunc temporis solum Ægypti longe humilior, quam nunc sit, existerit. Hac autem ætate Nilus cum ad irrigandum solum Ægyptiacum non nisi decem, & octo cubitis auctus sufficiat, nobis indicio est, quod istiusce regionis à limo quotannis ex ipso Nilo adducto plurimum terra aucta sit. De quo quidem flumine tria à nobis considerabuntur, scilicet augmentum, ejusdem aquæ dimensio, atque denique incisio, ad agros irrigandos; etenim Nilus flumen æstate accedit hyeme autem recedit, pingui limo ad ferendum relicto, in quo sane & Dei donum, & naturæ miraculum valdè mirari licet. Nam cum hyeme ubique locorum flumina augeantur, æstate autem ferè exsiccentur: contra Nilus maximè dum in aëre calores vigent, tum ipse augetur, imbrium autem diebus decrescit. Levat etiam Ægyptios à stercore labori, arandi, atque oblimandi agros. Sæpe vidimus mensis Novembris principio nondum aqua à terra ex toto absorpta, projectis in aqua seminibus fetes nasci. Antiqua in Ægypto consuetudo est, ut dum Nilus crescit, summa lætitia tota Ægyptus afficiatur, & quod maximè naturæ sapientes admirantur, ex terræ Ægyptiæ gle-
bæ

bz pondere, etiam ubilibet sumpta fuerit, quam nunquam Nilus
 madefecerit, annonæ caritatem copiamve prævideant. De qua
 sane observatione nos aliàs abundè scripsimus in primo libro de
 Medicina Ægyptiorum. Principium istiusce fluminis incremen-
 ti semper ab antiquitate usque ad hanc ætatem incipere die
 xvii. Junii (non observata hic anni Gregoriani correctione)
 consuevisse narrant, nunquam ante, & nunquam postea à quo-
 quam hoc principium fuisse observatum. Patrio more, quoad
 crescit flumen, aquæ auctiorem quotidie dimetiuntur, ad quod
 munus domus ad ripas Nili fuit constructa quam Beit el Cha-
 zar nuncupant, quæ à Cairo quingentos passus distat, quæque
 tot gradus ex marmore habet, ut Nili fundum ferè tangat, su-
 per quos quotidie mane aquæ incrementum transverso pollice
 dimetiuntur. Auctiorem vero cognita varii præcones, civita-
 tem, nobiliumque domos percurrunt, tot digitis Nilum ea die
 auctum fuisse nuntiantes, omnique accuratione quotidie id fa-
 ciunt, quoad sexdecim, aut decem & septem cubitis quo-
 tidianam aquæ altitudinem superasse offendant. Cum vero
 aquæ altitudo decem & octo cubitos superaverit, Nilum in-
 cidunt, illamque diem, in qua incisio fit, Jacum el Cha-
 zar, idest incisionis diem, vocant, qui quidem adeo ab Ægyp-
 tiis colitur, adeoque ipsis Augustus est, ut in eo vel homici-
 dium fiat impune. Fit autem hodie incisio hæc eo modo quo
 apud antiquos Ægyptios fieri fuerat consuetum. Foderant
 Ægypti Reges magnum alveum, quo Nili aquam in urbem du-
 cerent. Hic hyeme siccatur, & clauditur, clausumque in
 hunc usque incisionis diem servant, quoad incisionis tempore
 refecetur; ex quo Nili incisio nil aliud quam alvei hujus aper-
 tio est: quæ triplici de causa fit, tum ut Reges ostendant sese
 Nili præstantissimi fluminis potestatem habere, tum ne quis
 ante hunc diem Nilo suos campos irriget: quod si quis facere
 ausus fuerit, capite punitur: tum postremo ut hac aqua ad-
 ducta totam urbem delectent: ex qua per mediam urbem ex-
 currente magnam voluptatem capiunt Ægyptii, utpote qui
 aqua cælesti ut plurimum carent. Ita per urbem magna o-
 mnium lætitia Nili aqua primo delabente, incolarum complures

insignem illam voluptatem intus cohibere nequeunt, variis ludis oblectantur, unde illorum quosdam videas inibi se lavantes, natantes alios, naviculis quosdam flumen transfretantes, canentes alios, aliosque & viros, & fœminas continuò in aquam vestitos se projicientes, atque alios cujusque generis flores aspergendo, quasi flumen ipsum tanquam numen divinum colere, & adorare videantur. Tota urbs hac die ad alveum istum (quem Chalez vocant) spectandum transfertur; unde domus, quæ prope sunt, citius, cariusque multis locantur. Ad locum vero ubi Nilus inciditur Ægypti Proreges, Ducesque pulcherrima in triremi veniunt, per totam noctem incisioni præcedentem se ipsos variis modis oblectantes, quos alii fere omnes milites cum innumeris fere naviculis magno applausu concomitantur. Dictu fere incredibile videtur, quanta illiusce gentis turba die noctuque Nili fluminis ripas illuc impleat, ibique, & fœminæ multæ cum viris pernoctent, gaudeant, atque ut ludis variis, qui per noctem supra flumen in variis, fereque innumeris cymbis ab Ægyptiis nullam aliam ob causam fiunt, quam ut intuitu aucti fluminis oblectentur. Equestris milites eo se conferunt, & aqua denuo dimetita Deo Optimo Maximo datori primum omnes gratias agunt. Tum Prorex, Bassa vocatus, gladio apprehenso, ut incidant, illis imperat. Mandatumque tam citò peragitur, ut factum dicto præisse putes. Prorex cum suis, & ante, & post incisionem, placentas, pepones, nummos, aliaque similia in aquam projicit, perinde ac flumen quasi adorare videatur. Quæ omnia Arabes innumeri, nautæ, piscatores, ac peritiores in arte natandi, intercipiunt, quorum non parva in Ægypto copia est. Adeoque sunt in hac arte periti, ut vestibus in veru impositis, ipsoque capiti adligato, equorum ephippia deferentes, ac equos secum ducentes, in flumen se conjiciant, ipsumque nullo labore tranent, qua arte sæpius Turcas deceptos, præda pleni, relinquunt, qui cum natare haud sciant, eos insequi minimè audent. Multis ante, & post incisionem diebus, scaphæ, cymbæ, omniumque navicularum genus in flumine visitur, quibus huc illucque discurrentibus ignes arte factos, (in qui-

RERUM ÆGYPTIARUM LIB. I. CAP. II. 75

quibus parandis omnes alias nationes Mauri antecedunt) excitant, componuntque, ut spectatores maximè oblectent. Ad incisionis locum, neque Hebræis, neque Christianis accedere licet, nulli denique admittuntur, qui ipsorum sectæ minimè addicti, tanquam profani, aquarumque fascinatores, quorum præsentia minime bonis, felicibusque auspiciis incisionem fieri autumant, adeo ut ego, qui incisioni interesse maxime desiderabam, habitum mutare, sectamque mentiri adactus fuerim. Longus nimis sim, si quæ hisce diebus lætitiæ signa eduntur enumerare vellem, quibus suos unusquisque agros irrigare, felicissimumque annum, ut ita dicam, sibi comparare licet. Atque hæc de iis, quæ & ante, & post incisionem Nili fluminis fiunt, à nobis dicta sufficiant. Nunc de istius fluminis aquæ summa præstantia atque bonitate agamus.

CAPUT III.

De aquæ Nili fluminis bonitate, atque præstantia.

Nili aqua merito omnibus aliis præfertur, quod ipsa alvum subducit, menses pellat, ut propterea rarò mensium suppressio in Ægyptiis mulieribus reperiatur. Potui suavis est, & dulcis: sitim promptissimè extinguit: frigida tutò bibitur, concoctionem juvat, ac distributioni auxilio est, minime hypochondriis gravis, corpus firmum, & coloratum reddit. Theophrastus (ut auctor est Athenæus) in libro de Aquis inquit, Nili fecundissimam, & dulcissimam esse aquam, & ventrem solvere cum bibitur, ob admixtam quandam vim nitrosam; ob fecundissimam vero utriusque aquæ naturam, & usum salubrem Ptolemæum Philadelphum Ægypti Regem Berenicæ filiæ, Antiocho Syriæ Regi nuptæ, usque in Syriam aquam Nili ut ea sola ad potum uteretur, misisse. Athenæus idem in 2º. libro Deipnosophistarum tradidit. Nonnulli auctore Avicenna Nili aquam laudarunt, tum ob emanationis longitudinem, tum ob locorum, per quæ fluit, bonitatem: Tertio ob ejus copiam;

atque demum quod flumen à meridie ad septentrionem tendat. Neque ii injuria in hæc causas bonitatem aquæ Nili fluminis retulerunt: Namque longissimo in eo itinere, quod hoc flumen à meridie incipiens in septentrionem ad mare mediterraneum usque perveniens facit, aqua plurimum extenuatur: tenuiorque redditur. A multis aquæ non solent commendari bonitate, quæ currunt a meridie in septentrionem. Oribasius tamen de iis ita habet: „Quanquam autem aquas, quæ ad meridiem fluunt „ non laudem; Nilum tamen ita commendo, ut aquæ bonitate; „ paucis fluminibus comparari posse videatur, & quia ipsius iter „ fit per loca calidissima mirum quoque non est si etiam ab eo „ calore plurimum alteratur, & quasi ex toto excoquitur.” Habet & Nilus (cum & terra sit rotunda, atque ejus iter sit ad minus milliarium Italicorum quatuormillium, si verum est à tropico Capricorni ortum suum nancisci, & ultra alterum tropicum per gradus septem in mare terminari, atque sic longitudinem illius itineris recta via habere gradus quinquaginta quinque ad minus; sed iter ejus longius est cum non rectam semper, at obliquam, tortuosamque viam habeat) complures ex præruptis locis altissimis descensus (cataraclas Plinius vocat) in eo longo itinere habet, proximiorque Ægypto cataracla est, quæ inter Lybiæ, atque Æthiopie montium angustias fit. Quare aqua Nili ex iis causis mirum non est si tenuissima, & maxime excocta reddatur. Unde medici Ægyptii eam crudam, at diligenter tamen clarescentem, ægrotis exhibent ad potum, atque ex ea etiam dissolvunt potiones purgatorias; à quibus etiam eam ad libras magna cum utilitate superbibunt. Ex locorum quoque, per quæ defluit, qualitate bonitas deprehenditur, quando fundum Nilus habeat maxime concoctum, & pingue, nihil cruditatis recipiens. Quo etiam cum istiusce terræ substantiæ pinguißimæ particeps sit; mirum haud est si Ægyptiis fuerit persuasum ipsam aquam corpora nutrire. Quod autem ejus usu corpora nutriantur, cuique ibi degenti est plane notum, corpora siquidem macra, extenuata, ejus usu bonum habitum nanciscantur; atque multum pinguescant. Mihi vero, cum Ægyptum attingerem gracilissimo corpore constanti, ex illiusce

largo

largo aquæ potu quem semper toto illo tempore quo ibi moram traxi, continuavi, bonum habitum, & pinguem fieri contigit; Quod si aliquandiu moram longiorem in ea regione fecissem; obesitatem in corpore nactus profecto fuisset. Quare ab illius aquæ usu corpora ali non est dubitandum. Unde Ægyptiî pro certo habent aquam eam sanguinem in corporibus gignere, similemque vim gignendi sanguinem obtinuisse posteaquam miraculo à Mose, sanctissimo Propheta, olim in sanguinem fuerunt mutata. At corpora præsertim calida, & sicca ob ejus aquæ usum bonum habitum nancisci sanè posse & nos quoque affirmamus, sed non in eo quod sanguinem hæc aqua gignere apta nata sit (tamen fortasse haud omnino negandum eam aquam aliqualis substantiæ alimentalis esse participem) sed in eo quod hepar sanguinis officinam maximè contemperat ac proinde in biliosis corporibus jecoris calore contemperato plus sanguinis gignatur, ex quo plus nutriuntur, & in carne augentur. Nili itaque aqua in frigiditate est temperata, & in humiditate essentiæ tenuissimæ, haud omnino expers alimentalis substantiæ, unde ipsa, ut cæteræ aquæ, non insipida, sed subdulcis gustui apparet: alvum lubricam servat, urinam, atque menses movet, in quam causam medici Ægyptiî referunt, quod raræ mulieres in Ægypto sint, quæ laborent mensium suppressione. Quam suavis, & jucunda ad potum sit, dici satis non potest, eoque argumento etiam intelligitur, quod homines, vino quoque assueti, ipsum spernant, aquamque libentius complectantur. Nec mirum est si Pescennius Niger in Ægypto exercitui tumultuariè vinum petenti, dixerit. *Nilum habetis, & vinum queritis?* Hoc scripsit Flavius Vopiscus in ejus vita. Parum quoque nutrit, corporaque ad calidum distemperata contemperat, alimenti distributionem optimam facit, atque nutritionem. Renum calorem ita contemperat, ut probè clarescæ usus calculorum productionem prohibeat, atque etiam genitos calculos per urinam expellat. Quod nobis calculo renum vexatis contigit, qui ex largo istiusce aquæ potu calculum magnum per urinam rejecimus. Addimus, hanc aquam Ptolemæum Philadelphum tanti

fecisse ad potum, ut Berenicæ, Antiocho nuptæ, ejus filiæ, ex Ægypto perpetuo in Syriam ad ejus usum miserit, suppeditavitque aquam Nili fluminis.

CAPUT IV.

De Insula Delta, atque de Alexandria.

Producit Nilus flumen insulas multas, & sinus efficit, atque, ut omittam, quæ supra Cairum cingit, tacendum minime duxi illam nunquam satis encomiis concelebratam Insulam Deltam vocatam, quod sua forma literam Δ imitetur, quam non longe à Cairo duo rami Nili nunquam versus mare se conjungentes constituunt. Alter quidem ramus versus Pelusium delabens, alter vero Canopum, quæ hodie Ruffit vocatur. Intra hos duos ramos, atque mare Mediterraneum Delta insula constituta est. Quæ insula est adeo sæcunda, ut in ea naturam maxime luxuriasse dicas. Hanc Arabes Gizirdaabi, hoc est Insulam auream, appellant. Saccharum in magna copia singulis annis producit, eoque semper abundat. Orizæ summa copia in ejus solo, & selectissimæ quidem gignitur, quam profecto per mare Turcæ Byfantium convehunt, atque ad omnes Turcarum provincias, cum sit in omnibus iis communis, & gratissimus cibus. Hanc Turcarum Imperator Uxori Reginae dono dat. In ea quoque prope mare salis albissimi copia foditur, quod præ copia non venditur, sed unicuique colligere quantum libet fas est. Istius Insulæ urbs præcipua est Fuè. Quæ usque adeo omnibus ad victum attinentibus perpetuo abundat, ut nulla alia sit in ea provincia abundantior, omitto panis tritici optimi abundantiam, orizam, legumina, animalia pro carnum usu cujuscumque generis terrestrium, & volatilium. Ovis usque adeo abundat gallinaceis, ut pro sextertio argenteo nummo, sexaginta, & plura quandoque coëmantur. Piscibus itidem scatet optimis. At quid de fructibus? Musas optimas copiosè illud solum producit, uvas, melones, angurias el Mavivocatas, cucumeres Cathi dictos, quorum usus iis populis est
salu-

saluberrimus, nunquam illis noxius, Persica mala, citria, limonia, aurantia, paliuros, palmas omnium generum, & mala Punica incredibilis magnitudinis, quæ habent acinos cerasorum communium magnitudine, dulcissimos, ex quorum succo paratur ab Ægyptiis syrupus ille solutivus de granatis, qui inter leniter solventia præstantissimus est, gustuique acceptissimus. De aliis vero urbibus quæ in Ægypto sunt, deque ipsarum vetustate, atque antiquorum vestigiis, quæ in iis supersunt, etsi omnibus nota videantur, pauca tamen perstringenda duxi, in gratiam præsertim illorum qui hæc non viderunt. Apud Babilonem, Thebasque apparent vestigia antiquitatis pulcherrima derelicta, colossi, obelisci, qui hucusque tam hic quam alibi reperiuntur, qui à Cambisæ ruinis fuere superstites. Extant vetusta Regum sepulcra in specubus insculpta, pulchris incisionibus exarata. Nec non antiquitatem testantur, quæ hucusque in Heracleotica provincia, vel etiamnum spectantur, pulcherrimus scilicet Labyrinthus, ac domus illa insignis ad omnes nationes excipiendas ædificata: pulcherrimum quidem est visere domos illius civitatis ex integro lapide contentas. Heliopolis magnæ sacerdotum domus, ubi Platonem, Eudoxum, eo eruditionis causa profectos, quatuordecim annos mansisse ferunt. Id confirmat & locus in quo Eudoxus res cælestes contemplabatur. Philonis villa, Osiris Asylum, ubi multis in locis sepulcrum esse finxerunt, ut Typhoni ipsum querenti, absconderetur. Idem ostendunt Templi Herculis vestigia, quæ in Heraclea sunt in campo Serapidis. In Taposiri vero Veneris itidem Templi ruinæ: apud Alexandriam Neptuni. Ægyptus rursus olim maximè celebris reddebatur Musæo quod Alexandriæ fuit, quodque semisepultum jacet. Tum non minus ibidem monumentum, in quo Alexandri cineres reconditæ fuerunt. Non minoris ornamenti fuit magna illa quondam Bibliotheca quæ Alexandriæ extitit, miris laudibus ab antiquitate concelebrata. Ad hæc Ægyptum illustrant vestigia itidem templi Minervæ, Lucinæ, Apollinisque, & Jovis delubra, Latonæque, quæ Lacopoli extant. At nunc ex illustrioribus Ægypti urbibus ad Alexandriam venio, quam Galenus

Per-

Pergamenus, medicorum post unum Hippocratem omnium facile princeps, Magnam Alexandriam vocare solet. Hæc etsi hac ætate majori ex parte semidiruta jaceat, atque ferè semisepulta, tamen ruinæ quæ extant, & vestigia, ipsius amplitudinem, & majestatem declarant, ædificiaque potissimum, quæ tam superba extructa fuere, ut tam alte defossa, quam supra terram superstent, appareant. Tota Civitas nunc etiam columnis marmoreis sustentatur, altèque defossa loca omnia vacua habet aqua Nili fluminis plena, quæ per ramum (Caliz vocatum) singulis annis cum flumen in suo est augmento, in ea loca subterranea defluit. Extant in ea Civitate vestigia, ut putant, palatii Regalis olim Cleopatrar. Nos vidimus juxta ea vestigia fuisse effossa duo capita marmorea, nihilo ab antiquitate vitiata, sed integra, & omnino perfecta, quorum alterum Cleopatrar effigiem affabrè referebat, alterumque Marci Antonii. Extat & columna, quam Pompei vocant, insignis profecto longitudinis, atque latitudinis; & pulcherrimus obeliscus litteris Ægyptiis insculptis (Hieroglyphica vocant) exaratus. Ex latere habet lacum Mareotim vocatum, qui ex dulci aqua à Nilo excurrente marinæ permixta efficitur. Et enim ipse plurimum auctus mari ita miscetur ut id ipsum mare esse videatur. Antiqua civitas aliud ferè quam ruinæ, & vestigia urbis antiquissimæ non est, paucissimosque habitatores habet. Unde aer longè insalubrior quam antea redditus est, præfertimque mense Augusto, cum ob aquam, quæ stagnans, atque semiputris est (propterea quod cænosa & putrida ferè omnino propter ipsius paucitatem effecta est, neque prava ejus qualitas prius corrigitur, quoad mense Septembri ex Nilo aucto renovatur, multa quippe aqua optima ex flumine de novo affluente, succedenteque) tum ob ventos semiputridos ex lacu Mareoti, iidem tunc & stagnante, & ob corruptam aquam semiputri, perflantes, in quam causam eo tempore febres pestilentes ferè Epidemicæ in ea civitate grassantes ab indigenis referuntur. Cœperunt abhinc plures annos multi à civitate fugientes terræ partem mari adjacentem frequentius habitare, propè scilicet Arcem Alexandriæ, in qua parte omnes

nes Hæbrei nunc habitant, unde altera civitas, & ab ipsis, & ab aliis nunc ibi quasi facta est. Viridaria hæc civitas pulcherrima habet, & quædam juxta littus maris in solo arenoso extra mœnia civitatis, ut mirum sit quo modo hortensia olera, atque fructus itidem hortenses in sola arena vivant, perfectique reddantur, ut anguriæ, melones, cucumeres, bausia, melochia, lactuca, ficus, mala persica, armeniaca, musæ, & similes alii: Terra capparibus sponte nascentibus non spinosis ita abundat, ut magna ipsorum copia sale conditorum in varias regiones, & provincias quotannis mittatur. Sylvæ dactilorum sunt, Cassiæ catharticæ complures, lycomori, paliuri Habac ab Ægyptiis vocati, cujus poma jucundissimi gustus sunt, magnitudine, & figura plane similia fructibus mespili Aroniæ, at non sunt ita adstringentes. Uvæ crescunt ibi copiosius, pulcherrimæ, atque optimæ, quæ ad cibum in usu sunt, non tamen ad vinum, cum neque Alexandrini eas ita copiosas habeant, ut & ad cibum, & ad vinum sat sint. Hæ mense Majo maturæ fiunt: nos enim die decima quarta Maji in quodam horto ibi, & albas, & nigras uvas probè maturas vidisse meminimus. Hæc pauca obiter de Alexandria dicta sint, quando longè plura ab aliis scriptoribus fuisse posteritati tradita, nos non lateat.

CAPUT V.

De magna Cairi civitate, deque rarioribus in ea observatis.

An Cairum (quam urbem Ægyptii Masvè vocant) sit illa celeberrima totius Ægypti civitas, quam Memphim à veteribus nominatam olim fuisse constat, à nonnullis dubitatum est, & uno præsertim argumento, quòd Ptolemæus Memphim meridionaliorem quam sit nunc Masvè, vel Cairum, quod gradibus XXVIII. ab æquatore distat, & Memphim habuisse altitudinis ab æquatore gradus ferè triginta constat. Verum neque Babilonem antiquam civitatem esse, quam Ægyptii nunc

C

Masvè

Masvè astie, idest Cairum antiquum, Babilon dictum, nominant, dubitatur, cum & illa antiqua Babilon distaret, Ptolemæo auctore, ab æquatore, gradibus itidem XXX. Utcumque res se habeat, plerique Ægyptiorum non dubitant affirmare Cairum esse antiquam Memphim. De qua civitate illud nunc erit animadvertendum, quippè olim Ægyptios aliam partem soli Ægyptiaci habitasse, scilicet versus Topanà, in pulcherrima planitie, quæ in prospectu erat eam ad montis apertionem, latitudinis fere XXV. Italicorum miliariorum, qua via est ad Sues, & ad montem Sinai, atque ad Mare Rubrum. Ibi enim maximæ civitatis vestigia, atque ruinæ conspiciuntur. Situs enim hic longè amænior, ferenior, & liberior ærem habebat. Nunc vero sub monte omnes habitant, qui est terminus Arabiæ Petreæ ad Nilum flumen tendentes. Civitas hæc excurrit per longum ab Oriente in Occidentem, à Nilo flumine incipiens usque ad montem terminata. Nunc duplex cernitur, antiqua mæniis, tamen non ex toto cincta, quæ incipit à porta Babzuele vocata, quæ ad alteram Portam Babnascir nuncupatam (idest portam fortunatam, nimirum ita vocatam, quia Selim Turca per eam portam ad Caira civitatem primum fuit ingressus) recta via terminatur. Istius civitatis mænibus cinctæ magnitudo non minor est quam Patavium esse videatur. Altera vero extra mænia antiquæ urbis cernitur longè amplior, mihi que visa est veluti complurium suburbium, villarumque, seu pagorum magna congeries. Hæc per montis radices, procedit ad Nilum flumen fere desinens, mediaque ipsius via latissima, longissimaque longe procedit, cujus longitudo sex miliarium esse creditur, in qua & altera Civitate, seu Civitatis parte, innumeræ plateæ, in quibus à Cadis vocatis causæ litigantium audiuntur, atque merces omnis generis venales habentur, quæ plateæ non nominibus, sed numeris vocantur. Creditum est numero fere ducentas. In hac civitate est arx pulcherrima, & ampla supra montem lapideum posita, in qua olim Reges Ægyptii habitare consueverunt, nunc Prorex, sive Ægypti Præfectus quem Bassa vocant à Turcarum Imperatore pro tempore missus

fus, ipsam itidem inhabitat. Hæc vero in tres partes divisa est, in quarum prima, ut dictum est, Bassa Domicilium habet, aulamque auditoriam insigni latitudine, ea autem longitudine, ut à principio ad finem usque hominem cognoscere vix facile possis. In hac totius Ægypti Prorex audit litigantes, controversiasque judicat, atque de rebus secretis pertinentibus ad istius Regni gubernationem cum Turcis proceribus agit; quippe cum Cadi Lascher, & aliis Cadis, Testerdaris, Sangiachis, Beis, & Chiaus itidem multis, qui omnes ibi bis in septimana ea de causa conveniunt. Altera pars arcis undique clausa muris est, unamque solummodo portam qua ingressus patet, habet. In ipsa olim Regum mulieres cum mancipiis, quæ ferè numero quadrigentæ fuerunt, commorabantur. Nunc Prorex ea ad eundem usum utitur. Ultima pars militum est, quæ adeo est magna, ut parva civitas videatur, duas vero portas ferreas habet, estque ad istius radices viridarium pulcherrimum in quo variæ arbores aluntur, scilicet mala citria, aurantia, limonia, poma Adami vocata, mala Armeniaca, persica, paliurus, musa, & similes aliæ arbores, aspectu semper virentes. Adfunt & fontes ex aqua limpidissima ex marmoreo lapide confecti, quorum aliqui veluti è specu descendunt, alii in altum aquam emittunt. Adest ibi & pulchra quoque Domus ostiis eburneis, fenestrisque permaximis ferro interclusis. Ad viridarium est & stadium maximum muris cinctum. Stadium autem Midam Ægyptii vocant, atque ad ipsum adest & permaxima platea, quam Romele nuncupant, in qua quotidie plurima animalia venduntur; & quamvis arx altissima sit, ascensumque habeat difficilem, tamen aqua ex Nilo flumine spacio quinque milliarum quibusdam artificijs per murum copiosius deducitur. Mirumque maximè videtur quo pacto possit aqua ex imo Nili alveo ita eo rotarum artificio in altum extolli, ut arcis altitudinem superare queat. Hoc illius arcis fortitudini plurimum est detrimento, etenim belli occasione, facile potest, & rupto artificio quo in altum elevatur, & disrupto itidem muro per quem in arcem defluit, aquâ arx ipsa destitui. In medio quoque Arcis in loco eminenti extat

prope magnam plateam magnus porticus, sive deambulatorium quadratum, mira altitudine extructum, cujus tectum columnis marmoreis sustentabatur, singulis simul quaternis positis, quæ numero bis sexdecim existunt, quarum quatuor simul junctæ angulum tecti sustentant, & aliæ quatuor alium angulum, & sic de aliis duobus angulis. Aliæ verò medium porticum eodem ordine quaternæ simul sustinent. Templà complura Cairum ornant, quorum illud maximum est, in urbis medio positum, quod Gimalazar appellant, in quo tota civitas convenit, & quotidie Mahometana lex legitur, atque interpretatur, maximeque in die Veneris, in qua die multi illorum ab omni opere cessant. Ibi etiam libri complures cujusque materiæ venduntur. Hic quotidie prædicatur itidem lex ipsorum, & conveniunt legis periti, quos Talismam nuncupant, atque isti legem scriptam semper in manibus gestant. Hocque templum est ubi mortuis iusta perfolvuntur, maxime autem procerum, consuetudo enim est apud Ægyptios, ut cadavera antiquorum more extra urbem sepeliant: quod antequam faciant, ea ad fani portas ferunt, ibique exequias concelebrant, dein ipsa ad sepulchra efferunt, quæ præcedunt canendo magnis vocibus dicentes Deum magnum esse unum, ejusque Prophetam esse Mahametem, sed ut in antiquo more etiam fuit, parentes mortuorum conducunt mercede Arabas mulieres, quæ & domi mortuos deplorient, & ipsos ad sepulchra flebilibus clamoribus concomitentur. Proceres mortuos ad sepulchra deducunt equites, ducesque equitantes. In hoc etiam templo est disciplinarum omnium Gymnasium celebre in quod singulis annis tercentum millia aureorum impendi fama est, victusque & vestitus omnibus Doctoribus in Gymnasio disciplinas profitentibus, tum juvenibus ibi studentibus publico ære suppeditatur. Est & alterum longè majus templum, Arzuele vocatum, juxta arcis radicem orientem versus positum. Circuitus est ferè miliaris, cujus muri usque adeo sublimes, ut vix quæ in fastigio sunt, oculis comprehendi queant: cui marmoreæ cornices circumstant mirandæ magnitudinis, habentque summitem nullo tegumento munitam, adeo ut medium templi sub dio jaceat; quod

quod ceteris aliis omnibus templis est commune. Hujus pavimentum miro artificio ex lapillis marmoreis variorum colorum confectum visitur. Ab hoc templo paululum versus occidentem adsunt ædium quarundam regiarum vestigia, quas plures existimant fuisse domicilium Josephi quondam totius Ægypti præfecti. Maximum apparet Palatium circuitus fere milliaris Italici, muris ex lapidibus magna ex parte marmoreis atque lateritiis ex calce confectis, ita præaltis, ut vix acies oculorum ad fastigia attingat, superstant circum fastigia marmoreæ cornices altitudine quatuor fere cubitorum, nudo perpolitoque lapide. Intra muros vero externos omnia ruinis plena sunt. Haud procul hinc cernitur Ægypti Horreum Sonè ab iis nuncupatum. Planities est muris præaltissimis cincta, duorum ferè milliarium circuitu. sub dio posita, nullo scilicet tegumento cooperta, aërique idcirco tota exposita. Quem locum singulo septennio tritico replent, ex eoque intra eos muros acervi montium instar tritici fiunt; qui eminus supra muros conspiciuntur: paucos post dies quam ibi triticum fuerit repositum, eoque totus ille locus fuerit repletus, tritici ex rore copioso cælo noctu cadente superficies corrupta, atque à nimio solis calore plurimum siccata, & indurata, crustas durissimas contrahit palmi ferè crassitie, intra quam triticum (quod ad aëre nihilo tangatur, altereturque) septennio incorruptum conservatur, quo tempore finito Proregis mandato continuo depromitur, populoque dispensatur, ac denuo ex recenti locus impletur. Ægyptiorum non paucis persuasum est, hujusmodi Horreum fuisse olim à Josepho totius Ægypti præfecto ad evitandam annonæ caritatem exædificatum. Mirum profecto non est, si tantæ frumenti quantitatis in magna Cairi civitate fiat provisio, ne si forte aliquando ex Nili fluminis aquæ nimis paucæ, aut immoderato incremento, annonæ caritas succedat, ut iis omnibus ea provisione prospiciatur. Etenim in hac civitate hominum vivere ad minus bisdecem centena millia & plures etiam eo argumento, sive conjectura assecuti sumus, quod anno 1580. peste Cairi interiisse deprehensum fuerit quingenta millia hominum, qua sublata continuo cum hanc urbem septimo scilicet men-

sis Julii ingrederemur, vix paucis hominibus civitatem defecisse nobis visum fuerit, ita illam gentibus innumeris repletam vidimus, ut propter hominum multitudinem non absque magna difficultate per vias regias ire hominibus concederetur. Accedit etiam, Turcas è peste interemptis in libro mortuorum neque pueros, neque mulieres, neque mancipia adnotare: unde eo anno ex peste, quæ quinque mensibus urbem fuit depopulata, forte interiisse ad minimum decies centena millia hominum, facile conjici queat. Sunt in hac urbe ædes complures magnificentissimæ, atque augustissimæ, quarum pulchritudo, & magnificentia minime foris conspicua apparet, namque muri solummodo quibus ædium loca cinguntur, foris spectantur, intus vero præclara illarum & pulchritudo, & præstantia conspicua sit. Palatia hæc profecto sunt augustissima, in quibus pro mulieribus sunt ædes separatæ, quarum pavimenta ex selectissimis lapillis porphyriticis variorum colorum undique splendentibus miro artificio extructa sunt, tecta ædium omnium aurata mirifice splendent. Habent Balnea ibidem pulcherrima quibus mulieres, & ad valetudinem conservandam, & ad ornatum corporis, frequentius utuntur. Habent & fontes marmoreos continue frigidam aquam fistulis plumbeis in aerem die noctuque ejaculantes, circum quos æstate prope dormiunt. Habent & viridaria separata ab iis, quæ in virorum ædibus sunt, amænissima, & lacus magnos, in quibus omnis generis volatilia, aquatilia, atque pisces nutriuntur; unde illis non desunt piscationes, & in viridariis aucupia. Ædes vero pro viris pulchritudine, atque magnificentia illis mulierum minime cedunt, in quibus loca etiam habent pro viris mancipiis, & stabula equorum, mulorum, & asinorum, pulchritudine, & munditia nullis aliarum nationum postponenda, usque adeo ea elegantia, & munda sunt, ut cameris hominum elegantibus comparare queas. Unum addo: quamlibet domum circa medium ipsius habere latissimam fistulam ligneam, aut ex alia materia confectam, ex toto cavam, & perviam, quæ fere ab imo ædium pavimento incipiens ad summum fastigium, instar campanæ latissimi oris expanditur; cujus pars suprema versus septen-

tri-

trionem est aperta, perque eam apertionem ventus septentrionalis frigidus exinde respirans excipitur, atque deorsum fertur, ad universam domum refrigerandam. Quemadmodum in frigidis regionibus propter insignem aëris frigiditatem, ut homines à frigore se tueantur calida hypocausta in usum veniunt, ita in locis magno calore æstuantibus * hujusmodi fistulæ ad defensionem a calore usum ibidem habent.

Itaque ex prædictis domibus magnifice constructis Cairi complures cernuntur, quas solummodo Turcæ primates, atque Ægyptii habitant, scilicet Sangiachi, Beï, Cadi, Tefterdari, Chiausi, atque Chielebi, idest nobiles Ægyptii. At de ædibus nobilium in hac civitate ita observatis, mirum non est si eas laudes dixerimus: sed quid de plebeorum domibus? Tanta est in ea urbe habitantium superbia, ut nullus non sit vel etiam artifex, qui ædem non habitet magnificè extructam, quæ aulam præsertim non habeat amplam, cujus tectum sit undique auro cælatum, atque pavimentum ex lapillis marmoreis selectissimis variorum colorum splendentibus miro artificio confectum, cum fonte marmoreo frigidam aquam plumbeis fistulis continuo ejaculante. Balnea in hac civitate multa, magnificentissimè extructa visuntur, miræ pulchritudinis, atque amplitudinis, quæ innumeras ferè cameras habent, in quibus homines lavantur, sudant, refrigerantur, fricantur, atque ea faciunt, quæ ad conservandam sanitatem Ægyptii facere solent, atque ad corporis ornatum. Singula habent pavimenta marmorea ex lapillis parvis variorum colorum artificiose strata, & tecta omnia vitreata ipsis incumbunt. Innumera in hac civitate Balnea publica extant, ad quæ conveniunt, & viri, & mulieres. Ex mulieribus vero hæc balnea frequentant plebeæ & pauperculæ, quæ quid in ipsis agant nos in libris de Medicina Ægyptiorum tradidimus. Nobilibus vero mulieribus, & Turcarum, & Ægyptiorum, & Arabum, non licet ea ingredi, cum domi habeant quibus uti solent pulcherrima. At quandoque ad ea & nobiles voluptatis gratia venire solent, cum suis mancipiis eunuchis custoditæ. Hæc civitas habet innu-

me-

* Vid. Tab. I. Num. 1:

meras vias, quæ noctu magnis portis ligneis clauduntur ad habitantium securitatem: Unde ipsis tota civitas in tuto redditur. Quo obstaculo ferunt Selimum, Turcarum Regem, quo tempore Ægypto bello potitus est, per tres continuos dies coactum fuisse pugnare antequam ipsam civitatem subigere potuerit. Extra hanc urbem occidentem versus extat adhuc in loco quem Matarea vocant, domuncula, sive Camera quadrata parva, & juxta ipsam fons aquæ dulcis ex quo perpetuo copiosa aqua nascitur, scaturitque, qua proxima viridaria irrigantur, præsertimque ea quæ Balsami plantas alere solent, de quibus nos satis superque scripsimus in dialogo de Balsami planta, & in libro de plantis Ægypti. In hac cella istius domunculæ Beatissimam Virginem Mariam cum Christo Domino nostro infantulo septem annos habitasse constat; quippe, quo tempore Herodis iram fugiens in Ægyptum se receperat. Pro certo habent omnes Ægyptii hic occulte septennio permansisse. Quo tempore illa aqua fontis, & ad victum, & ad pannos eluendos ipsa usa est. Est intra eam cellam in muro ex calce, & lapidibus lateritiis cavitas cubito longior, & femicubito lata, in porphyrite lapide excavata, in qua primum Virginem Beatissimam Jesum Christum Dominum Nostrum infantulum occultasse ferunt. Ex hoc specu respirat odor perquam suavis haud notæ qualitatis, & nos testamur, non semel, sed pluries hujusmodi qualitatem odoris ibi olfecisse, atque cum multis una observasse. Quod miraculum (cum nullo artificio ibi esse queat) cum Christiani omnes, tum Mahometani, pro certo esse prædicant. Hic locus non minus a Turcis, Mauris, Ægyptiis Mahemetes asseclis, quam a Christianis, in magna est veneratione habitus; quod omnes Mahometani omnia de Virgine sanctissima, quæ Christiani credant. Meisir Bassa, Prorex Ægypti, Turca honestissimis moribus præditus, ita eum locum est veneratus toto illo tempore quo Ægypto præfuit, ut bis in hebdomada ad eum locum semper oratum iverit, nullaque alia aqua ad potum toto eo tempore, quam illa quæ ex eo fonte (quod ea Virgo Maria suo tempore usa) scaturiebat, uti voluit. In tanta sane veneratione, & honore maximo eam cellam a
Bea-

Beatissima Virgine olim habitatam, semper habuit. Quid: an-
 non innumeri sunt etiam ex Mauris Mahometanis, qui ex lon-
 ginqus Provinciis, itinere multorum dierum illum locum ado-
 raturi veniunt, quem reverenter colunt, & venerantur, & de
 aqua illiusce fontis quantum possunt secum deferunt, quod apud
 multas Nationes, & Gentes ad morbos persanandos maximis
 laudibus concelebretr, devotèque ad memoriam Virginis san-
 ctissimæ ab iis Gentibus colatur. Est insuper versus Austrum
 Campus duorum milliarium longitudine, & unius latitudine, fi-
 guræ rotundæ ovalis, quem locum olim Theatrum fuisse di-
 cunt à Sbech Rege Ægypti factum, unde & vel etiam ad hanc
 usque diem Sbechie vocatus est. Olim in Nili auctione totus
 ille locus aqua replebatur, obruebaturque, supraque ipsam
 aquam varia & cimbis, & naviculis & aliis modis ludorum ge-
 nera Rege, atque Principibus Ægypti præsentibus, ac omni
 turba Cairi urbis, exercebantur. Hoc tempore terra exinde
 plurimum aucta campus amænus redditus est, qui nunc aqua
 in Nili augmento haud multum inundatur, quaque absorpta
 mense quippe Octobri, in eo feritur triticum, linum, trifolium,
 leguminaque, quæ planicies Decembri mense tota virefcit,
 variisque floribus amænissima redditur. Istic post Nili inundatio-
 nem in ea terra pinguiissimo limo à flumine relicto obruta,
 Cichoreum ita vegetum luxuriare vidimus, ut foliorum am-
 plitudine majori lappæ similis cerneretur, & ipsius radices
 magnitudine magnum napum æmulerentur, quas Turcæ sac-
 charo ad usum ægrotantium condiunt. Est etiam locus non
 tacendus extra Cairi Civitatem ad Orientem in solo are-
 noso aliquantulum eminente, ubi planities est, ut diximus,
 arenosa, omnino sterilis, & nuda, in qua neque stirps ali-
 qua, neque domus, vel alicujus habitationis vestigium us-
 piam apparet, neque domus aliqua per milliaria visitur.
 Hac via est & ad Pyramides, & ad Mumias: de quibus
 sequenti capite historiam texemus. In hac planicie areno-
 sa, sterili, & omnino nuda, quadam die constituta, scilicet
 à meridie diei Jovis septimanæ sanctæ ad meridiem usque Ve-
 neris sanctæ qui istuc iverunt, & per totam hanc diem, quip-

pe à meridie diei Jovis septimanæ sanctæ usque ad Veneris sanctæ meridiem pernoctarunt, referunt vidisse, modo in hac parte illius planicie repente caput inhumati Cadaveris ficcati, aut brachium, aut femur, aut totum Cadaver supra terram efferri, & postea etiam in alio ejusdem planitie in qua antea nihil viderunt quippiam supra terram miraculose exivisse. Johannes Emus, Patricius Venetus, qui Cairi mercaturæ causa tunc agebat, ea communi curiositate, quæ apud omnes est, suafus, illuc, ea die cum aliis profectus est, ut hoc miraculum observaret, qui cum nihil supra eam planiciem antea offendisset, paulo post repente supra terram Caput mulieris siccatum capillis vel etiam longis, & multis, non destitutum, emicuisse vidit, quod caput domum tulit, mihiq; dono dedit, & non pauci etiam illorum qui una fuerunt, viderunt & ipsi quasdam alias corporis partes supra terram elatas. Cophti Christiani inibi viventes hoc miraculum esse prædicant, hocque singulis annis ea die à multis verè observari. Dicunt etiam inibi corpora multa sanctorum, qui pro Christi Fide vitam martyrio finierunt, fuisse sepulta; in ipsorumque sanctitatem hoc miraculum referunt. Anno MDLXXXIV. Hebraïmus Bassa, Prorex Ægypti, istius admirandæ apparitionis fama & ipse persuasus, cum multis aliis Turcis, ut hæc videret, noctem Veneris sanctæ in ea planicie pernoctavit, qui an ipse vel alii quidquam viderint certo scire tunc haud potui. Cairi innumera viridaria amplissima, atque amænissima extant, quorum terram aqua irrigant quodam Rotarum artificio, ut etiam alias dictum est, quod feschiè appellant, è cisterna educta. In his hortis ex arboribus virescunt mala citria, aurantia, limonia sylvestria, & domestica, poma Adami vocata, musa itidem quæ foliorum viriditate amænissima jucundissimum aspectum oculis obiectant. Hanc arborem in libro de plantis Ægypti accuratè descripsimus, deque ipsis posterius etiam quædam dicemus: Est & Tamariscus domesticus, paliurus Atheni (napea vocant) vitis, malum Persicum, Armeniacum, ficus, sycomorus, Cassia Cathartica, Ligustrum Ægyptium, prunus Sebestena, palma, acacia, & ex aliis stirpibus est faba Ægyptia, culcas appellata.

lata, Cucumeres Cathè dicti, melones abdellavi, anguriæ el-
maoui vocatæ, faba Ægyptia leguminosa: Ocymus arborefcens
cariophyllatus, piper longum, juncus, gelliminus Arabicus,
rofa cujuscumque generis, soffera, fabdariffa, lablab, phasio-
lus arboreus niger, rubeus, perennis, bis in anno flores at-
que filiquas ferens. Hæc magna Cairi urbs & tempore, quo
in ipsa Medicinæ causa moram traxi, erat totius ferè Orientis
locorum Emporium celeberrimum, ad quod trium dierum spa-
tio ex Sues, & Tor aromata, aliæque magni pretii merces ex
India per mare rubrum Navibus allatæ Camelis convehaban-
tur; quæ per Nilum flumen Alexandriam, parvis naviculis iti-
dem conducebantur, quæ & ipsa magnum etiam Mundi Empo-
rium fuit vocata, quo Italia, Gallia, Hispania, Anglia, Ger-
mania, & cæteræ aliæ Provinciæ Europæ gemmas, nec non
eorum, quæ ad rem medicam faciunt, magnam partem acci-
piunt. At ad Cairum redeo, ad quam urbem omnium aroma-
tum genera ex India, Arabia, & Æthiopia convehuntur. Ex
Æthiopia ferunt arenam auream purissimam quam mercato-
res commutant in coralia, succina, vitra, hydrargyrum, at-
que in pannos lineos. Ex Italia vero, Gallia, Anglia panni
lanei, sericei, stamnum, hydrargyrum, succina, coralka, at-
que arsenicum, quod Ægyptii una cum tritico ferunt, ne à
muribus, quibus omnes agri Ægyptii abundant, triticum abfu-
matur. Abundat quoque hæc Civitas omnibus ad victum atti-
nentibus, carnibus omnium animalium, & sylvestrium, & do-
mesticorum: ex quadrupedibus habent bufalos, boves, ca-
pras, hædos, agnos, verveces, quorum caro ibi majori in
pretio est quam sit vitulina, hædinaque, neque id injuria,
cum ipsa sit odoratior cæteris, atque suavior, unde medici li-
bentius quam cæteræ alius carnis vervecinæ esum ægrotis conce-
dere solent. Habent ex volatilibus columbas, gallinasque va-
riorum generum communes nostratibus, proprias quasdam ma-
gnitudine anserum, quas Maliffas appellant, quasdam peregri-
nas ex Abissia convectas (vulgus Gallinas Pharaonis appellat)
quæ carnem habent suavissimam, & optimam; videntur Gal-
linæ Numidicæ, cognitæ Martiali: ex volatilibus sylvestribus illis

non deest copia ingens turturum, passerum, coturnicum, palumbarum, perdicum, & aliarum avium: Ex aquatilibus sylvestribus; dici satis non potest, cujusque generis quanta copia flumina, & lacus abundant, ut ideo vilissimo pretio multa ibi ex iis habeantur.

CAPUT VI.

De Pyramidibus, atque de magno Colosso Sphingevocato.

DE Pyramidibus etsi à veteribus multis, & à recentioribus sufficienter scriptum fuerit, tamen & nos quoque quæ de ipsis vidimus, atque observavimus paucis hic restringenda duximus. Extra Civitatem Cairi quinque milliaribus Italicis ad orientem extant famosissimæ Pyramides, tantopere à veteribus inter res maximè admirandas concelebratæ, præsertimque tres, duæ majores fundo lapideo in solo arenoso superstant, atque altera minor ab ipsis fere milliare distat. Ex iis altera quæ grandior est primum in itinere offenditur, magnis quidem ex marmorei lapidis glebis quadratis confecta, cujus profecto tanta spectantibus moles objicitur, ut ad eam comparandam lapides montium totius ferè Europæ vix sufficere potuisse non pauci existimarunt: unde meritò inter rerum admirandarum maxime admiranda ea à multis comprehensa est, maximum nimirum Ægypti Regum superbiæ, clarissimumque argumentum, qui hæc ingentes moles pro sepulchris sibi ipsis condiderint. Hæc inquam Pyramis mole ampliori, habet altitudinem, ut nos diligenter simul cum aliis multis dimensum, centum viginti quinque passuum, in cujus fastigio terminat ipsam lapis quadratus latitudinis decem passuum, ad quem cum nos per gradus Pyramidis exterius positos ascendendo pervenissemus, animadvertimus complurium hominum qui quodam tempore illuc venerant nomina ad ipsorum perennem memoriam insculpta, inter quæ legimus nomen Melchioris Guilandini tempore quo ad eam.

eam Pyramidem visendam venerat, sculptura rudi notatum. Totius verò Pyramidis quadraturæ basis circuitum extitisse quingentorum passuum deprehendimus, etenim unumquodque latus longitudine erat centum, & quinquaginta passuum. Ab ima base ad summum fastigium ascenditur per gradus ex quibus universa est composita: primum gradum unius passus altitudinis, & latitudinis animadvertimus, & ita reliquorum graduum magnitudo respondet, sed quo altius itur, eo aliquantisper gradus altitudine, & latitudine diminui videntur. At in tam longo sæculorum tractu in quibusdam Pyramidis partibus, gradus, & superficies quoquo pacto vitium contraxerunt, maximeque in parte ad Austrum posita. Namque in Ægypto muri ædium ab austro ita patiuntur, & vitiantur, ut in Italia à septentrione; quod nos non tantum in Pyramidibus verum esse animadvertimus, sed in universa hac Civitate; quæ Bellonius, contrarium scribens (quippe Pyramidas in parte septentrioni exposita aliquid passas fuisse) construendo illis ex cælo situm fortasse deceptus est. Sed jam ea quæ intro hanc Pyramidem vidimus, dicamus. Namque nulli visi fuerunt probè descripsisse ea, quæ intus sunt. Unum solummodo ostium hæc per quod pateret ingressus ad annum usque MDLXXXIV. habuit. Quo vero anno Hebraimi Bassæ, Proregis Ægypti, quadam curiositate persuasi, aut potius à quodam viro Afro psychomante, nimirum quod intra hanc Pyramidem ditissimus Thesaurus contineretur, mandato ostium ipsius Pyramidis, quod fuerat angustissimum, & ingressum reddebat difficillimum, usque adeo Pyramidem lacerando, & frangendo ampliatus fuit, ut nunc homo rectus incedens commodè ingredi queat. Decreverat etiam ante, quodam puteo intra Pyramidem posito, pulvere ignifero oppleto, eam ex toto Pyramidem delere. Sed ille à Georgio Emo, hoc tempore pro Serenissimo Dominio Veneto Consule Illustrissimo, dissuasus (quod inquam si id fecisset tota Civitas maximo periculo exponeretur) sententiam mutavit. At de Pyramidis istius ingressu jam jam sermonem instituo. Dixi unum quidem solummodo Pyramidem juxta basim in medio lateris ostium pro ingressu habuisse, per quod cuique ingressus

pateret. Itaque in muro Pyramidis lapideo ad imam basim penes lateris medium foramen extitit quinque fere passibus longum trumbæ quadrilateræ simile, foris ore ampliori, latiorivè, & intus angustiori rotundo. Ex latitudine ampla sensim, ac sensim ita in magnam & declivem angustiam hoc ostium definibat, atque ita os internum istiusce foramins parvum, angustumque reddebatur, per quod homo humi in ventrem procumbens serpentis modo perreptando vix ingredi poterat, ingressusque intus, quendam locum spaciosum offendit, in quo ad dextram puteus est satis angustus ferè semper arena, lapidibusque obturatus, cujus profecto putei ex veteribus vel etiam Plinius meminit; At postquam in hunc locum venimus, paululum supra ascendimus, veluti in quendam alium planum locum; à quo incipit scala lata ex lapidibus maxime perpolitis, splendentibusque, tecto alto rotundo ex iisdem lapidibus itidem splendentibus magno artificio elaborato, atque ita, ut lapidum commissuræ vix appareant: pavementum quoque lapideum perpolitum apparet absque gradibus, unde ascendendo coacti fuimus ad quædam podia instar cornicum parvarum lapidearum utrinque posita ex intervallis quosdam meatus habentia manu eos meatus apprehendo altius ascendere. Hæc scala rectissimè ascendit, longiorque erat quam quæ in Venetis Palatiis observantur. Quem ascensum postquam absolvimus, viam quadratam marmoream humilem longissimamque, scilicet quindecim, aut viginti passibus per quam curvato corpore ire cogebamur, qua finita, alteram scalam priori omnino similem ascendere fuit opus, & post ipsam, alia via quadrata priori omnino simili, transivimus, & in quandam cellulam quadratam ostium apertum habentem pervenimus, cujus tectum ex quinque integris lapidibus constabat, supradictò modo, & perpolitis, & mira arte conjunctis, in ea cubiculi, seu cameræ parte illius quæ juxta parietem erat qui nobis ostium ingredientibus objiciebatur, extabat veluti arca longa ex marmore ophyti nigrescente confecta, sine operculo longitudine pedum xii., & altitudine, & latitudine itidem pedum v. Parietes istius Arcæ marmoreæ erant usque adeo tenues sive subtiles, ut exinde aliqui

ex

ex nostris dubitaverint an essent marmorei, vel potius illud sepulchrum fuerit non ex lapide, at potius ex quadam massa, seu materia qua marmorei lapides nobilissimi adulterari solent. A nostris ea percussa, sonum instar Campanæ edidit. Addo ad hoc cubiculum luminis quoddam spiraculum pervenire. Nos vero omnes illas partes internas Pyramidis accensis luminibus perlustravimus. Contigit tamen quendam juvenem Gallum, qui una nobiscum ad visendam Pyramidem venerat, cum ultimam scalam descendendo, & manus podiorum ad meatum quendam adhibendo serpentem offendisset, ejus timore cum podium relinqueret, per pavimentum ex tota scala decidisse, non absque multo timore, & sui corporis damno. Hæcque fuerunt intus hanc majorem Pyramidem à nobis observata. At unum ad majorem quoque istiusce Pyramidis præstantiam, atque admirationem habendam haud tacendum duximus, scilicet de Puteo, quem statim Pyramidem ingressi offendimus, quem passus LXX. descendere certo deprehendimus, quemque nihil aquæ habere itidem comperimus; dicamque quomodo illud cognovisse nobis contigerit. Venerat tum temporis in Ægyptum ex monte Libano vocato Reverendus frater Ordinis Prædicatorum Paulus Bigi (ut audio Janensis) vir sane in omni disciplinarum genere eruditissimus, præsertimque in Mathematicis, & in rebus Mechanicis: ex horologiis æneis spheram ipse confecerat, in qua omnes cæli spherarum omnium motus, præsertimque errantium syderum rectissimè observabantur. Quo etiam artificio Cairi ad Assan Ægypti Proregem naviculam parvam auream fecerat, quæ horologiorum, ut dixi, opera, omnes motus cujuslibet navis spontè obibat, nobisque primum, cum fuisset absoluta, eam ostendit, ipsa enim spontè ante, retroque, & in girum movebatur, in ipsa vela expandebantur, atque clauderantur, anchoræ extrahebantur, ænea tormenta spontè explodebantur, tubicinarum soni audiebantur, & reliqua singula faciebat, quæ in navibus fieri solent. Erat itaque hic vir eo ingenio præditus, ut omnia diligentius cæteris rimaretur, qui cum forte nobiscum unâ ad Pyramides observandas quadam die venerat, singulaque intra Pyramidem posita

posita eam ingressus diligentius considerasset, in eam venit sententiam, ut Pyramis tam profunda esset, quàm supra terram extare videbatur, suspicatusque est, illum puteum, non ad aquam excipiendam, at ut esset via potius ad infernas partes Pyramidis adeundas factum fuisse, cuius rei veritatem, ut cognosceret, à rusticis putei foramen, seu meatus, terra, lapidibusque obturatus, ut mundaretur, cavitasque pervia, ac libera redderetur, omnino nullis sumptibus parcendo, curavit, & postea per funem longissimum intro inditum, & ipse, & alii, & ego unà descendimus passus usque septuaginta, & magna etiam commoditate, cum utrinque putei meatus haberet quosdam lapides eminentes veluti podia, quibus facilis etiam, & tutus descensus reddebatur: postquam descendimus passus (ut diximus) LXX. duas vias quadratas iis, quæ in Pyramidis supernis partibus offendimus, invenimus simul conjunctas in loco vacuo ad quem puteus pervenit, quarum altera ad Sphingem lapideam, atque altera ad alteram Pyramidem, ad quam nullus patet ingressus, ducebat, ad quas inquam profecti essemus, ni vias à lapidibus qui deciderant obturatas offendissemus, similesque futuræ ruinæ nobis timorem magnum etiam iniecissent. Quare hic puteus non ob aquam olim operi suppeditandam, ut falsò Bellonius credidit, fuit extructus, at ut esset via ad visendam & Sphingem illam magnam lapideam, non longe ab hac Pyramide positam, atque alteram Pyramidem, quam Reginæ sepulturam vocant, ad quam introeundam exterius nullus patet aditus. Tam longum illiusce putei descensum vel etiam Plinius meminit, quem expressit esse LXXXVI. cubitorum, cuius testimonio fides Paulus Bigi ipsius totum descensum rimari voluit. Jacobus Manus Salodiensis, Medicus eruditus, ex quo nos multa de rebus Ægypti audivimus & accepimus, aliquando de Pyramidibus inquit. „Cum multi anno „MDLXXVII. tam Veneti quam alii aliarum Nationum ad Pyramides venissent, ostiumque, quo ad majorem Pyramidem patet ingressus, ab arenosa terra, qua fere semper clausum est, „rusticorum (quos Bedovi vocant) opera minus probè mundassent, atque complures ingressi essent, redeuntesque denuo „ostium

„ ostium arena fere obstructum cum offendissent omnes egre-
 „ di nequiffe, sed duos ex iis ibi pernoctare coactos fuisse,
 „ quorum alter Venetus, & alter Siculus erat, neque istac die
 „ ostium aperiri potuit, nocte enim adventante, cum longè
 „ ab urbe abessent, Arabum metu in urbem redire, socios-
 „ que ibi noctu relinquere fuit necesse, quos tamen non citra
 „ laborem sequenti die sanos eduxerunt, qui se à noctuis,
 „ aliisque volucris, vespertilionibusque tota ea nocte valde
 „ laborasse retulerunt. „ Sequitur altera Pyramis quæ priori
 paulo minor visa est, jactu lapidis dissita, de qua nihil aliud
 dicemus, quam ipsam exterius gradus per quos fiat ascensus
 nullos habere; quinimo latera singula marmorea plana, perpo-
 litaque in ea observari, nullumque ostium exterius hucusque
 in ea fuisse cognitum per quod aliquis ingressus pateret. Unde
 cum sepulchrum vel Regis alicujus, vel, ut multi existimant,
 Reginæ cujuspiam extiterit, quod sane ab omnibus Ægyptiis
 verè creditum est, credibile itidem videtur, ut per majorem
 Pyramidem intra ipsam fuerit ingressus, quippe, ut à Reve-
 rendo Bigi primum suspicatum, cognitumque fuisse nuper nar-
 ravimus, per puteum, atque per vias quadratas à profundo
 putei incipientes, quarum alteram ad Sphingem proximam,
 alteramque ad hanc Pyramidem pervenire ex pyxide naviga-
 toria certoprehendimus. Tertia, longe minor, itidem depre-
 hensa est undique clausa, nullisque gradibus exterius exor-
 nata. Longe plures, & in hac eadem planicie, aliæ Pyrami-
 des parvæ, & in aliis Ægypti locis extant, de quibus, cum
 illas non viderimus, nihil dicemus, uno excepto, quod omnes
 sint mortuorum sepulturæ. Sed tandem ad magnum illum
 Colossus, Sphingem vocatum, prope primam Pyramidem, ex
 maximo, integroque lapide extructum, venimus. Hoc qui-
 dem maximum saxum est marmoreum, in quo ingens quædam
 facies, latissimaque, Cairum spectans, maximo sane artificio in
 omnibus partibus sculpta visitur, namque ipsius mentum, os,
 nasus, oculi, frons, auresque ex artis sculpturâ magno judi-
 cio exsculpta videntur: nullum in ipso lapide apparet ostium
 per quod ingredi intus queas, at credibile est, ut & à nobis di-

etiam fuit, ipsum Colossus per majorem Pyramidem proximam habuisse ingressum: credibile quoque est ipsam Sphinxem, cum olim responsa daret, intus loca vacua habuisse, ad quæ sacerdotes ingrederentur, ut responsa Sphingis vice supplere possent.

CAPUT VII.

De conditis Ægyptiorum corporibus, quæ Mumias vulgus appellat, deque ipsorum sepulchris.

Credunt Ægyptii, & meritò quidem, Pyramidum usum ad sepelienda, vel conservanda condita cadavera, sepulchris vulgo vocatis multo antiquiorem esse. Unde & aliud (quod Ægyptiis multis creditum est) haud injuria itidem credi poterit, quippe totam illam planiciem in qua & Pyramides, & sepulturæ intus in lapides excavatæ cernuntur, fuisse montes marmoreos, ex quorum lapidibus (etsi hi soli lapides ad illas ingentes Pyramidum moles extruendas minimè suffecerint) ex parte Pyramides illas extructas fuisse, quæ veritas hac una conjectura facile confirmabitur, scilicet quod tota illa planicies decem, & plurium etiam milliarium spacio contenta, quæ videtur arenosa, sit lapidea, non spontè à natura, sed ab arte, sculptura scilicet, elaborata, atque etiam, quod lapideis montibus sit contermina. Itaque post usum Pyramidum pro sepulchris, qui fuit olim Regum, Principum, & Magnatum, invaluisse postea usum conservandi condita cadavera in quibusdam cubiculis intra hanc saxeam planiciem excavatis, seu in parvis quibusdam cellulis lapideis exsculptis. Itaque sepulchra illa innumera fere in ea planicie ad hanc usque diem integra servata offenduntur, atque, ut fuit veterum Ægyptiorum erga parentes, & amicos amor, atque humanitas benevola, ita curarunt, operamque dederunt, ut quemadmodum dum viverent, simul esse gaudebant, ita post mortem non minus usque ad resurrectionem mortuorum simul, unde
pa-

parentes ad sepelienda ipsorum cadavera cellulas in lapide marmoreo excavatas fieri curabant, quæ amicorum itidem sepulchris conjunctæ essent, & ostium etiam habebant, per quod ex una in aliam ingressus pateret. Curabant sanè ut in ipsis ad latera in loco eminenti reponerentur cadavera patrum familiæ, scilicet mariti, uxoris, filiorum: & mancipia, servi-que conditi humi strati procumbebant, unus supra alium, adeo ut in ipsis parvis cubiculis in lapide excavatis fere omnibus quæ vidimus circa ipsarum parietes nobilium cadavera condita in loco eminenti spectentur, compluriumque etiam nobilium & pictæ figuræ ex ligno parietibus affixæ pendebant, atque etiam ex gypso quorundam imagines confectæ, præsertimque mulierum ex pictura coloratæ, habentes sicas parvas auratas, Ægyptiis quibusdam antiquis characteribus insignitæ. Dominicus à Rege, qui triginta, & plures quoque annos pro Veneta natione Pharmacopæam, & Chirurgiam Cairi fecerat, ex Ægypto proximis annis Venetias reversus, complura & virorum, & mulierum defunctorum simulacra & ex ligno, & ex gypso cum suis coloribus accuratè configurata, & picturis variis, pulcherrimisque ornata, Venetias tulit, quas cuidam antiquario cum multis aliis antiquitatis monumentis vendidit. Innumera intra eam lapideam planiciem cubacula concamerata extant, alia rotundæ, alia quadratæ figuræ, cadaveribus medicatis plena. Ingrediebamur intra sepulchrum unum per meatum rotundum descendentes, atque ex uno cubiculo per internum itidem foramen rotundum in alterum transivimus, & ex his in alia numero ferè infinita. Non satis certè hætenus veterum Ægyptiorum sapientiam in suis cadaveribus in hisce sepulchris perpetuò conservandis video ab aliquo, ut res ipsa exposceret, fuisse debitis laudibus concelebratam. Eam gentem apud quam olim ille sepeliendi mortuos modus fuit familiaris, Idololatram extitisse, facili, certaque conjectura assequimur, quod singula cadavera medicata, Mumia vulgo vocata, intus contineant aliquod Idolum, aut vitreum, aut lapideum, aut æneum, quæ* Idola in ipsis va-

* Vide TAB. I. Num. 2. & 3.

riorum generum esse deprehendimus; nos ex communibus plura habemus intra illorum corpora inventa, hæcque quadantenus in facie, & capite humanam, muliebremque figuram representant, quædam figuras ignotas, quæ bruta animalia ex infectis quæpiam esse constat. Nos intra quoddam medicatum cadaver invenimus scarabæum magnum ex lapide marmoreo efformatum, quod intra pectus cum libanotidis coronarii ramis colligatum, fuerat repositum. Incredibile dictu, rami roris marini, qui una cum idolo inventi fuerunt, folia usque adeo viridia, & recentia visa fuerunt, ut ea die à planta decerpti, & positi apparuerint. Quæ cadavera spacio ad minus duorum millium annorum incorrupta, integraque fuisse in hisce sepulcris conservata, & duratura quoque in perpetuum sunt. Sed unum non est omittendum, scilicet quibus hæc corpora perpetuò duratura olim Ægyptii condire consueverint: de qua re opinionem vulgarem fuisse constat, ut compositum medicamentum quo condiebantur cadavera, ex myrrha, aloë, croco, opobalsamoque esset, quam fortè sententiam secutus est Serapio, qui inquit. Mumiam sepulchrorum esse myrrham, aloemque cum eo quod admiscetur iis de humiditate corporis humani. Strabo inquit, bitumen Judaicum olim usum habuisse ad tuenda hominum cadavera. Dioscorides vero, Galenus, Diodorusque Siculus, atque alii ex veteribus cedriam fuisse aptissimam ad cadavera conservanda tradiderunt. Petrus Bellonius credidit biffasphalto omnia Ægyptiorum condita corpora fuisse, à qua opinione non judico esse discedendum; cum Mumia, quæ extrahitur ex conditis, seu medicatis illis cadaveribus, nihil aliud esse videatur ex colore nigro splendente, odore, & quadantenus etiam sapore quam biffasphaltum. Non tamen negandum in quibusdam nobilium cadaveribus præter biffasphaltum, fortasse fuisse additam myrrham, aloëm, crocum ad odorem, & in aliquibus opobalsamum. Sed ut ingenuè fatear veritatem, nos in Mumia nobilium cadaverum quæ ex locis eminentibus concameratorum illorum sepulchrorum, aliis humi stratis substantia, & sublimius posita dignoscuntur, & in illa plebeorum, & pauperum humi stratorum, nullam manifestam

nifestam differentiam, tametsi id diligentius fuerimus perscrutati, ex colore, sapore, & odore observare potuimus. Cedria vero ea corpora non fuisse condita, color, atque odor satis testari videntur, cum cedria non sit coloris bituminis, neque odoris, neque vel etiam saporis. Ignoramus etiam unde tanta cedriæ copia, quæ suffecerit ad omnia Ægyptiorum cadavera condienda, fuerit illis suppeditata. Sed de hac re, aliorum quoque esto iudicium, hæc enim obiter dixisse volumus, demum unum aliud quoque duximus animadvertendum, scilicet, Mumias antiquorum non fuisse corpora Ægyptiorum, Arabumque quovis modo siccata; maximeque quæ in deserto ab arena suffocata interierunt, siquidem complura in arena quod sit nitrosæ facultatis quotidie ita exsiccata observantur, ut perpetuo, si in loco idoneo conservarentur, duratura, perinde atque illa quæ medicamentis condita in sepulcris conservantur, forent. Multis in locis in Ægypto propter solum nitrosum, & arenosum, corpora quæ in eo solo sepeliuntur in Mumias siccantur, ex quibus omnes illos qui istorum corporum siccatorum carnem siccata accipiunt pro Mumia, satis errare liquidò constabit. Hic addo ex Diodoro Siculo, Ægyptiorum usum ad sepelienda cadavera; quippe ea domi plures dies servata, postea à Memphi per lacum naviculis ad sepulcra, quæ X. milliarium spacio distant, deducere fuisse solitum: Ex quo Græci finxerunt animas mortuorum à Charonte per naviculam paludem Stygiam transvehi, ut ad campos Elisios deducerentur. Quod si verum esset, nos quoque lacum Stygium pertransiisse ad Mumias sæpe profectos haud dubitandum erit.

CAPUT VIII.

De Rassit, atque Damiatæ Ægypti nunc Urbibus.

Rassit est oppidum ad ostium Nili Canopicum, ab antiquis Canopus dictum, ab ostio per quod Nilus in mare Ægyptium exoneratur quinque milliaribus distans. Alexandria per

diem terrestri itinere ad hanc urbem itur, quæ omnium rerum ad victum attinentium est opulentissima: ab hac trium dierum spacio per Nilum flumen navigant: Locus est viridariis multis adprimè amænus. Ex Civitate Cairi in Damiatam, olim Pelusium vocatam, quatuor diebus per alterum ramum Nili cum illo qui ducit Rasis, atque cum mare Ægyptio, Deltam insulam constituyente, parva navicula pervenimus, atque eundo supra flumen coacti fuimus cum latronibus pugnare, quam ob causam itinera in Ægypto solent esse periculosissima. Dum per Nilum navigaremus vidimus planiciem fertilissimam, atque amænissimam utrinque à natura factam, & quo proprius Damiatæ appropinquaremus, multo amænior visa est, quoniam plus ea pars Ægypti, quod sit aliis humilior, à flumine, & commodius irrigetur. Parva Civitas est, intus satis indecora, quæ villam potius æmuletur, opaca, immundaque est: portum in ostio Pelusiaco haud multum distantem habet opportunissimum, ad quem naves multæ à Hierosolyma, Syria, Cypro, Creta, & ex aliis locis navigant, quæ piscibus salitis onerantur. Juxta hanc urbem in Nilo ranas, quæ paucissimæ sunt, luteique ferè coloris, offendimus, quas nusquam in alio Nili loco nos audiveramus. Loca extra urbem posita nobis amæniora visa sunt quàm alia in Ægypto videre potuerimus; neque alia ratione id evenire putamus, quam quod habeat solum demissius, majori fluminis aquæ, quæ ibi copiosior abundat, inrigatione foveatur. Nusquam viridaria neque numerosiora, neque pulchriora, fecundioraque in Ægypto visuntur, quæ effossis ab canalibus circumdantur (perinde ac agri in Italia) Nili aqua plenis, in quorum superciliis Cassiæ arbores, instar nucum juglandium in agro Patavino virentium, pro vitium sustentatione habent; unde cassiarum racemosi flores multi aurei coloris in vitium foliorum amænissimo colore expansi, mistique aspectum reddunt jucundissimum. Hæc viridaria abundant musis copiosioribus, iisdemque vegetioribus pulchrioribus, et ænbd arborum altitudinem, & caudicis crassitiem accedentibus quam alibi viderimus; malis itidem citriis, aurantiis, limonibus, ligustris Ægyptiis, paliuris, atque aliis stirpibus,

quæ

quæ singula simul mixta aspectum in ipsis viridariis reddunt jucundissimum, atque amænissimum. Via est lata ab hac Civitate juxta Nilum flumen quo Damiatà itur ad Villam Menzelavi vocatam, fossis latis aqua plenis, agris, viridariisque interfecta, quod est ita in Ægypto rarum, ut nullibi alias inveniri queat, quando in hac regione vel campi sint, vel arena, vel flumen, ita ut nullæ viæ in tota Ægypto existant, cumque in ea via ambulem, videbar mihi esse juxta Patavium, in via qua itur ad Reverendos Capucinos per locum Vantium nuncupatum.

CAPUT IX.

*De Calice in Templis, domibusque Ægypti picto,
atque de ejus historia.*

Nullum Templum, nullaque domus ferè in Ægypto reperitur, maxime vero in Cairi civitate, quæ multis in locis pictum vel insculptum † calicem cum hostia, & duabus tedis utrinque non habeat. In Syria quoque iidem calices picti in multis locis reperiuntur, qui cum Syria sub Ægypto esset, etiam isthic observari cæperunt, quod in Federici Imperatoris ab Rege Ægypti capti memoriam fieri afferunt. Inquiunt enim illum Imperatorem, Hierosolymam ex Mahometanorum dominio liberare cupientem, per se ipsum primum eam Ægypti regionem explorare voluisse, ut vires tanti Regis Ægyptii, cujus imperio tota Hierosolyma stabat, ejusque potentiam oculatius cognoscere posset: de qua re Alexandrum Tertium Pontificem maximum consuluisse, eique soli ipsius desiderium, institutumque aperuisse: illud Pontifice annuente, laudanteque, iter aggressum fuisse. Quæ tamen omnia quidam à secretis Pontificis, Imperatoris odio, ementita ipsius Pontificis manu, & sigillo ipsius, Ægyptio Regi scripsit, eoque Christianorum Imperatorem iturum significavit, ut Ægypti opes, & statum personatim cognoscat, quod Hierosolymam expu-
gna-

† Vide TAB. I. Num. 4.

gnaturus esset, signaque præcipua quibus Imperatorem recognosceret addidit; Quæ omnia Rex Ægyptius libentissimè audivit, continuoque custodes posuit in locis omnibus maritimis ad quæ Naves feruntur; ipsisque imperavit, ut omnes qui ad ea loca pervenerint, ad se ducerent. Nec multo post Imperator cum sacerdote appulit ad Ægypti portum, qui ad Ægyptium Regem adductus, probeque ex signis recognitus, accuratissimeque inrerrogatus quis esset, quamobrem Ægyptum adiisset. Ad quem Imperator cum respondisset, se esse hominem Germanum, qui cuperet sanctissima loca in Hierosolyma, & videre & adorare. Ægyptius Rex tunc dixit: Non me latet te Imperatorem Romanum Christianorum esse, teque huc venisse, ut hæc regna mea videres, atque deinde ipsa bello invaderes: quod cum firmiter negasset, ei literas, quas falso à Pontifice acceptas credebat, ostendit: quibus lectis, dum annulum Piscatoris; ementitamque Pontificis subscriptionem intueretur Imperator, obmutuit, & quid amplius responderet, ut iterum in negatione constanter perseveraret, non habebat, eaque literarum visione victus, persuasusque, suum secretum institutum Ægyptio Regi à Pontifice pròditum fuisse, apertè Imperatorem se esse, falsus est; illuc verò minime venisse exploratorem affirmavit; sed ut sanctissimum Christi sepulcrum inviseret, ac adoraret: at per Ægyptum viam, iterve ea præsertim causa tenuisse, ut oculis usurparet, quæ de illius Regni potentia, atque Regis optima moderatione audierat, miraque quæ in eo Regno esse fama erat, conspiceret, cognosceretque. Verum multis inter ipsos dictis, adductisque, in eam sententiam Ægyptius Rex adductus est, ut tantum Imperatorem honorificentissime exciperet, atque ut totum Ægypti Regnum liberè inviseret, si vellet, concessit. Neque enim, inquit, vestra arma timeo, licet aliis Regibus istud non placeret, quippè hostilem Regem sua Regna, potentiamque explorare. Imperator per multos dies in Ægypto moram traxit, perpetuò magno honore ab Ægyptio Rege affectus, cumque vidisset tanti Regni, Regisque opes, magnificentiamque, à Rege facultatem petiit Hierosolynam versus proficiscendi, ad
suos.

suosque redeundi, quod ut facilius obtineret, se illi eam auri summam daturum promisit; qua capti Imperatores redimuntur. Quam rem ut libentius (subdidit) mihi concedas, tibi pignus relinquam, quo mihi nihil carius, neque in terra, neque in cælo est. Ægyptius conditionem accepit, cui Imperator Calicem, sacrosanctam synaxim in arcula clausam cum duabus accensis tedis una cum sacerdote custode reliquit. Verum enim vero post multum tempus Ægyptius Rex, quid Imperator pro pignore sibi reliquerit sciendi avidus, arculam aperiri iussit, in ipsaque invenit Calicem cum hostia & duabus parvis tedis accensis, tot diebus minimè consumptis. Quæ res omnibus fuit plurimum & admirata, & concelebrata: atque exinde caperunt omnes Ægyptii Calicem cum hostia, & duabus tedis accensis foris in parietibus atque in Templis, ac ædibus depingere, vel sculpere, deincepsque nostros sacerdotes summè venerari. Imperator locis sanctis Hierosolymæ visitatis, eaque summe veneratus, domum reversus, insignem auri copiam, atque longè majorem quam ei promiserat, muneraque tanto Imperatore digna ad Regem misit, arculamque cum custode recepit. Posteaque eò ipsius ira odiumque adversus Pontificem venit, ut ipsi bellum inferret, quem sui proditorum crederet; quod magnis collectis copiis fecit, ipsumque Roma fugere coëgit. Cumque Pontifex Venetiis (ubi diu in Cœnobio latuerat) recognitus esset, à Senatu summis honoribus susceptus, affectusque fuit. Quod cum Imperatori innotuisset, classem contra Venetos misit, Othone filio duce, qui quamvis viribus Venetis longè superior esset, tamen ejus providentia, quæ innocentiores semper defendit, à Venetis superatus, Venetique Senatus opera proditore cognito, Pontifex innocens in suum locum magno honore restituitur. Hæc est historia Calicis, qui cum duabus tedis accensis multis in locis pictus, sculptusve, etiam hac nostra ætate spectatur. De qua historia illud unum Ægyptiis credendum duco, quippe Regem quempiam, fortasse Ludovicum V. non Imperatorem sed (Galliarum Regem) in Ægyptum profectum ab Ægyptio Rege captum fuisse, illique pro pignore relictam Arculam ha-

bentem calicem cum hostia, & duabus tedis. Quod vero Federicus primus Imperator, Barbarossa vocatus, fuerit ille, qui in Ægyptum fuerit profectus, & captus, & reliquerit pro pignore eam arculam, plane ab omni historiarum veritate abhorere videtur, cum nusquam legatur ipsum ivisse in Ægyptum. Neque verum est ipsum, Alexandrum Pontificem de ea in Ægyptum profectioe consuluisse, etenim omnium historiographorum firmissimo testimonio constat, Federicum odio habere cæpisse Alexandrum summum Pontificem, quam primum ipse fuerit in Pontificatu electus, qua de causa duos Antipapas Imperator contra ipsum substituit, eosque defendit: nunquam verò constat Pontificem hunc fuisse allocutum, nisi posteaquam Pontifici Venetiis fuit reconciliatus, & Pontifex in locum restitutus. Credo equidem aliquibus dicentibus in Ægypto ab Ægyptio Rege eo modo quo de Federico Imperatore dictum est, captum fuisse quendam Galliarum Regem in quem historia Calicis, & non in Imperatorem consultius erit referenda.

CAPUT X.

*De Ægypti gubernatione, atque de Turcis qui
præsunt Ægyptio Regno.*

Quemadmodum olim Ægyptus optimè regebatur, triplexque gentis genus antiquitus hanc Provinciam habitabat, ita nunc fere itidem observatur, quippe ut una pars istiusce gentis milites sint, altera sacerdotes, tertia agricolæ, atque coloni. Etenim Turcarum Reges provinciam quam bello ceperint, populumque quem subegerint, suoque imperio adjunxerint, propriis legibus, ut vivant permittunt, nisi aliquam defectionem, aut tumultuationem ipsum fecisse præferint. Quod quidem, & in omnibus locis, maximeque in Ægypto observatur, ubi adhuc horrea servantur, quæ sanctus Joseph instituit, legesque quas publicavit in agrorum divisione (quos fame ingruente ab Ægyptiis suo Regi emit) posteaquam
illis

illis illos reddidit, ea tamen lege. ut quintam frugum partem quotannis Regi darent, quatuor partibus pro se ipsis reservatis, & pro femine, & pro familiarum nutrimento. Quæ consuetudo inviolabiliter ab Ægyptiis Regibus fuit observata, quoad in Turcarum ditionem redacti sunt, sub quibus non minus eadem ferè aliquantisper mutata servari constat. Horreis quidam præficitur, qui decem aureorum millia in annum quæstum facit; servans etiamnum legem quam Amasim Regem (auctore Herodoto) tulisse ferunt, quippe ut singuli quotannis apud Nomarchen, hoc est Præsidem, ostenderent unde viverent, & qui hoc non faceret, aut genus vitæ Præsidi approbare non posset, huic pœna extremum supplicium esset. At verò qui hac ætate vitæ genus probare nequeunt, inter fures recensentur, sicque morte puniuntur. Hanc legem ab Ægyptiis Solon, Græcorum sapientissimus, ad Athenienses, ut creditur, detulit: hanc & Areopagitæ, ut Athenæus refert, sua in ditione exercuere. Eandem propemodum administrandi rationem nunc in Ægypto Mauri servare videntur, quæ sub Augusto, & Tiberio Imperatoribus servabatur, quippe ut Prorex esset qui totius Ægypti curam haberet, hunc Bassa nuncupant, cui annum stipendium à Turcarum Imperatore constitutum est ad centum, & viginti millia aureorum. Deinde est qui Græcis Dicæodotes, Ægyptiis Cadi nominatus, in cuius potestate est hominum lites atque controversias judicare, ac dirimere: Sunt & alii duo, unus Baitelmal, qui à Romanis Rationalis dicitur, earum inquam rerum indagator, qui assertorem non habent, atque eorum non minus quæ in Regem recidunt, quæ fisco scilicet obveniunt, non ærario. Alter est Quæstor, quem Desterdar vocant. Quo facile crediderim hos omnes ordines ex Romanis ad Mauros defluxisse. Sunt & in Ægypto viginti quatuor militum duces, quorum quisque stipendium habet quatuor ad minus aureorum millia in annum. Hos Sangiach nuncupant, sunt & quatuor his inferiores, quorum duo militibus equestribus præfunt, duo vero pedestribus, hos Aga dicunt, & equestres milites Spahi appellant. At pedestres duplici nomine di-

cuntur, quippe Giannizari, & Afap. Hi stipendium minus habent, illi vero majus, iique Giannizari sunt, qui domi, & foris Regem custodiunt, ut plurimum ex Græcis oriundi, ex quorum filiis singulis annis partem decimam Turca accipit. Horum quatuor ducum unusquisque ad duorum millia aureorum in annum habet. Sunt & Cairi sexcenti milites ab iis Chiavus nuncupati, qui gradus militiæ sicuti ducibus illis quatuor, est dignitate inferior, atque stipendio, sic milites equestres, & pedestres idem antecedit. His Rex utitur in legationibus; ii sunt cursores, & tabellarii. At cum tabellarios meminimus, non possum non recensere antiquissimam & memoratone dignam Ægyptiorum consuetudinem, quam & adhuc fervant, nimirum de Columba, qua utuntur tabellarii loco. Etenim & Cairi in Arcis quadam turri Columbas alunt, & in loco ad quem trium dierum spatio tabellarii perveniunt, non minori diligentia, separantque has quæ se mutuo diligunt, quippè mares à fæminis, ita ut mas ad unum locum portetur, & in alterum fæmina, quæque ita assuefiunt, ut si relinquatur fæmina, statim volet ad turrin in qua est mas, quem diligit; si vero in altera turri ab ipsa dilectus mas relinquatur, sive foris è turri excludatur, continuò ad locum in quo adest dilectæ ejus uxor citissimè convolat. Hoc modo Columbis multis assuefactis, tabellarii loco utuntur. Siquidem cum ad locum à Cairo distans trium dierum spacio, in quo Columbæ intus clausæ, & separatæ à suis maribus conservantur, aliquis Tabellarius pervenerit, statim qui loco præest schedulam parvam sub ala unius Columbæ colligat, venisseque tabellarium Proregi in ea nunciat, columbaque dimissa, illicò ad Turrin alteram, ubi est quem amat, evolat, sicque Tabellarii adventus semper prænunciatur, raroque Proreges imparati offenduntur. Sunt etiam in ea civitate quatuorcentum alii milites superiores proximè enumeratis, quos Mutafarracha nuncupant, gradusque ipsorum est honestissimus, hique sunt ab omni onere immunes, neque ad bellum, neque alio proficisci tenentur, nisi eò & Rex simul se conferat. Nec solummodo ad bellum Regem euntem concomitantur, sed & quocumque Rex se contulerit.

lerit eò & ipsi concedant. Sunt in Ægypto & alii militum, ducumque gradus, quos nunc recensere non est hujus loci, quos omnes Ægyptus brevissimo tempore locupletat. Unde non parvum fit certamen inter Turcarum Imperatoris Servos, uti iis Cairus contingat, multique ideo sunt, qui ut Cairo præficientur, Imperatori centum mille aureos persolvant, duoque loca præcipuè ambiunt Turcæ, Ægyptum, & Græciæ præfecturam; nec Ægyptum immeritò: Etenim is, qui ejus Provinciæ Præfectus designatur, antequam Cairi urbem ingreditur, munera, & honoraria ad centum aureorum millia recipit, quæ habet & ab eo qui Alexandria Diarchiæ præest, & ab iis qui præsunt Ægypti Provinciis, quas Nilus utrimque, scilicet dextrorsum, & sinistrorsum efficit. Et quamvis Prorex, sive Præfectus, quadringentos homines suo sumptu alat, eisque ex suo stipendia tribuat, prætermisiss aliis sumptibus, qui maximi sunt, tribus tantum annis ordinariè quatuorcentum millia aureorum quæstum facit. At quid dixi ordinariè quatuorcentum millia aureos lucrari? Cum Assan Bassa Eunuchus, quem familiariter Medicinæ causa novi, extraordinarie præter reditum quem in annum singulum ad Turcarum Imperatorem miserat, ex Columba commonitus ipsum esse Batal factum, idest Præfectura à Rege privatum, Hebraimumque Bassa ejus loco Proregem declaratum venire, ut caput ei obtruncet, ex Ægypto abiens, Bysantium ad Regem Turcarum iturus, in via abscondidit bis viginti centum millia aureorum, quorum duobus annis quæstum in Ægypto fecerat, præter decem centum millia cum aliis ducentis millibus aureis, quos pro Casnà, id est pro reditu illiusce anni secum ad Turcarum Regem tulit. Et Hebraimus quidem Bassa, post ipsum Ægypti Prorex, duobus itidem annis quibus præfecturam habuit, decies bis centum mille aureorum quæstum fecit; quæ, cum Bysantium finita Præfectura ad Turcarum Imperatorem perveniret, prudentissimè quidem (quod ipsum non latuerit sæpe auri copiam non paucis apud avarum Regem exitium attulisse) ipsi Regi quæstum in Ægypto coactum totum dono dedit, affirmans, tantam auri copiam ipsum, qui Regis mancipium sit, habere fas non esse.

Rex vero, facile ut eam reciperet inductus, respondit: libenter abs te hoc munus accipio, certus tuum erga me amorem istac pecunia longè majorem esse. Itaque Præfecti in Ægypto magnum auri lucrum in sua Præfectura faciunt, quod Turcarum Imperatores scientes, libentius summa avaritia ducti plerumque huic provinciæ Eunuchum Præsidentem creant, ex iis præsertim, quos secum ad mulierum custodiam habent, ut tandem moriente Eunucho res familiaris tota in Regem recidat, namque apud Turcas lex hæc est, ut qui absque filiis decesserint, bona ipsorum, non in suos, sed in Imperatorem recidant.

C A P U T X I.

De Ægypti Opibus, scilicet de redditibus; de pullitie, de equis, equitibus, atque ipsorum ludis.

Nullam opulentiorē Ægypto regionem esse certò affirmari potest, quæ regio haud injuria rerum parens à multis vocata est, quippe quæ regio fertilissima, ac ita optima sit, ut ab antiquis posteritatis memoriæ traditum sit regnante Aulete, Cleopatrarum parente, quem pessimum virum fuisse ex historiis constat, ejus redditum fuisse duodecim mille aureorum. Hoc vero tempore septingenta millia aureorum ex consueto proventu Byzantium singulis annis ad Turcarum Imperatorem Octobri mense mittuntur, & nonnunquam decies centena millia, aucto ab extraordinariis ordinario redditu ab Ægypti Prorege. Ipse enim, ut sibi Turcarum Regem benevolentiorē reddat, plerumque augere studet Casnà, idest Regis ordinarium proventum, nedum ex surreptis, expilatisque ab Ægyptiis, sed vel etiam ex suis propriis pecuniis, aliquando ducenta, aliquando trecenta millia, & sæpe etiam longè plura aureorum addendo. Quinquaginta millia ministri in suos sumptus consumunt: Quinquaginta millia ipsius Regis mandato

to Meccham, Felicis Arabiæ urbem, asportantur, ut & pauperibus, qui Mahometis eorum Pseudoprophetæ templo maximo, in quo sepultum esse dicunt, inserviunt, distribuuntur, atque ad peregrinos, qui pauperes sunt, ibi alendos. Reliquum vero redditum, cum in militum stipendia in Ægypto impenduntur, tum in nonnullas naves, & triremes, quæ Guës quotidie extruuntur, nec minus etiam in stipendia militum, qui quotannis ad Felicem Arabiam mittuntur, ut omittam quod extorquent, expilantque Duces, milites, atque Præfecti, qui illico cum istuc venerint, ditescunt. Ægyptus eam hordei, tritici, fabarum, atque quorundam leguminum copiam producit, ut ad tres provincias nutriendas sat esset, unde fit, ut eorum insignis copia Meccham, & in Indiam deferatur, hæcque fere semper viliori pretio hic venduntur, ut per annum ibi hominem quatuor aureis tritico abundè alas, equum vero totidem hordeo nutriunt. Ex hoc loco Turcarum Rex classis commeatum petit, & igniferum pulverem pro bellicis tormentis, non minus, & funes, & sportas. Pulli in Ægypto, non Gallinæ, sed fimi equini calore generantur, & in ea quidem copia, ut ipsos, non numero, sed mensura vendant, ovaque sexaginta sextertio, id est numo argenteo maidino vocato emas. Sed de pullorum generatione posterius accuratiorem sermonem habebimus. Equos pulcherrimos, omnibusque numeris absolutos hæc regio producit, velocissimos, audaces, disciplinabilesque, ut velociores, & qui freno magis obediunt, nullum alium alibi reperiri ferant. Horum aliqui duobus mille aureis stant, & multo pluris. Inter equos autem deliguntur spadices aurei coloris, non minus, & ruffi, quos ascar vocant. Quemadmodum vero optimos equos Ægyptus habet, sic & strenuos habet equites, armis, viribus, dexteritateque præstantissimos, ut in Mauritanorum Regno nullum superiorem, & parem neminem habeant: equum equitantes omnia quidem ea Ægyptii præstant, quæ non modo ab homine fieri, sed ne animo quidem concipi queant. Arcus, quos pulcherrimos, & varii generis habent, currentes tendunt, & remittunt, atque in velocissimo cursu ab equo descendere, &

- ipsum

ipsum conscendere magna dexteritate valent, hosteque adventante, cujus ictum effugere nequeunt, se sub equi ventre abscondunt, ac eo prætereunte, in ephippium redeunt; hocque stratagemate vincere didicerunt, atque adeo, ut eorum nonnulli sint qui hac vafra arte multos occidunt. Quidam currentes clavam in altum ejiciunt, eamque capiunt. Alii hastam è manu emittunt, eamque currendo præveniunt, & capiunt. Alii equo currente ephippium solvere, & vincere solent: alii super equum recti stant currentem, alii super duos, multaque alia præclara facinora faciunt, quæ ad evitandum tædium prætereo. Ad hos ludos videndos semel in annum egreditur Prorex cum omnibus militibus, chlamidemque sericeam, auream, nec non iis stipendium dat, qui in ludis præstantiores se gerunt. Inter quos is ludus præcipuus est. Erigitur extra Cairum in quadam planicie juxta locum Topana dictum pertica longissima, in cujus fastigio est pila ænea, quam qui currendo emissâ sagitta attingit, præmium habet, & chlamidem; nihilque pulchrius videtur, quam equites Ægyptios simul conspiciere, qui præterquam quod ubique locorum in Turcarum imperio plurimi fiunt, Persæ quoque equiti, qui summis laudibus concelebratur, Ægyptium equitem resistere inquit: quo fit, ut, qui ad Persarum bellum mittuntur duces, ab Imperatore legionem Ægyptiorum petant, saltem pro ipsorum propria custodia. Pulcherrimi equitandi modi Ægyptii auctores primi fuerunt, ephippiis utentes, & parvis, & levibus, quæ equo haud oneri existunt, auro, argentoque fulgentibus, nec non frenis, ac stapedibus gemmis ornatis. Unumquodque ephippium septingentas ad minimum argenti drachmas habet, sæpeque ex iis ephippiis Regi Turcæ quædam aliquando dono mittunt, auro, margaritisque ornata, quæ centum millibus aureorum æstimantur. Equorum pulchritudini, equitum strenuitati respondet & induendi ratio; siquidem, ut plurimum purpura vestiuntur, & serico, nec non bysso, auroque. Enses magni pretii gemmis ornatos, & auratos gestant: illum vero ex iis equitibus maximo honore habent, qui arcu antecellit, tanti pharetram faciunt, ut cum aliquis alterius sectæ

ad

ad Mauritanam deficit, ipsum equitando sagittam manu tenentem per urbem magna lætitia ducunt, & ut propemodum innumeri magistri reperiuntur, qui sagittam emittere docent, sic nullus reperitur Ægyptius dives, qui unum ex iis magistris domi non alat.

CAPUT XII.

De Ægyptiorum Servis.

Inter Ægyptiorum opes servi connumerantur, quibus Ægypti, & Turcæ maximè delectantur: namque servi ferè innumeri Cairi ex variis provinciis convehuntur, sed omnium maximè ex Nubia, & Abissia, cum pueri, tum puellæ. In multis Africæ provinciis, præsertimque in provincia Nubum Decur vocata, usque adeo miserrimam vitam homines ob soli sterilitatem ducunt, ut patres, matresque libenter proprios filios venditent mercatoribus, qui eos in Ægyptum ducunt, & tam vili pretio habentur, ut puer, puellavè non plus aureo argenteo apud eos æstimetur: sui que parentes vendunt ipsos, ut in alias provincias profecti, commodius, feliciusque vivant, cum in natali solo maximè sterili ii miserrime vivant. Unum ex Ægyptio Mercatore, ac ex aliis quoque auditum, confirmatumque est, puellas virgines octo, decemque annorum Mercatores, ut in tam longo itinere quod ab ipsis in Ægyptum fit expeditius gradientur, deflorare omnes, quòd iis virginitas sit ad iter longum expeditè faciendum impedimento. Servæ mulieres triplici colore distinguuntur: quædam albæ sunt, quæ vel ex Italia, vel ex Græcia, vel ex aliis locis captivæ convehuntur, quarum ex pulchrioribus unam centum usque aureis vendunt: quædam oleaginei coloris in nigrum dilutum rubescentis, cujusmodi quæ ex Abes, id est ex Abissia convehuntur, existunt. Hæque cæteris omnibus pulchriores, gratioresque ab omnibus æstimantur, plurimique venduntur. Una Abes fæmina, quandoque mille aureis propter ejus, & pulchritudi-

tudinem eximiam, & venustam gratiam, vendita ibi est. Neque immerito, cum hæ sint cæteris omnibus, præter corporis elegantiam qua præditæ sunt, venustiores, gratiosioresque, atque ita disciplinabiles, ut ingenio cæteris præstent. Ipsarum corpus, boni est habitus, succique plenum, præsertimque si sint in urbe enutritæ: staturæ magis procera, quam brevis visuntur: faciem longam habent, oculos nigros, inclinantem, oblongum, venustumque nasum, frontem verò magnam, & ut summatim faciem illarum dicam, elegantissima est. Vastræ sunt, hilares, venustæ, unde viris cariores existunt, plurimumque expetitæ. Turcæ idcirco longè pluris Abissinam fæminam quàm cæterarum nationum fæminas æstimant. Demum sunt quæ ex Nubia omnium maxime indecora forma cernuntur, quæque minima summa emuntur, emuntque ipsas ad viliora domus munia obeunda, ipsisque pro vestitu tunicam ex linea tela cerulea concedunt, & pro victu nihil aliud quam panem triticeum (omnes ibi panem triticeum indiscriminatim comedunt) cepas, atque aquam pro potu. Usque adeo fideles, servi Abissini esse observantur, ut in Domini sui commodum potius mille mortes patiantur, quam quicquam adversus ipsum vel agant, vel loquantur. Remonim, Arabum Princeps, vir quamvis Turca, & nobilissimus, & spectatæ probitatis, quem ego sæpe ægrotum curavi, quod ditissimus esset, ab Assan Bassa, Ægypti præfecto, insidiis aliquando captus fuit simul cum servo Abissino, cujus curæ fuerant Domini opes pretiosiores. Hic à Prorege interrogatus an sciret locum in quo Remonini thesaurus sepultus esset, cum tormentis cum ipso ageretur, ut veritatem fateretur, respondit: si me nescire ubi sit aurum, argentum, atque gemmæ Domini mei dicerem, falsum affirmassem, sed etsi sciam ubi hæc omnia sint, tamen millies mori potius quam tibi, vel aliis hoc dicam, patiar, ageque ut vis mecum tormentis usque ad mortem, nunquam de me quicquam de iis audies. Longe plures alios id egisse observati sunt. Servis itaque Turcæ maximè delectantur, præsertimque iis, qui militari arte, equestrique disciplina perdocti sunt, quos ita plurimi faciunt, ut eos manumittant, aut ipsis uxores domi concedant.

ad

ad gradumque & dignitatem eos evehant; quod faciunt omnes, maxime vero divites, duces Sangiachi vocati, Desterdares, Cadi, atque Ægypti Proreges, qui semper centum, & plures etiam pueros habent, quibus præficiuntur Eunuchi; hos equitare, ludere, inque armis exercere Ægyptii student. Ex his duodecim selectissimos juvenes equestris militiæ peritos, elegantissimos equos equitantes, anno à Virginis beatissimæ Partu MDLXXX. Prorex Ægypti Turcarum Imperatori Byzantium dono misit, qui ipsi fuerunt acceptissimi, cum ipsisque plurimum delectatus, quotidie currere, ludereque oblectabatur. Eundem ferè modum in fervorum cura servant Turcæ, cujus in Crasso Plutarchus ita meminit. „ Servos præterea circiter „ quingentos artis fabrilis, & architecturæ peritos emit, nec „ iis tantum ad propriæ domus extructionem usus est, sed civibus ædificare volentibus eorum operas mercede locabat, „ ac simul aræ spacium cuicumque pro arbitrio suo ad ædificandum vendebat. Cumque argenti signati maximam copiam, & agros mirificè cultos, in iisque cultorum ingentem numerum possideret, minimi tamen hæc omnia facienda videbantur præ maxima turba fervorum, quos variis artibus instructos, habebat, lectores, scribas, pictores, argentarios, procuratores, mensarios, quos ipsemet summa diligentia curare, discentibus assistere, plerosque etiam docere consueverat. Aiebat enim præcipuam Domini curam „ circa fervos esse oportere, cum sint rei familiaris tanquam „ animata instrumenta. „ Hæc ad hoc transferri possunt, multos siquidem, ut dixi, fervos emunt, iis, ut eorum sectam sequantur, suadent, vestimentis, & donis alliciunt, voluptatumque, & divitiarum, atque libidinum illecebris eos ad se trahunt: sin refragentur, minis, inedia, verberibus, convitiis cogunt, quibus adhuc repugnantibus, eorum operas mercede locant, ut fit Byzantii. Qui vero eorum dogmata lubentes suscipiunt, manumittuntur, stipendium iis decernitur, atque ut varias artes edificent, operam assidue dant. Maximè autem Scribæ, futores, calcearii, tonsores, ephippiarii, & id genus alii, adeo ut multi reperiantur qui omnes artes domi alant. Omnes

verò illos duo præcipuè docent, literas, & equitandi modum, hunc quidem, quando nullus apud hos magni fiat, nisi ille sit & miles, illud vero, quod cum legere norint, impossibile, quin eorum sectæ omnino addicentur, tum quia nullum alium iis librum legendum permittunt, quam eorum legem, quam memoriæ mandaverint, tum quod liber ille quem Alchoran nominant, multis in locis habet, hæc dixit Deus, & præcipuè in eo in quo à nobis dissident: fitque ut eorum sectam mordicus teneant, qui eam à pueritia imbibunt, cum eas difficultates submoveat in quibus hæret animus, concedatque quidquid libido expetit, ut earum lex in vulgi gratiam videatur conscripta. Ex servis, qui eorum sectam sequuntur, gubernatores creant per Turcarum regna, quos adeo diligunt, ut citò illos ad summum honorem evehant, iisque imperium committitur, non autem Æthiopi, non Indo, neque Nubi, non denique ulli homini nigro cujuscunque nationis, aut gentis sit, sed solummodo albis, inter quos summopere diligunt Illyricos, Liburnicos, quod eos nunquam perfugas, nunquam proditores, nunquamque à Turca defecisse tradant. Epirotas vero armis multum præstare putant, nec non Macedonas, atque qui è Servia, Mysia, Thracia, Iberiaque ortum habent.

CAPUT XIII.

De Nubibus.

Nubes sub Ægypto esse constitutos, aliàs quoque dictum est, qui ab Arabibus incauti capiuntur, atque inde in Ægyptum inferiorem à mercatoribus ea copia adducuntur ut pecudum gregem videas, cujuscunque sexus, & ætatis, qui nudi & vili venduntur, nec minus qui illos emunt sedulò inspicunt, observant, ac experiuntur, quam facere soleant ementes boves, aut equos, aut alia similia animalia. Horum Cairi proprium, peculiareque emporium est, & proprium vectigal. Ex Nubibus itaque quotannis Cairum multi proficiscuntur, te-
las

las empturi, secum ferentes præstantissimas auri glebas, ipsiusque venam ponderosam, colore vigentem, quæ pluribus auri guttis scintillat, in qua vel plures aureæ lineæ intercursant, ærarioque publico eas vendunt, ut telas, ac vestes emant, ex lana, sericove confectas. In ea regione nudi incedunt præ ingenti caloris æstu ex calidissimo cælo in quo vivunt. Mahometes sectæ vestigia insequuntur, atque in contractibus ita se gerunt, ut merces, quæ illuc ab Ægyptiis deferuntur, nullo custode ibi relinquantur. Ita severâ Iustitiâ ea regio à suis Regibus gubernatur, ut nullus vel etiam noctu audeat aurum, vel argentum, vel aliud quod suum non est, si in via offenderit, accipere. In istiusce gentis emporiis mos est, nihil quicquam nummis ut ematur, aut vendatur, sed omnia simul commutentur in alias merces, & quod admirabilius est, nullis verbis fiunt contractus, sed si quis eorum quæ sunt in emporio, emere vult, quod pro illo dare statuit ad illud admoveat, quod si venditori commutatio placeat, non loquens emptor rem accipit, sin minus eam non tangit, sicque apud hos emptiones, atque venditiones fiunt, & ut ingenuè fatear, si alicubi fides locum habet, in hac gente est, eaque talis observatur, ut à decem annis ad Ægyptios Nubes quæ sua non esse putant, detulisse constat. Anno MDLXXXI. Nubum Rex, ab quatuorcentum hominibus deductus, Meccham proficiscens, per Cairi Civitatem iter habuit, Assan Bassæ Proregi glebam venæ aureæ decem mille aureos nummos æstimatam, dono obtulit: At Prorex ipsum benignè excepit, eique extra Civitatem cum toto Ægypti exercitu obviam venit, & quamplurimis muneribus ipsum donavit. Hæc enim consuetudo est, cum aliquem Regem, vel Principem excipiunt, ut ipsi, milites, equites, & equorum copiam ostendant, atque per medios armatos transeat curent, quod quidem visu pulcherrimum est.

CAPUT XIV.

De Stragulis, & accubandi Ægyptiorum usu, deque vasis, quæ apud eos in usu sunt.

Ægyptii habent stragula pulcherrima, tapetesque, & peripetasmata quibus ubique domos sternant, ibique etiam magno artificio contexuntur, modo auro intertexto, modo argento, modo serico, unde mirum non est quod antiqui posteriorum memoriæ tradiderunt, stragula Babylonica octingentis millibus ab homine privato parata esse. Siquidem, & hoc tempore triclinia sunt in Ægypto maximè superba, magnique pretii, eorum maximè qui à Turcis non sunt expilati, super stragulaque regia comedunt, scribunt, & legunt, quod & antiquitus eos fecisse patet tum ex multis aliis, tum ex Cleopatrá, ultimæ Ægypti Reginæ, cœna, qua Marcum Antonium excepit, à quo stupri mercede acceperat Phœniciam, Syriam, Cyprum, Ciliciæ magnam partem, Judæam, & Nabatheorum Arabiam, in qua ducenta & quinquaginta aureorum millia uno ferculo secundæ mensæ consumpta sunt, uti Rhodius Socrates auctore Athenæo scripsit. „ Cum autem Cleopatra obviam pro-
 „ cessisset Antonio in Ciliciam, ibi Convivium Regium, opi-
 „ parumque instruxit, in quo aulicum omne instrumentum au-
 „ reum erat, gemmis etiam confertum, singulari vasculariorum
 „ artificio. Erant etiam parietes purpureis, aureis peripeta-
 „ smatis obtenti. Duodecim igitur ad hunc modum tricliniis
 „ constratis, & instructis, Antonium ad convivium Cleopa-
 „ tra, quosdamque primorum vocavit, quos ei visum fuit. Ibi
 „ Antonio apparatus magnificentiam cum stupore admirante;
 „ omnia se illi dono dare respondit, & subindè in diem poste-
 „ rum cœnam ei condixit; ad quam cum venisset ille postri-
 „ die comitatus amicis, & proceribus, eo splendore Cleopa-
 „ tra, atque ea opulentia convivium instruxit, ut hesternus
 „ apparatus despicabilis præ eo videretur. Ac nihilo secius
 „ parato convivio, omnia itidem donavit, visenda sane mu-
 „ nifi-

„ nificentia , cum unicuique convivarum permetteretur ,
 „ & lectum in quo accubisset , & vasa aurea præterea au-
 „ ferre , ita ut cuique lectisternio cesserint. His peractis sub
 „ ingressum Antonii comites , prout dignitate aliqua præcelle-
 „ bant , ita partim lecticas gestatorias cum servis lecticariis ,
 „ partim equos instratos argenteis ephippiis referebant , qui-
 „ bus omnibus Regina ea , & face prælucentes affeclas , digredien-
 „ tibus repræsentavit. „ Sumptuosè adhuc vivunt in Ægypto ,
 epulasque lautissimas habent , optimè instructas , & cupedias.
 Odoratis summopere delectantur , ut & pauperes indusia ligno
 aloë suffitent. Mosco , & ambaro , nec non Zibeto , & Bel-
 zuino abundant. Ut omittam reliqua odoratorum genera , quæ
 sunt styrax , blæta Byzantia , idest unguis odoratus , multaque
 alia , quæ apud eos nullius sunt pretii. Janci odorati pulvere
 modo solo , modo cum aliis semper manus lavant , quem è
 • Meccha deferunt. Anacinteria habent ex holoserico villosa ,
 & lodices sericeas , atque ea quibus eorum cubilia circumte-
 guntur manu docta ex serico , & auro sunt confecta , variis
 floribus , & animalibus intertextis , in quo quidem opere ob-
 eundo mulieres Ægyptiæ omnes alias mulieres antecellere di-
 cuntur. Usus vasorum aureorum , & argenteorum Ægyptii reje-
 cerunt , ubi murrhina vasa adinvenire ; quæ ex India afferuntur ,
 & ex ea regione quam Sini vocant , ubi conficiuntur ex variis
 lapidibus , præcipueque ex Jaspide. Meritoque hæc vasa omni-
 bus aureis , & argenteis præferuntur vasis , tum quod mundis-
 sima sunt , nec unquam inquinantur , tum quod vim quan-
 dam obtineant , & cordis roborandi , & venenis resistendi ,
 cum ex materia constent , quæ antidotus est ad venena om-
 nia , à qualitate , ut ajunt , occulta. Varii coloris , & ge-
 neris sunt hujusmodi vasa , quædamque præstantissima repe-
 riuntur , quibus utuntur Reges , atque Primates , adeoque à
 Mauris magni fiunt , ut periti multi inveniantur , qui & fracta
 refarciant , hique nulla alia arte vivunt. His vasis , varia ficti-
 lia , quorum apud eos usus est ad potum aquæ addimus. Pri-
 mum Ægyptii ea ad aquam refrigerandam ex terra alba , ni-
 troque aqua subactis parant. In Syria autem ex terra itidem
 alba ,

alba, & sale per quatuor menses à sole relictis. Nitrum, & sol ad aquæ refrigerationem facere dicunt, nimirum quia vasa rara reddit, sicque aëri frigido ingressum præbeant. Mecchæ ad virium robur fictilia conficiunt ex spodio Græcorum, atque antispodio. Multi Byzantii ex terra Lemnia ea moliuntur, maxime qui Lemno insulæ præfunt, quæ deinde Regi Turcarum, & Proceribus dono dant, atque hoc modo à peste, quorum Aulæ nunquam ea carere solent, Reges præservantur. In Mesopotamia, & Armenia, ferè omnia fictilia ex bolo Armeno conflantur. Multi & in iis vasis lapis Bezahar indunt, cum iis non careant, adeo ut ex solis Bezahar nonnulla vasa conflata viderim, maximè apud eos qui à venenis sibi cavere student. Heliopoli diei unius itinere distat Villa, quam Chasagbut vocant, in qua foditur terra rubore pallido adeo odorifera ut pro conficiendis fictilibus ad multas regiones deferatur. Hæc mirificè bibentes delectat, vires recreat. Atqui ut vires suas promat fictilia per annum reponi debent, quoad scilicet, & duritiam comparent, & aquæ qua sunt subacta vis evanescat, nisi aqua rosacea, aut consimili sint commista, veluti aliqui facere solent. Apud Reges reperiuntur vascula ex animalis, quod nobis unicornu, Mauris Chartit dicitur, parata; atque multi ex Rhinocerotis cornu ea parant, quod easdem vires obtinere credunt. Anno elapso quidam Princeps Arabum, ut quædam à Rege Turcarum obtineret, ei Paropsides quatuor ex unicornu gemmis magni pretii ornatas, vasculumque dono misit; quibus quidem adeo gratiam apud ipsum inuit, ut multa in eum largissimè contulerit, ipsumque ornaverit, atque ejus votis plene satisfecerit, artifice vero ea extruente, ne quid furto surriperet, assistebat Arabs, quem cum ægotantem inviserem, ea mihi ostendit, nonnullaque ramenta mihi donavit. In fictilia quibus aquam bibunt, omnes ferè lignum aloë indunt, eaque serico artificiosè parato tegunt, atque variæ notæ aquæ occurrunt, nam multa in vini locum substituunt, ut cinnamomi aquam, & consimile.

CAPUT XV.

*De itinere ad Meccham, quod quotannis mense
Septembri devotionis, & mercaturæ caasa fit.*

Singulis annis è Cairo quindecim, & viginti etiam Ægyptiorum, Arabum, atque Turcarum millia cujusque sexus, & dignitatis, Meccham per Arabiam Desertam orientem versus se conferunt, ut orent, & Mahemetes eorum pseudo-prophetæ sepulcrum videant, atque eorum non pauci, ut mercaturam exercent, quibus præficitur qui cum quingentis militibus eos tutò adducat, & reducat. Quadam igitur die Septembris constituta, tota hæc gentis multitudo ordinatim per medium Civitatis transeundo, discedit: quem illius multitudinis discessum ut spectent, eò omnes ferè Cairini conveniunt. In hac processione ordinatim progrediuntur quini singuli procedentes: primo Dux venit, quem milites sequuntur: post milites, quidam Religioforum, quos Siech Arabes, & nostri Santoni vocant, solo indusio vestiti gradiuntur, Hi æqualibus intervallis quinque simul, aut plures in orbem manibus complexi, continue in eo processu cum clamore vociferantur, Alla Mahemet Reful Alla, id est Deum, atque Mahemetem Dei prophetam, in quo clamore, & vociferatione perseverant quoad spumam ex ore excutiant: Mahemetem se æmulari credentes, qui cum Angelum adloqueretur (hoc enim stultæ uxori Mahemetes aliquando persuaserat) spumam in terram prostratus ex ore emittebat. Innumeri sanè ex iis peregrinationis gratia viri eum comitatum sequuntur Meccham profecturi, non minus & innumeræ mulieres cujusque ætatis illud iter eadem causa conficiunt; quarum si fortè aliqua in eo itinere conceperit, is, quem postea pepererit, ex Mahemetes prole declaratur, qui in capite gestat obvolutum, quod Turpant ii appellant, viridi coloris, quod illiusce coloris aliis qui non sint ex Mahemetes prole gestari lege prohibitum est. Itaque omnis hæc gentis multitudo Meccham proficiscitur, ut se-

H

pul-

pulcrum Mahemetes pseudoprophetae ipsorum videant, venerenturque, non minus ut ipsum in suo templo adorent, & orent. Hoc verò sepulcrum est in Civitate, quæ ab illis per antonomasiam Medina dicitur, cum Medina ad omnes Civitates nomen genericum sit, sed eo nomine ea Civitas vocata est, quod habeat corpus prophetae illiusce gentis. Neque ipsius monumentum (ut perperam alii dixerunt) ex arca ferrea constet, aut magnetis lapidis vi in aëre est sublatum, sed est in terra, ut nos à multis notæ fidei accepimus, humili loco positum. Quamquam autem Medina è Cairo venientibus primum occurrat, Mecchæque longius distet octo dierum spatio, inter quam, & Cairum quadraginta dierum iter interest, tamen Meccham primum recta via simul proficiscuntur, deinde redeuntē separatim Medinam. Quòd si omnes una Medinam venirent, cum aqua careat, unicusque tantum sit puteus, qui aquam suppeditet, tanta multitudo hominum, & animalium siti periret, quod ut vitent, non omnes simul eò se conferunt. Accedit etiam, quod monumenti locus tantam turbam non caperet. Mecchæ est delubrum maximum, Regiis, & superbis tapetibus ornatum, in quo lumen quoddam cælitus demissum se videre sibi ea gens falsò persuadet. Mecchæ, & Arabiæ Felicis parti quidam, Seriph nomine, dominatur. Hoc autem nomine (ut dixi) omnes à Mahemete oriundos nominant, qui linteis coloris viridis sua capita obvolvunt. Seriph, ubi peregrinos, & duces, qui tres existunt, unus ex alia Felicis Arabiæ parte profectus, alter ex Syria, tertius ex Masvè, sive Cairo, Meccham prope accedere intelligit, quindecim millibus equitum, totidemque peditum se accingit, Meccham relinquit, ad montesque fugam arripit, filios duos obviam Ducibus mittens, sibi que cavet ne à Turcarum Imperatore dolo capiatur, quod idem alias frustra tentavit. Aquæductu lapideo aqua Meccham è montibus ducitur, atque in hortum quendam Seriph colligitur, quam quatuorcentum mancipia Æthiopica utribus gerunt, & peregrinis venditant; qui si diutius quam mos est ibi commorentur, eos discedere cogit, aquas aliò avertendo, canalesque claudendo. Mecchæ vero peregrinos viginti dies morari consuetum est, adeoque hoc iter

cen-

centum diebus absolvunt, eundo, commorando, atque redeundo. Ultra Meccham unius diei itinere mons offenditur, quem Arabes Arafat vocant, ubi Abraham Isach filium sacrificare Deo voluisse, credunt. Inibi unusquisque agnum occidit, carnem pauperibus distribuens. Inter Turcarum autem Imperatorem, & Seriph hæc antiqua fuit consuetudo, ut Seriph, & ejus filiis, atque iis qui ab ejus secretis sunt, chlamides sericeas, auro, argentoque contextas, equos, arcus, pharetras, ephippia gemmis ornata, Rex Turcarum mittat. Contra Seriph ad Regem dat Agallochum, fantalorum genera, cinnamomum quod ab Indiæ regulis habet, margaritas, moschum, ambarum, vasa murrhina, ducenta carbasa tenuissima, quibus Turcæ ipsorum capita involvunt, quorum quodlibet quindecim, & viginti etiam aureis stat. Dat & opobalsamum, cujus planta juxta Medinam Civitatem spontè provenit, & inter Medinam, atque Meccham, & copiosius ultra Meccham nascitur. Quædam rursus plantæ balsami in itinere à Cairo Medinam tribus diebus à Medina offenduntur; ex quo loco, atque è Meccha, ut ex multis audiui, anno a Virginis partu Ægypti Prorex Eunuchus Messir nomine, jussit ut peregrinorum Meccham eo anno euntium Præfectus Halibei vocatus, viginti balsami plantas afferret, quæ eo in loco Cairi insertæ fuerunt, ubi antea balsamum satum fuerat, scilicet in horto Mattarez, quæ postmodum aëris vel injuria, vel soli, aut topiariorum negligentia interierunt. Itaque quotannis Meccham, & Medinam multitudo peregrinorum proficiscitur terrestri itinere, quæ redit centum dierum itinere. Quo tempore innumeræ naves etiam è Sues, & Tor ad Maris Rubri litus Giden appellant, qui locus à Meccha duorum dierum itinere distat, & præterquam quod multæ naves merces varias habentes eò ex Ægypto navigant, duæ præsertim singulis annis, & tres Liburnicæ regiæ illuc mittuntur, quæ fabam, oryzam, butyrum, caseum, panem, triticum, farinam, mel, & alia hujusmodi in peregrinorum usum deducunt. Quidam illis & equos, & alia animalia vehunt: itineri vero se committunt mensibus Augusti, atque Septembris, cum reliquo tempore id minimè liceat, aut non sine discrimine fiat.

CAPUT XVI.

*De Comædiis, quæ in Nili fluminis incisione fiunt
de Circulatoribus: de rusticis mulieribus, quæ
ſ saltant, & alia ludorum genera coram
hominibus exercent.*

Solent Ægyptii inter varia ludorum genera, & lætitiæ signa, quæ post Nili fluminis incisionem variis modis facere consueverunt, etiam Comædias recitare, scenam supra ramum fluminis, per mediam Civitatem Cairi excurrentem, Caliz vocatum, parantes, atque etiam nonnulli in privatis locis easdem recitant. Institutum eorum recitantium est, ut quam maximè delectent, & cum sciant eam gentem libidinosi præsertim historiis delectari, hinc est, quod suæ Comædiæ non in nuptias, ut apud nos fieri solet, definant, sed in venereos cujusque generis libidinis actus obscenos: unde ad hunc finem variis personis in Comædiis, historias, atque hujusmodi in re venerea exitus sibi acceptissimos representant. Sunt tamen aliqui qui privatim in Comædiis vel etiam varias historias de rebus honestis recitare soleant, fere Plautinas comædias imitantes. Ex iis sunt aliqui qui intra scenam ex tenuissimis linteis paratam latitantes, quadam mirabili arte ex umbris in scena productis, faciunt apparere personas varias recitantes, cujusque sexus, & ætatis, atque animalia itidem cujusque generis prout ad historiæ repræsentationem est opus. Memini me Cairi apud Consullem pro Rege Galliarum non sine magna admiratione vidisse repræsentari hujusmodi Comædias per umbras, varias personas repræsentantes, quæ umbræ ita invicem loquebantur, ut omnibus appareret, voces, & orationes ipsasmet proferre. Si nostri Comici hanc artem callerent, ut quæ volunt, per umbras repræsentare possent, quam admirabiliores Comædias facerent, admirabiliaque in suarum Comædiarum intersceniis quam minimo sumptu repræsentare possent, nimirum per umbras fingentes.

tes homines quoscunque voluerint, & animalia cujuscunque generis, domos, arbores, locus, flumina, fontes, agros, lucos, & quæcumque illis placuerint. Siquidem, ut mihi relatum à multis fuit (licet Ægyptii ii nunquàm ullo vel etiam magno pretio hanc artem docere voluerint) varias illas umbras Comœdiæ personas repræsentantes, ex variis quidem flammæ, vel è lampadibus luminum coloribus fieri, accedente etiam simulacro, sive figura illiusce personæ, vel illius rei quam in scena repræsentare student. Fateor hanc esse mirabilem artem, sed fateor quoque me nunquam quomodo hoc vere ab ipsis fiat intelligere potuisse. Jam ad Circulatores descendimus, quibus & viris, & fæminis Ægyptus non minus quam aliæ Nationes abundat, ii etenim sunt usque adeo hilares, scenici, faceti, atque risum moventes, ut nulli ex nostris, ipsis in hoc præferri queant. Abundant semper jucundissimis facetiis, apprimeque ridiculis, ut circumstantes voluptate eximia afficiant tam ex iis quæ dicunt, quam quæ faciunt. Ita docti sunt, & prudentes, ut bestias feras nedum cicures reddant, at quinimo eas non minus disciplinabiles: illas enim usque adeo probè perdoctas, ac bene instructas reddunt, ut facile credas lupum, ursum, vulpem, asinum, capram, simiam, canem, omnia, ut homo, intelligere, & ratione uti. Hæc animalia simul vivunt, & pacificè quidem ita, ut nullum ipsorum alterum unquam offenderit. Quid dicemus de artibus, quibus ipsa perdocta, varia, & admirabilia faciunt? fingunt se ebria ex vino epoto dormire, exultant, tripudiantque, variis modis ambulant, equitant, currunt, fingunt se loqui, & respondere ex proposito circuitori. Particularia omitto brevitati studens, atque etiam quod ab aliis hæc fuerint diligentius in historiis Africæ narrata. Sed quid istuc? cum vel etiam serpentes cicures ita reddant, & perdoctos ut mira facere cum iis videantur. Sæpe mihi evenit, cum iis qui serpentes ostentant, & cum ipsis fabulas ridiculas agunt, interfuerim, ut serpens ad me veniret, magno fane meo cum timore, etenim Circulator qui serpentum ridiculis, simulque admirandis gestis homines delectabat, cum inter alios haberet magnum serpen-

tem decem pedibus longum, brachiali hominis crassitie, capite magno, oblongo, atque lato, ore magno, dentibus longis multis acubus similibus, oculis non parvis splendentibus, colore totius corporis ad anguis vulgaris colorem accedente, qui id proprii habet, ut colli partem capiti subjacentem cum ventris portione, dum incedit in veli rotundi modum expandat, figura, & cavitare vulgaris Gatini, atque eo modo ita celeris est cursus, ut eo velo volare videatur, eo modo quo velis naves à ventis moveri solent: de quo posterius suo loco agam accuratius. Itaque hic serpens ita perdoctus esse à Circuitore videtur, ut intra hominum coronam, quæ à multis spectatoribus fit, in terra liberè expatians, serpensque, ad eos specialim moveatur ad quos vir circumforaneus ei iusserit, pluriesque ad me ibi ad hosce ludos videndos adstantem, cum dixerit ei, Rha el Achim frangi, idest, i ad medicum Italum, continuo veniebat, quod si locum sæpe mutaverim, tamen si circulator ei jubebat ad Medicum Italum venire, statim gressus ad me movebat, qui, cum ille vir cognosceret me ab ipso ettimere, & fugere, serpentis cauda comprehensa à me ipsum retrahebat. Idem faciebat si ei indicaverat circulator, mercatorem Italum, vel alterius nationis virum, ut conveniret. Sed jam ad fæminas saltatrices, & circitores nunc venimus. Hæ sunt rusticæ, quas Bedovi appellant, planè similes vulgo Cingaris. In Ægypto haud licitum est mulieres agere de se ipsis, quæ volunt, ad libitum, quinimo, quæ absque Proregis licentia rem veneream cum aliquo egisse deprehenduntur, capitali pæna puniuntur, unde innumeræ sunt mulieres, quæ à Præfecto impetrata facultate, quicquid de se ipsis volunt, liberè agere, atque deliberare possunt; in quodam ex libro scribuntur, solvuntque quotannis Regi modicum vectigal pro istac recognitione. Hæque possunt, ad libitum vivere, artemque meretriciam agere, per urbemque quicquid volunt impunè facere. Scriptæ mulieres quandam civitatis partem habitant, quam Babeluc vocant, quo in loco artem meretriciam liberè cum Mauris exercent. Ex scriptarum numero sunt etiam rusticæ Bedovi vocatæ, quæ circulatorum modo per urbem sal-

tus

tus varios faciunt, exultant, tripudiant, ut populum delectent, atque exinde mercedem, ut vivant, lucrantur. Hæ, tametsi pleræque castè vivant, nihilominus in suis tripudiis id propriè agunt, ut corporis omnes inhonestissimos motus, atque actus venereos, in terram procumbentes repræsentent, quibus Turcæ ad movendam libidinem apprimè delectantur, & hæc tripudia palam in via exercent, coram & nuptis mulieribus, & virginibus, ex fenestris hæc omnia videntibus, absque ullo pudicitia, & honestatis rubore, & pudore. Ita apud eas gentes venereæ libidinis delectatio invaluit, ut id quod maximum dedecus est, virtus iis esse videatur, adeo ut plures illorum inhonestius, quam bestia effrenes vivant. Sed cesso de iis amplius præ pudore loqui.

CAPUT XVII.

De cibis quibus Ægyptii utuntur, atque de potibus.

Posteaquam multa de Ægyptiis hætenus in nostra Historia scripsimus, restat, ut priusquam ulterius in ipsa progrediamur, de cibis, & potibus quibus Ægyptii familiarius utuntur, sermonem faciamus. Sed tamen plura in iis tractandis omittemus, quæ in Libris de Medicina Ægyptiorum consideravimus. Itaque Ægyptiorum cibi, ut plurimum frigidi, & humidi sunt; namque ut ex oleribus, quæ ad victum illis sunt familiaria, cum potissimum ab ipsis præcipuus eorum cibus depromatur, exordiamur, variis, crudis, atque in magna copia ii vescuntur, atque se ingurgitant. Lactucam ex iis maximè expetunt, quam sicuti & olim tota orientis regio, plurimum, & laudabilem sanguinem gignere sibi persuasit, ita & nunc illiusce opinionis omnes indigenæ existunt, putantque omnes, lactucam esse probi alimenti. Mirum certè est, Galenum, tantum Medicum, in Libro tertio de Temperamentis dixisse, lactucam deleteriam habere frigiditatem, perinde atque cicutam, unde si ejus succus penetraret, ut cicuta, refrigerando interimeret. Quod sane visum.

sum nobis semper fuit ab omni veritate alienum, neque enim tantam inesse lactucæ frigiditatem eo colligimus, quod, & ipso Galeno non negante, ipsa copiosius esitata calidam corporis substantiam augeat, atque exindè calorem quoque innatum. Sunt qui in Ægypto decem, & plures etiam dies vixerint solis lactucis copiosius assumptis, nullam differentiam in calore ipsorum corporum ab eo tempore quo aliis cibis aliàs usi fuerunt observantes: Quibus quidem conjicitur lactucam esse naturæ humanæ amicissimam, & corporum substantiæ quam simillimam, cujus & amicitiae, & similitudinis clarum argumentum esse exstimari debet, quod gustui hominum lactuca sit acceptissima, atque esui jucundissima: cum ea quæ facultatem habent deleteriam, uti cicuta videtur, maxime humana natura abhorreat, ita ut stomachus illa semper cum abhorrentia, & quandoque cum tremore, atque nausea quadam, si coactus recipiat, admittat. Quibus deprehenditur lactucam ex tota (ut ajunt) substantia humanæ naturæ esse amicam, proptereaque merito Ægyptii eam esse temperati nutrimenti atque probi sanguinis effectricem sibi persuaferunt, sed de ea re, Deo favente, etiam in libro quarto accuratius scribemus. Sed redeo ad id à quo diverteram. Inter lactucas, quoddam genus est Ægyptiis proprium, præsertim iis qui Cairum habitant, quod supra omnes bonitate laudant, & præferunt, hasque nullo alio in loco inveniri tradunt; longa est, ei simillima quam Patavini Romanam appellant: Cairi magna diligentia feritur, cæteris aliis bonitate præstat. Multæ urbes reperiuntur in quibus fere omnes per quindecim dies lactucam crudam comedunt: deinde per venam sibi sanguinem mitti jubent absque Medici consilio, ea opinione decepti, quod ex esu illiusc oleris plurimum sanguinis genitum sit, hocque faciunt mulieres precipuè, virgines, viduæ, aliive viri multi qui à negotiis non sunt impediti, vitamque in otio degunt, quo quidem modo se diu inculpatam valetudinem servasse affirmant. Sed de his lactucis posterius accuratius quoque, scilicet cum de plantis Ægypti ex proposito agemus. Sic & in victu concedunt endiviam, portulacam, melochiam, bammiam, colocassiam, atriplicem, spinachiam

chiam, betam, blitum, vitis folia, quibus ubique coctis, & crudis vescuntur, Devalique vocantur, Brassicam item, canabith, lapathum, solanum, apicem, sium, smyrnium, erucam, urticam, gingidium, ocimum, fœniculum, asparagos, bulbos, tubera, fungos, cæpas, allium, porrum, ampeloprasium, rapum, cichoreum, palmæ verticem, quem cephalonem, sive caput nominant, qui quidem esui gratissimus est, & à nostris avidè comeditur, magnoque pretio venditur, clamque ipsum vendunt Arabes pœnæ metu illis adjunctæ, quod cephalone exciso, arbor sterilis redatur. Trifolium quoque virens comedunt Arabes, mentham Judæi crudam, maxime die septima: mala insana, staphilinum, pastinacam, cucumerem Chettam vocatum, quo nomine Arabes significant quoddam cucumeris genus, quod quidem est autumnale, de quo nos in libro de plantis Ægypti scripsimus, & alias etiam Deo volente, quædam de ipso dicemus. Malva quoque maxime delectantur, eamque quotannis ferunt. Fructibus tam horariis, & fugacibus, quam Autumnalibus, quibus Ægyptus abundat, se replent, ut ex iis solis sæpe cœnam, vel prandium perficiant, cujusmodi sunt præcocia, cucurbitæ, pepones, melopepones: quorum quidem nomen genericum est Batech, istoque nomine simpliciter prolato comprehenduntur anguriæ communes, quæ alio nomine Gibes dicuntur. Peponem autem nostrum, qui est ejus species, Batech de Homeri vocant, at anguriæ quædam est aquea, optima, ab iis in pretio adeo habita, ut singulæ aliquando aureo emantur. Hujus aquam ægrotis tribuunt, quæ Batech Indi, & Batech etiam Maovi vulgo dicitur. Hanc sæpe memorat Avicenna. Hæc non facile putrescit, imo ejus aqua vel etiam ad hyemem incorrupta servatur, atque in deliciis habetur: indigenæ enim cum aliquem domi excipiunt, maxime autem Proceres, in eam per medio sectam, vel in ipsa foramine facto, saccharum unà conjiciunt, atque ut pretiosum quid nectaris propinant, vulgo Batech el Maovi, & à scriptoribus Medicis Batech Indi, vel anguria Indica dicitur. Habent & aliud peponis genus nostris ignotum, quod vocant Abdellavi, ipsumque utilitate Batech de Homeri præferunt, ejusque semina ægrotis, maxime morbis calidis vexa-

tis plurimum prodesse experientia comprobatum est, ita ut Medici praxim facientes cum semina melonis præscribunt, semper Abdellavi addant : Quod si quis nostratium Medicorum, cui hic fructus est ignotus, nostri communis peponis semina præscribat, statim imperitus, vel & mulieribus etiam, artis medicæ judicatur. Innumera præcocia producit Ægyptus, atque aliunde deferuntur quoque alia genera, scilicet, Amavi, Armenum. Azami duo sunt genera præstantissima, quæ in aqua macerantur, ipsaque aqua tutò, & jucundè ægrotis conceditur : persica vero, pira, poma, mala Punica, quæ in Ægypto multa sunt, atque maximè in Insula Delta, in qua ad eam molem crescunt, ut singula ad sex libras pendeant. Quibusdam in locis quisque mensis suos proprios fructus habet, atque ita ut grossis ficisque succedant dactyli, dactylos excipiant mora, mora sycomorus, sycomorum musæ, musas uvæ, uvas sebesten, sebesten pruna, pruna napeha, napehis ruborum fructus, cui succedit capparìs, à quo amygdalæ, à quibus Zazur; quos omnes excipiunt sacchari arundines, quæ cum palato summam ineunt gratiam, atque eadem sub cineribus calefactæ iis qui tussi vexantur, plurimum adjumenti afferunt. Horum fructuum plurimi publicè venduntur in aqua macerati: consueverunt enim Arabes fructus omnes, quos possunt, reponere ficos, quos postea toto anno aqua præmollitos assument, eamque aquam bibunt. In quo quidem non parum mihi videntur laudandi, cum hujusmodi fructus hoc modo parati non parum, & sanis & ægrotis sint utiles, atque etiam esui jucundissimi existant. Publicè etiam venduntur & iidem fructus aceto conditi, & olivæ, & mala medica, staphylina, mentha, fæniculum, apium, raphanus, rapa, betaque, quæ duplicis est generis, altera ut nostratis radice longa, atque altera radicem habens, ut rapa rotundam, insignemque: sic & capparìs non modo fructus, idest flores, sed vel etiam ejus germina tenera, vel cauliculi, quibus magis delectantur, quam floribus conditis: cucubæ itidem, aurantia, limones, passulæ, cydonia, aliave mala, & pira. At inter omnia summopere arrident loti, Ægyptii crediti, radices, quas per tres menses per urbem venditores circum

cumferunt, easque coctas perinde atque colocassiam comedunt. Vocant hanc Rais el Nil, de qua posterius nos accuratius. Cerealibus quoque seminibus affluit Ægyptus, & iis ex quibus panis conficitur, præterea milio, panico, olyra, typha, avena, & alica, & aliis, ut puta, fabis, pis, ciceribus, lentibus, lupinis, phaseolis, aphace, crobo, atque aliis similibus, quibus quatuor modis utuntur, quippe coctis ferè omnibus, multis crudis, quibusdam igne torrefactis, aliquibus in panes coniectis, nonnullis & saccharo tectis, ut bellariis, præcipuè autem simul venduntur ciceres, avellanæ, amygdalæ, sesami semina, & alia torrefacta, quæ vulgus avidè comedit: Tragemata Græci vocant: Galenusque eorum plurima, quæ in libris de Alimentorum Facultatibus scripsit, ab Ægyptiis desumpsisse visus est, probe omnia scribens inibi quæ faciunt Ægyptii circa esculenta, ut, qui eos tres libros diligenter perlegerit, Ægyptiorum victus rationem non secus animadvertat, ac si ipsum sensibus ipsis conspiceret. Quanquam autem tragemata nunquam non comedant, attamen minimè iis accidit quod de juvene illo qui medicinæ operam navabat, refert Galenus, * cui huiusmodi tragemata quatuor annis sat fuerunt, tenuique victu, & frugali delectabatur, quod ignem per totum illud tempus non accendere sibi proposuerit. Galeni verba hæc sunt: „ Atque in Alexandria juvenem quendam no-

„ vi arti medicæ deditum, qui per annos quatuor singu-

„ lis diebus solis his pro obsonio utebatur, phaseolos dico,

„ fanugræcum, erviliam, & lupinos, attigit autem interdum

„ & olivas ex Memphide, & olera, & paucos fructus eos,

„ qui citra coctionem manduntur: propositum enim ei erat

„ ignem nunquam accendere: omnibus certè illis annis sanus

„ fuit, nec ulla in re habitu corporis fuit deteriore, quam ab

„ initio: mandebat autem fructus huiusmodi cum garo, scili-

„ cet oleum aliquando solum ei adjiciens, nonnunquam etiam

„ vinum, alias acetum, interdum vero salem tantum, sicut

„ & lupinos. „ Verum non accidit dico iis illud, quoniam

I 2

etsi

* In primo de Aliment. Facult. cap. 25.

etfi plurimi minime ignem accendant, tamen fercula cocta
 cujusque generis illis comedere licet, cum ubique fere loco-
 rum in quavis urbis parte veneant, nec multo vendantur, cum
 nullius rei penuria fere unquam affligat Ægyptum, lignis
 exceptis, quod tamen non facit, ut majori pretio vendan-
 tur, ea namque igne ex bubulo stercore arido, quod per
 urbem ubique locorum ad eum ignis usum vendunt, accenso
 decoquunt. Papaver album ubique per domos circumfertur,
 ejusque semina communiter comedunt, innoxie, maximè au-
 tem ætate, à quo quidem se refrigerari, sibi que somnum pro-
 moveri dicunt, neque ipsum timent in regionibus calidis, ne-
 que cætera opiata, neque ab iis ullum periculum impendet,
 sicut apud nos, Chaschas, & Abunum Mauri vocant. In pa-
 nem multa semina conjiciunt, scilicet lini, sesami, atque alia
 multa, & etiam aromata, ut piper, sed inter omnia melanthii
 seminibus libenter eo modo utuntur: hæc enim unusquisque in
 panes addit, multi per se torrefacta comedunt, tineas pellit,
 alii ex eo oleum conficiunt ad multa utilissimum, quod Hapel-
 barache, hoc est semen fortunatum, alio nomine Suniz nun-
 cupant. Lens, & oryza duo sunt præcipui Turcarum cibi, quibus
 absque dispendio multos alant, maxime autem oryza, quam adeo
 n delitiis ubique, præsertimque Byzantii, habent, ut in eorum
 conviviis, quæ opiparè parant, passim adhibeatur; modo vero ei
 petroselinum addunt, modo apium, modo crocum, modo pi-
 per, interdum ciceres, ut varia videantur eduliorum genera,
 cum tamen reipsa sint unum. At modus ejus parandæ, quo in
 cibis nihil magis delicatum habent, est, ut oryza à jure in quo
 incocta sit, auferatur, eique piper, & cinnamomum, aliave
 aromata misceantur. Hujusmodi cibo pinguescunt, roburque
 nanciscuntur. Leguminibus omnibus præfertur Mas, quod tan-
 ti faciunt, ut eo non tantum utantur sani, sed & febricitanti-
 bus, aliisque morbis detentis Medici tribuant, illisque maximo
 auxilio esse certum est: atque apud eas gentes, panis made-
 facti loco est in usu ex Avicennæ sententia, qui in passivis qua-
 litatibus ipsum temperatum esse tradidit, maximeque qui est
 citra corticem, neque ipsum ut fabas esse flatulentum, frigi-
 dita-

ditateque à lente relinqui, succi præterea laudabilis, facilisque descensus. Semen hoc Arabibus omnibus Mas dicitur. Quod num sint pisa, mihi haud notum est, cum Galenus suis pisfis segnius quam fabas per alvum secedere tribuat: Avicenna autem Mas contrarias penè facultates inesse dicat. Atqui Mas Avicennæ fuisse notissimum credendum videtur, cum in illius regione magnus ipsius sit proventus, ibique sit in frequentissimo usu. Ejus radicem, in Giemen Artam vocari prodidit Serapio: per Giemen autem Nicolaus Muttonus Syriam intelligit. At Giemen Arabibus est Arabia Felix sexaginta dies à Syria distans: optarem igitur, ut & Medici Itali hujusmodi cibo jucundissimo uterentur, quem tota Arabum schola summis laudibus extulit: nuncque adeo est in usu, ut proximis his mensibus, cum eorum qui à secretis Turcarum Imperatoris sunt primus Byzantii ægrotaret, reliquaque ciborum genera fastidiret, Masque optaret, nuntium Æliopolim usque, quæ Byzantio triginta dierum itinere distat, accipiendi Mas gratia miserit, qui cum urbem currens ingrederetur, magnusque hominum concursus esset, omnesque spe incerta alicujus novi penderent, eorum expectationem decepit, in emporioque equo descendit, atque ubi Mas modicum emit, statim discessit, & Byzantium commutatis equis octo dierum spatio rediens Mas secum ferens quasi pervolavit. Habent quoddam cibi genus Seratie ab ipsis vocatum, & aliud quod ex amylo dulci, amygdalis, & saccharo; aliud ex fructibus quibusdam, & hoc modo ipsum parant, præcipuè æstate: accipiunt etenim pisa sicca, præcocia armeniaca, persica, quæ in aqua decoquunt, ac deinde saccharum addunt, atque hos fructus refrigeratos comedunt, qui eibus gratissimus est, refrigerat, vires recreat, corroborat, sitim extinguit, bilem reprimit, halitum commendat, dignusque est ut à nostris in usum revocetur, Cussas ipsum vocant. Cibus etiam quam communissimus illis est triticum aqua elixum, quod Chamaie nuncupant. Ex pane vero lacte subacto, & exsiccato aliud cibi genus parant, Chisch vocatum, non quidem verum Chisch, de quo postea: quod cum multum nutriet, & facile concoquatur, non modo domi ipsis utilissimum est, sed

& iter agentibus. Quin qui pro obsonio habeat domi, & in itinere, absque origano, & satireia, nemo reperitur. His enim cum sale avidè pro obsonio utuntur. Polenta ex hordeo recenti veterum modo administrata communissimus est multorum cibus: Alexandriae etiamnum victu utuntur, quem Galenus Alexandrinorum vocare fuit solitus, falsis scilicet porris, & zytho, sed nunc zythum non fit in Ægypto, sed hujus loco ex dactylis vinum parant, quod Subia appellant, multo quidem quam zythum præstantius. Verum etsi Ægyptii hos potus habeant, nihilominus omnes libentius aqua Nili fluminis optima ad potum utuntur, & quandoque ex ea cum acido limonum, & saccharo potum jucundissimum parant, quem Sarbet vocant. Divites eadem utuntur aqua, sed in qua varia syruporum, & conservarum dissoluta sint genera, ut violaceum, rosaceum, & alia, de quibus nos satis in libris de Medicina Ægyptiorum scripsimus. Caseum ferè semper cum oleo comedunt, vel oleum cum melle, aut mel cum sapa, aut sapa quam Dips vocant cum sesamini olei amurca, quam Thaine appellant, quæ iis est suavis cibus. Mane ut plurimum à cibo abstinent, & ut quisque maximè dives est, ita maxime mane frugali cibo utitur, paucique sunt quamvis potentes, qui mane domi comedant, sed per servos aliquid parant ex Emporiis, in quibus omnia reperiuntur, placentæ, Joviorum genera, Rhyemata, & lagana, quæ Sairie, & Riste vocantur: caro bubula, hædina, caprina, hircina assæ, & elixæ, ovilla itidem: nullus hodie asininam carnem comedit, sicut Galenus scripsit illos suo tempore comedere solitos fuisse. Multi camelinam esitant: à bubula abstinent, & hædina, siquidem vitulos in spem segetum alunt: ovilla magnopere delectantur, aut omnium maxime, ut & superius diximus, vervecina, quam omnibus præferunt, ipsamque tritico inter grana comparantes temperatè calidam, atque humidam faciunt: quo fit (inquiunt) ut ipsa nunquam saturentur, nunquam ipsam fastidiant. Ex morbis convalescentes, quamvis aviculis, pullis, & aliis delicatioribus carnibus nutriantur, nunquam tamen carnem comedere fatentur, nisi ovilla caro vervecina illis concedatur. Unum hac occasione de esu carnium apud Ægyptios iterum repetimus, illud-

illudque est, quod Ægyptii sunt parcissimi, paucosque eorum esse qui esui carniū indulgeant, de qua parsimonia superius accuratius locuti fuimus. Omitto varia lactis genera ex quibus varia edulia parant, atque lac ipsum acidum, quod illorum gustui est acceptissimum. Quid de piscibus? An non & ipsi variis & ex Nilo flumine, & ex mari captis vescuntur, sed omnium libentissimè iisdem fumo siccatis utuntur. Serpentes etiam quosdam comedunt, quod eos antiquitus quoque fecisse in historiis traditum est. Testacea animalia, setacea, crustata, echinos, ranas, turtures, & ea quæ suffocantur, illos edere lex vetat. In primis autem à carne suilla abstinent, quam eorum pseudopropheta interdixit, verumtamen sues alunt, quos equis usui ita esse putant, ut non sit eques, qui cum suis equis unum vel duos sues non alat: Hi pane ferè omnes vescuntur, tam apud pauperes, quam divites triticeo: etsi ibi cujuscumque generis conficiatur, quippe Siligineus, Secundarius, Typhaceus, Antopyrus; Dulciarius, Focarius, Setanius, aliusque quem Chac appellant, optimum sanè panis genus, quod coquunt in fornace ad ejus parietes rubentes, esse affirmant.

CAPUT XVIII.

De Ægyptiorum temperamento atque habitu.

Quamquam in libris de Medicina Ægyptiorum de indigenum Ægypti temperamento, deque habitu illorum corporum atque de morbis quibus ea regio ferè continuo conflictari solet, abundè scripserimus, nihilominus de iisdem & in hac nostra historia, ne in ipsa hac etiam desiderentur, agere instituiamus. Verumtamen hæc brevi tractabimus, quædam addendo, quæ faciunt magis ad historiam, quam ad medicinam, de qua quidem in libris de Medicina Ægyptiorum agere nostrum præcipuum fuit institutum. Ægypti vero indigenarum triplex genus esse diximus, urbanum unum, Arabum alterum, atque tertium rusticorum. Urbanorum corpora vel sanguinea sunt, vel pituitosa, quæ ita, etsi ex cælo calida, & sicca esse debe-

deberent, evasere adscititium temperamentum frigidum, & humidum, ex vento frigido, ex augmento Nili fluminis, atque ex continuo aquæ refrigerantis, humectantisque potu, & ciborum frigidorum usu, illud nascita. In Arabibus melius & temperamentum, & habitus respondet calido, siccoque cælo sub quo vivunt, cum ipsorum corpora gracilia sint, macra, atque calida, & sicca, omniumque maximè rutilicorum corpora solis caliditate eximia maximè, & siccata, & ferè usta. Verum enim vero nos addimus, Ægyptum dividi in duas partes, scilicet in inferiorem, quæ mari proxima est, atque in superiorem à mare maximè remotam: In hac parte habitantes descripsit Galenus deque iis * animadvertisse visus est cum dixerit, „Intelligere nos enim oportet, omnes, de quibus scrip-
 „ sit Hippocrates constitutiones in locis terræ habitabilis temperatos fuisse: exceptis ab hoc sermone Thraciæ locis, quæ
 „ à mari distant. Hæc enim in frigiditate, & humiditate mo-
 „ dum excefferunt, sicuti & quæ ad Ægyptum, & Lybiam
 „ attinent, loca calida sunt, atque sicca, exceptis & hic illis
 „ quæ mari adjacent locis, quoniam æstate à ventis ab Arcto
 „ flantibus refrigerantur, idcirco minus sunt calida iis, quæ ad
 „ mediterranea recesserunt. „ Itaque corpora Ægyptum superiorem habitantium, calida sunt, & sicca, macra, squalida, dura, nigræque carnis, quæ vero Ægyptum inferiorem ad Mediterranea versus positam incolunt, sunt temperatiora, etsi cælum & ipsi summè calidum, & siccum habitent, tamen, uti diximus, ex ventis etesiis æstate frigidum spirantibus, ex augmento Nili fluminis, ex potu aquæ assiduo, atque ex esu frigidorum ciborum adscititium hæc corpora nascita temperamentum ad temperatum inclinant, & proinde pleraque multo sanguine abundant: Nonnulla vero, & ad frigidum, & ad pituitosum: Hincque esse, in libris de medicina Ægyptiorum diximus, quod vel etiam in hac parte Ægypti complura corpora valde pingua, & carnosa cernuntur. Nos vero speciatim de temperamento corporum illorum egimus, qui habitant Mem-
 phim,

phim, & cætera loca inferioris Ægypti ad mediteraneum haud ita longe posita. Unde ipsorum temperamenta tripliciter distinximus, quippe in urbanorum temperamenta, quorum esse temperata, atque ad pituitosum etiam in multis inclinare, esseque propterea boni habitus complura, quædam vero nimis carnosa, & pingua ex causis nuperrimè dictis fieri. De Arabum ea loca habitantium temperamento, & habitu, diximus illos ad biliosum temperamentum inclinare, proindeque ipsorum corpora esse macra, & urbanis sicciora, & calidiora. Rusticorum vero maxime omnium sicca, dura, nigra, squalida, ac veluti usta observari. Regio igitur Ægypti calida est, & sicca, frigida tamen, atque humida frigiditate, humiditateque adscititia ex causis sæpius dictis, ut plurimumque ipsius constitutio est stabilis, eo tempore excepto in quo venti austrini summè calidi respirant, qui fere diebus quinquaginta continuè perflare solent, quo tempore aëris constitutio redditur maxime inæqualis, ac proinde non immerito plurimum morbofa, ut in Libris de Medicina Ægyptiorum exacte ostendimus.

CAPUT XIX.

De morbis quibus Ægypti regio affligitur.

Cum morborum alii sint communes, alii diversi, quos Sporades Græci appellant, & communium alii regionem unam aut plures eodem tempore vexent, qui vulgares, & populares dicuntur, alique aliquam regionem, vel provinciam, vel urbem perpetuo affligant, patrii, vernaculique nuncupati, vulgariumque quidam itidem perniciosi existant, & lethales, hosque epidemicos, seu vulgares pestilentes medici vocant, utpote quando lethales morbi epidemice, seu vulgariter grassantur, ita ut complures eodem tempore & invadant cujuscunque conditionis homines, ætatis, & sexus, & interimant: pestilentes enim ii dicuntur à quibus spes vitæ in ægrotis tollitur:

K

ma-

maligni vero sunt à quibus, ut Galenus* docuit, ægroti, et si omnia opportunè agantur, ægerrimè sanantur, vel qui periculum mortis minantur, spem tamen salutis non adimentes. Omnia vero hæc morborum genera in Ægypto observantur. Epidemici scilicet primo vulgares dicti, quorum variæ constitutiones sæpius fiunt: modo enim innumerabiles angina detentos invenias, modo dysenteria, quandoque tussi, synocho, interdum febre tertiana, quandoque ardente, & aliquando ephemera. Sæpe etiam Ægyptum pestis invadit, quæ paucis omnino horis, ne dicam diebus plerosque homines cujusque sexus, ætatis atque temperamenti interficiat, adeo ut anno MDLXXXI. Memphi, Cairive à Novembri ad Julium mensem usque circiter quingenta hominum millia dira hac strage obiisse constet, inter quos fuere octoginta millia virgines, omiſſis fœvis, pueris, Christianis, Hæbreis, omnibusque illis, qui patresfamilias non sunt, qui à Mauris minimè dinumerantur, sed tantum qui alicujus auctoritatis sunt, & virgines. Numerum vero exquisitum cadaverum scire possunt Ægyptii, tum ex custodibus qui portis præsunt, tum etiam ex eo quod patrum familiarum mortuorum bona in Regem Turcarum recidant. Qui plura de peste loca Ægyptia invadente scire desiderant, legant nostros libros de Medicina Ægyptiorum, in quibus de ipsa longe plura, & curiosius quidem disputavimus. Morbi autem Ægypti patrii, sunt herniæ, & ramices cujusque generis: semper enim umbilici deligationis multiplex solutio vagatur, quem affectum omphacocelen Græci dicunt, & in inguinibus ramex, bubonocèle dictus, maximeque in mulieribus, cum laxatur foramen illud per quod ligamentum uteri ad internam inguinis partem descendit, aut disrumpitur peritoneum propter fœtus magnitudinem, aut multitudinem. Nec non ramex intestinalis dictus, scilicet cum intestinum in scrotum devolvitur, anterocelen vocant; perpetuo vero vagatur omenti ramex epiplocele nuncupatus, atque hernia aquosa, quam hydrocele itidem vocant, & flatulenta, & carnosâ sarcocèle dicta, varicosaque. Quandoque vero hic af-

fec-

* In primo Prorret. com. 14.

fectus est complicatus ex multis, ita ut in aliquibus descendat cum aqua flatus, aut simul cum omento intestinum, modoque aqua continetur inter membranam erythroidem & arthroidem, modo extra membranam. Herniæ vero carnosæ adeo in Ægypto sunt frequentes, ut magna illorum pars ipsis detineatur, ad eamque magnitudinem, & incrementum deveniunt, ut vitulum magnitudine æquent: quidam reperiuntur, qui ob id se erigere nequeant, qui si erigantur, & stent, ramicēs tamen ea sunt longitudine, ut ii non erigantur, neque à terra attollantur, perpetuo augentur, nullisque medicamentis cedunt. Hujusmodi tres magnitudine insignes mihi videndæ occurrerunt; qui his laborabant tres fuerunt, unus Turca, alter Judæus, atque tertius Ægyptius natione, qui quidem eas in saccis, & culcitrīs abscondebant, ut primum pueros juxta illos dormientes esse existimaverim, easque esse hernias non facile crediderim, herniæ tamen erant, & qui iis laborabant optima valetudine fruebantur, reliquoque corpore bene se habebant, ut nihil in ipsis cacoehimi appareret, cum excrementa omnia superfluentia eo delaberentur. Duos illorum herniis correptos ob hæmorrhoidum suppressionem referebant, unum vero ob errores in victu commissos. Mille aureos eorum unusquisque se daturum illi affirmabat, qui ipsos à ramice, tantoque pondere liberasset, quo semper cubare, nunquamque se erigere, aut incedere cogerentur. Nunquam tamen Medicus qui eas sanaret, & non modo has, sed ne minores quidem præsto fuit. Ex quo minime mirum est, Campsonem Gaurum Zuelem, ultimum Ægypti Regem, non longe ab Heliopoli cum Turcarum Imperatore commisso prælio ob ramicem carnosam ex equo cecidisse, sicque uno, eodemque tempore vitam, & tam pulcherrimum Imperium amisisse. Ægypti rursus morbi patrii itidem sunt, qui oculos infestant, ut ipsorum oculorum dolor, pterygium, quod Arabes Ditrè vocant, non autem Zeber; ut Rondeletius asserit: phlyctena; oculorum ulcera, cicatrices, albugines, suffusio, midriasis, visus obscuritas, nyctalope, oculi procidentia, lachrymæ ægiops. Nec non ventriculi imbecillitas, intemperies frigida, ejusdem inflatio, dolor, nausea, vomitus, sitis immensa, ap-

petentia canina, cibi fastidium, pica, singultus, cholera, morbus, morbique à flava bile ortum ducentes; quippe caufus, phrenitis, dolores intestinorum, erysipelata, facer ignis, herpes, cutis defædationes, atque ulcera, duplexque synocha. Ægri ut plurimum sunt insomnes, sitibundi, eaque siti infestantur, ut nisi continuo aqua iis offeratur, in animi deliquium incidant. Quin & ex sanis multi, maxime vero mulieres ex iis quæ sunt calidiori temperamento in eam affectionem incurrunt, ni aquam, & eam frigidam ad manus habeant, qua quidem, ut plurimum absque alio præsidio recreantur. Quod scientes Ægyptii, semper eorum ægris ut assistant curant, qui aquam paratam habeant, expertumque est apud eos, quosdam obiisse bilis vi os ventriculi, & præcordia petente, quibus aqua non fuerat in promptu. Alios vero tardius à lipothymia liberatos, & alios in febrem hecticam incidisse. Hæc omnia evenisse in hac civitate multos annos medicinam faciendo potuimus observare; juvenemque aliquando vidimus illustri familia natum calidiori præditum temperamento, febre biliosa continua laborantem, ab Ægyptiis medicis inique tractatum variis profecto medicamentis, cum internis, tum externis refrigeratoriis, quippe decoctis, aquis cordialibus, ac variis epithematibus, quæ cum ad magnum illiusce caloris incendium nihil profuisse viderim, cum Arabe alio medico ego jussi ut ter quaterque hora singula Nili aqua probè clarescens copiosius etiam exhiberetur, quo potu ille, & ab eo calore febrili, & à sævis aliis accidentibus fuit liberatus: unde fit, ut qui ægris temperamento biliosis ejusmodi morbo laborantibus aquæ potum interdicit, eos proculdubio interficiat: sitim enim in calida regione, & sicca, uti est Ægyptus, nedum sani, sed quin etiam multo plus ægroti absque magna noxa ferre non possunt, sicuti in nostris regionibus ferunt. In ægris apparent horribilia symptomata, veluti sunt ferina deliramenta, dementia, sopores vigiles, inquietudines, anxietates, æstus caloris intolerabiles. Morbi etiam, præter hætenus enarratos, patrii sunt, elephas, qui & Galeni tempore vigeat, dico Græcorum, sed non minus quoque elephantiasis Arabum apud eam gentem grassatur.

Isti

Isti habent pedes usque adeo magnos, duros, inæquali crassitie, ut cogantur non pauci, iisdem capsulis ligneis impositis, magna cum difficultate ambulare, similesque pedes magnitudine, crassitie, & quadantenns figura pedibus magnorum Elephantum, unde hoc malum nomen invenit, apparent. Leprosi itidem ibi magno numero perpetuo in ea regione observantur. Adde albam vitiliginem, & nigram, quæ cutim seu nummi figura, & magnitudine occupat. Vitiliginem Arabes vocant Bach, eam inquam quam Græci Alphos dixerunt, unde sicuti apud Græcos est Alphos albus, & niger, sic Arabes vocant Bach Abiad, & Bach Afued. Neque Morphea nomen Arabicum est, sicuti viri non pauci existimaverunt, sed ut dixi Bach, quem quidem distinguunt à Baras albo, quod Bach fit in cute, & Baras in carne. Leuce eodem modo ibi in multis grassatur, Alopesia, Ptilosis, Mirmeciaque. Unum non omittendum duxi, plerosque laborare stomachi cruditate, & dolore, mulieresque dorsi dolore, quod cum sciant Medici Ægyptii, licet ignari sint medicinæ dogmatum, tamen cum vel domi, vel in via, ut mos est, petantur à multis an rectè valeant, tangunt pulsum in carpis manuum, & postea dicunt eos habere stomachum male affectum, & mulieres quæ præsertim carnosiores, & pinguiore sunt, dorsum atque uterum ægrum habere. Quod ideo illis vaticinium videtur, proptereaque illis medicis quicquid de medicamentis ad eos dolores dicunt, magna fide credunt. Totque affectus patrii sparsi per urbem observantur; pestilentes vero epidemici sunt febres pestilentes, variolæ pestilentes, Dem el muia, id est phrenitis exitialissima duabus, vel tribus horis interimens, quæ quotannis ferè grassatur epidemicè, licet quodam tempore plus, & aliquando minus. Est denique pestis quæ sæpe eam regionem, maximèque Cairum depopulatur. Qui horum affectuum causas cognoscere cupiunt, atque alia etiam de iis curiosiora, dignentur legere nostros Libros de Medicina Ægyptiorum olim in lucem editos.

CAPUT XX.

De Arabibus Ægyptum habitantibus.

Priusquam de Ægyptiorum scientiis scribamus, atque de religione eorundem (de qua quædam non injucunda dicturi sumus) priori loco de Arabibus quoque sermo haud injuria habendus est, cum hæc gens unà in Ægypto sub tentoriis habitet loca, & plana, & montosa, sibi que Ægyptiam arroget nobilitatem, ingenio, & armis longè Ægyptiis præstet: sunt homines agrestes, feri, loca, ut dictum est, campestria, & desertata, montesque habitantes, sub tentoriisque degentes, qui propriè Arabes sunt, à quibus Mahemetes ortus est, cum tamen Arabum nomen ita latius sit, ut de omnibus Mauris quandoque intelligatur: iis præsunt Principes, quos campestrium locorum Reges appellant, qui quandoque in urbes fide publica veniunt. Dixi fide publica, quoniam Arabes, & Turcæ mutuo capitali odio se prosequuntur. Victum armis quæritant Arabes, mortem potius oppetunt, quam inhonestè vivant, dedecus summum æstimantes Turcis sese addicere, in quorum potestatem si qui veniunt, in ipso vitæ extremo ne vocem quidem emittunt, nedum à mortè liberari petunt. Domi eos mori turpe esse existimant. Illum prædicant, qui armis, aut alia vi multos occidit. Eorum lege sancitum est, ut si quis eorum dum cum hostibus congregiuntur, terga dederit, à suis interficiatur. Eadem mulieres, quæ non minus pulchræ, quam honestissimæ sunt, prælium inituri, secum camelis ducunt, ut coram ipsis, qui audaces sunt, audaciores fiant: timidi vero, animum ex earum præsentia recipiant: multique à mulieribus discedentes, inquirunt: Hodie aut Turcam ad vos captam adducam aut emoriar. Mulieres camelis conscendentes in itinere lapidè molari farinam molunt, atque ex ea quotidie panem recentem focarium, quem Fitir appellant, conficiunt. Arabes vero se ipsos solos nobiles esse existimant, nullumque magni faciunt, nisi illum, quem ab antiquissimis, & nobilissimis oriundum esse

cer-

certo sciunt. Nulla arte, aut exercitii genere delectantur, præterquam armis. Ad Turcarum villas se conferunt, ut quicquid illis opus est, ab eorum agricolis extorqueant, qui eos adeo formidant, ut, quamprimum illos adventare sentiant, hordeum pro equis, quibus & meliores, & majoris pretii nemo habet, atque cætera omnia ipsis necessaria parent, & quemadmodum ipsi sibimet nobiles videntur, sic nullum equum conscendunt, aut emunt, nisi quem à nobilibus originem duxisse intelligunt. Equas maribus præferunt, tum ob futuram sobolem, tum etiam quia eas ad labores magis aptas esse putant. Arabes ut plurimum sunt corpore pulcherrimi, macri, graciles, agiles, leves, qui indiscriminatim connubio non junguntur, sed pulcherrimas uxores feligunt: Quod si quæ puella agrestium illis placeat, eam à patre petunt, quam nisi det, vi abripiunt. Equitandi peritia omnes & Turcas, & alios antecellunt. Hastam teretem, longam equitando gerunt, cum qua mira arte cum hostibus præliantur, cum unus plures invadere, & ab iis se recipere consuefcant. Impetum vero Turcarum aliquando ob ignifera tormenta sustinere nequeunt, ad montes, & desertia loca confugiunt, ubi aqua minimè reperitur: unde Turcis ad aquam redire necesse est, alioquin ipsi, & eorum equi siti perirent: quod incommodi equi Arabum non patiuntur, tum quia laboribus, & triduo aquam non bibere sunt assueti, & quod etiam si à triduo aqua deficiat, camelarum lac bibunt, ipsumque equis potui tribuunt. Camelæ vero quinque dies ab aqua abstinent, quod in locis desertis apprimè est necessarium. Nullum profecto animal illius magnitudinis invenitur, quod minus quam camelus comedat, & bibat, parum enim, & semel in die comedit, quatuor, aut quinque fabarum libræ ejus cibus sunt, aut palcæ, aut herbæ virentes. Sexcentas, & octingentas libras ferunt, dumque onerantur, proni in terram oneri se submitunt. Sed ad Arabes redeo, qui elegantissimi sunt, summaque in illis ingenii suavitas deprehenditur, & quam in simili hominum genere vix credi queas: eorum vero humanitas quanta sit, dici satis non potest. Hi venatione nimio-pere delectantur, unde & canes optimos habent, accipitres, atque

atque animalia rapacia quibus capiunt multos lepores, gazelas, cervos, onagros, juvencos sylvestres, agros, glires, mustelas, volucres cujusque generis, & alia animalia, maxime autem animal quoddam pumile, cuniculo non dissimile, quod Agnum filiorum Israël nuncupant. Quamvis autem ipsi sylvestribus animalibus abundant, ex quibus multa cicura educant, tamen eorum carnibus camelarum lac anteponunt, tum quod hoc animal quasi venerentur, cum falso credant Mecchæ camelam eorum prophetam Mahemetum allocutam, & quod male à suo Domino tractaretur cum ipso conquestam fuisse, idque evenisse inquit, ut ex Brutorum animalium quoque testimonio ipsum prophetam esse constaret, tum vel etiam quod præter alia emolumenta, quæ ex camelis capiunt, vestes quoque, & tentoria sub quibus degunt, ex iisdem habeant: ex eorum pilis multa fiunt, maximè vero pannus à quo ne vel etiam Principes abhorrent, nec minus quam sericeum æstimatur. Quod autem Arabes, & ingenio valeant, ex eo deprehendi potest, quod de ipsis dici possit, quod profecto veteres non pauci de Romanis posteritati tradiderunt, quippe alias Nationes servitutem pati posse, populi vero Romani propriam fuisse libertatem, siquidem Arabes, magis quam Romani libertatem retinuerunt, quam quidem omnibus divitiis, omnibusque commodis ipsi prætulerunt. Hos per tot secula nullus unquam subegit, ne Romanus quidem populus, neque vel etiam Turcarum Imperatores, qui ipsos ipforum imperio subigere tentantes, sæpe Arabum vires frustra, & magna suorum clade experti sunt, atque non sine dedecore cum iis bello infeliciter gesto domum redierunt, neque eorum quenquam cepere, nisi dolo, & fraude. At contra Arabum extant multa facinora, & præclara, ut si idoneum scriptorem nacti fuissent nullis fortè rebus præclare gestis judicarentur secundi. Inter multa, illud quod nuper accidit, dignum maximè memoria videtur. Agris Syriæ, Phœniciæ usque ad Babylonem in Asia, per multa profecto secula Arabum Princeps viribus, & consilio insignis, antiquissimus, nobilissimus dominatur, qui centum millia Arabum sub se habet, inter quos multi sunt equites strenuissimi:

mi: decem vero millia pro ejus custodia selectissimi. Hic equas habet, quarum quælibet duobus millibus aureorum æstimatur; illasque quas bello idoneas fore judicat, camelarum lacte tantum, quarum quæque quotidie ad libras quindecim præbet, per unum, & alterum mensem nutrit, nihil aliud pro cibo, & potu iis exhibens, non hordeum, non herbam, non aquam: quo victu eæ adeo agiles, & promptæ ad omnia fiunt, ut non modo currant, sed perinde ac volucres volent. Ab eo omnia loca circa Euphratem, & Tigrim flumina occupantur. Hyeme versus Babylonem, utpotè loca calida castramentatur. Vere autem, & æstate inter Damascum, & Heliopolim. Omnes per ea loca transeuntes vectigalia persolvunt, omniaque aromata, atque aliæ merces, quæ ex India in Syriam, Persiam, Mediam, & Armeniam convehuntur, ei tributum dant, non minus quam faciant villæ omnes, atque vici: quod ni faciant, eorum filios Princeps surripit, eosdemque obfides tenet, quoad, quod vult, ii persolvant. Ut hunc per insidias Turcarum Imperator, quando vi non posset, caperet, Heliopolim venit in Syriam, atque ei fide data, muneribusque ad eum missis simulata amicitia, ita per Legatos cum eo egit, ut ad ipsum una cum filio robustissimo, in armis exercitatissimo, atque matre veniret. Cumque ii tres ad urbem accessissent, filius, & ejus mater ingredi recusarunt (sic aliquo numine inspirante) dicentes neutiquam convenire Turcæ, natura infidi, fidei sese omnes committere. Pater igitur solus urbem ingressus honorificè fuit exceptus, chlamyde aurea ab Imperatore donatus, aliquibusque præfecturis datis, deinde discedens, ab aliquot in insidiis positis occisus est. Quo facto, cum se nihil fecisse Imperator sciret, nisi & juvenis filius, atque mater occiderentur, tria hominum millia extra urbem per varias portas misit, ut utrumque occiderent. Quos conspicatus juvenis, id suspicans quod patri acciderat, matrem equo imposuit, atque & ipse equam conscendens adeo strenuè se gessit, modo matrem ut festinans fugam arriperet compellendo, modo hostes repellendo, modo huc, modo illuc in matris, & nonnullorum suorum qui sex numero non excedebant

subsidium occurrendo, ut illæsus triginta Turcas occiderit, matremque servaverit. Duæ equæ sub eo ea die præ labore corrumpere, in quarum locum & tertia ei ad manus fuit ex ipsius servis: consueſcunt enim in his regionibus omnes, non modo ad bellum sed & alio proficiſcentes, plures equos ſecum ducere, quos aut pueri conſcendunt, aut alii manu ducunt. Tandemque Turcæ quoniam ipſum ad multum itineris fuerant ſecuti, eo deducti ſunt, ut metu multi in aquam ſe conjecerint: quod præclarum facinus hunc juvenem apud Turcas formidabilem reddidit: Turca autem ne continuè ejus loca ab Arabibus deſtarentur, ipſi juveni ultro ſtipendia detulit, multorumque locorum præfecturam ei conceſſit. Hodie vero hujus gentis conſuetudo eſt, ut ad juſjurandum omnes eorum filios adigant, ne unquam locum muris cinctum ingrediantur, neque Turcarum fidei, aut juramento credant, cum revera omnium gentium, quarum memoria ad nos pervenit, ſint maxime perjuri, omniaque dicta inſidiis & perjuriis conturbent, & quemadmodum nullum vinculum ad ſtringendam fidem jure jurando majores arctius eſſe voluerunt, ſic hi nihil juramento majus ad decipiendum invenire, idque non modo publicè, ſed privatim. Hujus contrarium ſervant Arabes, ut nullus unquam fuerit inventus qui fidem violavit, quod noſtratum multi, qui ad Arabes ære alieno, aut alia de cauſa fugiunt, experti fuerunt. Adde hic aliud Arabum fortitudinis exemplum, quo illorum & fortitudo, & contra hoſtes pugnandi peritia, & ſtrenuitas melius intelligitur. Anno MDXXXI. quo tempore ego Cairum veneram, Arabum princeps alter (caput Arabum vulgus vocat) qui ei Ægypti provinciæ quam Sait vocant, cum aliis multis, dominabatur; huic Turca in ea provincia aliquot præfecturas locabat centum mille aureis in annum. Cui tamen aut parum, aut nihil ſolvebat, neque Rex Turcarum tota ſua potentia ipſum ſubigere potuit, neque à præfecturis, & dominio illorum locorum depellere: ſi enim maximis viribus ipſum quandoque oppugnare tentaret, ille ad deſerta, & montana fugiebat, ubi vero aliquando cum Turcis congregiebatur, magnam inter ipſos cædem faciebat. Hinc Turcarum Rex ipſum magno odio

odio habuit, attamen cum impossibile ei videretur ut in potestatem habere posset, ad Turcarum proprium divertit, scilicet ad insidias, quibus per aliquot annos ministris Proregibus Ægypti uti cæperat. Quisque Prorex statim cum in Ægyptum venisset, omni arte, atque studio conabatur, blanditiis, & muneribus illi persuadere, ipsum Turcarum Imperatori esse carissimum, eundem plurimum suis virtutibus tribuere, & venerari, & cupere esse illi amicissimum: quod cum per multos annos dissimulato odio à multis suis Proregibus magna dexteritate fuerit actum, tandem Eunuchus Assan Bassa Pro-Rex Ægypti, quod Proreges egerant, ipse absolvit, persuasit enim tandem Arabum Principi Turcarum Imperatorem ipsum plurimi facere, & amare, ejusque amicitiam maximè expetere, atque ita Pro-Rex cum ejus Legato, qui ipsum nomine Arabum Principis visitatum venerat muneribus, & simulata amicitia ita amicè egerat, ut suus Legatus Chiagia vocatus non amplius suspicatus dolum, suo Domino persuaserit, ut Proregem Ægypti securus Cairum visitatum veniret: qui credens suo Legato, venit, & cum Bulach suburbium Cauri pervenisset, in Nilo flumine offendit multos Chiaufos in ornatissima navicula sedentes, qui simul comedere fingeant, invitatusque ut secum accumberet (summum enim est dedecus in Ægypto à prandentibus, vel cenantibus quendam invitatum saltem non simul ad mensam sedere) equo illico descendit, solusque multis ex suis in litore relictis cymbam ingressus, ac cum ipsis simul sedens, ab iis, & ab aliis qui in insidiis stabant (erant enim qui in insidiis locati fuerant ad duo millia sparsim in variis locis latentes) subito comprehenditur, qui cum ad suos qui erant ad triginta in litore fluminis exclamasset, statim illi equis suis Nilum ingressi ita strenuè in sui Domini auxilium se pugnando gesserunt, modo cum illis qui in cymba suum principem ligatum tenebant, modo alios Turcas illuc contra ipsos venientes repellendo, ut è manu illorum Arabem vi magna, multis in cymba occisis eriperent, qui cum illis equam suam conscendens ita viriliter hastis adversus Turcas strenuissimè pugnavit, ut quinquaginta occisis, illæsus cum suis in desertum proximum

fuga se receperit. Hic postea iusta ira contra Turcas inflammatus, quoscunque Turcas habere exinde potuit, omnes trucidabat: vixque Prorex dissimulans hæc non ejus jussu Turcas fecisse, concessis illi antiquis præfecturis, atque novis etiam tributis sibi denuo ipsum reconciliare potuit: qui tamen, & alii Arabum Principes posthac nunquam infidæ Turcarum fidei se committere amplius voluerunt. Prorex Aegypti loca campestria omnia Arabibus quibusdam quodam pretio locat: Turcæ enim non audent Arabum timore præfecturas illarum villarum, & vicorum à Prorege locatione accipere: quos Turca cogitur Arabibus locare, quorum pauci sunt qui illi debitas pecunias persolvant, neque tamen ii ad solvendum, nisi sponte velint, à Turca cogi possunt, neque minus Prorex ab ipsis eas præfecturas auferre potest: sunt tamen aliqui qui sponte, etsi non totam debitam pecuniam, saltem partem persolvant. Turcarum vero Imperator non potest vel totis suis viribus eos subigere, quoniam ipsi si suas vires simul conjungant, plusquam centum millia equitum armatorum habebunt qui in armorum studio sunt exercitatissimi. Qui, si Turcæ potentia Arabibus major visa sit, ad solitudines, & montes fugiunt, ad quæ loca Turcæ eos persequi nequeunt, quod, uti etiam dictum est, ea loca aquam non habeant. Et hæc obiter de Arabibus à nobis dicta sint.

LIBER SECUNDUS.

CAPUT I.

De scientiis quibus Ægyptii delectantur.

Ægyptii disciplinarum studiis, ut nos etiam in libris de Medicina Ægyptiorum tradidimus, maximè delectantur. Primum enim Linguae Arabicæ, Persicæ, atque Turcicæ operam dant. Nec non variarum disciplinarum studiis, quippè Logicæ, quam Mantich vocant, Philosophiæ, Metaphysicæ, Rhetoricæ, Theologiæ, Mathematicæ, Magicisque etiam scientiis generis cujusque. Arabicæ verò eloquentiæ plurimum studii adhibent, pro quo studio complures libros conscriptos habent (ibi libri omnes sunt manuscripti, nondum enim Ægyptii libros imprimere noverunt, aut voluerunt, quod illorum innumeri vivant libros transcribendo, proinde Imperatoris jussu libri in Ægypto typis non mandantur) qui tamen magno labore inibi inveniuntur, præsertimque de eloquentia compositi. Duos (ut nos observare potuimus) ad tyrones vulgatos habet, quorum alter Agiromia dicitur, qui regulas eloquentiæ continet, & alter verborum declinationes profectitur, hunc Jesrif appellant. Duo vero alii habentur pro eruditioribus, quorum unum Caphie, atque alterum Mogni appellant. Dictionaria quoque complura vidimus, quorum unum maximum est, absolutissimumque Chamus vocatum, quod sexaginta aureis venditur. Alterum Sahael Giauhari nuncupatur, aliud Mocreb, aliud Giemat el-Logha, hoc est verborum collectio, vocatur. Jacobus Manus Salodienfis, qui ante mæ septennio magna cum laude Medicinam apud Nationem Venetam fecerat, vir in lingua Arabica etiam doctissimus, quem ego Cairi offendi, retulit aliquando mihi se habuisse Arabicum Dictionarium omnium nominum quæ usui medicinæ facerent, ipsumque Latinitate donavisse, additis

ab ipso nonnullis observationibus, ut studiosorum animos ad majora excitaret, tum ut nomina Arabica quæ in Serapionis, & Avicennæ indice ex Bellonenſe depravata leguntur, emendarentur, quando illorum ne verbum quidem à noſtris prolatum Arabes intelligant. His addo, ut de Arabum litteris aliquid in ſtudioſorum gratiam proferam, ipſos habere litteras principales tantum numero ſeptendecim, ex quibus deinde additis modo ſuperius, modo inferius punctis, tot alias conſtituunt, ut omnes ſint viginti novem, quas ex ſeptendecim locis educi volunt, at illis ommiſſis in quibus nobiſcum conveniunt, in ſex remanet difficultas, quas gutturales vocant, quæ niſi à gutture proferantur, & ex earum parte propria, minimè intelligas quod dicitur, ſenſumque, & ſignificationes evariant. G. igitur habent, & gutturale, & non gutturale, quod ut noſtrum ſcribitur. Gutturale vero hoc modo ſcribitur Gha. H. triplex habent, omnes gutturales, quæ in hoc differunt, quod unum à pectore educitur, quodque ſic ſcribunt He: alterum paulo à gutturi medio inferius, quod hoc modo ſcribam HA: Tertium vero à gutturi medio, quod ſic invenies HH. Adde etiam hoc modo ſcribi CH. quæ littera & ipſa è gutturi medio educitur. Sexta itidem eſt pectoralis, quæ à principio quidem pectoris effertur, quam ſuo charactere ſic ſcribam C. omitto, quod ipſi habent triplex T, triplex D. atque triplex S. Hoc ſolum addam quod thita græcum hoc modo ſcribam TH, cum & illud habeant. Atque hæc pauca de Arabum litteris obiter in ſtudioſorum gratiam dixiſſe volumus. Redeo nunc ad id à quo paululum diverteram, quippè ad ſcientias quibus Ægyptii maxime delectantur. Dixi aliaſ cum de templo Cairi celebri ſermonem inſtituerem, quod vocant Gemelazar, in eo univverſalem fere omnium diſciplinarum Academiam magnis ſumptibus ali, in qua Profeſſores, atque ſtudioſi, viſtum, veſtitum, & ad libros etiam, gratis nutriuntur. In hoc inquam celebri Gymnaſio omnes diſciplinæ docentur, quippe logica, naturalis, & ſupranaturalis philoſophia, Rhetorica, Mathematica, Medicina, & Magia tum naturalis, tum ſupranaturalis: ſed omnium maxime aſtologiæ judiciariæ
dant

dant operam, atque artibus omnibus divinatoriis, cujusmodi est physionomia etiam eodem modo, quo philosophi ex faciei præsertim lineis, & aliis accidentibus ipsam tractare solent, & Chiromantia ex manuum lineis, quæ divinandi occasionem præbet. Omnibus vero præferunt Geomantiam, quæ ars supra punctorum varios, quæ ab ipsis formantur figurarum aspectus, suum habet judicium, quam eo certiore per eas punctorum configurationes fieri existimant, si cælesti schemati (vulgus genesim vocat) Astrologica arte supputato illius de quo, sive in cujus gratiam Geomantica figura facta est, fuerit conformata. Sed quid de Necromantia arte dicemus? omnem illius speciem in Ægypto abunde, neque clam exerceri, qua, mira quidem, & ab Ægyptiis, & ab aliis fieri deprehendimus. Habent ad eam artem docendam varios libros, sed præsertim, quem vulgariter Solomonis Claviculam appellant. Plurimum admiranda ea arte à quibusdam præmonstrata fuisse ex quodam Reverendo viro (cujus alias meminimus) sæpe audivimus. Hic vir in omnium disciplinarum studiis doctissimus, maxime delectatus fuerat istiusce vanissimæ, & Diabolicæ artis cognitione: aliquandoque fassus est amorē istius artis se in monte Libano cum aliis moram traxisse, ad eamque artem perdiscendam, & tractandam biennium consumpsisse: quo tempore cum ab uno sociorum, qui toto illo tempore inibi cum ipso fuerunt, & liber, & multa ad id parata instrumenta fuerint sublata, qui una cum iis in Indiæ loca fuga arrepta quasi pervolavit; inde fuit coactus illinc discedere, à quo cum in Ægyptum secessisset, & fortè eum ego medicinæ causa, quod in morbum ibi incurreret, cognoverim, & tandem mihi admodum familiaris evaserit, plura, non absque tamen magna admiratione ab eo de hac arte accepi. Hic vero postquam & in Ægypto, & alibi magnos labores, atque ingentia pericula passus fuit, tandem prorsus ea arte derelicta, eamque maximè detestatus, ubi plurimum pœnitentiæ ob id agendo de illiusce peccato apud Deum ingemuerit, in Æthiopiam ad Abissinæ Regem profectus est, qui an incolumis illuc pervenerit, an in itinere perierit, nondum certè cognitum

tum fuit. Dubitandum potius, ut à quibusdam relatum fuit, fame, & siti, in sitientibus iis locis desertis miserè ipsum interisse. Sed ad Ægyptios redeo, qui plurimum istius artis vanitate delectantur: ita enim quibusdam imaginibus etiam astronomica arte confectis, atque characteribus fidunt, ut innumeri ferè sint qui in ea urbe vivant solis figillis, quæ illa arte faciunt, quæque ad varia deliramenta Ægypti indigenæ cœmunt, præsertimque ad morbos tollendos, quando credant ferè omnes morbos ea arte hominibus induci, unde & ad se ipsos à morbis præservandos, atque non minus etiam ut ab iisdem divexati liberentur, varia figilla ea arte comparata gestant, atque ipsis variis modis utuntur. Sunt qui vendunt Veneris sigillum ad amorem alicujus acquirendum. Alii Martis gestant, ut in bello evadant fortunati. Alii Jovis ad divitias acquirendas, & ad honores: alii Saturni: alii Mercurii: alii Lunæ ad similia deliramenta. Quid amplius? An non faciunt sigilla ad mures, ad cimices, ad pulices culicesque, scorpiones, phalangia, atque ad serpentes non minus fugandos. Plerisque Ægyptiorum creditum est, ob Crocodilum ea arte cum variis characteribus olim ab aliquibus Magis confectum, atque supra Memphim meridiem versus unius diei itinere in Nilo flumine sepultum, Crocodilos non amplius potuisse ultra eum locum in quo Crocodilum Magicum sepelierunt transire, atque hinc esse quod Crocodili, ultra eum locum in Nilo flumine versus Cairum, & exinde Damiatam, atque Rassistum versus non visuntur, neque familiariter conversantur, sicut supra Cairi locum (in quo dicunt illum Crocodilum Magicum sepultum olim fuisse meridiem versus in Regno Sajatico, atque Thebaico) facere solent, ita enim in iis locis copiosi vivunt, & familiares ii sunt, ut necesse sit & in flumine, & in lacubus, & in terra homines, animaliaque sibi multam curam habere, ne ab ipsis interimantur, atque esitentur. Sed de Crocodilis posterius longè accuratius scribemus.

CAPUT II.

De Mahemetana Religione, atque de Lege in qua plerique Maurorum vivunt.

Jam certè in Ægypto, ut veteres tradiderunt, Bos capite albo non adoratur, non Apis, non pecus, ut Sahit olim consuevit, neque latus piscis, ut Jacopoliti populi faciebant, neque Lupus, ut Licopolis, nec Canis, ut Cynopolis, non Capra, ut Mendesii, non Arena, ut Atribiti, non Crocodilus, ut Arsinoe, non Ichneumenes, ut in Herculis urbe, non Oxirinchus, non Pan, non Minerva, non Lucina, non denique alii antiquorum Dii. Hos enim gens Ægyptia minimè esse Deos existimat, antiquorumque Ægyptiorum, qui similia animalia, & alia pro suis Diis quodam tempore coluerunt, maximè nunc reprehensione dignos putant. Hujusmodi vero Deos quondam habuisse, & à multis veteribus traditum nobis est, atque argumento ex conditis corporibus vulgo Mumiis vocatis, de quibus in primo libro scripsimus, hoc idem confirmatur, quod scilicet singula ea condita, seu medicata corpora, intra pectus figuratum animal, quod pro Deo olim habuerunt, contineant. Non igitur hæc Ægyptus hac ætate pro Diis colit, sed unum Deum adorant, Sacrosanctæ Trinitatis individuas personas negantes Ægyptii: Christianos vero tres Deos colere censent, & quanquam Evangeliiis aliquam fidem adhibeant, Christumque Prophetam, atque Dei Spiritum esse fateantur, tamen Dei filium, verumque Deum impiè negant, Mahemetemque verum Dei Prophetam, omniumque maximum, ac ultimum, falsò asserunt, cujus nomen ex Evangelio nos delevisse credunt; Bibliorumque libros, quos Thorat nuncupant, credunt, nec non David Psalmos, quos vocant Zabur. Qui tamen Servatorem nostrum Jesum Christum, aut Beatissimam Virginem ejus Matrem, aliosque Sanctos blasphemare ausus

sus fuerit, severe plectitur. Eorum etiam lege sancitum est ut nullum Hebræum in fide recipiant, nisi prius Christi fidem receperit. Quinquies in die adeo devote orant, ut venienti Pro Regi non assurgant orantes: Deum semper laudant; nulla in ore illorum unquam blasphemia audita est. Summa inter ipsos concordia est, qua profecto res suæ crescunt, nullumque inter eos homicidium nisi à latronibus committitur. Qui vero hæc verba digito indice elevato protulerit, Quippè non est Deus nisi Deus, Mahemetes est propheta ejus, Maurum esse vi compellunt. Ex eorum lege ter in die alterius legis homines, admonere, rogareque ut in eorum pseudoprophetam credant, tenentur: quod sane mordicus servant. Apud hos, quatuor uxores legitimas accipere licet, licetque & servas innumeras pro uxoribus habere, ex quibus ubi filios susceperint, neque eos, neque matres amplius vendere possunt, sed manumittere coguntur. Filios vero tam ex servis, quam ex uxoribus legitimos ex lege habent. Conjuges uxoribus, non uxores maritis dotes dant. Summum jusjurandum existimant cum dicunt: Remittere, uxori mihi contingat, si ita est, si hoc faciam, adeoque apud eos solemne est, ut qui id non servat, ut perjurus separatione ab uxore puniatur. Quod si quis à separatione mulierem rursus accipere voluerit, id non conceditur, nisi prius cum alio ea cubuerit, quam infamiae notam, ut effugiant, ut cum puero coeat, efficiunt. Tringinta dies in annum (de quo jejuniis postea) jejunant, nihil tota die, neque bibentes, neque comedentes, sed noctu omni eduliorum genere se ingurgitant. Principio dum Mahemetes leges instituit suas, quatuor ejus affectas prohibuit, quippe animalium primum cujusque generis sponte occisorum, ne sanguinem comederent: omnia animalia aquatilia, quæ in terra spiritum, & vitam ducere valent, scilicet amphibia à Græcis dicta, sicut cancri, testudines, & hujusmodi alia. Omnia itidem à quibus natura humana abhorret. Deinde cum inter ejus domesticos ob vini temulentiam homicidium fuisset perpetratum, eisdem & vinum interdixit
hac

hac conditione, ut eo cocto uti liceat, aut solo, aut cum aromatibus. Idcirco omnes aquam ex lege bibunt, aut vinum ex dactylis, aut ex passis, aut quid simile. Habent, & leges quibus populum gubernant, quæ quatuor sunt generis, Saffei, Malachi, Hhnefi, & Chanefi. His quatuor tot legum periti in quacumque urbe, vel oppido præficiuntur, quorum consilio utriusque juris lites dijudicantur, nec rem in dies trahunt, sed tribus diebus vel damnant, vel absolvunt, nullis tamen intercedentibus Causidicis, Advocatisve: lites enim ibi non ab Advocatis tractantur, sed ab iisdemmet ad quos lites pertinent coram iudicibus res tractantur. Unde non est, ut Causidici Ægyptum lucri causa petant, quando ibi ipsorum eloquentia nihil possit, cum aliis, quam illis ad ad quos res attinent, causas tractare coram iudicibus non concedatur. Qui vero alteri diem dicit, atque in jus vocat, quod petit, hoc triduo testibus, aut scriptis probare debet: sin minus, causæ iacturam facit. Insuper eorum lege cautum est, ne scorta admittantur, quæ si comprobata fuerint, mulieres lapide ad collum appenso in aquam immergentes interimunt: eas enim quando si cum aliquo cubuisse, remque habuisse compertum habeant, nulli misericordiæ locus apud iudices est, quin eæ aqua suffocata moriantur: Christianis vero, atque Hebræis, si cum Turca, sive cum Maura de scorto vincantur, igne supposito exitium pro pena stat; neque mortem effugere ullo pacto queunt, ni fidem renuerint, & Mahemetes Legem acceperint. Testes falsos vel minimo pretio ibi invenias: quo fit, ut nostrates in Ægypto aut mercaturæ, aut peregrinationis causa moram facientes, à Turcarum Imperatore petant, ut sibi per eum liceat in ejus regno manere, non tamen à quolibet iudice lites quas cum Mauris habent dijudicari, sed tantum in urbe Metropoli coram Rege, sicque cum Mauri litem nostris inferre volunt, è converso Actorem Byzantium vocant, quo adire cum unicuique haud faciliè ob sumptus immodicos sit, litem illi relinquunt, atque ita nostri ab omni fastidio liberantur.

rantur. Insuper à Rege id quoque obtinuerunt, ne contra nostros Mauri, neque Christiani, neque Hebræi illiusce regionis examinati quicquam valeant: Quo fit ut Nostri nunc quietius in Ægypto vivant, quam antea, quo tempore cum has leges à Turcarum Rege nondum obtinuissent, undique illis insidiæ paratæ erant. Mulieres templa nē ingrediantur, lex vetat, nimirum propter ipsarum immunditiam id fieri inquiunt, quamobrem neque ipsas dignas fieri, ut post mortem Paradisum ingrediantur, ipsoque fruantur: sed earum animas extra Paradisum in quibusdam locis amœnioribus esse mansuras, juxta quæ loca & Christianos, qui propter infidelitatem haud digni Paradiso facti sunt, unâ mansuros credunt. Quo ego aliquando à quadam nobili muliere Turca persuasus, ut Mahemetis fidem reciperem, Maurusque fieri vellem, sic respondi; Cur vis me tuam sectam recipere? cui respondenti: ut post mortem Paradisum ingrediaris? dixi: melius erit me extra Paradisum cum mulieribus unâ mansurum, quam cum viris Paradisum ingredi, quando sic jucundius fore mihi sperarem cum Mauris mulieribus pulcherrimis extra Paradisum manere, vivere, atque cum ipsis eximiam voluptatem percipere. Quibus auditis, Turca rem in risum solvit, & nunquam amplius ausa est mihi suam legem commendare.

CAPUT III.

*De orandi modo quem Mauri observant,
atque de Viris Mauris Religiosis.*

Quinques in die, ut diximus, Mauri devote orant, omniumque maximè die Veneris, quem diem veluti festivum plurimi venerantur. Mirum certè est quod Alexandrini ea die faciunt, namque, quod illis fuerit quondam à quodam viro (ut ajunt) sancto prædictum, eam urbem rursus Christianos externos die Veneris capturos, eo timore compulsi

pulsi eo tempore quo in Templis ea die orantes morantur, claudunt omnes Italos, Gallos, Anglos, & alios omnes Christianos exteros intra suas ædes mercatorias, secumque claves retinent, neque ante orationem finitam sinunt ipsarum aedium portas aperiri, eosque domum egredi, idque faciunt quod ab ipsis timeant ne eo tempore quo ad orandum sunt occupati, urbs capiatur, è Turcarumque Imperio adimatur. Habent & Mauri complures religiosorum ab ipsis cætu comprehensos. Primum, ex iis quidam sunt, qui sacra administrant, Mahemetis Legem interpretantes, psalmos canentes, & aliis modis in Templis servientes, qui uti & nostri Presbyteri magnos redditus habent quibus commodè vivant. Hi uxores, ut alii homines ducunt, atque etiam servas pro uxoribus multas habent. Habent & Monachos habitantes in Cænobiis longius ab hominum commercio positos (Dervis hos vocant) qui vitam cœlibem ducere profitentur: omnesque litterarum studiis operam dant, præsertimque Philosophiæ, atque Theologiæ. Habent viridaria amœnissima, in quibus tota die morantur, varios libros legendo. Unum cænobium extat extra urbem paulò infra locum, qui Sbechie nuncupatur, in quo habitant monachi ferè quadraginta, viri sanè perhumani, præliberales, atque nostris Christianis perquam familiares, qui inter omnes doctissimi ab omnibus æstimantur. Illi vero & Dominico à Rege Nationis Venetæ Chirurgo, & Pharmacopeo, atque mihi Medicinæ causa fuerunt, dum inibi viximus, admodum familiares: libentissimè disputant, atque etiam de Mahemetes vita, & lege, atque liberè cum iis sæpius de multis disputare potuimus. Mirum certè videtur, illos (etsi Mahemetanam sectam sequantur, ut ipsorum aliqui mordicus eam ipsam teneant, ac defendant) esse variarum opinionum: nonnulli Atheistæ videntur: alii disputant de mortalitate animæ insistentes Epicureorum dogmatis: alii piè immortalitatem defendunt: complures spontè Christi fidem Mahemetis sectæ præferunt, vitamque & mores obscenos Mahemetis maximè detestantur, adeo ut non pauci fateantur ipsum neutiquam Deum Optimum

mum Maximum sibi amicum habere potuisse, quinimò potius Deo suis pravis moribus, atque vita execrabili maximè inuisum esse oportere. Hi cum egrediuntur Cœnobium singuli bini simul semper ambulant, rarò per urbem, sed loca ferè semper solitaria frequentant; semper secum gestant librum legis ipsorum, quem Alcoran nuncupant. Tertio plures sunt, quos Mauri Siech vocant: Nostri, Santoni. Siech nomen Arabicum hominem quasi ex sanctitate, atque ex infania mixtum exprimit. Hi per urbes, oppida, & villas solummodo uno indusio ex panno lineo vestiti diversantur, tanta vivendi libertate, ut quæcumque facere ad libitum, vel injusta, vel inhonesta illis permittatur, nullumque improbitatis genus reperitur, quod si libet non faciant. Ubicumque panem, carnem assatam, eduliaque in foro offendunt, liberè iis vescuntur absque impendio; ad libitumque omnia quæ volunt, gratis comedunt: quin imò tantum abest, ut qui vendunt, hæc ad victum de iis sua comedentibus conquerantur, ut potius Deum summè laudent, quod Vir sanctus dignetur apud ipsos ali. Isti etiam Sanctones mulierem quamlibet, quam in via offendunt, si placet, aliquò manu ducunt, & coram hominibus cum ipsa omni pudore posito, ut bestiarum, coeunt. Quæ mulieres, vel etiam ipsarum consanguinei, minimè de eo actu illicito conqueruntur, satis illis est dixisse, illi parcendum esse, quod vir sanctus semiinsanus sit. Unum ex iis à prima die in qua urbem Cairi ingressus sum usque ad meum discessum semper habui infestissimum, ut ferè semper in ea maxima urbe ubique locorum ipsum offenderem, a quo semper aliquid molestiarum, & contumeliarum accipiebam, atque ita aliquando, ut mihi insidiæ illius causa à Maratris facilè paratæ fuissent, nisi Prætorianum militem securitatis causa mecum habuissem, cujus bactria ipse timebat: Nonnumquam miracula coram multis me vidente facere instituit, quod ut faceret, frustum terræ manu altera accipiebat, populoque ipsum ostendens petebat quid id esse ipsis videretur, qui cum statim terram esse singuli respondissent, continuo oculis suspensans cœlum, quædam ore susurrando astantibus inquit: Verum

rum quidem respondistis istud terram esse, sed qui nostro Prophetæ Mahometi fidem habuerit, me orante, in saccharum mutabit, atque ita eo modo quo circulatores decipere solent, loco terræ quam ostenderat, sacchari frustulum illis tandem ostendit. Quod miraculum cum omnes magno clamore laudassent, ad me conversus ait, quid tibi videtur? cui cum respondissem optime factum, & magnum meritò videri miraculum, & intellexisset me ejus deceptionem rectè perspectam habere, ut me ignominia aliqua afficeret, detracto indusio, pudenda mihi detexit, magnasque hernias, quæ ex cole turpiter pendebant. Ego vero tandem antequam Cairo discederem, fortè cum quadam die ipsum in Hebræorum via solum offenderem, usque adeo pugnis deverberavi, pedibusque proculcavi, ut talem memoriam sic de me ex Ægypto abeunte illi reliquerim. Demum non pauci in deserto proximo sunt ex Mahemetis asseclis, qui Eremum religionis ergo incolunt, ibi vitam asperrimam ducentes, perinde atque ex Christianis multi ita vivunt Deo toto spiritu servientes. Miseri quidem, & iterum miseri, qui cum in hoc mundo vitam miserrimam ducant, post mortem quoque luent pœnas suæ infidelitatis: quod eo miserius videtur, cum vitam innocentissimam vivant, semper admirantes mirabilia quæ fecit Deus, & ipsum collaudantes, laudesque perpetuò canentes, & assiduè orantes, jejunantes: Quam erga etiam Christianos benigni, humanique sint, seque nobis præbeant, dici satis non potest, atque ego ipsorum eximiam benevolentiam sæpe cum iis versatus expertus sum. Deus illorum ignorantie misereatur. Habent Mauri omnes quovis anno jejunium triginta dierum, quod vocant Rhamadam, in quo nihil in die, scilicet ab ortu solis, usque ad occasum, comedunt, nihilque bibunt: Nocte vero tota edulia varia ingurgitant plebei. Non pauci vero nobilium etiam noctu severius jejunium quam alii multi faciant exequentes, modicè & comedunt, & bibunt. Assiduè noctu orant, collaudantes Deum magnum, & suum Prophetam Mahemetem. Singulis ferè duabus horis turres ascendunt Sacerdotes, mirum in modum Deum,

Deum, ut dixi, collaudantes. Alius vero ex Sacerdotibus singulis ferè horis noctis in vicis singulis urbis cum multis instrumentis musicis mutum, surdumve, atque ingratum sonum edentibus, & clamoribus populum excitant, ut audiat suas clamosas orationes ad Deum magnum, quem vocant Allacubar, & ad Mahemetem, quem itidem vocant Resul Alla, & Abibi Alla, id est Dei prophetam, & Dei amicum: postea hortantur Mauros audientes cavere à peccatis, & rectè secundum sanctam Legem Mahemetis ut vivant, & quæ præcipuè debeant in ea servari ab ipsis particulatim exprimunt, inter quæ præcipuum illud est, ut viri suis Uxoribus satisfaciunt: quod mulieres audientes si tunc ipsarum mariti dormiant, illicò eos expergefaciunt, dicentes, Com, Com; id est, surge, surge, & audi præcepta legis. In Templis singula unaquaque nocte publicè Sacerdotes Theologi concionantur, quam sane concionem plerique Maurorum, maximeque Nobilium, quos vocant Chiclebi, assiduè frequentant, habentque Concionatores doctissimos, qui instituunt dissertationes elegantissimas, & utilissimas pro illorum secta, & comprobanda, & confirmanda. Mirabile dictu est quot, quantæque Lampades in tota Urbe noctibus iis accenduntur: usque adeò enim iis luminaribus, quæ non habent numerum, nox clara redditur, ut non minus quam die homines noctu Tempora adire queant. Habent, & inter dies præcipuè festivos quosdam in quibus faciunt commemorationem Sacrificii Abrahami. Vocant hos dies Baieram; unusquisque qui potest occidit illa die arietem, vel agnum, vel vervecem in illius sacrificii memoriam, unde innumera in parietibus domorum, atque in ostiis manuum hominum ex sanguine occisorum animalium conspurcatarum vestigia à multis relicta. Hæc sufficiant obiter dicta de iis, quæ ad Mahemetanam sectam faciunt. Nunc de vera in Deum religione, quam ibi Christiani servant, sermonem instituamus.

CAPUT IV.

*De Christianis qui Ægyptum habitant,
& primo de Græcis.*

EX Christianis Ægyptum habitantibus, primo loco dicemus Græcos, qui habent pro suis Sacerdotibus Caloyeros, quique & Alexandriæ, & Cairi, & in Monte Synai nunc vivunt, separati à Romana Ecclesia, quod schismatici sint. Illorum Patriarcha olim Alexandriæ residebat, nunc Cairi manet. Vivunt vitam innocentissimam, asperrimamque, fere semper jejunantes, magnaque devotione, sanctitateque cultum divinum exercentes. Ex iis Sergius & ipse unus fuit, qui cum non, ut in ejus fuerat optatis, in Patriarcham Alexandriæ à suis Caloyeribus eligeretur, iratus, Mahometanæ sectæ auctor præcipuus creditus est. Ipse enim fuit qui Mahemetem perdocuit, & adjuvit: Mahemetes enim ne vel etiam legere, aut scribere noverat; sua quidem placita confirmabat subscriptionis loco manu atramento denigrata chartæ adhibita, ac sua manu sigillando. Legem, quam Mahemetes promulgavit, Sergium scripsisse affirmant. Dicunt plures, cum Mahemetes esset prope Sues, civitatem penès Mare Rubrum positam, cum magna hominum turba ipsum insequentium, in loco à Sues semidiei itinere distante, ubi puteus erat profundus sine aqua, ut videretur veluti Moses à Deo in monte Synai legem accepisse, eamque suis postea publicasse, eundem, Sergio Monacho, librum, in quo Mahometana lex ab ipso fuerat perscripta, secum habente, clam demisso in fundum putei, coram turba exclamavisse. Videte librum in quo à Deo scriptam legem habebitis, & statim illis ostendisse librum ex toto similem ei, quem Sergius in fundo putei stans habebat, hoc excepto, quod in ejus chartis nihil prorsus scriptum erat, quem funiculo parvo ad Sergium demisit, qui eo a funiculo detracto, alterum eidem funi adligavit, in quo lex scripta legebatur, quem è

puteo postea extractum, Mahemetes populo publicavit, juravitque coram illis hanc legem à Deo in eo libro scriptam fuisse, foreque propterea ab ipsis religiosius observandam: quumque vidisset illud turbæ placere, inquit: quicumque meus frater dici cupit, in mei memoriam lapidem in hunc puteum projiciat, quo dicto, statim singuli lapidem projecerunt in puteum, quibus puteus momento temporis oppletus est, intusque in fundo putei Sergius lapidibus obrutus vitam finivit. Nunc etiam omnes qui illuc transeunt, lapides in puteum projiciunt in Mahemetis memoriam: Unde sæpe in anno coguntur vicini populi lapides è puteo extrahere, ipsumque pervium facere, ut peregrini possint ad libitum lapides more solito in ipsum projicere. Non me latet alios alio modo hæc de Mahemete scripsisse, nihilominus Ægyptios ferè omnes Christianos hoc modo Mahemetis historiam constantissime retulisse, non semel ab ipsorum primoribus, sed sæpe audiui. Illis vero Monachis Calojeribus è quibus fuit Sergius, Mahemetes immunitatem de singulis, & ad victum, & ad vestitum attinentibus, concessit, quam ipsi in charta pergamena scriptam usque ad illud tempus habuerunt in quo ego Cairei fui, quamque & manu propria scriptorio atramento infecta instar sigilli imprefferat, atque subscripserat. Hanc anno MDLXXXIII. Hebraimo Bassæ tunc Ægypti Pro-Regi coacti fuerunt ostendere, cum Alexandriæ Malem quidam, id est publicanus, qui mercium inibi introeuntium, atque exeuntium vectigalia exigit, illos Reverendos Monachos coegisset de quadam vini quantitate ex Creta insula ad ipsos navi convecta vectigal solvere, nunquamque illi amplius vectigal ob eam immunitatem sibi olim à Mahemete concessam solvissent, Pro-Regem adierunt supplicantes supplicantes ei, ne cogeret illos solvere, cum semper immunes fuerint à quacumque solutione propter illis concessam à Mahemete immunitatem, quam cum Hebraimus coram aliis multis in auditorio publico legisset, & recognovisset impressam manum Mahemetis sui prophetæ, Hebraimus illicò ipsius capiti eam, ut Turcarum moris est, honoris causa superposuit ac dixit: Dedecus est, & magnum sanè, hæc sanctas
nostri.

nostri prophetæ reliquias in manibus infidelium relinquere : ex quo Pro-Rex eam retinuit immunitatem, alteramque ejus loco ei suffecit, omniaque quæ petierunt libentissime in Mahe- metis memoriam concessit. Illorum multi habitant in Cœnobio, quod habent in monte Synai, quodque muris altissimis, fortissi- misque metu Arabum undique cingitur. Ab hoc Cœnobio ad milliare Italicum distat locus in quo fuit inventum corpus Bea- tæ Catharinæ, Alexandriæ martyrio ob Christi amorem inter- emptæ, cujus quidem corpus, ea mortua, Alexandriæ num- quam amplius conspectum est: quod postea per somnium qui- dam Sanctus ex Caloyeribus, monasterium montis Synai co- habitantibus, communitus, sub quodam lapide invenit, atque in illiusce monasterii templum reposuit, quod profecto à nullis quam ab Angelis miraculosè illuc in altissimum illum montem, ab Alexandria mille milliarium spacio distantem, de- ferri potuisse nemo inficias ibit. Omnes quidem eos Mona- chos sanctissimè semper inibi vixisse apud omnes Ægyptios constat; illosque, Sultanorum Ægypto imperantium ætate, maximè in religione Christiana floruisse, ipsorumque quen- dam olim Patriarcham, ajebant, & vita innocentissima, re- ligiosissimaque, & miraculis in ea urbe celebrem fuisse: de quo inter alia miracula hoc cuidam Regi Sultanorum olim illuxisse affirmabant: quippè cum a Rege Hebræi cujus- dam illis Monachis inimici suasionem persuaso, ille Patriarcha interrogatus, an verum sit, Christum in Evangeliiis dixisse; Quicumque Christianus sit, non debere timere, etiamsi quid mortiferum biberit: cui statim cum respondisset, verissimum esse, tunc inquit Rex, te ut tali die coram me cum te volue- ro, venenum bibas, parato; ille, cum annuisset se, quod vo- luerit, lubenter facturum, dimissus est. Qui postea cum assidue ad Deum orasset simul cum omnibus suis Monachis, ne Do- minus pateretur quicquam adversus veritatem Evangelicam dedecoris ab inimicis fidei Christianæ fieri; quadam postea die ad Regem evocatus, coram Rege Hebræoque, qui ipsum ad id, ut experiretur Christianam veritatem, Regem permo- verat, cum oblatum sibi calicem crystallinum exitiali veneno

plenum Regis jussu bibendum, accepisset, atque ea etiam conditione, uti Hebræus Regem prius intruxerat, ne Crucis signum super calicem bibendo venenum, facere Patriarchæ liceret, Sanctus Patriarcha fidei Christi planè confidens, accepto calice, ad Regem versus, manu signum Crucis super venenum faciens, inquit: non vis etiam ut hoc crucis signo me muniam? & continuo venenum bibit. Postea Rex post multum tempus videns Patriarcham à veneno nequidem mortuum, sed neque ullam ab eo sensisse molestiam, plurimum admiratus est, præsertimque cum sciret illud fuisse ex summè mortiferis. Interim Patriarcha petiit à Rege, ut illud vitrum diligenter absterfum plenum optima aqua ipsi Hebræo concederetur, quod acceptum Rex Hebræo obtulit, ut ejus aquam biberet: Hebræo vero renuente eam aquam bibere, Rex summo opere ob id iratus ei dixit: ille bibit in hoc vitro venenum, & tu times puram, optimamque aquam in vitro diligenter deterso, & abluto bibere? qui, cum Rege jubente aquam bibisset, paulo post quasi veneno jugulatus coram Rege interiit, non absque magna, & Regis, & aliorum, qui interfuerunt admiratione; sicque veritas Evangelica in Reverendo Patriarcha coram Rege magno miraculo confirmata, atque aucta est: Et hæc de Græcis Christianis.

CAPUT. V.

*De Christianis Cophtis, & de Reverendis Jesuitis
qui in Ægyptum missi fuerunt à Pontifice Maxi-
mo Gregorio XIII., ut Natio Cophta Eccle-
siæ Romanæ conciliaretur.*

IN Ægypto Christiani partim sunt exteri, partim patrii. Exteri sunt, qui ex variis mundi regionibus in Ægyptum mercaturæ causa veniunt, cujusmodi præcipui Veneti sunt, Galli, Angli, Rhagusini, Florentini, & Siculi. Ad hos vero
quo-

quotannis duos Fratres Franciscani è Hierusalem veniunt in Ægyptum, ut ipsorum curam spiritualem habeant, quorum unus Confessor est, alter Prædicator. Patrii vero Christiani Cophti dicuntur, qui propter hæresim Eutychis, quam secuti sunt, negantes in Christo duas naturas, scilicet humanam, & divinam, ab hinc mille fortè, & ducentos annos ab Ecclesia Romana Orthodoxa separati, & in Ægypto, & in Æthiopia vixerunt sub disciplina Christiana unius Patriarchæ, quem Abuna nuncupant. Huic vero Cophtorum Patriarchæ Æthiopiæ Rex (Regem Abassiæ vocant) unoquoque anno duodecim millia aureorum, atque munera mittit, Cophti autem in Ægypto habitant ad quinquaginta millia, qui si Romano Pontifici obedientiam præstarent, nostris Christianis in omnibus antecellerent, cum fidem nostram adeo acriter defendant, ut probra quæque pro Christi nomine sustinere parati sint, qui quamvis sub infidelium imperio vivant, & ab eis quotidie injuriis, contumeliis, verberibus, atque magna ignominia divexentur, bonisque sæpius spoliuntur, nihilominus Christi fidem neutiquam mutare velint in turpem Mahemetis sectam: quod si facerent, ab iis molestiis liberi evaderent, quietamque, & tranquillam vitam sibi pararent. Sed ipsi mundi divitias præ fide contemptui habent, maluntque Christiani in maxima servitute esse, quam ea derelicta imperare. Sæpe ipsorum aliqui pro fide martyrio extincti sunt, cujusmodi fuit ex ipsis quidam qui propter scortum comprobatum morti damnatus, fidem nostram in Mahemetis sectam fragilitate vitæ una die mutaverat, atque altera cum illud fecisse plurimum & pœnituisse, & ad Deum ingemuisse, adiit Pro-regem in publico auditorio, eique cum dixisset, heri ebrius, & fatuus renui Christi fidem, nunc solutus ebrietate, atque fatuitate, Mahemetis falsi Prophetæ sectam itidem renuo, illicoque magno clamore, ut ab omnibus Mauris in aula aditorta audiretur, cœpit Christi fidem supra omnes magnis laudibus concelebrare, qui cum alia multa ad confirmandam Christianam fidem viva voce intrepidè dixisset, continuo ferreis uncis ad portam Babzuelis appen-

fus est, ut moreretur; qui tribus diebus ibi appensus vixit, semper vel etiam moriens Christi fidem laudando. Cophti primum quod ipsorum filios docent, atque ut eorum infideat mentibus student, hoc est: veram scilicet, solamque in toto orbe terrarum esse Christi fidem, quem Mesiha appellant, adeo ut, si à puero bimulo cujas sit quæras: Mendil el Mesiha, idest ex lege Christi, responsum habeas. Nos meritò derident, atque maximè redargnunt, quod ex nostris nonnullos tam facile fidem relinquere, atque falsam illam Mauro- rum amplexari, videant, nec multo post ei sese adeo deditos ostendere, ac tyrannidem in eos exercere observent. Turcæ, ut plurimum Christianis, qui fidem renuerunt, quod suis fideliores sint, custodibus utuntur. Quàm omnes Cophti Sanctos singulos colant, ipsorumque festos dies, atque asperis jejuniis utantur, crebrioribusque, satis quidem dici non potest: quinimo si Cophtorum jejunia nostris comparentur, nostra lautissima convivia absque dubio videbuntur. In Patriarcham illum solummodo eligunt quem verè cælibem esse norunt. Hic cum decem millia aureorum censum in annum habeat, eos omnes, ut notum est, pauperibus, & cænobiiis distribuit, sibi neque necessaria fervat, sed quotidie mendicatis vivit. Duo monasteria Cairi habet, alterum virorum, atque alterum mulierum. Sunt & illic quatuor alia Monasteria, Divi Antonii unum, alia Divi Macarii, de quibus postea: quæ omnia alit ex iis redditibus, quos ex Christianis colligit. Assiduè per totam provinciam Christianos visitat, Asinum conscendens, baculumque manu gerens, nec non & Crucem argenteam pulcherrimam, quam Æthiopum Rex ei dono misit: multos Episcopos, & Archiepiscopos sub se habet. Sese libentissimè Romanæ Ecclesiæ conjungeret, ni plebem timeret, quæ tot annis in antiquorum erroribus vixit. Multis enim novum est cum audiunt esse Pontificem eorum Patriarchæ superiorem. Sperabatur tamen nostra ætate omnes illos Romanæ Ecclesiæ obedientes futuros, opera præsertim Reverendi Patris Johannis Baptistæ Æliani, Sacerdotis religiosi è Societate Jesu, viri innocentissimi, & omni

omni sanctitate spectandi, à Gregorio XIII. Pontifice Maximo ad Cophtorum cum Romana Ecclesia reconciliationem in Ægyptum primo missi, qui toties sese, vitamque propriam periculis, mortique pro fide Catholica committere non dubitavit, atque cum ipse Linguae Arabicæ peritissimus esset, meritò hoc illi onus impositum fuit, cui postea Socius Reverendus Franciscus Saxus, theologus è Jesuitarum itidem societate doctissimus, adjunctus est. Primum namque Ælianus una cum Johanne Bruno, Theologo spectatissimo, Maronitas, montes Libani in Syria habitantes, Sacrarum Litterarum in historiarum cognitione celeberrimi, cum à multis quidem in fide antiquis erroribus primum expurgasset, atque ad Romanæ Ecclesiæ gremium reduxisset: impiè enim ii credebant Spiritum Sanctum ab uno Patre procedere, humanasque animas, ubi è corporibus evolassent, certis in sedibus ad extremum usque judicii diem detineri, licere nuncium uxori remittere, infantesque ante quadragesimum diem baptis-
mate lustrari non debere: in Ægyptum venit Anno MDLXXXII. atque in Cauri urbe perpetuo quoad discessit, mansit in domo Pauli Mariani civis Veneti, atque pro Rege Galliarum Consulatam agentis: viri sane non minori in Ægypto auctoritate quam liberalitate spectatissimi, qua omnes peregrinos domi libentissimè recipiebat, atque præter modum honorabat, summam illis ostendens benevolentiam. Tunc enim Cophtorum Nationis speciatim protector erat, virque ingenio maxime versatili, Linguae Arabicæ, Turcæ, Græcæ, & Gallicæ peritissimus. Apud ipsum Marianum Ælianus semper hæsit cum suo socio Mario Romano, qui postea Alexandria, febre tertiana pestilente interiit. Paulò post venit ei in auxilium Franciscus Saxus Neapolitanus cum suo Socio Francisco Bona Mediolanensi, qui omnes in ædibus Mariani fuere benignissimè suscepti: quin imò illis partem suæ domus cessit, & pro illorum habitatione, & pro templo etiam constituen-
do. Itaque cum Johannes Baptista Aelianus primum Mariano summi Pontificis desiderium aperuisset, rogassetque ut illis protector esse vellet, & in tam utili, & honorabili
Rei.

Reipublicæ Christianæ opere obeundo ipsis suum auxilium (quod maximum quidem auctoritate sua apud Cophtos sibi dum vellet pollicerentur) non denegaret, tantumque beneficium suffragationem à summo Pontifice perpetuo plurimi æstimatum iri, & non absque digno etiam præmio ab eodem Pontifice fore compensandum: Marianus promptissimè conditionem accepit, & omnem favorem ad eam rem, quoad vires ipsius extendi possent, pollicitus est. Quod & fecit; antea enim duo Sacerdotes, à Pio III. summo Pontifice in Ægyptum ad Cophtorum Nationem Ecclesiæ Catholicæ reconciliandam olim missi, vix cum Patriarcha Cophtorum loqui potuerant; nam sæpe audiui à Reverendo Presbytero Antonio Palmerio Anconitano, qui & Capellanus multorum Consulum & à secretis illorum triginta, & plures annos Cairi vixit: Cophtorum Patriarcham iis Sacerdotibus impiè respondisse: Non posse, qui Sacerdos esset pauperrimus, & è mendicatis viveret, cum Pontifice Maximo, tot Civitates, & Provincias, divitiasque in mundo possidente, conciliari, cum esset inter utrumque proportionis nulla convenientia: Quo responso eos Sacerdotes remissos fuisse, & non absque magno vitæ periculo ex Ægypto abiisse: Itaque Mariani favore factum est, ut cum Cophtorum Patriarchâ complures Episcopi, & alii Sacerdotes Cairi in domo ipsius sæpius ad tractandum de eorum hæresi fuerint convocati: qua occasione innumeri ferè semper ex Cophtorum Religiosis apud Marianum, atque apud Jesuitas familiariter versabantur. Ego enim huic negotio semper interfui, atque quoad potui, ipsum, quando medicinæ faciendæ occasione sæpiissimè cum ipsis, ægrotos eos visitando, de præcipua illorum hæresi egerim. Quod negotii, etsi primo cum coeptum est, suas habuerit ex multorum Cophtorum ignorantia difficultates, qui dicebant in hæresi de duabus naturis in Christo, licere *bieltamis*, idest eas mente contemplari posse, illas vero duas naturas, humanam quippe, atque divinam esse, affirmare, blasphemum esse. Verum tamen ut Reverendi ii Patres, qui omni studio, &

dili-

diligentia studebant illorum mentes ab antiquis his erroribus expurgare, scripserunt de eorum hæresi libellos quosdam Arabica lingua exaratos, in quibus quoque Sancti Cyrilli (cujus doctrinæ omnes, cum ex suis is fuerit, acquiescunt) auctoritate declarare, & illustrare veritatem hanc, sedulo studuerunt. Quos posteaquam compluribus Cophthorum, iisque maxime qui in Theologia eruditiores æstimabantur, Reverendi Patres communicarunt, atque publicarunt, res tam facile fuit reddita, ut ex eorum libellorum lectione veritatem fuerint ita assecuti, ut præcipui apud eos faterentur, omnia Romanæ Ecclesiæ modo intelligere, nihilque aliud obstabat ne illi se submitterent omnes Romano Pontifici, quam ipsorum Patriarcha, qui nondum veritatem Catholicam probè intellexerat, qui orabat Deum, & orare suos Sacerdotes assidue curabat, ut de hac ipsa veritate illuminaretur, ut crederet ea, quæ in rem Christianæ Ecclesiæ essent. Unde ipsius mors (ille enim supra annos octoginta natus erat) pro tanti negotii expeditione, scilicet pro agnitione Catholicæ veritatis à nobis, & pluribus Cophthis expectabatur: interimque plures illorum, qui Romano modo fidem Christi intelligere à Reverendis Jesuitis fuerant instructi, ad Romanum Pontificem proficisci tunc parabant, & præsertim Patriarchæ Vicarius, qui nondum omnia secundum Romanam veritatem intelligebat, sed cæteros alios eo modo erudire assidue operam dabat, isque, post mortem Patriarchæ, omnium destinatione successor sperabatur. Quæ omnia cum munus reconciliationis Cophthorum ad Romanam Ecclesiam finem exoptatum attingere nobis modo promitterent, eoque certius, quod Patriarcha ipsorum, cujus solummodo incredulitas exitum retardavit, tunc mortem obiit, à quo cum certè ejus Vicarium in futurum Patriarcham eligendum (qui in omnibus cum Romana Ecclesia sentiebat) omnes affirmarent, ipsumque futurum Patriarcham pro certo haberent, tunc ex Cacodæmone magna oborta procella, conjunctio hæc planè impedita est, atque à nulla alia causa, quam ab ea, quam nos modo dicemus illud evenit. Paulus Marianus,

abhinc multos annos emerat Consulatum Gallorum à quodam, ut ajunt, viro Gallo, qui Gallus solus in causa extitit, quod tam amplissima Christianorum Natio, quæ jam à Reverendis Jesuitis perdocta Romano Pontifici se submissura erat, ad Ecclesiæ Romanæ gremium non reducere-tur. Is inquam, cum Consulatum quem olim Mariano vendiderat, redimere sibi denuò, Marianusque emptione receptum Consulatum nunquam relinquere vellet, per multos annos ipsum eo Consulatu spoliare frustra tentavit, cum profecto Marianum & honestatis, & justitiæ jura maximè tuerentur, atque etiam unà cum his magna ipsius apud Turcas proceres, ac Mauros esset auctoritas, plurimi enim semper magna sua liberalitate in Turcas, & in Ægyptios fuit æstimatus ab Ægyptiis. Cum igitur is contra Marianum in lite diu ab eo agitata nihil se profecisse videret, nactus occasionem opportunissimam ex negotio quod in domo ejusdem Mariani de reconciliandis Cophtis cum Ecclesia Catholica quotidie tractabatur (cujus occasione semper domus Mariani Cophis hominibus, & religiosis, & secularibus compluribus referta erat, à quibus de hæresibus ipsorum cum Sacerdotibus Jesuitis disputabatur, & consultabatur) cœpit Byzantii apud Turcas eo auctore disseminari, quod Cairi apud Marianum in ejus domum omnes Ægyptii Episcopi cum Patriarcha quotidie consultationis gratia simul cum Arabibus multis convenirent, non ad tractandum de Christiana fide solummodo, ut finge-bant, sed forte, ut Arabes Cairi urbem à Turcarum imperio eripiant: Marianusque de iis per litteras Byzantio certior factus, bonam occasionem nactus, Pro-Regem Ægypti, qui fuit Hebraïmus Bassa, visitando, illum certum reddidit de iis, quæ in ipsius æde quotidie à Jesuitis cum Cophtis tractarentur, & quæ Byzantii contra ipsum evulgari cœperint: ad quæ Hebraïmus, qui Marianum plurimi faciebat, subridens, ait: Nunquam ex te quicquam mali in me fieri credam: Marianusque dimissus est, atque abiit. Ipse vero adversarius ab inceptis haud desistens, non cessavit Turcarum menti imprimere, fore opera Mariani Consulis in Ægypto,

gypto, ut ab Arabibus urbs magna Cairi citò obsideretur, & eriperetur è manu Turcarum, ni citò provideretur. Quod Calumniatoris illius opera, etiam ad Imperatoris aures pervenerat. Unde cum Hebraïmus Byzantio à Turcarum ipso met Imperatore iussus esset, ut haic rumori occurreret, quod fortè, etsi nihil ab Arabibus videretur timendum, non minus futuram in fide Christi Cophtorum cum Romano Pontifice unionem suspectam haberet. Cum fortè ea die qua Pro-Rex Litteras de hoc rumore Byzantio acceperat, in ædes Mariani plures Cophtorum Religiosi quam ante consueverat, atque alii eadem de causa simul convenissent, nocteque subsecuta ante auroram Judæus larvatus in Arcem ad Pro-Regem admis-
sus, dixisset: Prorex, quid dormis? quid stas? Heri apud Paulum Marianum innumeri Arabes cum Christianis simul conven-
runt, &, ut ego verè exploravi, ab ipsis de nulla alia re actum, consultumve est, quàm de introducendis Arabibus ad hanc urbem occupandam: quibus dictis, Judæus dimissus est, & paulò post aurora luceſcente Pro-Rex contra Marianum valdè iratus, jussit Subbassi, idest urbis præfecto, ut Sacerdotes quoscumque Christianos apud Marianum offendisset, ipsos cum Mariano vinctos ad se duceret: qui cum multis Chiaussis, at-
que aliis Turcis ad domum Mariani profectus, tres Jesuitas cum uno Fratre Franciscano Sacerdote, qui cum ipsis in-
ventus est, qui proximis, paucisque ante diebus Hierosolymis in Ægyptum venerat, prehendit, quos omnes vinctos ad Hebraïmum, qui se in insulam Mechias nuncupatam recrea-
tionis gratia contulerat, duxit. Marianus vero, quod pluri-
mum à Turcis sua liberalitate æstimaretur, etiam atque etiam, ut vidit Turcas, Sacerdotes Christianos vincientes, illis clara voce dixit: quicquid de his religiosis erit deliberatum, volo ut de me quoque fiat, continuoque cum duobus Gia-
nizzaris Prætorianis militibus, suis custodibus equitandò secu-
tus est eos eminus. Cum itaque Subbassi ad Pro-Regem eos vinctos deduxisset, dixit ad ipsum: tibi sacerdotes quos in æde Mariani offendimus, vincti adsunt: proinde quid tibi de iis videtur faciendum imperato. Qui respondit, quid de
O 2
Mariano

Mariano Consule ? an & ipsum vinctum cum ipsis habetis ? Responderunt : ipsum , statim ut nos ad comprehendentes Christianos religiosos adcurrere vidit , dicere audivimus ; quicquid deliberatum erit de Christianis religiosis , de me quoque futurum volo , itaque minimè prehendimus , præsertim cum eos secutus ipse hic adsit ; proinde imperato quid de eo fieri vis , placet ne ut & ipsum una vinciamus ? Pro-rex obstupuit , quod illos Marianus esset persecutus , & postea jussit , ut Jesuitæ in Carcerem Arcanà dictum conjicerentur , & Marianum abire sinerent , neque ipsum tunc audire voluit. Die subsecuta ipsum Marianum in aula auditoria declaravit Mazul , id est omnibus Consulatus spoliatum. Ex captivitate Jesuitarum , omnes Cophiti & seculares , & religiosi , maximèque Episcopi magno terrore perterriti extra urbem ad sua loca illicò abierunt. Propter hunc casum timoremque vereor ut per multa secula Romanis Pontificibus amplius aditus detur denuo tractandi cum ipsis de ipsorum ad Romanam Ecclesiam reconciliatione. Hæcque causa extitit quamobrem tam utile ad rempublicam Christianam negotium , ferè ex toto confectum , fuerit dissolutum. Mirum est , cur Johannes Boterus , historiographus nostra ætate nunquam satis laudatus , in suis Relationibus anno MDLVII. Ferrariæ impressis , hanc veram causam , quæ Cophthorum negotium dissolutum fuit scripserit ; & postea in iisdem Relationibus , quæ Venetiis impressæ fuerunt anno MDXCVI. mutata sententia in aliam causam illud referre voluerit , scilicet in Patriarchæ Vicarium , qui dubitaverit ex facta unione Ecclesiæ Cophthorum cum Romana & Pontifice Romano , ii cum subditi evaserint , Patriarchæ electionem , non à Cophthis amplius Episcopis , sed à solo Pontifice Maximo futuram. Hoc unum certè scio , ipsum Vicarium ex iis , qui omnia à Jesuitis perdocti secundum Romanam Ecclesiam intelligebant , fuisse præcipuum , atque non minus auctorem , ut aliis Cophthis veritas Romanæ doctrinæ persuaderetur , atque aperiretur. Accedit , quod etiam non me latuit , interim scilicet quoad tempus Patriarcham eligendi esset (quando ante annum integrum à mortuo Pa-

Patriarcha eligi non soleat) se ipsum, una cum nonnullis alijs Cophtis eruditioribus Romam iturus, ad iter parabat, ut pedes summi Pontificis oscularetur: nulloque modo dubitare poterat, quod ea unione facta Pontifex alium in Patriarcham electurus esset, cum is cæteris alijs in Catholica doctrina & eruditior esset, & auctor, ut dixi, quod Natio Cophta secundum Romanum ritum erudiretur, præcipuus, & maximus. Addo, omnes uno ore futurum illum Patriarcham tunc pro certo habuisse. Sed quid amplius. Cum Patriarcha nunquam veritatem edoctus, hæresim de duabus naturis rectè non cognoverit, Jesuitarum desiderio ad imponendum huic negotio finem nihil æquè obstitit atque Patriarchæ pertinacia, spes enim erat, eo mortuo, Vicarium succellurum, qui perceptis doctrinæ Catholicæ dogmatis, flagrabat desiderio, ut Cophti ad summum, maximumque Pontificem Romanum redirent. Quod vero Mariani adversarius, ut eo modo Marianum, quem aliter vincere nequiverat, Consulatu deturbaret, solus moræ causa fuerit, ut tam utilis Cophtorum unio cum Romano Pontifice penè affecta dissolveretur, eo argumento certum est, quod à publico Cancellario Veneti Consulis Antonio Palmerio Presbytero requisiti plures id falsi, quò istius opera tam utile negotium dissolutum fuisse Romæ postea, atque alibi liquidò constaret, & etiam nunc memoria probè teneo rogatos, omnes tunc affirmasse, hoc tam grave Christianæ Reipublicæ damnum in illum, ad capiendam de Mariano vindictam, retulisse.

CAPUT VI.

De Paulo Mariano Consulatu à Pro-rege Ægypti spoliato : deque Rev. Jesuitis carceratis , quid fuerit deliberatum.

Die altera postquam Reverendi Jesuitæ fuerunt carcerati, Paulus Marianus Gallorum, Ragusinorum, Tuscorum atque aliorum Consul à Pro-rege Mazul factus, dignitate spoliatus, nec unquam ad Pro-regem admissus est; sperabat enim si ad Hebraimi colloquium veniret, ipsum fortè sententiam mutaturum, seque eum benigniorem experturum. Hebraimus vero Bassa verebatur, ne, si ipsum audivisset, sua eloquentia, & de se ipso, & de Reverendis Jesuitis omnia ex voto impetraret, sibi persuasum iri. Unde Marianus domum reversus per multos dies privatus Mercator vixit. Interim de carceratis Jesuitis Georgius Emus, ibi pro Serenissima Veneta Republica Consul Illustrissimus, vir quidem omni laude dignus, sæpius Pro-regem adiit, ut carceratos Jesuitas liberaret. Frustra vero illud ab eo tentatum est, unde necesse fuit eos in carcere, ad meliorem eventum relinquere. Interim cum ab omnibus Consulatibus Marianus vacaret, Johannes Wrotus Anglus, vir nobilis, & scientiarum studiis eruditus, qui cum in Syria Elisabethæ, Angliæ Regina, mandato primùm Consulem pro Anglis creasset, in Ægyptum itidem venit, ut Paulum Marianum, si posset, (quando ejus famæ, virtutumque celebritas ad Elisabethæ Angliæ Regina aures pervenisset, ipsaque tantum virum sibi Consulem habere, desiderasset) in Consulem suæ Nationis Angliæ eligeret. Qui cum Alexandriam nave appulisset, & à quibusdam Marianum omni Consulatu exutum intellexisset, desiderio summo contendebat, ut pro sua Regina ipsum

Con-

Consulem haberet, ratus illud si obtinuisset, se rem gratissimam suæ Reginæ facturum. Itaque Mariano, omni Consulatu tunc vacuo, opportunissimam hanc occasionem nactus, Cairum evolavit, & cum omnes ferè peregrini in domum Mariani non minori liberalitate, quam benevolentia exciperentur, ipse quoque Wrotus ab eo invitatus est, planè incio, quod fortuna, sibi reconciliata, aliunde non minoris nobilitatis, atque utilitatis quam antea, Consulatum ei parasset. Eadem die Wrotus Anglus Mariano indicavit se ipsius alloquium exposcere: benignè à Mariano exceptus aperuit suæ Reginæ desiderium, scilicet ut conditionem Anglici Consulatus sibi à Regina Angliæ oblato reciperet. Is vero, hætenus adversâ fortunâ divexatus, cum dubitaret id ne opera sui adversarii ad ipsius etiam contemptum fieret, Reginæ voluntatem literis firmatam produci petiit, unaque mandatum Turcarum Imperatoris de ipso eligendo pro Angliæ Regina Consule. Quibus omnibus perspectis, hilari animo oblatam sibi conditionem Consulatus recepit, ac postridie ab Hebraimo Pro-rege Turcarum Regis mandato obediente, Gallis mercatoribus coram Pro-Rege mordicus contententibus cum Anglis, Angliæ Consulatum sub Galliarum Consulatu comprehendendi, animis sic utrinque concitatis, ut fere ad arma inter ipsos deventum esset, Paulus Marianus Angliæ Consul creatus est. Consul denuò pronuntiatus, paucos post dies Jesuitas, termille aureis Pro regi solutis, è carcere eduxit, nec Hebraimo Mariani olim amantissimo displicuit ipsum rursus Consulem evasisse. Unde in publico Divan, idest in Aula regia auditoria, à Pro-rege examinatis diligenter scripturis, libris, & aliis omnibus quæ una cum ipsis Jesuitis deprehenderat Subbassi, tandem Reverendi Patres liberati sunt. Unum non omittam ex quo propensio Hebraimi in Christianos quædam observata est, quippe cum in Auditorio omnia Jesuitarum ab Hebraimo Pro-rege, Cadi Lascar, Patriarchis Turcis, atque aliis pervestigarentur, si forte quicquam esset ex quo Turcæ Imperatoris inimici cognoscerentur, cum Hebraimus Capsulam Jesuitarum ligneam aperiret, atque in ea

Cru-

Cruces parvas, habentes reliquias Sanctorum locorum, Hierosolimis receptas, coronas, atque alia Christianæ religionis ornamenta, offendisset, surgens quidam ex suis Patriarchis Siec Ramole vocatus, visis iis crucibus ad Pro-regem inquit: Vides ne Pro-rex quam adversarii ex iis appareant Mauris religiosi Christiani, cum hæc secum teneant à nostra lege damnata? Cui Hebraïmus subridens respondit: nunquid quæ in hac capsula lignea habentur, sunt gladii, enses, vel militaria tormenta, quibus nobis bellum inferre queant? Quid mirum eos hæc habere, fucumque tenere ea quæ suæ fidei congrua sunt. Ad quæ Siec Ramole tacuit. Priusquam autem ego ex Ægypto discederem Anno MDLXXXIII. Cairi in carcere Arcanà vocato Reverendos Jesuitas nondum liberatos visitavi. Carcerem Arcanà vocant, quod cæteris carceribus aliis, qui in Urbe Cairi sunt gravior habeatur, quia in eo innumeri ferè sunt carcerati. Est vero locus is figura, & amplitudine mediocris Camerae, terreno solo, quod tamen non humidum est, optimaque sanè videtur habitatio, portam unam ligneam habens, quæ & clavi lignea munitur. Carcerati inibi vivunt nulla parte vincti, etiamsi ipsa illa die supplicium subituri sint. Quid multa? ipsis ad libitum carcere egredi conceditur, atque foris in larga planicie etiam liberè spatari, unusque solus custos illorum à me observatus fuit, gerens manu baculum subtilem ex palmæ ramis: vide ut hic carcer cæteris atrocior æstimetur. Ego vero ut eos Patres visitarem, custodem Carceris conveni, & rogavi ut me ad Reverendos Patres in Arcanà admitteret cum aliis, qui mecum unà fuerunt: qui libens ostium carceris aperuit, & apertum ipsum reliquit, quoad cum illis hæsimus: nos multum in carcere unà cum illis loquentes præsentem custodem illo fuimus, sed postea in longum sermones producebamus, namque custos permisit eos carcere egredi, & nobiscum in area ampla proxima diu spatari, nosque solos ita relinquens, diu abfuit. Neque credendum eo modo custodiri solummodo eos, qui ob leviora facinora accusati comprehenduntur, sed etiam qui pœna capitali puniri debent. Reverendus Johan-

nes

RERUM ÆGYPTIARUM. LIB. II. CAP. VI. 113

nes Baptista Ælianus vitam hilarem ducebat, quod aliàs hujusmodi carceres fuerat expertus, mihiq; subridens ostendit quendam Maurum, qui nobiscum una egressus carcere assidue in genua procumbens orabat, quòd intra paucas horas ipso illo die vitam laqueo finiturus esset; qui nihilominus liber, nullis vinculis adstrictus; etiam extra carcerem custode permittente exspatiabatur, imo etiam neutiquam fugeret. Tanti faciunt Mauri suo Regi, suisque legibus obedire. Putant enim continuò ad Mahemetem eo modo vitam finientes in Paradisum evoluturos. Cessent igitur aliqui, carcerem Arcanà vocatum amplius culpare. Patres, post meum ex Ægypto decessum, liberati, Romam postea profecti sunt.

CAPUT VII.

*De Coptis Christianis, qui in deserto divi
Macarii asperrimam vitam ducunt.*

Inter Cairum, & Alexandriam haud longe à lacu nitroso (de quo suo loco) in Deserto sunt quatuor Cœnobia Divi Macarii vocata, in quibus Reverendi Monachi Copti reperiuntur, antiquorum patrum more vitam sanctam, & cœlibem ducentes. Primum Deir el Seide nuncupant, in quo quadraginta Reverendos Monachos inveni una cum eorum Episcopo. Secundum Deir el Siriam vocatum, quod Syrii patres habitant. Tertium verò Beatæ Virginis cœnobium est, & quartum divi Macarii, in quo sanctissimus ille vir olim habitavit. Hi Patres corpora quædam quorundam Sanctorum habent, quæ Babisoi appellant, adhuc integra, colore vivido, perinde ac si in vivis essent, coriis quibusdam involuta, quæque incorruptibilia servata dicunt, quod Domini nostri, quem benignè hospitio susceperant, pedes laverint. Inter mira autem quæ de his dicunt corporibus, hujusmodi est. Quendam Patriarcham ea integra esse minimè credentem,
P illa

illa cum detexisset, morbo correptum statim mortem obiisse: unde qui ipsius loco substitutus est, foras coriis inscripsit. Quicumque corpora hæc integra esse non crediderit, anathema sit. Isti omnes Reverendi Patres, quos dixi, in victu semper abstinent à carnibus, & ovis: jejunii vero tempore ne oleum quidem, aut piscem comedunt, sed pane, & leguminum quodam genere sunt contenti, atque modico mellis. Reliquis autem diebus eorum cibus est, mel, oleum, legumina, & cerealium seminum quædam. Quotidie psalmos David canentes altare circumeunt, lignum ligno pulsantes. Cænobia vero muris præaltis sunt cincta, portas ferreas habentia, humiles tamen, ut illis Arabum impetus sustineant. Qui cum sæpe in solitudine & ipsi, & ipsorum equi fame pereant, ad Monachos confugiunt, ut hi illis succurrant. Atque cum nonnulli pro equis hordeum petant, alii pro eorum uxoribus puerperis farinam, alii oleum: aut hujusmodi aliud, Patres quicquid petunt, deorsum fune demittunt, neminem eo frustra venisse permittentes. Camelos quibus necessaria ducuntur ad monasteria, ne furto surripiantur, prostratos in cænobia recipiunt. Monachi successivis horis, quibus scilicet non orant, fiscellas contexunt. Eorum cænaculum nostratia amulatur: paropsides iis sunt ex fictili fiscella contextæ, atque mappæ floreæ, five mattæ, cervical lapis: nunquam vestes pelliceas, seu rhenonem induunt. Hi habent corpus divi Macarii integrum, nihil antiquitate corruptum, extra cænobium veluti in quodam fascello parvo repositum, quod habet portam ligneam fera lignea clausam. Anno MDLXXXII. quidam reverendus Presbyter ex Italia in Ægyptum profectus peregrinationis gratia, Cairique aliquantulum, ut peregrini solent, cum moraretur, & fortè ad Divi Macarii se cum aliis contulisset devotionis causa, & eorum Monachorum vitam sanctissimam, Monasteria, & alia sedulò observasset, præsertimque corpus divi Macarii contineri in loco extra monasteria posito, non ex toto clauso, nec esse difficile noctu illud surripi, & illinc per Nilum flumen ad quod paucis horis itur, per Ale-

xan-

xandriam navi inpositum in Italiam deferri posse, eo modo quo corpus Sancti Marci Venetias olim devectum fuit: una cum comitibus explorato loco, simul Sancti Macarii corpus noctu surripere deliberarunt: quod ut exequerentur cum naviculam conscendissent, fingentes redire Alexandriam, atque ut melius omnia explorarent, rursus ad cœnobium profecti, finxerunt se acuratus iterum ea Sancta Corpora videre velle: At Rever. Patres à quodam Cophto Christiano interim de ea re admoniti, timentes, die, noctuque continuè excubias facientes, sacellumque custodientes, irritam, atque inanem eorum spem effecerunt. Reverendissime ille vir cum aliis Cairum reversus, paulo post ex Ægypto discessit.

CAPUT VIII.

De Hebræis in Ægypto habitantibus.

In Ægypto non minor Hebræorum quam Christianorum numerus esse observatur, qui aut ex mercatura vivunt, aut variis artibus instructi. Ex ipsis multi maximè divites mercaturæ negotio efficiuntur. Plerique vectigalia, præsertim portoria pro Turcarum Imperatore mercium in Ægyptum & introentium, & inde exeuntium habere student, (nostri Publicanum vocant, & Arabes Malem) Hi omnes citò ditescunt, atque adeo, ut thesauros cumulent. Hujusmodi fuit Hebræus Natan Cohen vocatus, qui multos annos cum porteriorum in Alexandria exactionem obtinisset, ita ditatus est, ut Assam Bassa Prorex Ægypti cum insidiosè esset à quodam Hebræo edoctus de Hebræi Natan Cohen Malem, qui exactionem plures Annos Alexandriæ porteriorum vectigalium habuerat, maximis divitiis, ut ab ipso eas extorquere, expilareque posset, mandavit ut in Carcerem ipsum corjicerent; at ille antea illud suspicatus, ita totum

tum thesaurum suum occultavit, ut nunquam Pro-rex ipsum, etsi magno studio diu fuerit perscrutatus, potuerit reperire. Verum tamen in lignæ capsulæ, cum merces omnes extractas abscondisset, angulo, pyxidicula lignea smaragdus clausus, inibique oblitus inventus est, hic septuaginta millia aureorum fuit æstimatus, ex quo judicent quot gemmas pretiosas alias ille habuerit, quantumque auri, argenteique: nihilominus ipse antea (ut dixi) insidias sibi à Pro-rege parari suspicatus, ita probè abscondit, ut non fuerit possibile eas divitias detegere, etsi omni studio, & diligentia id Bassa procurarit, quin imo in Carcere mortuo Natan Cohen Hebræo, paulo post Cairum accersivit ejus filium, annos, si bene memini, quadraginta natum: coram quo vafer Pro-rex simulavit, magnum se de parente ejus mortuo dolorem sensisse, quod illum suis virtutibus atque illius cognita vitæ innocentia, & præsertim de eo in quo fuerat accusatus, plurimum amare cœperat, qui si supervixisset, inquit, mea quanta erga illum futura fuisset benevolentia, maximè expertus fuisset; at, cum ita voluerit Deus, oportere & filium, & consanguineos, & amicos ejus voluntati acquiescere. Cumque hæc, ut filium consolaretur, dixisset, subjunxit, & ut tu privatim cognoscas illiuscæ memoria, meus quantus erga te ipsum, & tuam familiam amor, benevolentiaque sit futura, tibi primum concedo eandem exactionem quam tuus pater tot annos habuit, tibi que præterea polliceor, me te, tuamque familiam omni benevolentia in patris memoriam semper prosecuturum, tibi que persuadeas volo, me tui præsertim & protectorem, & fautorem semper & hic, & alibi futurum. Hisque verbis filius Natan perquam benignè ab Assan Bassa Eunuchæ Ægyptique Pro-rege sopitus, gratias ei egit primo, postea conditionem accepit, scilicet onus exigendi pecunias reddituum recidentes in Turcarum Imperatorem. Itaque Malem, idest exactor, ab eo in locum Patris successit, & ut consuetudo est, veste nova sericea sibi à Pro-rege donata indutus, dimissusque à Pro-rege, domum magna pompa à multis comitatus, reversus est.

est. Neque insidiæ ei struebantur, Prorege sperante istum filium potuisse scire, ubi Patris thesaurus absconditus esset, & hoc modo facilius ab eo se inventum eundem thesaurum posse eripere. Nihilominus neque filio pater indicaverit locum in quo fuit, neque ipse unquam invenire ipsum potuit, sed paulo post in paralyfim incidit, quem cum quadam die ego convenissem, ut ab eo morbo ipsum curarem, ita jubente Consule Veneto Illustrissimo, cui multam pecuniam mntuo datam debebat, contigit, dum ibidem essem, ut, juxta cubile in quo decumbebat, audita vox à quibusdam sit, Ibi Subassi, qui visitatum ipsum nomine Pro-regis venerat, statim (tantum est apud omnes hoc nomen Subbassi formidabile) ex eo ingenti oborto timore, coram me; atque aliis multis expiravit: Subbassique cameram ingressus, mortuum vidit; unde neque Pro-rex vaser sua astutia, calliditateve compos voti effectus est, nullo modo enim scire potuit ubi thesaurus fuerit sepultus. Innumeri ferè sunt ex Ægyptiis ditissimis, qui cum magnos thesauros habeant, Pro-regis insidias timentes, sic abscondere solent, ut ne vel filii iis mortuis inveniant. Sic solent Turcæ miseros subditos expilare, præsertimque sub avaris Imperatoribus: quo tempore enim Imperatores probi, justi, non avari vivunt, cavent sibi Bassa, & Præfetti subditis malefacere. At ex omnibus Ægypti Pro-regibus, nullus ditior factus est quam Assan Bassa Eunuchus, qui spatio duorum annorum in Ægypto, (illicitis tamen artibus) plurima centena millia aureorum lucratus est, quorum duodecim centena millia, per illud tempus quo Pro-rex ibi egit, Byzantium Matri Imperatoris, Sultanis ejus Concubinis, & aliis fautoribus dono misit: reliqua centena millia in itinere, abiens ab Ægypto, & Byzantium proficiscens occultavit. Is enim, quod per columbam admonitus ex jussu Imperatoris Turcarum matre, quæ illum ob magna dona accepta plurimum diligebat, quod Hebraimus Bassa Pro-rex Ægypti creatus brevi venturus esset, brevique expectaretur, ut Assan Bassa primo Imperatoris mandato, in Ægypto Masul declararet; idest à Præfectura privatum, & obruncaret, atque ma-

gnum thesaurum ab ipso, per fas (ut ajunt) & nefas cumulatam, invaderet : fuga arepta Assan Bassa per desertum iter, antequam Hebraimus adventaret, cœpit Byzantium versus: mox per legatum, illi in deserto missum, postera die ab Hebraimo, qui Cairi in arcem jam pervenerat, Imperatoris nomine revocatus, respondit, se nolle redire, & si Turca Rex quicquam ab eo vellet, se Byzantium ad ipsum Imperatorem profecturum.

CAPUT IX.

De Medicina Ægypti, deque Medicis Ægyptiis.

Posteaquam de gente quæ Ægyptum habitat, deque ejus temperamento, victu, atque de morbis qui eam vexare solent, in hac historia hætenus scripserimus, pauca de eorum medicina quoque non omittenda duximus : pauca tamen de ea dicemus, quando in Libris de Ægyptiorum medicina plura dixerimus. Verum si nos de ea medicina qua veteres Ægyptii olim usi fuerunt, loquamur, profecto illud unum affirmabimus, eos quippe nullis fuisse postponendos, cum Hippocraticam artem ii optime calluerint, atque medendo exercuerint, atque, si quid est hac nostra ætate quod in hac arte bonum esse videatur, id totum antiquorum illorum medicorum doctrinam redolere videtur, & quasi hæreditate ad illos pervenisse est credendum. Veteres itaque dogmaticam Medicinam probè tenuerunt, multaque multi de ea doctissimè scripserunt, & quæ perpulchra sunt; quæ omnia continere videtur liber utilissimus, elegantissimusque eo idiomate scriptus (Sife) nuncupatus ab Ægyptio compositus, quem Turcarum Imperator cum Ægyptum subigeret, inter preciosam quæque reconditum invenit. Nec multo post Turcæ qui inter eos primas tenent, plura exemplaria conscripserunt.

Hunc-

Huncque jure optimo magni faciunt, magnoque Avicennæ canoni præferunt. Neque eorum, qui ad Civitates regendas mittuntur, ullus reperitur, qui secum hunc librum non ferat, quo quidem & valetudinem tueantur, & morbos absque ullo Medici consilio depellant. Cujus libri exemplar nunquam ibi assequi ab illis potui. Habent & Librum quem Ebnagel ducam appellant, in quo omnia medicamenta cum simplicia, tum composita scripta habent ad omnes sanè morbos tollendos opportuna, qui liber est maximè omnibus familiaris, cujus exemplar ad me non absque magno labore pervenit. Ex antiquis habent omnes medicos Arabes, quippè Avicennam, Albumazaram, Rasim, Averroem, Abimbetar. Habuerunt igitur antiqui Ægyptii medicinam quondam maximè excultam, neque immeritò, cum & Cyrenem haud procul ab Ægypto habuerint, in qua Dogmaticam veram medicinam multum claruisse constat, & Hippocratem ab iis, non minus quam à Crotoniensibus præcipua medicinæ dogmata accepisse, aliquibus creditum est. Nunc vero hæc ars apud ipsos haud parum defecisse à sua perfectione videtur. Dogmaticam enim etsi ipsi fateantur habere, nihilominus, ut & in Lib. de Medicina Ægyptiorum diximus, admodum imperfectam: majori etenim ex parte empiricam exercent. Neque enim ibi Medicus totam artem se habere profitetur, sed quandam illiusce partem, vel aliquot partes solummodo, minime integram. Namque quidam medici febrium curationem iis pollicentur, & alii singularium quorundam morborum. Unde alii Chirurgiam exercent, in qua parte longe nostris antecellunt, & in fanandis vulneribus, ulceribusque & in chirurgicis operationibus faciendis, præsertimque in mittendo sanguine ex variis venis perfectis, atque non minus etiam exfectis arteriis. Secant enim arterias non minus securè, quam venas. Exercent in pueris, in mulieribus, in Eunuchis crurum scarificationem, tantopere ab antiquitate concelebratam, quæ apud nos planè obsolevit. Habent etiam modos varios partes inuendi, sed unum præsertim ex involuto linteolo ad ignem accenso, ex qua inultione vix (ita magna dexteritate, atque

que artificio fit) aliquem dolorem sentiunt. Arabes inustionibus in capite factis à variis morbis homines & præservant, & ex toto obortos morbos, vel etiam nostris, qui videntur insanabiles, tollunt: antiquos enim dolores capitis ea uestione sanant, catarrhos firman; ad os stomachi inustio facta coctionem juvat, mirum in modum stomachum roborando: ab antiqua tussi, orthopnea pectus inurendo eo modo liberant: non minus lienis, hepatisque tumores eo præsidio sanant, & coxendicis dolores, cæterosque alios articulares morbos his uestionibus tollunt. Ad lapides ex vesica, & sectione, & absque sectione extrahendos præstantissimi sunt. De quibus omnibus nos in Libris de Medicina Ægyptiorum accuratissimè scripsimus. Præter hos medicos, sunt medici auricularii, dentarii, ocularii, bechici, uterinarii, qui solummodo harum singularum partium ægritudines sanare profitentur. Uteri vero morbis sanandis medicæ Mulieres præferuntur: putant sanè viros non posse mulierum morbis (quod eas partes ignorent, neque liceat eas videre) recte sed mulieres mederi.

CAPUT X.

Quibus modis Ægyptii Sanitatem tueantur: qua occasione de victus ratione, de evacuationibus, purgationibus, deque exercitationibus, balneis, & partium quarundam præsertione, agitur.

Etiam si in Libris de Medicina Ægyptiorum de arte medendi apud eos populos usitata abundè scripserimus, atque de modo quo seipsos à morbis præservant, nihilominus non abhorrebit à nostra Naturali Historia, ut hoc loco de modis quibus sanitatem conservant, pauca etiam perstringamus.

Si-

Siquidem plurimi illorum salubri diæta, moderato cultu, & victu tuendæ valetudini incumbunt. Atque horum alii cum delectu tantum in ciborum administratione, alii nullis Legibus se submittent, sed quotannis se purgantes: quidam cassia Saccharo condita non semel assumpta: quidam sero caprino: plurimi tamarindis, nonnulli camelarum lacte: Quidam sunt qui per totam æstatem polenta utuntur ex recenti hordeo mediocriter tosto parata, atque farinæ, ut suave olentior fiat, aquam rosaceam addunt. Hæc autem duobus modis in usum venit, vel enim ipsam in aqua linteo ligatam macerant, expressionemque addito Saccharo bibunt, vel in aqua modicum ebulliunt, & cum Saccharo itidem eam assument. Cibus utilior, gratior, & magis conveniens in regionibus calidis inveniri nequit. Hac utuntur, qui temperamento calidiori præditi sunt, sitibundi, nauseabundi, maximè autem mulieres, quæ ob ventriculi mordicationem in animi deliquium incidunt. Quod & Hippocrates *In 2º. Epid.* in Epidemiis docuisse visus est, dicens. „Mulier cardialgia *pid. 2º.* torquebatur, nec prius malum est sedatum, quam polenta „succo punici aspersa semel in die uteretur, reliquis cibis „abstinens, nec amplius vomitu reiciebat, qualia Chevion „Charitonis filius. „Qui tamarindis se purgant, his in aqua quotidie ad quatuor uncias infundunt, atque saccharum addentes, absque ulla molestia eorum alvi solvuntur, bilisque ea purgatione educitur: ad quam quidem bilem purgandam magis conveniunt quam cassia, aut manna, præsertimque in regionibus calidis, ubi dulcia faciliè in bilem vertuntur. Non secus atque in India fieri accepi, multi à purgatione per quindecim dies assument nonnulla grana lapidis Bezahartici cum aqua buglossi, aut machalef, per eumque annum, sic facientes, à morbis se præservatum iri putant. A multis morbis præservantur exercitiis, frictionibus, & balneis, quorum genera, atque usus optimè norunt: partes enim omnes; & sanas, & ægras exercent, eo penitus modo, quo id faciendum esse docuit Galenus ita dicens. „Hæc igitur omnia *In 2º. de tuend. va-* „exercitationum genera sunt, quæ & modo dictas differen- *tiis letud.*

„ tias habent, & supra has, quod alia lumbos magis quàm
 „ brachia, crurave exercent: aliæ spinam totam, aut pul-
 „ monem tantum, aut thoracem, quippè itatio, cursusque,
 „ crurum exercitationes sunt acrochrisimi, & sciamachiæ bra-
 „ chiorum, ac manuum propria, lumborum autem assidue se
 „ inclinare, ac rursus revocare, idque aut pondus aliquod à
 „ terra tollentem, aut assidue in manibus sustinentem. Sunt
 „ & qui depositis ante se halteribus uno intervallo distantibus,
 „ postea medii ipsi stantes inclinant se, atque attollunt „.
 Pedes ergo gressu, & cursu exercent, acrochrisimis manus,
 lumbos flexione, thoracem & pulmonem maximis respiratio-
 nibus voce, & dieta, & ipsius instrumenta, maxime verò,
 qui propter frigiditatem excalescere desiderant, atque pro va-
 riis morbis, variis exercitationibus utuntur, ut in suspiriosis,
 orthopnea laborantibus, quartanariis, capitis affectibus,
 vociferatione utuntur. Morbo vero comitiali obnoxios,
 aurium dolori, gestatione, ambulatione, cursu mediocri,
 vehiculisque exercent. Nec non qui facillè incidunt in ton-
 sillarum inflammationem, aut vitia, quæ antiades vocant,
 collumellam, gangrænas, dentium vitia, qui imbecillis sunt
 eruribus, & ejusmodi vitiis conflictari solent, superiorum par-
 tium exercitia, veluti cheronomia injungunt. Qui vero ab-
 solute imbecilles existunt, leves exercitationes tantum susti-
 nent: validiores autem, qui pluribus diebus febre carent,
 aut qui nonnullorum morborum principia sentiunt. Vocem
 plurimi exercent, non modo ad sanitatem, ut dixi, sed etiam
 ad quæstum. Qui enim elegantiori modulatione, graviorique
 vocis sono cæteris præstant, ii magna præmia ferunt. Cum
 enim nolis, & tintinnabulis horariis Mauri careant, nonnulli
 ante lucem per tres horas, terque in die, semelque ad no-
 ctis horam, voce pollentes, turres in templis extructas, ceu
 & nostras sacras, conscendunt, atque antelucano tempore in
 omnibus templis per horam declamant, canentes, hortantes-
 que, ut omnes ad orandum de somno surgant, melius esse
 dicentes orare, quam dormire, ut eorum quorum sunt Ora-
 tores, exoratores existant: Deo enim gratissimum esse, ejus
 servum

servum sibi diluculo gratias agere, quo tempore ipsum è Cælo descendere ajunt, ut videat, num quis pro tot beneficiis ei grates persolvat. Psalmos quoque David canunt; atque etiam ex eorum lege multi sunt, qui concinunt, cantare, & respondere parati: quod summopere delectat, cum Arabes præstantissimi sint Musici, non arte, sed natura. In quacumque urbe reperitur templum inter reliqua maximum, à quo incipit cantus, atque ubi præclari Musici hinc fuerint auspicati, ad alias arces, seu turres proficiuntur. Ad hujusmodi voces ferè omnes, & mulieres ipsæ consurgunt, ut orent: alii ad templa se conferentes, alii verò domi. Qui autem cantu antecellere student, ad vocem expediendam semper aliquid ore detinent, ut liquiritiæ succum, ejusdem decoctum, Myram, stiracem, iridem, tragacanthum, gummi genera multa, hyssopi vinum, quo quidem, & cum aliis, & ut medicamento uti potestatem habent, rerum pectoralium decoctum, oleum è nucibus Indicis, ovisque forbilibus, & multis aliis, quæ brevitati studens omitto. Sed ex vocis exercitatione ad frictiones, atque ad balnea, quibus tuendæ valetudinis causa omnes ferè utuntur, redeo. Frictionibus citra Medici auxilium in balneis, & domi opportunè in quantitate & qualitate utuntur, qualitate, ut dura, molli, mediocri, quantitate vero, ut mediocri, multa, & pauca. Earum usus optimè norunt, dura enim ad adstringendum, mollia ad solvendum, modica ut impleat, multa ut minuat, utuntur. Frictio præparatoria, quæ fit ante exercitationem, primum blandè, deindè valentius, quoad corpus rubescat, iis familiarissima est. Similiter apoterapia, seu recuratoria, ut recentiores vocant, quæ fit, ut ea, quæ in musculis ab exercitatione detenta sunt, evacuentur. Eaque duplex est, altera, ut exercitationis pars, altera vero, ut ejusdem species. In his membra modulantur, & contrectant, his à lassitudinibus præservantur. Divites dormituri, ut leviter pluribus manibus perfricentur curant: hoc enim modo sibi somnum promoveri, corpusque recreari afferunt. Ad quem usum etiam balneis utuntur, quippè pro illorum corporum præservatione, de quibus cum in Li-

bris de Medicina Ægyptiorum postremæ editionis accuratè scripserimus, non est iterum ut eadem repetamus. Utuntur itidem in balneis præter fricationes, sudatione, & vomitione, de quibus etiam à nobis in iisdem libris commodè actum est. In balneis variis psilotris, quæ ad manus habent, pilos in inguinibus, & aliis partibus expilant; inter quæ vulgatissimum est quod ex calce, aut chali, & sandaraca conficiunt. Alii thithimali succo, alii urina canina, atque aliis utuntur. Eodem modo ad canitiem retardandam multa medicamenta in promptu habent, cujusmodi est decoctum myrobalanorum, oleum de costo, de melanchio, nec non oleum de sinapi, & de colocyntide. Cedria quoque multorum capillos illinunt per quatuor horas, & postea lavant. Mulieres in balneis multa faciunt, & ut ipsarum lavent corpora, & ut caput speciatim detergant, ad dolorem tollendum, atque ad capillorum quoque conservationem, ablutionem, & pulchritudinem comparandam. Pro quibus Balneatores multa medicamenta parata in balneis habent: Inter quæ est terra Beilum vocata, qua multæ capillos obvolvunt, eosque pulcherrimos reddunt, & ut dicunt, etiam longos. Ad quem usum itidem habent oleum amygdalinum dulce, & myrteum. Sed hoc iis est valde familiare medicamentum, quod componunt, accipientes hordei sine cortice ʒ xxx., chebuliorum, aut emblicorum mirobalanorum ʒ. v. ex aqua coquunt, deinde addunt oleum violaceum, ladanum ad ʒ iij, foliorum althææ, sesami, & cucurbitæ ana ʒ. x., coquuntur quoad oleum tantum supersit. Quoniam autem tota Mauritanorum secta, quin imò omnes mulieres plagam orientalem incolentes, albedinem in capillis damnant, colore atrorubente delectantur: idcirco ad eum usum in balneis parantur medicamenta, ex quibus non parum quæstus iis accedit. In frequenti usu sunt ligustrum Ægyptiacum, quippe ejus folia quandoque sola, quandoque mista rosis: modo nucum aquam, modo cariophyllos addunt, ne cerebrum lædatur. Vel gallas assumunt in fictili cum modico olei torrefactas, deinde contusas, cum ligustro miscent, addentes modo modicum aluminis, alia.

aliàs sal armoniacum, alias æs ustum, quod Ferretum Hispanicum vulgus vocare solet. In multis autem regionibus mulieres ligultri foliis pulverisatis (Archenda Ægyptii vocant) atque aqua vel simplici, vel rosacea subactis, capillos rufo colore inficiunt, caputque, & cerebrum hoc medicamento sanum conservant, cum adstrictionis non pauca sit particeps. Ad februm ardorem, & vehementiam nullum aliud remedium validius invenire, quo refrigerentur, quam Nymphææ pulverem si ligulstro misceant, vel si ligultri pulverem, Archendam dictam, ejusdem Nymphæ succo, aut aqua subigant, aut alio consimili succo, aut aqua refrigerante manuum, & pedum volas tingant, & illinant: quo etiam medicamento ad uestas partes, & inflammatas uti solent, nec non ad oris ulcera. Ligultri florem maximo cum emolumento olfaciunt ægri, nec non frontem illinunt, quod Mauri cognoscentes ipsum familiarissimum habent, nullumque ibi ægrum invenias, apud quem hujusmodi flos non reperiatur: ex eo etiam aquam extrahunt ad fluxum ventris, gonorrhœam, & uteri profluvium summè utilem, atque ad sanguinis rejectionem. De ligulstro autem Ægyptio, nos in libris de Plantis Ægypti scripsimus, atque longè accuratius posterius in hac nostra historia de eodem acturi sumus. At his obiter dictis, rursus ad præservationem redeo, unumque non omitam pro puerorum præservatione, quod quamvis Ægyptii calidam habitent regionem, nunquam pueros vel nuper natos, vel etiam pueros adultos lavant, adeo frigus timent, ut multi vigente æstu vestes pelliceas induant. Pro infantibus vero multa in balneo medicamenta instructa reperiuntur, inter quæ primas tenent myrti pulvis, & santalorum, atque curcumæ radices. Ipsos octavo quoque die lavant, diligentissimè educunt, nutricis, & lactis magnum delectum habent: lac super speculum an probum sit experiuntur: ante septennium pueros equitare assuescunt: eorum legem ut discant, summa diligentia curant: eorum moribus summè student, atque optimo cantu eos delectant. Mulieres verò, puerique eunuchi, quibus abundant Ægyptii, nunquam vi-

num bibunt, quod si qua mulier vinum biberē deprehendatur, eam in carcerem adigunt, atque inter meretrices recensent: eandem pœnam subeunt omnes alii, quod vinum biberint accusati, qui cum ad judicem deducti sunt, eorum naribus clausis, num vinum biberint, expiratione explorant: qua perspecta veritate, hominem humi prosternunt, ejusque pedes in laqueum ligno alligatum conjiciunt, quod utrimque attollentes, pedesque, & crura sursum elevant, caput deprimunt, ab utroque latere hominem detinentes, ipsum multis verberibus, fustibus & nervis bubulis super pedes, & nates plectunt, ut quandoque ungues decidant. Ab hoc tamen immunes sunt, qui à Rege stipendium habent. Præservationis quoque gratia Ægyptiorum plurimi, ne omnes dicam, quotannis, non modo semel, sed bis vere, & autumnio sanguinem sibi detrahunt, & hoc faciunt tam urbani, quam agrestes homines. Unde quandoque omnes unius Villæ incolas ad quatuorcentum una urbem petere, ut sanguis ipsis mitteretur, vidimus: quidam è brachiis, quidam è cruribus, multi ex venis frontis, nonnulli ex occipitio, prout vel alias consueverant, vel ab eorum medicis iis præscriptum fuerat. Chirurghi autem hujusmodi hominibus sanguinem educunt, non in pelvim, aut in vas aliquod illum colligentes, sed in terram effundentes, quantitate conjectura æstimata. Ob sanguinis vero abundantiam ipsum Ægyptii extrahunt, quod ni faciant, febribus sanguineis corripiuntur, in plethoramque quoad vires & quoad vasa incurrunt, aliisque morbis, à quibus periculum impendet, corripiuntur, quo probè ab iis cognito, sanguinem educendo morbos præveniunt. Sanguine autem multo Ægyptios abundare, sicuti certum est, sic qua de causa fiat, illis incertum. Dicam verò (licet hanc rem in Lib. de Medicina Ægyptiorum satis, superque consideraverim) quod à doctioribus Ægyptiis accepi. Inquiunt ii, aquam Nili magnam copiam sanguinis gignere, non qua aqua, sed ob sanguinis vim quam adhuc ex eo tempore retinuit, quo vir sanctus, & propheta Moises Dei jussu Israëlitas ex Ægypto, ex Pharaonis tyrannide liberare studens, a
quas

quas Ægyptias in sanguinem convertit, quas licet denuo postea in aquas mutaverit, tamen sanguinis vim hucusque retinuisse, omnes existimant. Quod utcumque sit, hoc verissimum est, sanguinem ibi abundare, ægrosque eo suffocari, nisi citissimè venæ sectione occurrant, aut aliis præfidiis sanguinis abundantiam tollant: & hoc pace tanti viri Galeni dicatur, qui in libro de Sectis, si tamen ipsius est, inquit, Ægyptios non pati largas sanguinis evacuationes. Nos alibi, scilicet in Lib. de Medicina Ægyptiorum, diximus, causam multæ sanguinis in Ægypto præcipuam esse aquam Nili, quæ ii ad potum largè, assiduèque utuntur, quæ jecur illorum corporum ex calidiori celo calidius quascumque venas sua tenuitate partium permeans, usque adeo contemperat, ut ad gignendum sanguinem opportunissimum fiat: quam utilitatem in nobismet ipsis ibi ex largo, continuoque ejus aquæ potu experti sumus; de qua re alibi accuratius, ut dictum etiam est, egimus. Quemadmodum in iis quoque libris exactissimum sermonem habuimus de variis modis quibus Ægyptii mittunt sanguinem, quippè de variarum, & venarum, & arteriarum pro missione sanguinis sectione, de scarificationibus malleolorum, deque cucurbitulis apud eam gentem observatis. Sed de hac præservatione, quæ ab evacuatione sanguinis fit, hæc obiter dicta nobis sufficiant. De ea vero præservatione qua illi oculorum probam sanitatem conservant, nunc pauca quoque à nobis sunt dicenda. Sibi ipsis enim de oculorum præservatione magnam curam habere solent, quando intensa illiusce regionis caliditas, pulvresque salsi, & nitrosi, arenæque aliquando ex ventis copiosius illuc delatæ oculos maxime inflammant, atque iis alias noxas inducunt. Ad id & domi, & in balneis multa medicamenta ad manus habent. Domi aqua simplici, vel stillantia ex herbis frigidis utuntur quavis die oculos abluentes, in ipsosque largè aquam projicientes: hæc enim & ab oculis pulvres calidos detergendo, & refrigerando maxime ne inflammentur oculi præstat. Qua oculorum ablutione, qui spirantibus ventis austrinis (Campsinis vocatis) maxime æstuosis, arenasque copiosas summè in-
 flam-

inflammatas deferentibus (quo tempore ophthalmiæ innumerae
 epidemicae grassantur) uti sunt, aut nihilo oculi eorum, aut
 parum læsi fuerunt. In nobis vero metipsis istius præserva-
 tionis utilitatem, toto illo tempore quo in Ægypto moram
 traximus, experti sumus, nunquam enim oculis in ea regio-
 ne laboravimus. Habent & aquas varias stillatitias ex her-
 bis frigidis, quibus eodem modo utuntur. Alii in oculos
 lac Camelinum, aut Asininum, aut Humanum, aut isto-
 rum defectu Caprinum sæpe (iis flantibus ventis) instillant.
 Sunt, qui oculis inflammari incipientibus saccharo in te-
 nuissimum pollinem in ipsos injicientes utuntur. Plerif-
 que vero familiarissimum est, decoctum collyrii modo
 instillatum, quod ex antimonio fit, quod cum ii cogno-
 verint oculos maxime roborando plurimum ad tuendam o-
 culorum, & sanitatem, & gratiam, & pulchritudinem va-
 lere, omni tempore illius usum ideo ii frequentant, at-
 que etiam ad nigrorem oculis, atque ciliis conciliandum,
 quomodo olim Matronæ Romanæ, & aliarum Nationum mu-
 lieres eo uti consueverunt. Quo Græcis meritò γυναικῶν
 dictum est, quod tingendis nigrore ciliis mulierum expeti-
 tur, & à Plinio platyophthalmon, quod picturæ nimirum man-
 gonio dilatare oculos quodammodo videatur. Aliàs à nobis
 dictum est, experientia cognitum esse, nullam ex Ægyptiis
 mulieribus inibi vasculo parvo eo ex antimonio linimento
 confecto pleno ad usum oculorum carentem invenias. In
 Ægypto puerulos oculos albos habentes longo illius linimenti
 ex antimonio parati usu, nigrum colorem nancisci constat.
 In balneis vero ad manus quoque sua collyria habent od ocu-
 lorum usum, quibus utuntur: balneo enim egredientes ferè
 omnes, palpebras collyrio tingunt, & non modò à balneo,
 sed quotidie id faciunt. Proinde multi medici ocularii nun-
 cupantur, cum tamen nihil aliud in eorum officinis vendant,
 quam collyria, quibus eorum, qui ad eos accedunt palpe-
 bras illinant, ad eosque concurrat multitudo magna. Sunt
 & mulieres oculariæ, quæ urbes percurrunt, collyria admo-
 ventes, quibus oculos præservari, tum à lachrymis, tum à flu-

fluxione dicunt. Accedit, quod palpebrarum pilos hoc modo nigros reddentes, quandam oculis gratiam conciliant, præsertim in mulieribus, quæ eo longe formosiores redduntur, quod ut assequantur, nonnullæ etiam collyriis supercilia connectunt: ex multis autem collyriis, quæ sunt in usu frequentissimo, duo referam, ut magis familiaria. Alterum constat ex thuris masculi, & costî, oleique fuligine: alterum vero conficitur, ut nuper dictum est, ex antimonio in tenuissimum pulverem redactò, & cum aliis decocto. Jam hæc de conservanda oculorum sanitate obiter dicta sint: Nunc de eadem ad dentes conservandos pauca à nobis etiam dicenda sunt. Nullum in hac regione, quod mirum maximè est, unquam dentium aliquo affectu correptum vidi, sicut apud nos frequentissimè dentes vitiiati, ac læsi nobis occurrunt, idque fit, quod Ægyptii dentium maximam curam gerant: nam à somno surgentes, ubi se laverint; oraverintque, per horam dentes fricant, vel Ban, de quo postea, vel granati, aut ejusmodi ligno, maximè vero quodam Mesuag nuncupato, quod è Mecha afferunt, eorumque prophetæ lignum vocant. Hujus ramuli alterum caput contundunt, aqua macerant, mandunt, molleque reddunt: dein dentes fricant, sicque eos purgant, à dolore, erosione, putredine, carieque præservant, & quominus labantur efficiunt, oris halitum commendant, gingivas roborant, earum erosionem, & fluxionem inhibentes. Multi ad id Fauzel ore detinent, quo & Indos adeo suos dentes servare dicunt, ut dentium dolorem India non noverit. In maximo Mechæ delubro ex Mesuag dentifricia quotidie venalia, aquamque in pelvi parant, vanè populo persuadentes, Mehemetem quacumque nocte eo venire, seque lavare, nec non ejus dentes eo ligno fricare. Hæc, atque alia lucri causa fingunt. Verum enim vero hæc dentifricia utilissima sunt, ob causas nuper dictas: sed de ligno Mesuag postea accuratius. Unum demum non omittam; quod est, quia omnes ibi immoderatus Veneri incumbunt, ut quædam dicamus de iis, quæ illis maximo usui

R

sunt,

sunt, ad venerem scilicet in viris promovendam, augendamque ad sobolis conservationem.

CAPUT XI.

*De prolifica facultatis in Viris præservatione,
proindeque de iis, quæ ad augendam Ve-
nerem Ægyptiis sunt familiaria,
Medicamentis, agitur.*

Non omittendum duxi, quin de iis medicamentis etiam scriberetur, quæ eos, qui ad procurandam prolem impotentes, imbecillesque sunt, relevant. Hi enim veneri necessario multum indulgent, cumque plures ipsi habeant mulieres, illis ad copiosorem prolem à lege concessas, ipsam venerem omnibus modis ciere student: ad quam quidem ciendam utuntur aromatibus, oleribus multis, radicibus, fructibus, atque aliis multis medicamentis, & simplicibus, & compositis: quæ priusquam singula referam, decrevi hic transcribere, quæ de iis medicamentis quibus frigida venus calefit, ex libro quodam Arabico, qui dicitur Artis Perfectio, à Medico doctissimo olim conscripto, accepi. Ille enim ita scribebat. „ Venerem stimulant in frigido temperamento, pastinaca, silvestris eruca, raphanus, eorum femina, lini semina, terebinthi baccæ, apium, & semina, „ sesama, cyperus esculentus, faba, cicer, faveolus cum cinamomo, macis, nuclei pinei, avellana, pistacia, tragacantha, assa, quæ calida est, & inflat, ejusque sesquidrachma ex vino summopere prodest. Utrumque ben, scilicet album, & rubrum, costus, satyrium, scincus, ginger, præsertim melle conditum, galanga, buzeidan, hermodactylus, mogad, scinci cauda, renes, & sal, columbarum, passerum, & perdicum ova, ova gallinacea fortibilia cum gingibere, tauri virga arida cum luteo ovi fortibilia, „ bilis,

„ bilis, aut cum carne cocta, omnia cerebella, præsertim
 „ passerum, gallinarum, anatum, & ejusmodi cum scinci fa-
 „ le, Cameli lactentis coagulum ciceris quantitate ex aqua tepi-
 „ da maximè subvenit, quod si lædat, aqua frigida lavetur. In
 „ temperamento temperato, lac concretum decoctione, atque
 „ quotidie ad cyathum epotum, aqua mellis in qua ferrum
 „ candens fuerit extinctum, uvaque recens, erucæ succus
 „ cum vino dorsum validum reddit, illicoque subvenit. Pas-
 „ serum assiduo usu, & lactis potu aquæ loco semper viget
 „ libido, semenque augetur. Ex compositis vero, Mithri-
 „ datum, diamoschus, atque quatuor cum dimidia drach-
 „ mæ confectio ex seminum erucæ, aqua medicamentum
 „ de scincis, atque Philosophorum electuarium locum habet.
 „ In cibis erit caro arietis, ciceres, cæpæ, triticum, rhye-
 „ mata, faba vel sola, vel cum feminibus, vel cum cinna-
 „ momo, & galanga, scinci fale, & gingibere. Præstat hæ-
 „ dus mas pinguis, nec non gallinæ, & pulli pingues. O-
 „ ryza cum lacte, & præsertim cum carne, caro cum a-
 „ sparagis, porra, ova forbilia, pisces recentes. In tempe-
 „ ramento calido, utilis erit cucumis, chetta, persicus, lac,
 „ cancri fluviatiles, uvæque recentes. Ab acidis, & acri-
 „ bus, ut acetum, abstineant, & falsis, & à stupefacienti-
 „ bus, ut lactuca. Menta, feminis vasa roborat, atque sti-
 „ mulos addit. Fructus erunt pistacia, avellana, radícula
 „ cyperi esculenti, vel dulcis, nuclei pinei, semina pasti-
 „ nacæ, & erucæ ex oleo frixa addito melle, quod sat sit,
 „ atque erucæ electuarium præstantissimum est. Cervi ge-
 „ nitale in pulverem tritum, caryophylla in lacte, dauci fe-
 „ mina, vitis nigræ radix, id est uva tamiia Plinii, hor-
 „ minum, gladioli radix superior, asphodeli itidem radix,
 „ dracunculique majoris radix. Potum sit vinum ex passis,
 „ & vinum novum dulce. Sumatur itidem pastinaca, eru-
 „ ca, ficus, napus, coquaturia aqua, quorum decocti pars
 „ una sumatur, atque vini ex passis pars saccharo misceatur,
 „ & assumatur. Inungatur pecten, & genitale, ejusque ra-
 „ dix oleo balanino, liliorum alborum, & sambacino, nucis

„ myristicæ, Indicæque oleo, nec non cicino cum moscho,
 „ vel zibetho, oleove sinapino, cum benzuino, vel oleo pi-
 „ staciorum, & similibus. Ex medicamentis itidem vene-
 „ rem moventibus fiunt clysteres, & balani, qui magnæ sunt
 „ utilitati. Nam ex Columbi adipe suppositorium mirificè
 „ eos juvat: fit vero clyster hoc modo. Passerum caput,
 „ & pedes, & triticum, partes æquales sumantur, mogad,
 „ buzeidan, scincus, & semen nuclei pinei quarta pars, co-
 „ quantur per noctem in furno, quoad dissolvantur, quibus
 „ addatur lac, & butyrum, nec non renum scinci adeps,
 „ oleumque de spica, & fiat clyster. Quod si veneris de-
 „ fectus fuerit ob genitalis debilitatem, si in calidam aquam
 „ injectum, & moratum aliquandiu roboretur, moveaturque,
 „ spes erit ut curetur oleis prædictis, sin autem in aqua
 „ non moveatur, curationem non admittet. „ Hæc liber qui
 „ dicitur Artis Perfectio habet: quibus profecto nos subjunge-
 „ mus, quæ hac nostra ætate Ægyptiis ad movendam Ve-
 „ nerem sunt in frequenti, familiarique usu. Itaque in-
 „ ter aromata illis usui est, gingiber conditum, caryophylla,
 „ zedoaria, zurambet, piperque condita, nec secus nux Indi-
 „ ca, nux myristica, mirobalani omnes conditi, maximè autem
 „ Bellerici vocati, radicis chinæ conserva ex melle, galanga,
 „ & multa alia condita, quibus abundant Ægyptii, maximè
 „ autem mercatores, ad quos hæc omnia per Mare Rubrum
 „ Liburnicis ab eorum procuratoribus gratis mittuntur. Inter
 „ domestica vero ad eum usum commendantur, eruca, bulbus,
 „ Belbus vocatus, satyrium, urtica, buzeidan, pastinaca, loti
 „ radices, Rais el nil vocatæ, secacul, sesamum, quo summo-
 „ pere delectantur. Oryza cum lacte, pistacia, nuclei pinei,
 „ napæ, rapæ, ciceres, mala insana, & fructus castaneis simi-
 „ les, qui ex Nubibus afferuntur, ipsosque ad id plurimi faciunt.
 „ Inter animalia vero, ut alia omnibus nota omittamus, scincus
 „ laudibus multis concelebratur, de quo suo loco nos accura-
 „ tius, & crocodili caro, quam summo pere extollunt, ipsam-
 „ que vires recreare, totumque corpus, & dorsum roborare,
 „ afferunt, idque vel semel comestam præstare. Ex compo-
 „ sitis

tis etiam omnia de quibus Avicenna Lib. quinto ad eum usum meminit, scilicet tripherae variae compositiones, Theriaca magna, atque Mithridatium, electuarium philosophorum, quod Magion el Filesefe. Illis vero ad id communissimum est Bernavi electuarium vocatum: Quo nihil praestantius ad Deam opiparam refovendam, infectandamque Mauritanorum schola invenit. Philonium, & Persicum, & Græcorum in usu quoque eo est, Opium, Bers, atque Assis. Et quemadmodum innumerae sunt officinae, quae nihil aliud vendunt, nisi horum unum, vel plura, sic non desunt medicorum sectae, & aliorum, qui hoc magis, quam illud laudent. Inter antidota vero, quae omnibus sunt maximè familiaria, Theriaca magna, atque Mithridatium existit; quae tamen magna fraude componunt, multisque modis. Etenim pro Regibus exactissimè eas componentes, optimis, omnibusque singulis ingredientibus simplicibus medicamentis, ea perficiunt. Pro plebe vero minuta alia componunt, magno cum simplicium eam perficientium defectu. Theriaca vero, de qua compositione in quinto Libro de Medicina Ægyptiorum ultimæ editionis nos exactissimè scripsimus: omnibus numeris absoluta Cairi paratur à viro peritissimo, & doctissimo Seridim nominè, cui mortuo successit Mahemet Ebneferidim, utpote suus filius: hic enim omnia simplicia medicamenta habet. Ex hac Theriaca Morat, hodie Turcarum Imperator, modicum quotidie assumit, qui quandoque & Bers comedit, quamvis epilepsia laboret. Qui Magion el Filesefe utuntur, optimè vivunt, inculpataque valetudine fruuntur, nec secus, qui Theriaca, Mithridato, atque Tripheris. At qui Opium assumunt (multi enim sunt, qui per sexaginta annos quotidie usque ad drachmas duas comederunt) tandem atrophia laborant, eorum concoctio depravatur, ventriculus labefactatur, calor naturalis ferè extinguitur, dormitabundi fiunt, facile obliviscuntur, inconstantes sunt, cogitabundi, quod promittunt, minimè facientes. Eorum os fere semper ad partes trahitur, ut eos oris convulsione, aut tortura laborare dicas. Eorum alvus sæpè sistitur, ut, clysteribus uti necesse habeant. Qui vero Philonio delectantur, quod va-

riâ componunt, dum ipsum in corpore ejus vires prodit, multa loquuntur, facetiis, & leporibus, venustateque affluunt, legunt, scribunt, laborem non sentiunt, affurgunt, sedent, moventur, quamvis senes se robustiores, & leviores, magisque agiles evasisse sibi videntur: omnia pollicentur, ab iis omnia impetres, ut quidam Gemmarii, in eos philonio agente, sæpe gemmas nostris minori pretio, quam starent, vendiderint. Alii, eo veluti temulenti, Servos manumittunt scripto, cujus Philonii vis ubi evanuerit, se id fecisse, & jurejurando perjuriôvè negant, eosque iterum vendunt, quod sæpe evenisse in illis vidimus. Bernavi, & Assis utentes, sicuti pejus se habent, quam qui Theriacæ, & Mithridatio se dant, sic minora incommoda sentiunt, quam qui Philonium assumunt. At omnes in eo antecellunt, quod majora oblectamenta capiunt: nam lætitia hi summa afficiuntur, ad venerem non modo concitantur, sed & robustiores fiunt, per quatuor horas se in amænissimo loco esse sibi videntur, pulcherrima pomeria, prata, viretaque vident, eorum oculis & menti obversantur visa, spectra, phasmata, phantasiæ; & omnia fere quæ per somnum videri solent, sicuti somnium, insomniumve iis oraculum videtur. Cum Angelis se loqui dicunt, multasque, & varias rerum imagines se videre affirmant, quæ non recensero. Hinc amplam occasionem Mahemetem nactum fuisse ferunt, qui ab ineunte ætate huic electuario assuetus erat, quo tempore primum in usu venit, ut & prophetam esse, & se cum Diis loqui Arabibus persuaderet, cum id & nonnulli ejus domestici, quibus fidebat, hoc assumentes, in se ipsis experirentur, id sibi evenire censebant, quod eos diligeret Deus, ut prophetæ socios. At postmodum cum id innotuisset, essetque in communi consuetudine, factum est, ut à plerisque doctoribus non modo non credatur propheta, sed prorsus nullam ei fidem habeant, quamvis id facere simulent, aut metu, aut fortunæ bonis, quæ iis eorum sectæ credulitas affert. Non ab re autem esse duxi, dicere quid sit Bernavi & Assis, & quia Assis Bernavi istius electuarii est præcipua basis, de Assis ideo primum dicendum puto. Assis igitur nomen

men ad omnem herbam genericum est: verum cum herba hæc adeo ab omnibus propter ipsius vim eximiam, & non parum admirandam expetatur, celebrisque apud eas gentes sit, per quamdam veluti antonomasiam generis nomine dicta est. Alii vero eam Cheles etiam nuncupant. Hæc vero, ut ex plantis quid sit intelligatur, à nobis canapis fœmina esse visa est, de qua postea longe accuratius agemus, & an sit canapis disputabimus. Ex hac inquam herba, idest foliis ejus siccatis, & in pulverem detritis Bernavi electuarium componunt, variè tamen pro aromatum varietate, & pondere, quæ in eo ad libitum injiciuntur. In communi usu parata, fit hoc modo, accipiendo assis pulverizatæ ʒv. piperis nigri, albi, longi, ana ʒv. pyrethri ʒiij. croci ʒij. calami aromatici ʒj. galangæ ʒv. Mellis depurati q. i. cum vino aromatico fit electuarium: cujus dosis est à ʒij. ad ʒiiij. Quidam addunt & castorei ʒij. alii euphorbii modicum, atque alii alia. Plurimi Assis sola herba utuntur tenuissimè trita, deglutitaque, aut ex simplici aqua subacta. Arabumque ritus est, ut eo modo ipsam assumant. Qui hanc ipsam sumunt, semper colore citrino conspiciuntur, eorumque oculi vivido colore destituti: ut plurimum graciles sunt, senectutem accelerant, & canitiem. Quod de iis dixi, idem & de Bers sentiendum est. Quod recipit euphorbii ʒxxx. masticis ʒx. spicæ Indæ ʒxxx. piperis ʒc. pyrethri ʒxv. Apii, hyorecyami albi ana ʒlx. castorei ʒxv. his pulverizatis ex melle despumato cum vino odorato mixtis paratur electuarium, quo utuntur Turcæ in regionibus frigidis, & in Ægypto Mauri hyemis tempore. Iis vero, qui Opio, Philonio, Assis, Bernavi, atque Bers assueti sunt, nunquam ea intermittere poterunt, quod si aliquando faciant, in magna, sævaque symptomata, & vitæ periculum incurrunt. Johannes Jacobus Manus, olim Medicus in Ægypto apud Venetam Nationem maximè celebris (ex cujus viri relatione multa quidem alia accepimus) retulit duos, qui ab intermisso Opio in sævissima symptomata incurrerunt. Alter (inquit) nauclerus fuit, cui cum Cairum iter habenti, Opium, cui assueverat, defecisset

super

super Nilum, horaque qua illud assumere solebat, adventaret, nempe à solis ortu, primum ventriculi languore corripiebatur, deinde animi deliquio, & sudore frigido, tandemque vox ei intercipiebatur, cumque per aliquod spacium male se habuisset, neque merum, aut quid simile eorum, quæ ad manum in navigio erant, ei opem ferret, in aquam, ut furens se conjecit, atque tranans per deserta fugam arripuit, liburnicam linquens, nobisque non parvum metum incutiens, verentibus ne inde Turcis locus esset nos culpandi, atque ejus mortis culpam omnem in nos transferrent: quod sæpissimè ii absque ulla causa ita nobis insidias struere soleant. Alter autem, Camelorum ductor, & viam præmonstrans, qui cum in Arabia Deserta in via, quæ Hierosolymam ducit, Philoneo careret, quia totum illud quod secum tulerat consumferat, de Camelo decidit, neque pes, aut manus satis suum officium faciebat, gravissimis symptomatibus vexabatur, ambulareque minime poterat, neque equo insidere, ut ejus focii, ne feris præda esset, ipsum super Camelum, ut furemtem vincere coacti fuerint. At statim recreatus ubi opiatum electuarii consueti assumendi fuit potestas. Alii rursus fuere, qui cum ejusmodi medicamenta intermittere, & eum usum prorsus relinquere sibi proposuissent, morte immatura perempti sunt. Qui Theriacæ usui indulgent, Tharachi, qui Opio delectantur Affuni, qui Assis, Assi dicuntur, & sic de aliis. Nos vero quosdam ab hac Opii servitute liberavimus, per plures dies illa hora qua opiatum medicamentum assumebant, vinum merum antiquum, præsertim Creticum cum pipere, zinzibere, atque aliis aromatibus ebullitum, largius exhibentes, atque ad minus quater in die repetentes. Atque hæc de iis, quæ ad prolem augendam venereos actus movent, atque roborant, & ad deliramenta quibus illa gens non minus oblectari solet, plurimum faciunt.

Finis Libri Secundi.

LIBER TERTIUS.

CAPUT I.

*De tractandis in hoc tertio Libro, & primum
de Terris, quas Ægyptus producit.*

U niverſa Ægypti terra eſt nitroſa, nimirum quæ nimio calore ſolis quaſi uſta; minus verò quæ juxta Nilum; eaque maximè limoſa, nigra, quæ fluminis inundatione unà in Ægyptum deſertur: quaque Ægypti ſolum, ut Herodoto, atque aliis viſum eſt, à ſuis primordiis humillimum quotannis à flumine ita auctum eſt, ut Nilus in agros modò exundare nequeat, niſi decem & octo cubitibus creverit. Hæc inquam, quæ ab eo flumine per æſtatem aucto in eam provinciam devehitur, ut dixi, limoſa eſt, mollis, nigra, ita pinguis, ut ea quaſi oleoſum quiddam exſudare videatur, ſaporeque obdulceſcat. Ea inibi agri ita pingueſcunt, ut ſtercoratione non egeant: ſtercora enim animalium, boumque præſertim, ſubigunt, in placentasque formant, ad ſolem ſiccant, atque per urbem ad uſum ignis vendunt, cum Ægyptus lignis non abundet. Hanc inquam terram ſiccataſque Ægyptii reponunt, pro exploranda Nili fluminis auctione, quæ fit menſe Junio, uti ſuperius dictum eſt: ipſam ſingulis diebus bis, terque expendentes, lanceque ponderantes, & principium augmenti Nili fluminis animadvertunt, & quantum ejus incrementum futurum ſit, cognoscunt. Hæc, etſi frigida ſit, & ſicca, tamen à quadam ſibi mixta aerea pingui ſubſtantia minus refrigerat, & ſiccatur, cum quadam molliendi facultate. Altera terra in Ægypto eſt nitroſa, & ſalfa, utpote quæ longè à Nilo abeſt, ſqualens, ſicca, arenis mixta,

S

quæ

quæ plurimum salis, & nitri exsudat. Habent Agricolaë suam terram pinguißimam à pinguißimo limo, qui quotannis à Nilo in suo incremento deducitur, effectam: quam margam Ægyptiorum esse constat, ex qua Ægyptium solum ad segetum productionem adeo fecundum fit, ut propterea nullibi locorum agri ad frugum abundantiam fertiliores existant. Habent varias quoque inibi argillas, quibus fictilia varia parant, lapides lateritios, quibus sole siccatis utuntur ad muros conficiendos pro ædium multarum fulcimento, ex qua etiam viliori argilla muros cæmenti loco exædificant, qui multis ævis illæsi durant. Nec non cretis diversis fullones ad vestium, atque aliarum rerum deterfionem, & circumlinationem in ea regione abundant; iisdemque & medici utuntur ad usum medicinæ. Vasa verò in quibus aquam refrigerant Ægyptii, ut superius quoque dictum est, ex terra alba, & nitro subactis parant, in illisque ipsam aquam continuè bibunt. Quemadmodum in Syria, ut à Syris accepimus, eadem fictilia ex terra alba itidem, atque sale conficiunt. Nitrum vero, & sal ad aquæ refrigerationem facere dicunt, quod hæc reddant vasa rara, sicque frigido aëri ingressus ex raritate illiusce materiæ pateat, sed aliis visum est in iis vasis per antiperistasis aquam refrigerari, quod nimirum frigiditas ad centrum aquæ retrahatur, à nitri nimirum qualitate calida fugiendo sese ad aquæ centrum recipiat. Atque hinc fortasse fit, ut illorum vasorum etiam soli expositorum aqua refrigeretur. Ex villa, quam Chisagbut appellant, haud procul ab Heliopoli posita, convehunt terram ibi effossam colore rubro pallido, adeo odoriferam, ut conficiendis fictilibus utilissima, & omnibus jucundissima sit. Ex qua Ægyptii figuli cum nitro fictilia multa parant, præsertimque vasa potatoria multarum figurarum. Inter multas vero terras, quibus Ægyptus abundat, quandam habent admodum ad usum mulierum familiarem, quam Beilon nuncupant. Magnis glebis visitur, gravis, friabilis, ad argillam accedens, atque colore flavescente, aliquantulum ad ochram declinans, gustui lentescit, non expers alicujus qualitatis calidæ, quo merito deterforia est, cum vi-

em-

emplastica. Mulieres in balneo hac terra trita, & aqua subacta capillos illinunt, & obvolvunt; sæpè illos manibus tractantes, ut in pannis sit à fullonibus detergendis, mundandisque, posteaque cum fere per horam caput ea terra fricant, & capillos sæpissimè manibus contrectant, eos calida aqua detergentes, caput lavant. Hæc terra capillos maximè detergit, flavos colore efficit, firmat, atque longos item reddit. Est & altera terra, quam inibi effodiunt, quæ cinerei est coloris, levis, lubrica, splendens, atque gustui mollissima, quæ sapore, & odore Lemniam imitatur, visu vero saponem æmulari prorsus videtur, non minusque lubricitate: unde & ipsi ea ad linteamina dealbanda Ægyptii utuntur saponis loco, & in medicinæ usu ad multos morbos tollendos ab iis non negligitur, præsertimquæ ad sanguinis sputum, & ad quodcumque aliud sanguinis profluvium cohibendum, non minus & ad sudores immoderatos firmandos. Ad oculorum lachrymationem item collyria parantur ex ea utilissima: hanc terram credimus esse lapidem Morochtum à Dioscoride vocatum; lapidem à lapidis figura, & consistentia, quamvis terra quædam sit argillarum genere comprehensa. Habent Ægyptii terram Lemniam sigillatam, bollum Armenium, Samiam, Erythræam & albam, & purpuream, nec non ad usum venenorum, & venenatorum morsuum lapidem bezahar, ac vel etiam unicornu non carent. Vasa quædam vidimus è lapidibus bezahar ad Regios usus confecta, quæ in magno pretio apud eos sunt, & ad venenorum præservationem, atque in peste, & in pestiferis febribus plurimi æstimantur, si in ipsis antidota, vel aquas, vel succos ad eos morbos abigendos accommodatos bibant. Hæc vero ex Orientali India habent. At de his fortasse nos postea etiam diligentius.

CAPUT II.

De Sale in solo Ægyptiaco proveniente, atque de nitro.

Sale optimo, candido, ut nix, omnium profecto salium præstantissimo Ægyptus abundat, non fossili, non marino, sed qui in terræ illiusce superficie concrevit. Nos enim mense Julio è Rassit Cairum navigantes universam eam planiciem sale copiosissimo, candidissimoque conspersam, ac veluti obrutam conspeximus, proinde ac in Italia quodam tempore, hyeme, nive copiosa à cælo cadente, terra obruta apparere solet. Rustici eum colligentes in acervum componunt, qui ita vili venditur, ut cuique inde impune accipere liceat. Servus à suppellectili nostri Consulis, plures sportas eo sale plenas in cymbam pro usu domus gratis accepit, secumque Cairum detulit. Gignitur vero tanta salis copia à terra, quæ per summos æstatis calores à sole insigniter eam adurentem, ita falsa efficitur, ut postea ex Nilo aqua ipsam inundante, liquefiat, & solvatur, quæ ita liquata, & soluta, superveniente postea æstatis calore, eam cogente, siccanteque, in sal mutatur, candidissimum, tenuissimum, optimumque, quo Ægyptii in victu utuntur. Nitrum, quod Arabes Natron vocant, copiosum in Ægypto effoditur, ubi tanto est usui, adeoque ad multos usus tam medicos, quam alios, præfertim in telis dealbandis ab ea gente affectatur, ut singulis annis centum millibus aureorum nitrum vendat ille Arabs, qui parti Ægypti præest, quam Nilus ejus vadum alluens à sinistra relinquit. Ibi tercentum & sexaginta Villæ sunt, pro quibus in annum tercentum sexaginta millia sestercia Turcarum Imperatori solvit: inter illas duæ sunt maximæ, quarum alteram Demenor, atque alteram Laux nuncupant, in qua Arabs princeps habitat. Ex hoc loco
bidui

bidui itinere in Deserto est lacus aquæ stagnantis, in quem lacum quicquid conjicitur, sive lignum, sive animal mortuum sive aliud, siccat, atque in nitrum convertitur. Nitrum vero quotidie quindecim homines effodiunt, & in frustra ferramentis frangunt, & dividunt in parvas glebas, quod quidem nitrum erutum, in glebasque redactum, quinquaginta camelis, nihil aliud portantibus, ad Villam supradictam deferitur, exindeque liburnicis Cairum vehitur. Ejus duo sunt genera, unum rosei coloris, grave, glebosum, durum; alterumque album, atque leve. Primum Sultani nuncupant, secundum Lasultani: primum secundo præferunt, quod citius, cariusque venditur: atque ut plurimum Cairi ejus usus est. Lasultani vero dictum in Syriam, Heliopolim, & Damascum deferitur. Centum libras optimi, aureo vendunt, alterum dimidio ejus dant. Nitrum itaque quod ibi eruitur, magna gleba est, lapidi non dissimilis, minus tamen gravis, aut albicans, aut rosei coloris, omnis salis modo nitens, sapore falso acri, in amarum desinente. Roseum, & falsius, & acrius, & amarius albo est, unde &, quod pertinet ad qualitatem calidam, & substantiam, & calidius, & substantia essentiave tenuius est. Tractu temporis circum ipsum exsudat veluti farina alba, quam spumam nitri appellant. Cæterum nonnulli dubitarunt, an hoc genus nitri veteres cognoverint, cum ipsorum nitrum, non falsum, sed amarum solummodo fuisse constet. Siquidem per nitrosum saporem amarum intellexerint & Theophrastus, & Plato, & Galenus. Hi enim omnes sapes septem numero esse voluerunt, quippe dulcem, acrem, falsum, amarum, acidum, austerum, atque acerbum, per amarum nitrosum intelligentes. Idem, & Galenum sensitse *In primo* constat, scilicet per amarum nitrosum intelligi voluisse, præ- *Simpl. Cap.* fertimque in Lib. tertio Simplicium cum dixerit: „Quibus fa- ^{36.} „por aut acris, aut nitrosus, aut falsus., Quibus quidem du- ^{Cap. 15.} bitari potest Ægyptium nitrum, cum sit falsum, acre, atque amarefcens simul, an sit antiquorum nitrum. Verum enim vero isti minimè de Ægyptiaco nitro dubitare debent, quod propterea antiquorum non sit, nimirum sapore præditum mix-

In 8. Simpl.

to ex falso, acri, atque amaro; cum apertissimè constet, saporem, nitrosum vocatum, non esse ex simplicibus, sed ex compositis saporibus, qui ex falso, acri, atque amaro constat. Qua ratione Plato, Theophrastus, Galenus, atque alii, qui tantum septem numero sapes esse docuerunt, simplices solummodo intelligi voluerunt, & ne verbum quidem de nitroso, quod esset compositus, dixerunt, veluti nec etiam de acetoso, & pingui, quod & ipsi sint compositi. Est itaque sapor natri meritò mixtus ex sapore falso, acri, atque amaro. Quam veritatem ex Galeno confirmamus, qui Betam, & Brassicam nitrosam esse tradidit: harum enim herbarum sapor mixtus est ex iis tribus saporibus, quippè ex falsedine, acrimonia, & amaritudine. Ita & in nitro Ægyptio primum falsedo gustu sentitur, mox acrimonia, atque demum manifesta amaritudo. Eo utuntur Ægyptii & ad telas dealbandas, atque ad carnes tardioris cocturæ citius concoquendas, atque ad frictionum, pro evocandis ad cutem malignis humoribus, usum. Quod & ipsum in puerorum variolis, malignisque exanthematibus, & in aliis in fatis frequenti usu habent; atque non minus etiam ad alios usus, quos superius diximus.

CAPUT III.

De Lapidibus Ægypti.

Si de Lapidibus insignem duritiem habentibus, qui tamen inciduntur, & perpoliti nitorem habent, Marmora Lapidarii appellant, sermo fiat, profecto Ægyptus marmoribus cujusque coloris maximè abundat. Ex candidis primò copiosius fert Alabastritem vocatum, & eum qui marmoream habet duritiem, & qui fragilis est, quique inter Gypsa potius reponi debet: etsi Alabastrites uterque, & durus scilicet & fragilis ex loco Ægypti circa Thebas Alabastrite olim vocato,

to, nomen invenerit, scilicet candidus sed varius, ad unguis colorem inclinans, unde ab aliquibus onyx dictus est, Thebani montes abundant, & eo qui mellei coloris est, maculosi, non translucidi. Ex hoc præsertim vasa parantur, in quibus, & Nobiles Ægyptii, & pharmacopolæ medicamenta composita conservant. Habent hujusmodi Lapides suos usus ad medicinam, qui Ægyptiis sunt familiares: dissolvunt illos succo Limonum in tenuissimum pollinem, & utuntur cum ovi albo ad Jecoris calidam intemperiem, & ad renum inflammationem compescendam, maximè vero ad partium contusiones sanandas. Habent, & nigerrimi coloris lapides, qui perpoliti maximè nitent, quales Alalandici dicebantur, inter quos habent optimos Chrysites, quibus aurum, argentumque examinant. Ex Numidia habent, & lividum durissimum, atque ex Æthiopia durissimum ferrei coloris, quo olim pro incude utebantur: Spectantur ibi & mixti ex colore nigro, & albo, sed Ægypti videtur magis proprius qui niger maculis lividis infectus visitur. Virides quoque multi in ea regione gignuntur, quique colore Jaspidem imitantur, & qui in colore viridi maculas habent rubentes, veluti sanguinem fustum æmulantes, atque etiam virides totos translucidos punctis sanguineis infectos, heliotropium lapidem planè imitantes. Porphyrites, vulgo Porfidum vocatum, in Ægypto copiosius reperitur, præsertimque qui rubet candidis intercurfantibus punctis, vel maculosis. Habetur etiam rubens cum maculis nigris ex Syene Thebaidis convectus: ex hoc quidem lapide omnes obelisci, qui & Cairi, & Alexandriæ sunt, extiterunt, non minus & Columnæ marmoreæ, quæ & Alexandriæ, & Cairi extant, ex isto lapide sculptæ fuerunt, maximèque ex columnis illa maxima quam Pompeji columnam vocant in medio urbis Alexandriæ posita, atque sepulcrum, seu Arca, in majori pyramide posita. Ibi quoque visitur rubens punctis aureis infectus ex Thebaide itidem convectus: atque tales lapides marmorei in Ægypto observantur. At de gemmis, quæ ibi visuntur, pauca quoque dicamus, à Smaragdis exordientes.

CAPUT IV.

De Smaragdis, qui in Ægypto nascuntur.

In Ægypto omnes gemmarum species copiosius inveniuntur, majori ex parte ex orientalis Indiæ locis delatæ, aliquot vero in hac regione nascuntur, quippe Smaragdi præstantissimi, Chrysolitæ, Chrysoprassi, Heliotropii, Jaspides, Cyanei lapides, atque alii. Quod Smaragdi pretiosissimi omnium in Ægypti provincia Gait vocata effodiantur, omnibus, qui Ægyptum habitant notissimum est. Itaque in Gait, sub Ægypto meridiem versus posita provincia, vel regno, ubi olim Inarum regnasse ferunt, Smaragdorum puteus est, quem Bir el Smerud vocant, in quo quotidie pro Turcarum Imperatore fodiuntur Smaragdi, &, quamvis fossores summo studio observentur, ne lapillos hos pretiosos suffurentur, tamen adeo vafri, & callidi sunt, ut sæpe præstantissimos lapides occultent, quos nostris mercatoribus vendunt. In eo puteo, quo tempore Messir Bassa Pro-rex in Ægypto fuit, Smaragdus pulcherrimus, quatuor supra triginta drachmarum pondere, inventus est, ad eximiam perfectionem, & commendationem accedens, quem sæpius Ægypti Pro-rex Clarissimis Consulibus Venetis, illic pro Veneta Natione morantibus, ostendit, cujus Smaragdi pretium, si nunc in pretio ita essent hi lapides sicuti antea fuisse constat, quatuorcentum mille aureis nummis procul dubio æstimaretur. Ex Smaragdo confecta vasa serè innumera, & varia inveniuntur apud Turcarum Regem, nonnullaque pulcherrima, anno eo, quo Cairum venimus ad ipsum Pro-regem ex Ægypto, à quodam ejus Præsidente, ex regia stirpe oriundo, delata sunt qui diu Thebarum provinciæ præfuit, atque apud hunc ea fuit Smaragdorum copia, quæ fidem superet, camque aliqui ex nostris mecum una viderunt. Ægyptii,
Ara-

Arabesque ipsum vocant Smerud, non autem, ut perperam Garcias ab Ortu credidit, Zamarut. Hujusce gemmæ haud probam is cognitionem habuisse visus est, præsertim cum scripserit, Smaragdorum locum natalem ex quo effodiuntur vix cognosci, nullis fragmentis remanentibus: cum notissimum omnibus Ægyptiis sit, Smaragdorum verum natale puteum esse, in regno Gait vocato, sub Ægypto, quem, ut dictum quoque est, Bir el Smerud appellant. Atque etiam quòd apud Mauros quamplurimi reperiuntur Smaragdi, nedum fragmenta, quæ minimi precii sunt, sed plurimo pretio æstimati Smaragdi. Veruntamen unum, quòd animadvertit, non est ad medicamentorum usum negligendum, scilicet eos errare, qui in compositione electuarii de Gemmis, ex Mesue mente, Smaragdum præscribi putant: cum Mesue Ferure habeat, & non Smerud, ut Jacobus etiam Mannus, auctor est: per Ferure vero Arabes lapidem Cyaneum intelligunt, non autem Smaragdum, quem, ut dixi, Smerud vocant. In iisdem locis, in quibus Smaragdi effodiuntur, Chrysoprasi, & Chrysolitæ abundantius inveniuntur.

CAPUT V.

De Vasis Murrhinis, & variis Conchiliorum generibus.

Ægyptii vasa aurea, & argentea rejecerunt, ubi Murrhina vasa adinvenere, quæ ex India afferuntur, (neque enim in Ægypto, ut perperam Petrus Bellonius credidisse visus est, quædam illorum fiunt) ex ea præsertim regione, quam Sivi vocant. Ibi enim ex variis (ut multi mercatores affirmant) lapidibus conficiuntur, gemmarum genere comprehensis, maximeque ex variis Jaspidibus. Namque ex iis, atque aliis simul mixtis materiam parari ajunt, ex qua vasa

T

hæc

hæc fiunt. Antonius Pigafeta in Narrationibus suæ navigationis ad insulas Molucas, scribit, ea vasa fieri ex terra alba, spacio quinquaginta annorum sub terra excocta, atque præparata, sed & ut probè apta reddatur, sepeliunt in terra, & in ipsa terra obruta centum, & pluribus annis, ut purior efficiatur, à calore concoqui sinunt: meritoque hæc vasa omnibus aureis, argenteisque præferuntur vasis, tum quod mundissima sint, nunquamque inquinantur, tum quod vim quandam obtineant & cor roborandi, & venenis resistendi, cum ex materia constent, quæ est antidotus ex occulta facultate ad omnia venena. Etsi hæc vasa varii sint coloris, in pretio tamen majori habentur alba ex toto transparentia. Quæ non ita sunt perfecta, solent variis coloribus infici, atque ornari. Quædamque ex iis præstantissima ibi reperiuntur, quibus utuntur Reges, & Primates, adeoque magni fiunt hæc à Mauris, ut plures ibi periti inveniantur, qui & fracta resarciant, eaque arte ibi vivant. Abundat Ægyptus ex Rubro Mare variis Conchiliorum generibus, & præter Margaritiferas, quibusdam Margaritiferis longè majoribus, & ex omni parte amplioribus, materia, lapidea duricie, intus candida, & translucida, colore, & substantia vasis Murrhinis simili. Ex iis torno varia vasa fiunt, quibus perindè ac Murrhinis utuntur: ex iis quoque innumera sanè cujusque generis, in magna copia à multis exinde in Italiam convehuntur, ad eos qui in hortis, fontibus, atque caveis agrestibus delectantur.

CAPUT VI.

De Lapidibus aliis quibus Ægyptus abundat.

Occurrunt in Ægypti Montibus Silices omnis generis, & albi, & nigri, & alterius coloris, qui sunt in usu ad ignem excutiendum, at inter hos est Silex Silvifera, in quo
lapi-

lapide silvæ, herbarum, fruticum, atque arborum variarum quasi pictæ imagines cernuntur, proindeque omnibus sunt amænissimi aspectus. Varii item Jaspides cujusque generis ibi nascuntur, atque ii præsertim nobilissimi tota substantia translucidi, amæniter cum punctis sanguineis tota substantia virentes. Hos vulgus Gemmariorum Heliotropios appellat, in magnoque pretio apud omnes habentur, Magosque maxime, qui iis superstitiosè utuntur. Inter Jaspides, quibus Ægyptus maximè abundat, est parvus lapillus, viridis coloris nigrescentis, totus lineis multis inæqualibus albicantibus infectus, unde ab iis maculis, plures Lapidem Serpentinum appellarunt, vel ex eo, quòd hic lapillus succo limonis tinctus, spontè serpentis instar hinc inde moveatur. Quod experimentum ex me Melchior Guilandinus olim Præceptor meus nunquam satis laudatus, magna cum voluptate vidit, quo tempore ego ex Ægypto redieram: namque lapillo in vase stanneo plano posito, unàque modico succi limonis affuso, ipse paulo post à succo limonis alteratus per vasis superficiem instar animalis variè movebatur, semper tendens ad centrum vasis, in quo aderat succus limonis, ad quem succum delatus, ipsoque imbibitus, omni motu caruit. Gestant hunc lapidem idcirco superstitiosè non pauci, quo putant ipsos tutos à serpentum moribus vivere. Jaspides vero alios, qui viridis sunt coloris, quique habent vel maculas rubri sanguinis æmulas, vel puncta sanguinea, gestant ad sanguinis profluvium cohibendum. Nascentur & in ea regione lapis * Ætites, aquilinus à quibusdam * *Vide Tab. II. Num. I.* vocatus, eo quia Aquilæ absque eo minimè parere queant, aut quod in Aquilarum Nidis inveniatur. Minera horum lapidum in deserto Divi Macharii haud procul à lacu Nitroso^{2. 3.} cernitur, in qua innumeri producantur Ætites lapides, variarum sanè figurarum, sunt majori ex parte oblongi, rotundi, plerique compressam rotunditatem habentes, sed aliqui etiam sunt (quanquam paucissimi) quasi perfectæ rotunditate extuberantes, magnitudine vero varia spectantur, siquidem aliqui sunt usque adeo parvi, ut ciceris magnitudinem non excedant; plerique castaneis similes cernuntur, sed multi usque

adeo magni existunt, ut magnitudine similes panibus triticeis oblongis spectentur. Multi ipsorum intus alium lapidem habent, unde Dioscorides merito dixit: *Ætites* lapis est veluti prægñans, cum quatitur, alio in utero sonante. Verum non omnes si quatiantur obstreperunt, sed solummodo minimi, qui intus cavi sunt, vel alium lapillum, vel pulverum, aut luteum, aut nigrum continentes. Exterius veluti corticem habent duricie lapidea, sed tamen fragili, colore ferrugineo: externa superficiei substantia nigra est, ac veluti splendens; quibusdam arenulis lapideis nigricantibus, luciditatis non expertibus, mixta, atque hic veluti istiusce lapidis cortex visitur, cujus crassities major est latitudine semidigiti minoris, atque minor unguis humanæ, digiti pollicis crassitie cernitur. Ex iis vero intra corticem habent alii alium parvum lapillum, alii modicum terræ luteæ cretosæ, & alii pulverem nigrescentem: atque hi lapides cum quatuntur, sonant, & strepitum faciunt. Qui vero non sonant, & sunt cæteris graviores, intus repleti sunt terra vel lutea albicante, vel alba friabili, linguam siccante cum obscura excalefactione, atque odore ad cretam inclinante, qua terra plures utuntur ad ulcera sordida detergenda, & lota ex aqua in febribus pestiferis, atque in pueris vermibus vexatis. His lapidibus coxis adligatis in puerperis Obstetrices partum accelerant: veluti ad fætum retinendum eosdem brachiis adligatos gestare utero gerentes cum utilitate solent. Cum constet *Ætitis* lapidis longè plures ex terra natali reperiri differentias, omnes tamen hos, quos Africanos vocant, cæteris ad usum Medicinæ scriptores prætulerunt.

† Vide
Tab. II.
Num. 4.

Est & juxta radices montis Sinai lapis parvus, ovi majoris magnitudinem non excedens, oblongus, aut ovali, aut triquetra figura, inæqualisque figuræ superficiei undique visitur, densus est, gravis, silicis duricie, colore pallido nigricante, superficiem totam veluti parvulis vermiculis obtectam, infectamque habens, ex quo † *Scolecitis* dictus est, quasi sit inæqualiter a vermibus corrosa, & superficie tenus excavata, quæ superficies tota est lenis, ac veluti arte perpolita.

lita. Gestant hunc lapidem ad amatoria, & ad valetudinem conservandam satis supersticiosè. Detritus ex cote, albo colore tingit, & amarescit, unde ad ocularia collyria paranda usum habet detritus ex cote cum aqua rosacea, potissimumque ad ophtalmias oculorum. Eodem ferè in loco in iis montibus Sinai passim proveniunt lapides multi, magni, durissimi, gravissimi, ea figura, magnitudine, & colore efformati ut quartæ parti orbiculati casei Ovilli omnino similes videantur, unde in publicis convivii hic lapis mensæ ludi gratia apponitur, ad quamplures scilicet decipiendos, pluresque ex epulantibus aliquibus Noviciis dicunt joci gratia, Cur non comeditis de illo caseo ovillo Italico, qui optimus est? qui, quum ut portionem ex eo secturi, ipsum acceperint, continuò apud omnes risus oboritur. Cyaneus itidem lapis in Ægypto magnis glebis pulcherrimis effoditur, stellis quidem, vel punctis aureis emicans: quo Medici etiam utuntur, à fece tamen purgato, & ex aqua rosata probè loto, per os ipsum exhibentes, ad cordis tremorem, & palpitationem, & ex eo quoque purgatorias potiones, & catapocia parare solent. Non minus ii abundant lapillis parvis oblongis olearum nucleis similibus, quos quòd in Judæa quoque nascantur, lapides Judaicos nominant, scilicet Hagiar el Judi. Triplicis sunt figuræ, quidam oleis planè similes existunt, habent vero per longum innumeras strias ab una extremitate ad alteram, per longum æqualiter porrectas: ipsorum omnium materia est lapidea, durissima, ad silicem colore inclinans, intusque in superficie translucet. Alii pyriformes sunt, non excedentes oleæ magnitudinem, & crassitudinem: eodem itidem modo perpulchre striati. Ab iis & rotundi existunt cerasis & magnitudine, & figura similes. Dioscorides perbellè ipsum Judaicum lapidem ita descripsit. „ Judaicus lapis in Judæa nascitur glandis effigie, albus, „ scita admodum configuratione, lineis æqualiter inter se distantibus quasi de industria detornatis. „ Ægyptii hoc, ex cote cum aqua stillatitia ex ononidis radicum corticibus detricto, utuntur ad calculos in renibus, & in vesica comminuendos; atque ad urinam movendam. Morochtam vocatum lapidem,

*In Lib. 5.
de Med.
Mat.*

quem alii leucographidam à lineis albis quas ducit, etiam vocant, habent copiosum, qui lapis etiam ab ipsis vocatus est à quadam veluti lapidis duritie, licet terra sit, de quo in capite de terris egimus: aliqui terram saponariam ipsum nominant, quoniam dealbandis linteis usum apud eas gentes habet, & quod etiam saponem colore, figura, mollitie imitari maxime videatur.

CAPUT VII.

De Chalchanto, Alumine, Pompholyge, atque aliis metallicis medicamentis, quæ in Ægypto observantur.

Ægyptii omnia genera Chalchanti, & naturalis, & arte facti habent. Naturalis est cæruleus, purus, translucentus, in tessellas hexagona, vel septagona, aut nonagona figura formatus; cujusmodi est Cyprius. Habent & candidissimum Chalchantum, flavum, subluteum, viride, & nigrescens. Parant & ipsi factitium viride, cæruleumque quo utuntur ad colores, atque ad alios usus. Eodem modo iis sunt familiaria Alumina cujusque generis, scilicet fissile, rotundum, atque humidum: factitiaque etiam omnia, inter quæ Rupeum vocatum longè est efficacius in adstringendo, eo quod in Italia fit. Habent Spodium, Antispodium, quod ex ligustro Ægyptio parant, quibus ad virium robur uti solent. Spodium Tabaxir vocant, quo nomine vulgus pharmacopæorum Spodium factitium, quippè metallicum, intelligit. Ac eruditiores viri eo nomine lacrymam quandam ex caudice arboris proceræ in India nascentis, albicantem, odoratam, facultatis refrigeratoriæ, & cor maxime roborantis itidem intelligunt. Quibus commonitos Medicos nostri temporis esse volu-

volumus, ut ubi apud Arabes Medicos in compositione medicamentorum Tabaxir, sive Spodium legerint, non metallicum Spodium ad usum eorum componendorum recipiant, sed gummi Indicum Tamaxir vocatum, quod tutò per os assumatur. Metallicum vero, quod est Græcorum Spodium, omnibus suspectum esse merito debebit, ut quod sit metallicum, proindeque nunquam usum habere poterit ad ea medicamenta componenda, quæ per os assumuntur: sed solummodo istius usus erit, exterioribus corporis partibus ulceratis medicandis, præfertimque probè loti, quod emplasticæ sit facultatis ad ulcera cicatrice claudenda, atque ad partium externarum roborationem. Habent & purissimam mysin, optimam chalcitim friabilem, foryn, cæteraque alia omnia simplicia medicamenta, quæ ex æris materia fiunt. Addo, eos ita cineribus, quos ex Kali herba, inibi copiosissimè proveniente, usta parant, abundare, ut quotannis Naves iis onerantes ingentem copiam Venetias, atque ad alias urbes mittant. Planta Kali ex qua usta cineres fiunt, est fruticosa, lignosa, ramulis multis tenuibus prædita, quibus foliola parva oblonga trina simul, aut quina rutæ similia, insunt, & aliquando unicum foliolum oblongum, genistæ simile. Demumque in Mare Rubro vocato nascuntur procerae arbores, quæ extra aquam extractæ coralliorum modo lapideam duritiem nanciscuntur, adeo ut caudices cum totis ramis lapidescant, coloreque nigro cernuntur; qui nullius apud eas gentes usus existunt.

CAPUT VIII.

Stirpes, quæ in Ægypto proveniunt.

Posteaquam nos ea fossilia, sive mineralia, quæ in Ægypto observata sunt, breviter fuimus complexi, non injucundum studiosis Medicinæ fore existimavimus, si etiam stirpes Ægyptiis familiares perspectas cognitâsque brevi sermone redderemus, atque non minus ipsarum & facultates, & usus ad medicinam cognitos. Nunc verò paucis dicemus de illis plantis, quæ familiarius in Ægyptio solo proveniunt, exordientes ab esculentis, ad eas, quæ medicinæ apud eas gentes usui sunt, transeundo. Itaque ex stirpes sunt, quæ ibi familiarius proveniunt: quippè lactuca longa, endivia, cichoreum, portulaca, malva, beta radice rotundæ, brassica florida, petroselinum, apium, coriandrum, ocymum, pulegium, eruta, piper, junci folium, menta, atriplex, spinachia, chali esculentum, staphilinum; pastinaca, carduus, cinnara, papaver, bammia, melochia, capparis, porrum, allium, cæpe, sinapi, blitum, gingidium, fœniculum, asparagus, sesamus, rapa, napus, trasi, lotus Niliaca, arundo saccharifera, cheta, cucumeres alii, cucurbita, melo, pepo, anguria. Malus punica, medica, aurantia, limonia, pomum Adami, naphea, palma, vitis, ficus, persicus, musa, sycomorus, sebesten. Atque ex leguminibus, pisum, & pisi genus parvum quod Mas appellant, inter legumina apud eas gentes majori in pretio æstimatum: Cicer, lens, faveoli multa genera, faba, bammia, ervilia, aracus, ervum. Ex stirpibus vero non esculentis, papyrus, nenufhar, ocymum, chali non esculentum à quo cineres fiunt, secamonè, periplocam vulgus herbariorum nominat, melilotus, trifolium, linum, achaovan, artemisia. Marina, soffera, sesban, marù species sclareæ:

gra-

graminis genera multa, far, cujus fructus beidelfar vocant. Hyosciamus albus, hermodactilus, urtica lini semine, canabis, cyperus, ligustrum, cujus foliorum pulverem archenda vocant, balsamum, licium, agiahalid, lignum Mesuag, aca-cia, tamarix sativus, cassia cathartica, tamarindus, calaf, bon, bahobab, gossipium arboreum, jasminus Arabicus, stratiotes aquatica, psyllium, melanthium, solanum somniferum, conyza, nux metella. Hæ sunt stirpes sub cælo Ægyptio nascentes, quarum plerasque in libro De Plantis Ægypti cum tractaverimus, de aliis, de quibus in eo libro vel non egimus, vel imperfectè quidem egimus, in hoc libro scribemus, ipsarumque historiam contexemus, exordientes ab iis quæ Ægyptiis ad ciborum usum familiares existunt.

CAPUT IX.

De singulis plantis esculentis apud Ægyptios nascentibus, atque primum oleraceæ, herbaceæve considerantur.

Quoniam Ægyptii sub cælo calidissimo viventes cibis frigidis maximè delectantur, hinc est, quod iis gentibus lactuca est esui acceptissima, atque unum præsertim lactucæ genus longum, quæ illi lactucæ est visu simillima, quam Veneti Romanam appellant, gustu verò longè est suavior, & videtur Memphi propria, cum in hac Civitate præsertim feratur, magnoque studio colatur: per urbem eam Asinis venalem ferunt, vilique pretio vendunt, ea copiosius omnes vescuntur cruda, seque magna copia assidue indigenæ ingurgitant, nec immerito, cum nostrates suavi gustu longè antecelant. Multæ urbes, oppida, atque rura reperiuntur, in quibus ferè omnes incolæ quindecim diebus, solis lactucis iisque crudis,

valetudinis conservandæ gratia, vescuntur, intermissis aliis solitis cibis; deinde per venam sectam sibi sanguinem absque Medici consilio mitti jubent, quum putent se plethora laborare: idque faciunt præcipuè, mulieres virgines, viduæ, aliive multi, qui procul à negotiis agunt, vitamque in quiete, otiove transigunt. Quem vivendi modum quotannis servantes inculpata valetudine se diu vixisse, plures nobis affirmarunt. Hoc genus lactucæ, quod cæteris lactucis bonitate maximè præstet, optimum sanguinem in iis corporibus generare haud injuria existimant, sibi que ipsis persuadent; nimirum quia eorum corpora calidioris sunt temperamenti, ex quo plus amaræ bilis, quam sanguinis generari ratio suadet, ab usu lactucæ refrigerata, ipsorumque calore immodico à lactucæ refrigeratoria facultate diminuto, plus sanguinis, quàm amaræ

In lib. 3º. bilis gignunt. Mirum est, quod de lactucæ temperamento
Simp. cap. 18. Galenus aliquando affirmavit, quippe ipsam lactucam libera-
18. lius esitatum, vel ejus succum copiosius assumptum, non
1º 3º. de secus hominem interimere, quam faciat cicuta; aut papa-
Temp. ver. Unde lactucis facultatem inesse intensè refrigeratorem,
cap. 4. idcircoque & deleteriam affirmasse visus est. Quam facultatem non tamen interimere illos inquit, qui copiosius lactucis vescuntur, quoniam cum sit ipsa crassarum partium, diu retinetur in stomacho antequam ad cor feratur, ejusque calorem extinguat, in quo tempore à calore alterata excoquitur, atque in nutrimentum vertitur. At, pace Principis Medicorum Galeni, dixerim ego, atque istud ipsum auderem etiam affirmare, ut in primo quoque libro diximus, nullam lactucæ inesse facultatem deleteriam cicutæ similem, neque immoderate esse refrigeratorem ut cicuta, aut papaver, quod & ipsemet Galenus non negasse visus est, cum ipse in 6º. Lib. *Simplicium* dixerit: „Lactuca frigidum est, humidumque olus,, non tamen extremè (siquidem edendo non foret) verum maxime secundum aquæ, ut dicam, fontanæ frigiditatem. Quod vero nihil facultatis refrigeratoriæ mortiferæ habeat lactuca, eo facilius argumento deprehenditur, quod ipsa liberius esitata, nihil molestiæ ferat: Nos vidimus quosdam
 Ægy-

Ægyptios viginti usque & plures etiam lactucas comedisse, & probè eas concoxisse, nullam vel etiam levissimam molestiam sentientes, & nos quoque aliquando ad sitim coerendam plures simul eximia cum gustus voluptate ingurgitavimus, à quibus nullam molestiam sentientes, probè nutriebamur, easque citius in stomacho, quàm fortasse alii cibi, qui celerioris coctionis æstimantur, fuisse concoctas observavimus: Addimus quod si particeps esset illiusce facultatis refrigeratoriæ cicutæ similis, liberalius assumpta, refrigerationem, & stuporem hominibus induceret, ac vel etiam partes exterius adhibita stupefaceret, quod non facere, ne dum Ægyptii, sed vel etiam Itali, lactucis copiosius vesci consueti, facile deprehenderunt. Demum natura ipsam in gustu non leviter abhorreret, quemadmodum stomachus ab omni veneno abhorret. Gustui vero lactuca est jucundissima, esuique gratissima. Quibus comprehendimus lactucam esse temperaturæ moderatè frigidæ, atque substantiæ naturæ humanæ non modo nihil contrariæ, sed quam simillimæ, qua similitudine à calore nostro tota excoquitur, & citò in optimum vertitur nutrimentum. Abundat Ægyptus omnibus cichoraceis, præsertimque Endivia, atque Cichoreo, quæ plantæ usque adeo ex foli illius pinguedine augentur, ut ad lapam in quibusdam locis, maxime post Nili fluminis augmentum, foliis fere cichoreum accedere videatur, unde radices crassissimas, atque tenerissimas habent, quas saccharo condiunt ad usum ægrotantium, & rectè valentium, qui eas radices, ut à caloribus non lædantur, seque ipsos præservent, atque tueantur, frequentant. Ad eundem usum portulacam esitant omnes familiarius. Non minus & malva magni usus est apud eas gentes, ea enim summoperè delectantur, eamque quotannis ferunt, ex ea plurimum lucri facientes, coctam enim, & crudam esitant. Memini me anno 1581. quendam familiarem meum Horrem Bei vocatum, qui suburbia multa, villas, atque vicos habebat, ubi Nilus desinit, & mari conjungitur, Canopi malvæ copiam quingentis aureis vendidisse. Ad usum medicinæ malvæ semina plurimi faciunt, præsertim ad

tiffim ex calida distillatione obortam, familiarissimi sunt apud illos feminum cremores ex ejusdem vel aqua, vel decocto parati, ut & ad ardorem urinæ, ejusque difficultatem, & suppressionem. Althææ quoque folia, caules, semina, atque radices familiarius ad medicinæ usum apud eos sunt in usu: germinaque recentia, ad pectoris, atque pulmonum, & vesicæ affectus calidos, ex aqua decocta, non secus atque malvam comedunt. Lignum malvæ, siccatum in umbra, publicè venditur, Cadmieque nuncupatur, estque in frequentissimo usu ad dolorem stomachi, pectoris, ex frigidis humoribus, vel à flatibus excitatum demulcendum: ipsum lignum contundunt, in aquaque maceratum exprimunt, tepidumque ægrotis præbent. Multi hoc solo utuntur cum fæniculi aliquanto, atque saccharo, ad sedandosque hosce, atque alios dolores, hoc expressum, omnia medicamenta antecellere longa experientia apud eas gentes est comprobatum, undè assidue per urbem venale hoc lignum circumfertur, gustui est gratum, nec calefacit, meritoque ab Ægyptiis (utpote quibus sæpe dolor ventriculi accidit, ex multorum fructuum fugacium esu, atque usu) maximè æstimatur hujusmodi planta, & ad prædicto dolores, & quod renum, & vesicæ doloribus à calculis etiam obortis succurrat, atque urinæ suppressæ opem ferat. Nullus hortus & in urbe, atque extra urbem est, qui althææ plures plantas non alat. Semina ejusdem plantæ ad eosdem affectus itidem, & utilissima, & in frequenti usu sunt. Ea contundunt in Mortario cum modico fæniculi ex aquaque lac exprimunt, quod dant tepidum cum modico sacchari. Coriano, sive coriandro horti Ægyptii abundant, in usuque frequentissimo herbam viridem habent, ad fercula potissimum paranda, & ita est apud eas gentes familiaris usus, ut in adagio apud eos dicatur, sine coriano non fit ferculum. Quod maximè mirum nobis visum est, cum hæc herba non parum fæteat, nihilominus ipsa & juscula, & fercula condita gustui suavia apparent. Quibus quidem liquidò constabit, verum fuisse, olim summe etiam fætida, cujusmodi apud antiquos fuit laser, idest assa fætida, fuisse in usu ad ci-

bo-

borum condimenta. Quam herbam moderatè assumptam, quicquam facultatis deleteriæ habere non constat, quod Græcis perperam fuit persuasum, immoderatus autem esitata, inter exstatica venena haud injuria erit adnumeranda, cum homines cum sopore deliros, amentesque reddat. Fructus, sive semina, eosdem usus habent apud Ægyptios, perinde atque apud nos. Bammiis, & melochiis Ægyptii maxime abundant, ex iisque fercula ipsorum gustui suavia parant, quibus frequentissimè in prandio, atque cæna vescuntur. Mihi tamen ea fercula ob insignem visciditatem, qua prædita sunt, nunquam accepta fuerunt, etsi sapore suavia sint. His simile Blitum visum est, atque etiam ferculum, quod ex viridi ejus herba ex aqua decocta conficiunt. His addimus Brassicas, inter quas duas solummodo fuisse apud eos populos in frequenti usu observavimus, scilicet raposam, atque floridam, quam & Cypriam, & Syriacam nonnulli vocant, quod in Cypro Insula, & in Syria nata, & grandior, & gustui præstantior sit. Sed in Ægypto tum raposa vocata, tum florida copiosius nascitur. Raposam in frustula parva dissectam, & in jure pingui Castrati decoctam comedunt, at nonnunquam ex aqua itidem percoctam, cum oleo, sale, & aceto. Floridam vero vocatam esse, cognitum est ex multis floribus, quos albos, teneros, gustui subdulces, cum ramulis veluti in unum globum congestos profert, quibus sic conglomeratis, congestisque fit veluti globus rotundus, magnitudine, atque forma nostratis brassicæ capitatæ, atque hoc caput ex floribus, ramulisque candidis, tenellis, constitutum, in jure pingui percoctum avidius esitare ii solent. Verum, ut liberè dicam, meo gustui hujusmodi brassica quadantenus insipida, & esui haud admodum accepta visa est. Hoc vero evenire potuisse à multis creditum, quod solum Ægyptiacum præ multa humiditate (etenim terra hæc nisi largissima aqua irrigata plantæ non producit) omnes plantas paulo insipidiores ferat. Bétam & albam, & rubram. (betarapam.) nostris vocatam) in hortis copiosius ferunt, atque in cibis perinde atque nostri iis familiariter utuntur. Atriplicem legitimam Theophrasti itidem

dem copiosius ferunt, quæ in ferculis utuntur, non secus & spinachiam vocatam, & erucam: Apium nascitur copiosius, vegetiorque hæc planta ex multa soli humiditate crescit, crudaque ejus radice, & teneris caulibus cum sale, atque pipere ad venerem movendam libentissimè vescuntur, vocantque hanc plantam Carafs, atque hanc esse legitimum Apium antiquorum, Græcis Selinon vocatum, in Libro quinto de Medicina Ægyptiorum, cum hac Historia evulganda, satis probè à nobis demonstratum putamus, scilicet hanc plantam, quippe vulgo Selinon vocatum, esse legitimum Apium antiquorum, atque nostrum vulgare petroselinum nequaquam (etsi perperam plerisque fuerit persuasum) posse esse apium antiquorum. Bagdunez vulgare nostrum petroselinum vocant: cujus plantæ, non caulibus, radicibusque ad ciborum condimenta utuntur, sed tenerissimis foliis. Apii vero, cruda radice, atque caulibus teneris propè radicem, crudis libentius vescuntur. Eodem itidem modo utuntur carduis multis, quibus Ægyptus abundat, speciatim vero Judæi iis & crudis, & coctis libentius vescuntur, quod ipsorum usum sciunt ad augendam venerem maxime esse accommodatum. Cinaris quoque in quibusdam locis (vulgus artichiochum appellat) non parum hæc regio abundat, quibus & crudis, & coctis avidissimè vescuntur, præsertimque Christiani, atque Hebræi: nunc audio longè abundantius cinaras sive artichiochos ibi haberi. Asparigique altiles in hortis non desunt, neque menta, neque fœniculum, neque ocymum, quæ planta ibi arborescit, & odore cæteris plantis præfertur, unde Riham, quasi odorem, per excellentiam quandam Incolæ vocarunt: neque melanthium, neque pulegium, etsi rara planta sit, ibi haud omnibus locis humentibus concessa. Hæc ad condienda fercula usum familiarum habent: sinapi quoque coctum aliquando comedunt, ii præsertim qui frigidiori ventriculo laborant, medicinæ potius, quam nutrimenti causa. Inter genera Kali (quibus omnibus Ægyptus maxime abundat, ex quibus igne ultis cineres conficiunt, quos ut superius quoque dictum est

ma-

magna quantitate in varias Provincias mittunt, præsertimque Venetias) unum genus habent esculentum, quo cocto, aliqui perinde ac Crithmo, cum oleo, sale, atque aceto vescuntur. Sefami planta ibi ubique locorum copiosius feritur, atque abundat. Semina usum habent in bellariis, atque ad oleum conficiendum, quod ad usum ciborum cum sit gustui acceptissimum, apud omnes in magno pretio habetur, & majori pretio venditur quam oleum olearum: quo etiam utuntur ad incrustandas carnes assas. Habent & plantam quam piper longum appellant, quæ piperis acrimoniam majorem in foliis habet, usumque aliquando habet in exigua quantitate piperis loco in ciborum condimentis. Est hæc planta junco rotundo quam simillima, unde piper juncorum appellari meritò potuit: ex foliis emanat succus flavus, valdeque acris. Habent & Zatarhendi plantam, cujus folia siccata cum sale, & pane comedunt, non secus quam Græci in Creta insula origanum. Capparorum, quorum in Alexandria multus est proventus, flores prius quam dehiscant sale condiuntur, ex aquaque decocti cum oleo, & aceto condiuntur; omnium optimi creduntur ad ciborum usum, qui ex Alexandria ad nos convehuntur. Aceto conditi ex Liguria habentur, gustui suavissimi, sed longe Alexandrinis minores sunt, quoniam & frutices caparis, qui in Alexandria Ægypti proveniunt, majores existunt, foliaque habent majora, & minus spinis horrent. Commendatur salitorum usus ad eos qui stomachum pituitosis, crassisque humoribus oppletum habent, proindeque ad debilem stomachum, inappetentiaque laborantem, & ad viscerum obstructions, præsertimque lienis, ad paralytim, ad convulsionem ex iisdem humoribus factam, ad febres omnes longas, & chronicas maximè laudatur. Nascitur in Ægypto papaver, & nigrum, & album: hoc in familiari usu est, quippè ipsius semina alba, suntque hæc puerorum bellaria: est ipsorum lac expressum aqua tepidum exhibitum utile ad somnum vigilibus conciliandum, ad renum inflammationem compescendam, atque ad urinæ ardorem, non minusque ad acrem, salsamque distillationem ex capite ad pulmones, ad

tuf.

tussimque exinde sævam obortam. Per os quoque semina cum saccharo ad eosdem affectus, atque ad spumum etiam sanguinis, confusa sæpe cochlearis mensura summa cum utilitate devorantur, præcipueque cum ægroti eunt dormitum. Nigrum vero nascitur in Thebaide Ægypti, ex quo capitibus scarificatis exit lachryma, quam ii Affium, & nostri Opium nuncupant, atque ex iisdem papaveris capitibus confusis, & prelo expressis, succum colligunt, Meconicum Græcis dictum, quod pro opio ad nos mittunt; at opium in iis locis magna quantitate consumitur apud Ægyptios, Turcas, atque Arabes, quorum multi ipsum fere quotidie ad semidrachmam, & usque ad drachmam, & geminam etiam ejus esui assueti devorant, ut hilares, atque animosiores, præsertim in bello efficiantur: sed plura de opii esu, atque usu, atque de singulis operibus, quæ in assuetis ipsum assumere fiunt, nos superius in secundo libro, & in libris nostris de Medicina Ægyptiorum satis accuratè scripsimus; frequentant in usu ad cibum germen palmæ, Cephalonem vocant, crudumque, & coctum libenter esitant. Ubique locorum in agris feruntur arundines sacchariferæ, quæ esui quod sint jucundissimæ, ab omnibus crudæ eduntur, ex iisdemque torcularibus succum exprimentes, atque postea ad ignem coquentes, optimum saccharum conficiunt, quo tota ea regio maximè affluit, præsertimque Insula, Delta vocata, ejus quidem est sacundissima: atque hujusmodi est, quod nos aliquando offendimus spontè circum quasdam arundines concretum salis modo, quod Dioscorides mellis genere comprehendit, qui de ipso ita scripsit. „ Est & aliud concreti mellis genus quod saccharum nominatur: in India vero, & sælici Arabia in Arundinibus invenitur. „ Avicenna salem Indicum vocavit, & Arrianus in Navigatione Maris Rubri, itidem saccharum. Antiquos fortasse latuit saccharum fieri confusis arundinibus, atque expressis, succo eo dulci extracto, igneque excocto. Atque hæc de stirpibus oleraceis totis esculentis in Ægypto nascentibus, nunc de iis plantis sermonem habituri sumus, quæ habent radices esui accommodatas.

In 2.

Lib. de

Mat.

Med.

Cap. 92.

CAPUT X.

De Loti radicibus, quibus Ægyptii quotannis familiarius vescuntur.

Cum inter radices esculentas, Ægyptiis familiares, ex iis quas Nilus flumen producit, duæ sint admodum illis gratæ, nempe Lotus, atque colocassia: de Loti radicibus primum scribemus: etenim ea gens iis Loti Nilotici radicibus & crudis, & coctis admodum familiariter delectatur, præsertimque Hebræi, quam plantam Araïs el Nil appellant. Hanc, cum Librum de Ægypti plantis scriberemus, nobis fuisse planè ignotam fatemur, & cum Loto, quam eatenus minimè agnoveramus, Nympheam (Nuphar Arabibus vocatam) confundimus, Lotum scilicet, Nymphææ esse speciem suspicati, tum ob alia multa, tum quod præsertim habere & ipsam eas mirabiles ad solem conversiones observaverimus, quippè cujus, occidente Sole, in aqua flos comprimatur, occludatur, atque eo oriente ex aqua emergat, quod de tota planta, præcipuè vero de ejus flore, & capite observatur. At, evulgato Libro de plantis Ægypti, postea à Dominico à Rege, Nationis Venetæ in Civitate Cairi, & Chirurgo, & Pharmacopæo, complures loti radices ex Ægypto missas accepimus, quæ nunc juglandem magnam magnitudine æquant, in longumque rotundæ sunt, cum multis radicibus parvis tenuibus longis, ceu fibris, à radice nascentibus: radix intus est lutei coloris, extra nigrescentis. Qua radice recenti, & cruda, & cocta, æstatis tempore, quo, accedentibus aquis Nili riguis, provenit, perque tres menses, in quibus in Urbem rustici deferunt, libenter vescuntur: addiditque se audivisse ab eo viro ex quo eas radices coemerat, eam plantam Nymphææ minori esse similem, hoc excepto, quod flores cærulei coloris essent.

Quæ si vera sunt, hæc lotus Niloticus erit Athenæi, & non Dioscoridis, qui scripsit, florem lotum ferre lilio similem, ex totoque candidum, cujusmodi nymphææ majoris est. Quod vero hæc planta Nymphææ quoque genere comprehendi debeat, non est quod dubitare debeamus, quoniam lotus cum Nymphæa ferè omnino conveniat, quippè & foliis, & caulibus, & floribus, atque fructibus: quinimo non injuria olim nos dubitaveramus, Nymphæam majorem fuisse lotum Dioscoridis, cum ipsum ita descripsit. „ Est & in Ægypto lotus, quæ
In Lib. 4. „ aquis provenit plana irrigantibus, caule fabæ, flore parvo
Mat. „ candido lilio simili, quem tradunt occidente sole compri-
Med. *Cap. 115.* „ mi, occludique; ad ortum autem aperiri: adduntque caput
 „ vespera aquis condi, & ad exortum solis emergere. Caput
 „ quale papaveris maximum, & intus grana, ceu milii, quæ
 „ Ægyptii siccant, & in panes cogunt. Radicem Lotus
 „ hæc habet mali cotonei similitudine; quæ cocta, crudaque
 „ manditur: decocta lutei ovi speciem exhibet. „ Qua
 descriptione confirmatur opinio, quod lotus sit Nymphææ spe-
 cies, cum ille caules, flores, & capita similia capitibus pa-
 paveris, intus semina, ut milii, continentia habeat. Quid
 amplius: an non cognitum est lotum cum Nymphææ radice
 convenire? Nos enim prope Venetias in Margheræ lacunis
 invenimus præter Nymphæam longa radice, etiam albam iti-
 dem Nymphæam radice rotunda mali cotonei similitudine.
 Radix vero longa luteæ Nymphææ magis propria esse nobis
 visa est, cum lutea Nymphæa omnis, ut hætenus cognitum
 est, longam radicem habeat. At albæ nymphææ, cæteris
 grandioris plantæ, quædam longam, & quædam rotundam lo-
 ti coriam habet: cujusmodi est, quam nos olim, ut diximus
 in Margheræ lacubus offendimus, cujus figuram * hic ex-
 pressam damus. Ambibetar Arabs medicus, qui diligentissi-
 mè scripsit de plantis provenienti in Ægypto librum, tan-
 toper ab herbarum studiosis hætenus desideratum, quemque
 vidimus apud quendam Medicum Hebræum ex Arabico idio-
 mate in Hispanicam linguam versum, ut ingenuè dicam, non
 rectè, neque fideliter, ut desiderassem, quem si fideliter etiam
 in

* Vide
 Tab. II.
 num. 5.

in Hispanicam Linguam verum intellexissem, omni pretio ab eo Medico Hebræo ipsum emissem. Hic auctor in eo Libro, posteaquam hanc plantam, quippè Lotum, ex Dioscoride descripsit, ipsum itidem hunc in modum expressit, dicens.

„ Dico ego Bisnim copiosè in Ægypto provenire, atque re-

„ Etè ibi cognitum esse, præsertim ubi aqua Nili augetur,

„ atque terram contegit, quæ planta Nymphææ æquè simi-

„ lis videtur, & duas species Ægyptii cognoscunt, unam

„ quam el Hanziri vocant, atque alteram el Arabi vocatam,

„ quæ melior est. Ex hujus floribus, non secus quam ex lili,

„ & Nymphææ itidem floribus, oleum apud eos confici solet

„ maximè ab illis in phreniticis per nares attractum lauda-

„ tum: & ejus radix dicitur Biaron, & radix el arabi est

„ præstantior quam sit el Hanziri, quæ est minus odorata,

„ & odor videtur cypero similis. Cum ex jure carnis de-

„ coquitur, colore efficitur similis ovi luteo cum modico al-

„ bumine, & sapore inclinatur ad Chama si degustetur, &

„ est inclinans aliquantulum ad calidum, & auget venerem, &

„ stomachum calefacit, & confert dysentericæ. „ Hæc de

Loto Ambibetar, quæ etsi videantur convenire cum iis, quæ

& Dioscorides, atque alii de loto scripserunt, nihilominus ea

descriptio loti admodum imperfecta deprehenditur, cum

neque folia, neque flores, neque fructus, neque radices,

neque etiam admirandam eam ad solem circumversionem,

quam de loto omnes meminere, expresserit; hæc fortasse sin-

gularia de industria tacuit, cum dixerit esse Nymphææ simi-

lem, scilicet foliis, caulibus, floribus, capitibus, radicibus,

& singulari ea ad solem conversione. Quod hunc virum

non latuerit, nymphæam reperiri habentem radicem rotun-

dam mali cotonei similitudine, quam nos quoque in Mar-

gheræ lacunis invenimus, cujus quidem & ad solem miram

eam conversionem sedulò olim in Nymphæis Margheræ la-

cuum observavimus, eamque recognovimus, ut nos quoque

in Libro de Plantis Ægypti testatum fecimus. Addimus,

vires, atque usus ad medicinam ipsius loti ex Ambibetar

descripti esse ferè eosdem cum Nymphææ usibus, quippè

cum dixerit, conferre oleum ex floribus ad phreneticos pernares attractum, & radicem conferre ad dysenteriam tollendam. Itaque quoad in Nilo flumine planta reperietur, quæ sit Nymphææ similis, & omnes notas loti habeat, credemus lotum Dioscoridis, esse Nymphæam albam radice loti corsia præditam. Accedit etiam, ut magis hæc nostra sententia confirmetur, Dioscoridem de Nymphæa dixisse duo, quæ faciunt ad credendum Nymphæam albam rotundæ radice esse loti speciem: unum est quod dixit, Nymphæam ferre florem lilio similem candidum in medio crocos habentem; atque alterum, producere in capitibus semina nigra: quæ si vera sunt, cum flores nymphææ sint ex toto candidi, nullum croci colorem in medio habentes, & semina etiam sint flavescentis coloris, non nigra, videtur non parum dubitandum, hanc esse Nymphæam Dioscoridis, sed ejus potius lotum, quem expressit habere florem candidum, & capita continere semina non nigra, ut de Nymphæa dixerat, sed ut milii semina. Quibus profecto omnibus, satis constare arbitror, Nymphæam, habentem flores candidos, & semina non nigra, radicemque loti corsiam, & cujus flores occidente sole clauduntur, & capita intra aquam conduntur, atque ad exortum solis flores aperiuntur, & capita extra aquam emergunt, pro loto nos aliàs recognoscere non injuria potuisse. Quod verò lotus, cujus radix Araïs el Nil Ægyptiis dicitur, sit & ipsa Nymphææ species, ex caulibus, florum figura, & magnitudine, & capitibus, non erit dubitandum. Esse verò lotum Athenæi facile conjicitur ex floribus caruleis, vel ex ipsomet etiam Athenæo, qui in Libro decimo quinto Deipnosophistarum scribit, coronas olim ex loto contexere Ægyptios consuevisse, alias ex floribus rosei coloris, quas Antinoias itidem refert Athenæus fuisse nominatas, alias ex floribus cyanei coloris, quas itidem Lotinas coronas appellarunt. Retulit etiam à quodam viro Ægyptio, Adriano Imperatori Alexandria agentis, florem loti roseum, velut ingens ostentum ac miraculum, spectandum fuisse latum: esse verò lotum vel Theophrasti, vel Plinii non est credendum ex
flore

flore non albo, ac vel etiam quod radix non habeat magnitudinem mali cotonei, cum, ut à nobis dictum est, nucem juglandem magnam magnitudine ipsa æquet, non autem malum cotoneum. Verum enim vero quod loti cognitio non sit nobis ex veterum monumentis, præsertimque ex uno Theophrasto, Dioscoride, & Plinio planè certa, causam referendam esse crediderim, quod Theophrastus, & alii ea omnia ex aliorum relatione de loto scripserint, minimeque ex illiusce plantæ vera notitia. Ægyptii igitur per tres menses comedunt radices coctas, quæ intus verè quidem luteum ovi, colore, ac fere sapore, æmulantur, non minusque etiam & crudas, omniumque maximè Hebræi, in quorum foro, Nilo flumine augefcente, quippe mensibus Julio, Augusto, atque Septembri, Araïs el Nil venalis reperitur. Unde Plinius cum errore inquit: Loti herbam apparere recedentibus aquis Nili riguis: cum aquæ incipiant recedere mense solummodo Octobri. Retulit mihi olim Jacobus Manus Medicus in Ægypto, qui plures annos medicinam fecerat, ex iis feminibus, quæ loti capita intus habent, Ægyptios ex aqua, vel lacte ipsorum farina subacta, panes conficere solitos esse. Quod tamen an verum sit, non leviter dubitarem, quod omnes Ægypti incolæ, vel divites, vel pauperes, vel urbani, vel rustici, nullo alio panis genere vescantur, quam triticeo, non enim aliud genus panis eam gentem edere consuevisse, nos satis superque cognovimus, nisi in tempore penuriæ: quo tempore solummodo, quippe caritatis, penuriæve, Ægyptios iis panibus ad cibum usos fuisse eruditè Dioscorus Siculus posteritati tradidit. Postquam hæc de loto scripsimus, litteras accepimus ex Cairo Ægypti cum Araïs el Nil, idest, loto flore albo liliaceo, de quo loto Discursum reservavimus in Libro secundo de Plantis Exoticis faciendum, quo in loco loti Dioscoridis, Theophrasti, atque Plinii veram & indubitatam imaginem affabrè delineatam dare pollicemur.

CAPUT XI.

De radicibus, quas Ægyptii Culcas appellant, atque nostri Colocasias, quibus coctis familiarius vescuntur.

Scripsi aliàs in Libro de Plantis Ægypti eam gentem inter radices quibus in cibo frequenter coctis ex jure, aut alio modo utuntur, primum in honore habere illas quas Culcas appellant, quæ sunt majori, ex parte radices longæ, crassæ, cannarum radices æmulantes, aut melius, cum magnitudine, tum figura chinæ radicibus vulgo vocatis similes, intus albicantes, exterius nigricantes, sapore acri, cum quadam adstrictione, quibus nituntur folia multa suis pediculis crassis longis adnexa, nymphææ foliis similia, sed longe ampliora. Ex iis radicibus etiam multæ orbiculari figura, & crassitie ibi & copiosius proveniunt. Unde fit, ut Culcas Ægyptiorum duplicis differentiæ, scilicet longæ radices, & rotundæ existant. Rursus rotundæ quædam radix est depressa, quædam ex toto orbicularis, quæ tamen radices figura variæ, eadem sunt substantia, colore, atque gustu. Diximus vero in Libro de Plantis, de hac radice scribentes, ejus plantam esse sterilem, ita ut neque caulem illum ferat, neque florem, ac neque fructum, aut semen: quod nunc etiam affirmamus, eorum omnium qui hætenus Ægypti loca perlustrarunt, qui multi fuerunt, uniformi testimonio. Nemo ex innumeris, qui ab eo tempore quo ex ea regione discessimus hætenus inibi fuerunt, inventus est, qui vel viderit unam ex Colocasiis, vel audierit, cum flore, vel fructu visam fuisse. Non me latet tamen (etsi ea planta in Ægyptio solo omnium consensu nativo, & patrio nunquam visa sit cum caule, flore, atque fructu) alibi in alio solo peregrino aliquando colocasiam floruisse, à multis esse affirmatum, atque

que etiam à viris & ingenius, & doctissimis, inter quos fuerunt Ferrantes Imperatus, non minus eruditione, & doctrina, quam probitate, & ingenuitate clarus, atque Fabius Columna, vir & ipse omni laude dignus. Ambo per litteras ad me missas affirmarunt, Neapoli vulgarem colocasiam sæpè floruisse, tresque flores ari floribus simillimos juxta quolibet folium productos fuisse, à quibus postea pistillus cum fructibus etiam profolierat, sed qui nunquam maturitate perficeretur: quin imò Imperatus unum florem ex colocasiæ planta decerptum ea liberalitate, qua & alia, proximis mensibus ad me misit, quem apud me servo. Quo sane Fabius Columna, vir, omni disciplinarum studio clarus, in eam venit sententiam, quod vulgaris hæc colocasia sit legitimum Aron Ægyptium Plinii, præsertimque quia hæc planta habet radicem orbiculatam bulbosam, florem ari producit, & pistillum, & ejus radix editur & cruda, & costa. Quæ notæ videntur satis convenire Aro Ægyptio, à Plinio descripto, qui inquit: " Est inter genera, quod in Ægypto Aron vocant, *In lib. 19.*
 „ scillæ proximum amplitudine, folio lapathi, caule recto *Cap. 5.*
 „ duorum cubitorum, baculi crassitudine, radice mollioris
 „ naturæ, quæ edatur & cruda. „ Profecto magnitudine, & figura, quadantenus orbiculari scillæ, rotunda radix colocasiæ similis visa est, non minus & folia lapatho rotundi folio, per quam plantam fortasse Rhaponticum intellexisse potuit, quam ex Rhodope Thraciæ monte ab hinc quatuor annis nos accepimus, quamque itidem Dissertatione, in Scholis Gymnasii Patavini habita ad Medicinæ studiosos, demonstravimus, lapathum esse, & ex foliis ad orbicularem figuram accedentibus lapathum rotundifolium etiam appellavimus. Hujusmodi planta foliorum amplitudine, & figura similis colocasiæ omnibus visa est. Forsan Plinio haud fuit ignota planta, Rhei nomine, lapathi rotundi folio. Redeo unde discefferam, & colligo vulgarem colocasiam, & quod radix ejus orbiculata sit, scillæque quadantenus similis, mollioris substantiæ, unde etiam cruda edatur, folia vero ampla ad lapathi rotundi folii folia figura accedentia, nec non quod caulem ha-

habeat rectum baculi crassitudine, visam fuisse multis Aron Ægyptiacum, cujus opinionis primus fuit Andreas Mattheolus, vir sua ætate in simplicium Medicamentorum cognitione nulli fortasse secundus, qui verè quidem (dummodo fabæ Ægyptiæ Planta delineata fictitia non sit) colocasiam eam, quæ habet radicem rotundam, esse Aron affirmasse videbitur, ex similitudine quam cum Aro, & foliis, & radice habere videtur; Colocasiam vero Ægyptiorum, non esse Arum Ægyptiacum, vel eo argumento demonstratur, quod majori ex parte, bonitateque est apud Ægyptiam gentem præcipuè æstimata, radix est macroriza, id est radice longæ, crassis arundinum radicibus similis. Non nego tamen etiam rotundæ figuræ radice vesci illos copiosius quoque ibi, in nullis præterquam in radice figura à macroriza differente. Si itaque ex Mattheolo rotundæ radice colocasia erit Aron, in quem sensum fortasse & Plinium eam pro Aro Ægyptio, ex ea similitudine quam cum Aro habuisse visa est, recepisse aliquis suspicari possit; quid erit Colocasia longæ radice? an non erit faba Ægyptia antiquorum? & si faba Ægyptia sit, numquid erit Aron macrorizum, id est longæ radice? Nequaquam: cum Colocasiæ cum Aro similitudo in radice rotunda præcipuè consistat. Quid de fabæ Ægyptiæ figura à Mattheola tradita? Absque dubio suspicor deceptum fuisse à suo Augerio de Busbeke, qui illam imaginem Constantinopoli allatam dederat. Ego certe semper suspicatus sum eam fabæ Ægyptiæ figuram esse fictitiam: cum ego, inquam, qui in Ægypto quatuor integros annos Medicinæ causa moram traxi, numquam eam Mattheoli plantam in Nilo flumine offendere potuerim, tametsi summo studio in multis Ægypti locis eam perquisiverim, ab oppido Rosetta vocato ad Cairum usque, per Nilum flumen, & à Cairo in Damiatam, ad quam civitatem æstatis tempore per Nilum navigavi, quo tempore per totam Deltam insulam, omnium Ægypti Provinciarum fecundissimam, in qua agros colocasiis referatissimos conspeximus, & omnia alia plantarum genera ibi observavimus, non tamen eam fabæ Ægyptiæ plantam

un-

unquam videre potuimus, nec minus aliquos qui eam plantam alicubi in Ægypto offenderint. Non paucos quoque lacus vidimus, percurrimusque, in quibus eam plantam amplitudine foliorum insignem frustra perquisivimus. Quid amplius? An non, si in Ægypto ea planta fabarum fecundissima copiosius, ut antiqui tradidisse visi sunt, vigeret, etiam fabarum illarum esculentarum copia, indigenæ quibus vescerentur, abundarent? veluti leguminosas fabas toto anno virides familiaris esitant. An non in Civitate Cairi, aut alibi in aliquo oppido, vel vico venales fabæ Ægyptiæ reperirentur, si inibi producerentur? Sed si hæ ab Ægyptiis perquirantur, nos derident, dicentes nusquam in Ægypto plantam se cognoscere, quæ hujusmodi fabas ferat. Plantam, quam pro Aro Ægyptio pictam dedit Mattheolus, non esse Colocasiam rotundæ radicis, etsi radix rotunda videatur, nos, qui plurimum Colocasias pertractavimus, facile cognovimus: namque Colocasia rotundæ radicis, habet radicem orbiculatam rapæ similem. Illius vero Colocasiæ figuræ radix rotunda, nota est longæ radicis in nostra regione, quæ cum non habuerit terram sibi convenientem, sed ab ea, in qua rectè viveret, diversam, magna ex parte consumpta, in parvam eam rotundam radicem desinere solet. Cum Venetiis olim Medicinæ causa viveremus multos annos, ad nos lignea capsula ex Ægypto, eadem terra Ægypti plena, cum multis Colocasiis macrorizis, idest longæ radicis insitis, hyeme perlata est, in qua Vere ineunte vidimus, Colocasiis in ea capsula germinare incipientibus, ipsarum radices omnes longas, geniculatas, arundinum cannis simillimas esse: quibus per æstatem magna ex parte consumptis, singula longa radix tandem in parvam radicem rotundam mutata est. Quare haud injuria credidimus eam fabam Ægyptiam, ferentem caulem, florem, atque fabas illas esculentas, quando neque planta, neque fabæ ex in Ægypto ab aliquo cognoscantur, esse fabulosam, & cum radix illiusce plantæ, colocasia antiquitus ab iis gentibus fuerit nominata, idque proprii habuisse etiam constet, quod apud eas gentes, & cruda, & cocta, familiaris,

frequentiusque ederetur, haud injuria eos laudamus viros, qui radicem eam in Ægypto sponte nascentem, maximeque ibi in aquis lacunosis luxuriantem, colocasiae nomen usque nunc servantem, habentemque usum familiarissimum in cibo & crudam, & coctam, antiquorum fabam Ægyptiam esse voluerunt. Nihilominus, cum omnium stupore nobis Ægyptia Colocasia in hortis floruit anno MDCXII. de qua legito quæ nos scripsimus in *Libris de Plantis Peregrinis*: neque est quod Theophrastus, atque ab eo Dioscorides, atque ab iis alii cum errore scripserint, hanc plantam ferre caulem, flores, & fructus, quos à similitudine, ut aliquibus visum est, fabas appellarunt, easque usum habuisse quondam apud eas gentes familiarem in cibo, quippe quæ & crudæ, & coctæ familiarius ab iis esitarentur. Qui vero fieri potest, ut credamus plantam sponte olim in Lacubus Ægypti ita copiose nascentem, nunc prorsus interiisse? & si non interiit, cur non cognoscitur, atque ipsius non minus fabæ edules, tantopere ad cibum, cum ejus radicibus ab omnibus frequentatæ? Si quis vero objiciat nobis, plantam quam Mattheolus ait se ab Odoardo Polono Tridenti ex Ægypto allatam vidisse, cujus imaginem ab Augerio de Busbeke acceptam in suis commentariis inseruit, esse pro antiquorum faba Ægyptia recipiendam, unico argumento hanc falso dici facile demonstrabimus, scilicet quod si hæc admitteretur, non duas radices olim apud Ægyptios in Nilo nascentes ad ciborum usum fuisse usitatas, atque ab iis populis cognitæ, veluti omnes veteres Scriptores tradidisse visi fuerunt, sed longè plures, dicendum esset, quippe primo fabam eam Ægyptiam à Mattheolo creditam; deinde Lotum Ægyptiam, atque Colocasiam longam, & rotundam. Quod vero duæ tantum fuerint cognitæ radices ad usum ciborum in Nilo nascentes, plerique veterum scriptorum nobis innuisse visi sunt. Herodotus, antiquissimus scriptor, duas plantas in Nilo nascentes memorat, quarum alteram orbicularem radicem habere tradidit, quæ erit, non Lotus, ut perperam Petrus Bellonius credidit, ignarus in Ægypto Colocasias majori ex parte habere radices longas, cras-

In Lib.
2°.

crassas, arundinum radicibus similes, et si Colocasie nomine etiam radices rotundas habentes inibi nascantur: alteram vero quidpiam olivarum nucleis simile in capite habere, quæ idcirco esse à multis credita est faba Ægyptia vocata. Post Herodotum, Diodorus Siculus in Libro primo de Fabulosis antiquorum gestis, ita de iis Plantis inquit. „ Lotum præterea fert plurimam, ex qua panem conficiunt ad victus, indigentiam, ciborum insuper abundantius fert, quod appellant Ægyptiam fabam. Quid de Theophrasto, atque de Dioscoride dicemus? an non de duabus solummodo plantis in Nilo nascentibus egerunt? scilicet de faba Ægyptia, cujus radicem dixit Dioscorides vocari Colocasiam, atque de Loto itidem Ægyptia? Quid itaque dicemus? Si faba Ægyptia diversa erit à Colocasia, non duæ plantæ erunt in Nilo nascentes, scilicet, Lotus, & Faba Ægyptia, sed etiam præter has Colocasia; quod si Colocasia rotundæ radicis esset, uti aliis visum est, Aron Ægyptium, plantæ in Nilo nascentes essent quatuor, cum tamen antiqui uniformiter duas solummodo eas fuisse mortalium memoriæ prodiderint: scilicet fabam Ægyptiam, per quam plantam nullam aliam intelligere potuerunt, quam Colocasiam ipsam, atque Lotum Ægyptiam. At quid dicemus de Aron Ægyptio? An in Ægypto nascitur? Neminem ex veteribus legi, qui Ari Ægyptii meminerit, uno Plinio excepto, qui Ægyptium Aron nominat, atque describit, dicens habere folia ampla lapatho proxima, caulemque rectum bicubitalem, baculi crassitudine, & radicem scillæ similem, naturæ mollioris, quæ & cruda edatur: Si Colocasia rotundæ radicis caulem in Ægypto produxisset, Plinius eam non immerito Aron appellare potuisset: sed cum in Ægypto neque florem, neque caulem ferat, idcirco Colocasia Aron esse non poterit: & non modo non in Ægypto, sed neque in Cypro, neque in Creta Insula, quibus in locis fluvii spontè ferunt innumeras Colocasias strongylorizas, idest radice rotunda præditas, in quibus nunquam flores fuere producti. Quod si eæ aliquando floruisent, flores fuissent ab aliquibus observati, præsertimque ab Honorio Bello-Vicenti-

no Medico illustri, in herbarum cognitione maximè exercitato, qui plures annos in ea Cretæ Insula Medicinæ causa vixit, præsertimque cum mordicus contra nos tenuisset, Colocasiam esse Aron Ægyptiorum. Cujus quidem opinionis defendendæ causa, Johannes Vincentius Pinellus, vir & genere, & disciplinarum omnium studio maximè illustris, ad Honorii Belli opinionem confirmandam, planè, ut illi omnino faveret, mihi sæpe pollicebatur integram Colocasiam cum flore Neapoli procuraturum, mihiq; eam ostensurum, ut veritatem in ea planta cognoscerem: tandemque, nullis sumptibus parcens, eam cum Neapoli convectam recepisset, ocius me, atque Jacobum Antonium Cortusum, nobilem Patavinum, Horti Medici Patavini præfectum, accersivit, ut eam cum flore ambo recognosceremus, sed contra spem evenit, siquidem cum ego fortè eam diligenter inspexissem, ejus florem esse Arisari plantæ cognovi, quod & Cortusus illico fassus est. At cum Pinellus constanter negaret, ecce, à me bona fortuna, revolutis Colocasix siccata foliis, apparuit Arisari folium etiam cum flore in principio conjunctum, negligenter ab iis qui eam plantam Pinello miserant, inter folia latens, relictum. Quo viso omnes obstupuerunt, & fassi quoque fuerunt florem esse fictitium, omnisque Disputatio de Colocasia continuo cessavit, facileque & hinc creditum est, Lucam Ghinum in Bononiensi Gymnasio medicamentorum Simplicium Professore celeberrimum, ut ostentaret & ipse Colocasiam esse Arum Ægyptium, in terra in qua planta Colocasix fuerat plantata, simul etiam ab ipso inserta Ari radice, quæ postea in medio foliorum Colocasix floruit, & pistillum quoque è terra exclusit, plures decepisse, qui idcirco putarunt, Colocasiam esse Arum Ægyptium. Hanc historiam dedit Aloysius Anguillarius in suis Simplicium Medicamentorum Discursibus. Sed quid tandem ad Ferrantem Imperatum, atque ad Fabium Columnam, viros ingenuos, qui ad me scripserunt, ibi Colocasias sæpe cum floribus similibus Ari floribus conspexisse, dicemus? si verum sit quod ibi ea planta floreat, non tamen fatebimur esse Aron, cum in multis

multis Colocasia ab Aro differat, præfertimque foliorum amplitudine, & foliis non maculosis, omniumque maxime radice, atque ejus facultate, quæ Colocasie est infarciens meatus, & Ari meatuum deterforia. Abimbetar Ægyptius, in capite de Colocasia, apertè & ipse tradidit, Colocasiam caulem non ferre, neque florem, neque fructum. Quod si ibi etiam antiquitus Colocasia aliquando flores Ari produxisset, veteres scriptores eam tanquam diversam plantam à faba Ægyptia, quæ est Colocasia Macroriza, describere non omisissent: non enim duas solummodo plantas Nili familiares esse dixissent, sed Arum quoque recensuissent inter Niloticas plantas. Neque credi potest à quoquam, Herodotum per plantam, quæ habet radicem orbicularem, Arum intellexisse, at potius Lotum, cujus radix, ut Theophrastus auctor est, rotunda est, malo cotoneo similis. Andreas Cæsalpinus scripsit in Libris de Plantis, quandam plantam Colocasie similem, quamque & Siculi Colocasiam appellant, nasci in Sicilia, habentem folia fermè amplitudine Personatæ, non sine maculis quibusdam effigie undarum lætè virentium, radicemque ferre rotundam, sed tamen hanc & ipsam plantam, neque florem, neque caulem ferre tradidit. Hanc Arum magnum esse tradidit. Fortasse nos, qui alias Colocasias ex Ægypto expectamus, cogemur hanc eandem difficultatem longè accuratius in Libro secundo de Plantis Exoticis tractare, quo loco ultimam manum pro hac veritate cognoscenda ponere † operam dabimus.

† Vide Colocasiam rotundam Abimbetaris & Colocasiam longam Tab. III. num. 1. & 2. atque aliam speciem Tab. IV.

CAPUT XII.

De reliquis radicibus esculentis in Ægypto nascentibus.

Ægyptii abundant & aliis radicibus esculentis, quibus crudis, & coctis vescuntur, interque eas est vulgaris Pastinaca, & sylvestris ea, quam nostri vocant Carotam, tum nigrae radicis, tum albæ flavescens, quibus crudis familiarius quam coctis vescuntur. Has frequentant mulieres, quæ non liberalius purgantur, & ad movendam urinam, atque ad venærem excitandam haud ipsarum usus est spernendus. Vescuntur & raphano crudo prima mensa, non secus quam faciunt Itali, at non in ultima mensa, quod fætidæ eructationes moveat. Betam raposam, & cauli rapam coctam ex jure, aut cum cæpa, petroselino, atque sale libentius edunt, non minus quam rapum, napumque. Habent & cæpas albas, ac rubras ascalonias, porra, allia. Hæc sunt (scilicet allia) ita apud omnes in usu familiari, & frequenti, ut absque allio nullum ferculum paretur: eo optimo incolæ non abundant in proprio solo, quod propter calorem insignem nucleos vel non producat, vel valde exiles. Itaque & ob hanc causam, quod optimum Ægyptus non producat, & quod eo omnes cum Ægyptii, tum Arabes, atque Indi ad cibos frequentissime, atque ad medicinæ usum non minus, utantur, optimum magna quantitate ex Italia navibus convehitur in Ægyptum, ibique magno pretio venditur, atque aliquando tanto pretio æstimatum vidimus, ut pro allio æquo pondere tantundem optimi piperis rotundi mercatores habuerint. Apud eas gentes allium complures medicos usus obtinuit: namque utantur ejus succo calido in aurem instillato ad surditatem antiquam,

quam, ad tinnitusque in iis obortos. Allio recenti contrito, vulnera recentia, effatu digna sanant : dolores ventris, ubi non sit febris, eo esitato discutunt : ad vermes felicius ipsum esitant : ad acores capitis in pueris usto cum melle illiniendo utuntur : ad tussim antiquam coctum utilissime devorant. Ad venena, atque ad venenatos morsus ferarum venenosarum, copiosè crudum esitant, succumque ejus per os assumunt, vel vinum in quo fuerit decoctum, merum, generosumve liberalius bibunt. Hirundines alicui parti interiorius adhærentes, allio vorato expellunt : ad urinam movendam ipsum esitant, non minus quam ad ventrem emolliendum, laxandumque. Infessio decoctionis allii sicci cum ejus caulibus ad movendos menses mulieribus est utilissima, præfertimque in puerperis ad secundas expellendas, idemque præstare observant mulieres, si istius decoctionis vaporem in uterum exceperint, ad quem usum suffitum ex allio cum suo caule super carbones usto utilissimè frequentare solent. Nascuntur non longe à flumine radicula parvæ in terra, cyperis rotundis haud dissimiles, exterius flavi coloris, intus albæ, quæ dulcissimæ sunt, unde multi iis crudis vescuntur : ex ipsis lac expressum dant tussientibus, atque ardore urinæ vexatis. Hanc Arabes Zeilin vocant, Serapioque ipsius meminit. Theophrastus vocat Melinatalam, & Plinius Anatalium, & nostri Cyperum esculentum.

CAPUT XIII.

*De Plantis Cerealibus, atque de leguminibus
quibus Ægyptii abundant.*

Cerealibus omnibus feminibus Ægyptii, quibus & Itali, abundant, quippe tritico, secale, hordeo, zea, avena, milio Æthiopico, quod Dorà appellant, vicia, trifolio. Triticum abundè ea regio producit: feritur initio mensis Novembris posteaquam aqua Nili ex toto à terra absorpta est. Complures sunt, qui terræ siccationem ad ferendum non expectant, mense Octobri triticum in aquam projicientes, quod in aqua nascitur, crescitque sensim, ac sensim, veluti aqua adhuc tellure inundante sensim ac sensim ex toto absumpta, terraque siccata radicibus firmatur. Ita crescit in pinguiissimo solo ex Cæli calore, ut ad Nativitatem Domini omnes segetes spicas proferant, quæ toto mense Februario perfectam maturitatem nanciscuntur. Provincia Memphitica, Masrim dicta, abundè triticum producit. Sed Saitica provincia, atque Thebaica ita tritico abundant, ut ingentem quantitatem magnas naves onerantes, Cairum quotannis convehant: quo horrea (vulgo sonè vocata) ob annonæ alicujus futuræ caritatis timorem, ad servandamve annonæ ubertatem, singulo septennio replent. Qua providentia ibi plerumque vili pretio triticum venditur, atque ita ejus copia incolæ juvantur, ut omnes cum urbani, tum rustici, tum divites, tum pauperes triticeo pane vescantur, atque nutriantur. Triticæ paleæ ad equorum pabulum utilissimæ sunt, namque ibi paleas siccatas quodam molendinario instrumento conterunt, eas triticeis furfuribus parvitate proximas reddentes, quas ita paratas hordeo mixtas suis equis in pabulo continuo

tinuo exhibent, quo probe ii nutriuntur, & robustissimi evadunt. Hordeum ibi ad equos alendos abundantissimè ferunt, ac colligunt: Secale non multum delectantur: Oryzam abunde in toto Ægypti solo aquis irriguo ferunt, & magno studio colunt, quod cibus sit Ægyptiis longè aliis cibus frequentior, & familiarior. Decoquunt in jure pingui vervecis donec veluti crusta pultis reddatur, & postea copiosum butyrum addentes, ebulliendo ipsum adhuc perfectius concoquunt: hocque epulum Pilà nominant. Serunt zeam, viciam, atque medicam pro equorum, mulorumque pabulo. Milium habet Ægyptus etiam, sed non multum, quod pullorum gallinaeorum causa ferunt. Habent, & copiosius quoddam genus milii, quod Æthiopicum appellant, & proprio nomine Dorà. * Planta fert caulem arundinaceum, geniculatum, Vene-
to milio (sorgo vulgo vocato) longe brevius, foliis itidem *Vide Tab. III. Num. 3.*
brevioribus, minusque latis: paniculam fert magnitudine, atque figura sorgo proximam, non tamen sursum, ut in sorgo, rectè, actam, sed deorsum flexam, seminibus parvis, rotundis, sorgi granis similibus innumeris congestam, colore extra, intusque candido; ex ipsorum farina panis conficitur albus & esui acceptissimus, & utilissimus. Eodem tempore quo triticum ferunt, eodem & linum, quo maximè Ægyptus abundat, & trifolium, & reliqua omnia cerealia semina, atque leguminosa ab Incolis feruntur. Inter legumina quod primum bonitatis locum habet, est quod Mas appellant: post ipsum bonitate, pisum, phaseolus, cicer, lens, faba, ervile, cicercula, aracus, fænugræcum, & ervum. Ægyptii omnibus leguminibus præferunt Mas ab omnibus Arabibus vocatum, & planta, & semine piso simile, sed longè minus: crediderim tamen ego esse pisi genus, sed eo longe ad vitum utilius, quando facilis sit coctionis in passivis qualitatibus. At de hoc legumine in fine primi Libri istiusce Historiæ cum à nobis accuratè actum sit, nihil aliud addimus. Pista huic succedunt, quibus coctis familiarus ad cibum utuntur, atque viridibus crudis quoque indigenæ perinde ac nostri vescuntur. Phaseolos multorum generum habent, in-

ter quos albos Italis similes, & parvos, lentis ferè magnitudine: libentius esitant Ægyptii, Turcæque plurimum esu leguminum delectantur, atque adeo, ut in conviviis, quæ fiunt à Pro-rege Ægypti, Turcarum Imperatoris sumptu, in aula auditoria Cadis, Spais, Chiauffis, Beis, Sangiachis, atque aliis Turcis, dapes majori ex parte sint legumina varia, scilicet Mas, pisa, phaseoli albi parvi, ciceres, lentefque.

CAPUT XIV.

De Plantis non esculentis, quæ in Ægypto nascuntur, atque de ipsarum usu.

Innumerae ferè plantæ in Ægypto nascentes etiam observantur, non ciborum usui fervientes, cujusmodi ex iis, quas potuimus observare, est Kali, cujus multæ sunt differentie Kellù vocata ab Arabibus, Harmel Armala, Melanthium papaver nigrum, hyosciami genera quædam, sed album præsertim, urtica à nostratibus differens lini semine, ossar, cujus fructus beidelsar vocant, viola, gramen, melilotus, visnuga, schœnanthus, iris, psyllium, beem album, & rubrum, hermodactylus, buzeidam, abelmeluch, papyrus, stratiotes aquatica, cyperus rotundus, artemisia alba, rosa sofferra, fesban, bon, gelsiminum Arabicum, calaf, seu ban, gossypium, uzeg, agialid, glans unguentaria, ligustrum, tamariscus, acacia, secamonè, cassia cathartica, balsamum, tamerindus, atque lanifera arbor. De his modo singulis enumeratis stirpibus non esculentis, particularis sermo à nobis habendus est. Ex Kalli plantis Kellù vocatis, eas, quas in Libro de Plantis Ægypti scriptis tradidimus, altera ejusdem generis planta postea nobis innotuit, ex qua usta cineres ad vitra conflanda, atque ad saponem parandum etiam fiunt.

fiunt. Hanc Petrus Bellonius prope urbem, Rassit vocatam, in quadam planitie, se vidisse tradidit; quam plantam esse Anthillidem Græcorum credidit, neque immerito sane, cum hæc planta habeat ramulos rectos, folia parva lenti similia, sed longè minora, totaque planta gustui sit falsa, in fabulosisque, & falsis locis nascatur. Armale multis in locis nascitur qualis profecto à Dioscoride expressa videtur. Vio- las habent & inibi nascentes, & aliunde perlatas, quibus fa- miliarius, atque utilius omnes in illo calido cælo utuntur. Melanthium quoque & nigro semine, & albicante odora- tum ibi copiosius nascitur. De papavere nigro quod copiosè ibi provenit, superius dictum est, quippè ipsius plantæ con- tusis capitibus, preloque expressis, succum meconium vo- catum emanare, atque ab iisdem scarificatis lacrymam exi- re, quæ ab Arabibus Affium dicitur, atque à nostris O- pium, quæ est exitiale venenum refrigeratorium, de cujus viribus, atque usibus cum sæperius satis, superque dixerim- us, nihil aliud in præsentia addere volumus. Hyoscia- mum album in multis locis provenire vidimus, sed privatim circum magnas eas pyramides in ea planicie copiosius, cu- jus quidem plantæ imaginem dabimus in altero libro de Ex- oticis Plantis, quas nos spatio annorum viginti, quo & Venetiis Medicinæ causa fuimus, & Patavii Medicam materiam ordinarie in Patavino Gymnasio professi sumus, collegimus; eo enim tem- poris spatio multa à multis ex variis locis accepimus: qui liber si- mul cum hac historia, quam nunc scribimus, evulgabitur. In ru- deribus Alexandriæ, & antiquæ Memphis, quæ nunc extant in ruinis solummodo, hæc planta nascitur. Urtica semine lini copiosius provenit, cujus profecto vires, atque usus aliàs abundè diximus. Nasci etiam in locis humentibus Ossar planta, & gramina multa, & melilotum, quam plantam Al- chimelech vocant, in Libro de Plantis Ægypti diximus. Gingidium quoque, quod visnagam multi appellant, Cairo per Nilum flumen Alexandria navigantes, juxta ramum Caliz vocatum, non procul ab Oppido Rassit appellato, co- piosissimè nasci offendimus, cujus quidem plantæ umbella-

rum ramulis siccatis ad usum dentium detergendorum magno comodo uti frequentius solent. Habent & plantam Papyri in Nilo flumine nascentem, cyperumque rotundum, quam plantam nos in ejusmodi fluminis superciliis humentibus copiosam sæpe manu nostra decerpimus, quippe rotundas radices habentem, & grandiores quidem quam ullis aliis in locis unquam fuerint inventæ. Habent & quasdam radículas subtiles coloris flavescentis, & sapore subdulci, cum quadam lævi excalescentia, quas Buzeidam vocant, quæ radices usque adeo similes videntur radicibus Polemonii, quas Officinæ ben album appellant, ut aliquando easdem esse crediderim. Hæ ad venerem movendam apud omnes in magno pretio habentur, atque ita, ut tunc temporis singulæ drachmæ harum radicum singulis aureis venderentur. Fateamur & nos ex omnibus Medicamentis ad venerem augendam mortalium memoriæ à veteribus traditis, atque hucusque à nostris cognitis, hanc unam radicem omnibus esse præferendam. Johannes Brattius Justinopolitanus, Medicus maximè eruditus, multos annos Venetiis qui Medicinam fecerat, frigidi, sicci que temperamenti, atque ita, ut potuerit inter frigidos maleficiatos facile comprehendere, cum fortè Venetiis in Officina Medica ad insignia Struthii modicum illiusce radicis casu degustasset, passus est nocte subsecuta usque adeo ipsi venerem fuisse excitatam, atque auctam, ut per totam eam noctem se in magnum priapismum incidisse, atque laborasse suspicaretur. Non possum affirmare, hæc radix an in Ægypto nascatur, vel aliunde deferatur. Ad hunc usum etiam habent Behem album, & Behem rubrum legitimum Arabum: quod est planta pastinacæ sylvestri similis, radicibus quæ nititur multis, non unica, ut in pastinacis, brevibus, crassis, in acutum desinentibus, per longum rugosis, non rectè, sed oblique actis, colore aut rubro, quas † Behem amra, aut albo, quas Behem abiat vocant. Sunt etiam boni odoris, & saporis subdulcis. Serapio in lib. Simpl. cap. 223. has radices ex Medico Aben Mesuag ita descripsit. „ Behem sunt duæ species, scilicet rubri, & albi, & sunt „ ambæ

† Vide
Tab. II.
num. 6.
& 7.

„ ambæ venæ in magnitudine radicis pastinacæ parvæ, quæ-
 „ rum quædam sunt tortuosæ. Deferuntur ab Armenia :
 „ odor ejus est bonus , & est in eis viscositas quædam , &
 „ utræque sunt calidæ , & humidæ , & augent sperma. Avi-
 „ cenna vero dixit: Behem esse radices carnosas , asperas ,
 „ à siccitate contractas : „ Cum errore autem statuit has
 esse calidas , & siccas , cum hæc semen non augeant , sed quæ
 humidæ sunt: Quod melius à Serapione dictum fuit , eas ca-
 lidas , & humidas esse. Abelmeluc sunt semina , quæ ex
 Meccha deferuntur cujusdam plantæ ricino similis , oblonga ,
 rotunda , nigrescentia , extrema in acutum desinentia , vio-
 lentissima vi purgatoria prædita , atque adeo purgant , ut u-
 num semen devoratum cum per vomitum , tum per ventrem
 violentissimè purget ellebori albi modo. At hæc duplicis sunt
 differentiæ : quædam majora pistaciorum cum corticibus fe-
 rè magnitudine , atque figura : quædam vero longè minora ,
 eadem tamen figura , quæ nucleis pinis piassè similia magni-
 tudine videantur. Hæc longè venenosiora sunt , ut medie-
 tas unius seminis ita exitialis sit , ut purgando non raro sæ-
 vis symptomatibus homines qui eam devoraverint , quasi in-
 teremerit. Ab his omnes abstinent , tanquam à veneno exiti-
 ali. Majora vero apud quosdam rusticos in usu existunt.
 Iridem habent & ipsi in eo solo provenientem , at ipsius ra-
 dicibus non utuntur , quod non ita viribus præstent. Utun-
 tur iis familiarius ex Græcia , ac vel etiam ex Syria delatis ,
 quæ sunt admodum odoratæ. Has pro Arabibus , & agre-
 stibus hominibus pulverizatas ad manus habent , quem pul-
 verem corporibus eorum à balneo inspergunt. Hanc pro-
 fecto radicem tanti faciunt Arabes , ut ipforum nullus sit ,
 qui duas , vel tres radices collo appensas non habeat , ipsam-
 que Moscho odore præferunt , unde apud eos Mosch non im-
 merito appellata est. Nascitur in multis locis Ægypti Schæ-
 nanthus , sive juncus odoratus , quo tamen ibi nascente non
 utuntur , sed eo qui ex Arabia desertur , cum Ægyptio
 longè sit odoratior , & viribus magis præstet , quam quæ in
 Africa tota nascatur. Habentque flores ipsius quos ad Medi-

cinæ usum recipiunt : neque illis defunt flores , etsi non in ea copia , ut herba suppetit illis , quod Cameli partes superiores plerisque in locis depascantur , eoque pabulo maximè delectentur : florum enim defectus , vel etiam Galeni tempore dignoscebatur , qui de eo ita inquit. ” His prætere-
In p. de „ rea juncum odoratum ex Arabia allatum immitti præcipit ,
Antid. „ quem nescio quomodo Schœnanthos , id est junci florem
 „ multi vocant , cum nobis floris copia non adeo suppedi-
 „ tet : nam etsi tota advehatur herba , sunt tamen ejus su-
 „ periores partes à Camelis sæpe depastæ , vescuntur enim
 „ ea , & delectantur maximè „ . Neque enim etiam hoc
 tempore in magna abundantia flores junci odorati Cairi ha-
 bentur , quod , uti à Galeno dictum est , Cameli partes istius-
 sce herbæ superiores maxime depascantur . Neque iis qui
 Arabiæ loca viderunt hoc mirum videbitur , atque etiam
 non minus qui Camelorum ingentem numerum inibi viven-
 tium observarunt : etenim in quibusdam locis inter Dama-
 scum , & Babilonem Arabes affirmant non minus quatuor-
 centum millia Camelorum vivere . In Arabia verò in qua
 juncus odoratus nascitur longè plures observari . Quo mirari
 quispiam non debebit , si tot numero Camelorum pasto-
 ne , qui herbæ superiores partes assiduè depascuntur , flores
 Schœnanthi magna ex parte absumentur , atque propterea in
 tam magna ex parte absumentur , atque propterea in tam
 magna copia non suppetant . Quæ si Mattheolus perspecta
 habuisset , Galenum , tantum Medicum , dicentem , ex ingenti
 copia Camelorum depascentium partes superiores herbæ , flo-
 res non ut opus esset , nobis suppeditari , haud risisset . Non
 enim dixit , quod omnino flores non habeantur , sed par-
 ticius quidem istos ob eam causam nobis suppeditari . Psyl-
 lio quoque ea regio maxime abundat . Herba usum non ha-
 bet , at semina ejus , quæ quod colore , magnitudine , & fi-
 gura pulicibus sint similia , idcirco planta herba pulicaris di-
 cta est . Semen verè quidem miraculorum omnium maxi-
 mum meritò Arabibus dicitur , quod nimirum usque adeo
 exile semen duas profecto facultates oppositas in excessu
 con-

constitutas, deleteriasque habeat: cortici enim facultas frigidissima, humidissima, atque epiceraistica inest, qua hoc semen interimere potest: interna vero substantia calidissima, siccissima, atque interna viscera corrodens: tritum vero semen, in pulveremque redactum intus assumptum, validissimum purgatorium est, cum per vomitum, tum per ventrem, educendo bilem crassam, pituitamque, non minus quam etiam serosas humiditates. Unde in frequentissimo usu est tritum ad drachmam, & geminas etiam, devoratum in histericis mulieribus, atque ad colicos, uterique frigidos dolores. Sed quid amplius de eo dicemus, an non etiam integra femina solida ad drachmam, & ad geminam etiam dantur, quater aqua optima prius lota, priusquam mucaginem contraxerint, in febribus ardentibus malignis, atque in pestilentibus mirabili cum utilitate, cum ab ipsis voratis, sudor copiosus erumpat, aut venter excernat humores summe putridos, fetidissimosque, eoque modo ægrotos ab iis febribus liberet. Hoc modo non paucos desperatæ salutis vidimus fuisse sanatos, sed qua ratione psyllium sudorem in illos movere valeat, atque ventrem purgare itidem, non est istius loci disputatio. De ipso semine satis, superque in Libris de Medicina Ægyptiorum etiam scripsimus. Demum & hermodactylis quoque Ægyptii non carent ad Medicinæ commodum, præsertimque ad podagricos, & arthricos dolores tollendos, in quibus nihil videtur utilius: etenim per cibum interius assumptus hermodactylus, tum exterius parti dolenti adhibitus, & dolorem tollit, & partem afflictam à futuro dolore præservat. Quam hermodactyli facultatem insignem ad podagram finiendam, solus Sifè, Medicus Ægyptius, cognovisse visus est, qui in suo libro de Simplicibus Medicamentis, qui nunc etiam Arabico idiomate scriptus apud Medicos Ægyptios habetur, ita de hoc Medicamento scripsit.

„ Hermodactylus calidus est, & siccus recessu secundo. Verem ciet, semen auget, præsertim cum gingibere, calaminto, & cimino, ejusque dosis est ad scrupulos duos, cum saccharo. Est articulorum theriaca, & præsertim

„ mate-

„ materia fluente : compaginum dolorem admotum illico
 „ compescit, pituitam crassam educit, adstrictionis est par-
 „ ticeps. Ad membrum, à quo evacuatur, materiarum ef-
 „ fusionem prohibet. Stomachum summopere lædit. Ve-
 „ rum ejus noxa corrigitur, rosis, passis, calamento, & ci-
 „ mino : ejus dosis est cum est simplex sesquidrachma : at
 „ cum Medicamentis solventibus, ad scrupulos duos. In
 „ ejus locum substituitur sarcocolla rubra. „ Inquit in arti-
 „ cularibus doloribus „ ejus loco ligustri foliorum idem pon-
 „ dus supplet, atque ejus ponderis dimidiam dellii sarace-
 „ nici. „ Rursusque inquit : „ Hermodactylus constat ex duplici
 „ substantia, altera solutiva, altera adstringenti. Cumque
 „ calor naturalis in ipso agit, substantiam tenuem solventem
 „ separat, ejusque effectum præstat resolvendo, atque ma-
 „ teriam in articulis detentam, quoad ipsam pellat, ad se
 „ attrahit. Deinde subsequitur post aliquod tempus substan-
 „ tia frigida, sicca, ad illudque membrum redit, & vias,
 „ ipsumque refrigerat, adstringitque, prohibet reditum ad
 „ ipsum materiæ fluxilis, effusionemque ejus, quod currit ab
 „ alio loco. „ Itaque Ægyptii habent legitimum hermoda-
 „ ctylum, quo, ut dixi, utuntur in arthriticis, podagricisque
 „ doloribus, summa cum utilitate. Hincque creditum est eas
 „ gentes non vexari podagra antiquata, quod nimirum quam
 „ primum ejus mali principium senserint, eo singulari Medi-
 „ camento utantur, quo nedum doloribus præsentibus liberan-
 „ tur, sed quinimo ab eisdem in posterum futuris maximè præ-
 „ servantur. At Medicus aliquis dicet, quidnam sit ipsorum
 „ hermodactylus quo ii Medici utuntur ? an vulgaris officina-
 „ rum ? nequaquam : namque radices vulgares, quæ apud no-
 „ strates Medicos in usu sunt ad purgandum, Chamira vocant,
 „ expertesque eas esse cujusvis purgatorię facultatis longa,
 „ certaue experientia deprehenderunt : quando iis copiosius
 „ vescantur mulieres, & crudis, & coctis sub cineribus, ut
 „ ipsarum corpora pinguescant. Nihil enim eæ mulieres ab eo-
 „ rum esu purgantur, neque quicquam molestiæ sentiunt, eos-
 „ que bulbos, non secus quam castaneas, facile concoquunt,
 „ atque

atque digerunt. Hinc nostri Pharmacopœi, atque Medici intelligant, quanto errore eas radices ad purgandum in usum recipiant, & ad purgantium medicamentorum compositiones; unde & valeant ipsorum catapotia de hermodactylis, & majora, & minora, cum nihil ab hermodactylis purgatoriæ facultatis habeant. Eæ enim mulieres Ægyptiæ nihil magis habent, quam ut pingues evadant, huc animum omnino studio intendunt, non secus ac nostræ capillorum comptui. Eas enim summopere pinguedo delectat, non modo mediocri, quæ laudabilis est, quod calorem foveat indumenti modo, formosioresque reddat, perbelle formet membra, inania spacia replens, cutem extendens, lucidamque reddens, sed & multa, quæ inutilis, atque molesta est, corpus gravans, omnium articularum gratiam, & membrorum formam, delineationesque obscurans. In id multis utuntur, præcipua autem sunt Clysteres ex jure pinguißimo Gallinarum, quæ nullibi pinguioribus inveniuntur, quam in hac regione, & hermodactyli nostri communis usus, à Mauris Chamira nuncupati, quos avidè, non secus atque nostrates Castaneas, ut diximus, comedunt, & crudos, & coctos sub cineribus. Nullaque mulier reperitur, quæ domi eos non habeat, ut sine iis vivere nequeant. Ex quo palam fit eos minimè venenatos esse, & non modo non strangulare eadem die, ut veteres de Colchico polteritatis memoriæ tradiderunt, sed potius eos summè nutrire, quod unicuique absque discrimine in se ipso etiam experiri licet, sicuti & multi ex nostris inibi experti sunt. His autem adeo pinguescunt mulieres, ut earum plerisque accidat quod Nicomacho Smyrnæo accidisse meminit Galenus, cujus corpus ad tantam molem auctum fuisse tradidit, ut loco moveri non posset, quem ajunt ab Æsculapio curatum. Mulieres Turcas, Hebræas, & nostrates, sæpe Nicomacho pinguioribus vidi, quæ fortasse adhuc vivunt, atque ob adiposam molem, non carnosam, usu prædictarum radicum comparatam, locum mutare minimè possunt. Harum radicum facultatem probè & Serapio expressit in suo libro de Simplicibus Medicamentis, agens de Her-

modactylo, &, quod nonnulli illius temporis Medici, vulgaribus hermodactylis, qui sunt Chamira, etiam pro legitimis uterentur, inquit. " Erraverunt autem qui putaverunt, quod „ sit lagia agrestis, quæ ex Africa defertur. Nam illa lagia „ impinguat mulieres, quando assumunt eam, & humectat „ corpora sicca, & augmentum efficit in carne; & „ facit rubere faciem colore bono. „ Quod vero nostrates vulgares hermodactyli, quibus perperam ad purgandum nostri Medici utuntur, sint Chamira Ægyptiorum, eo argumento vel cuique nostrum constabit, quia eadem magnitudo, figura, color, saporque in iis omnibus animadvertatur, atque quod nihilo corpora purgent, neque lædant stomachum, ex nostris quidam pulverem ad drachmam devorarunt, neque quicquam alvus ex ea ejecit humoris, neque quicquam molestiæ sensit. Nisi pulvis ex vulgaribus hermodactylis, quam officinæ Medicæ ad purgandum parant, alia Medicamenta purgantia reciperet, nihil profecto corpora purgaret. Quibus quidem liquido constabit, vulgarem nostrum hermodactylum non esse legitimum, quo Medici ad purgandum in arthriticis, podagricisque doloribus uti possint: & primo, quia nihil purgatoriæ facultatis habet, & quod stomachum nihil lædat, quas duas notas Paulus Ægineta de hermodactylo expressit, sic inquit. " Hermodactyli radix & per se, & „ ipsius decoctum vim habet purgandi, privatim arthriticis, „ tunc cum humores defluunt, exhibetur, verum stomacho „ nimis quam adversatur. „ Idem & Alexander Trallianus, Actuarius, & omnes Arabes. Cum vero vim hic noster purgandi non habeat, neque stomacho ullæ molestiæ sit, quis eum pro hermodactylo recipiet? Hermodactylus vero Ægyptiorum, quem Surungiam appellant, est radix itidem Chamira, seu vulgari nostro hermodactylo calorè, figura, & fere gustu etiam omnino similis, attamen longè minor, scilicet magnitudine avellanam æquans, eadem vero figura qua vulgaris hermodactylus. Hæc quidem est radix legitimi hermodactyli, quæ sola adsumta, absque aliis medicamentis purgatoriis, vim habet purgandi: atque id quoque proprii habet, quod

quod stomacho adversatur, unde illi ejus noxam corrigunt mixto cimino, aut calamentho. Negant vero plantam quam Mattheolus Bysantio acceptam refert ab Augerio Busbekio Flandro, Ferdinandi Cæsaris Imperatoris apud Solimanum Turcarum Imperatorem Oratore, idque persuasi multis rationibus, legitimum hermodactylum esse, ob parvam suam radiculam rotundæ avellanæ magnitudine, figura vero, colore albo, ac ferè sapore, Chamira, sive vulgari officinarum radici omnino persimilem. An hujusmodi radices, scilicet hermodactylus Ægyptiorum Chamira, atque vulgaris nostratium officinarum, sint Colchici Græcorum, ii maximè dubitarunt, præsertimque ex Arabum scriptorum confusione. Serapio namque credidit hermodactylum esse Colchici radicem, præsertimque cum ex Dioscoride scribat: " Hermodactylum, esse herbam, quæ in fine autumnii florescit, & florem fert croco similem, & folia bulbi habet, in quibus est humilitas adhaerens manui, caulemque palmo altum colore albo ad nigredinem inclinante: & habet radicem cujus cortex est niger, & quando aufertur cortex, radix interior alba cernitur, mollis, dulcisque saporis, & turget humilitate. Radix vero est rotunda similis capæ bulbi, habetque itidem hæc radix in medio scissuram, qua caulis exit in quo est flos: hancque radicem esitaram fungorum modo strangulare., Quas notas de Colchico antea Dioscorides clarius exprefferat, ita dicens. " Colchicum, aliqui Ephomerum, Romani agrestem bulbum vocant: Autumnii exitu florem edit croci, candicantem, ab eo tempore folia bulbi, sed pinguiora, caulem palmo altum, ferentem rufum semen, radicem foris è nigra rufescentem, quæ delibrata, candida, & mollis spectatur, lacteo colore madet, atque gustu dulcis invenitur. Bulbus mediam habet rimam, fissuramque qua flos erumpit: Plurimum in Meslenia, & Colchis nascitur: ea comesa fungorum more strangulando enecat., Hæc Dioscorides de Colchico; ex quibus apertissimè constat, & nostrum vulgarem hermodactylum, & Chamiram Ægyptiorum, quæ idem in ea senten-

tia cum nostro hermodactylo est, esse. Colchici radices, cum sint rotundo bulbo similes, foris nigrescentes ex rufo, intus candidæ lactis succo madentes, habentque in medio rimam, fissuramque, qua flos erumpit, quæ nota videtur singularis, floremque exitu autumnus edat croco similem albicantem, & postea ferat folia bulbi, sed pinguiora, & caulem palmo altum, cum semine rufo. Omnes etenim eæ notæ in omnibus iis maxime, ad unguenque elucet, scilicet in Surungen, Chamira, atque vulgari Hermodactylo: hoc excepto, quod strangulando non interimant, præterea quod Surungen purget, stomachoque adversetur, Chamira nutriat, & pinguefaciat, & noster Hermodactylus aut parum, vel nihil purgeat, atque perinde ac Chamira nutriat. Quid igitur dicendum in tanta difficultate proposita? Crediderim ego eas omnes radices, quippe Surungen, Chamira, & vulgarem Hermodactylum, esse varias Colchici species, in variis locis viventes, quarum radices, & ob speciei differentiam, & ob varii soli in quo vivunt temperamenti varietatem, variæ quoque facultate evadunt, atque non minus etiam ex vario anni tempore, in quo eæ radices à terra effodiuntur, facultate quoque variare animadvertuntur. Quod de Colchico Dioscorides expresse affirmavit, dicens, autumnus radicem esse lethalem, quæ strangulando interimat, nimirum quod tunc temporis in ipsius radicis essentia prævaleat substantia humida; cruda, crassa, & viscida, qualis in fungis observatur, majori ex parte calida, sicca, tenuique, per flores qui hoc tempore à radice exeunt, exclusa. Quod Dioscorides expressisse visus est, cum dixerit, exitu autumnus hanc radicem lacteo succo turgere. Igitur hoc tempore lethalis est hæc radix, quod abundet humido, crudo, frigido, crasso, viscidoque, qui, ut in fungis, adhærendo gulæ, trachæque arteriæ, strangulat, atque eo magis si in frigido ea radix fuerit enutrita cælo, ut in Colcho, vel in loco frigido, & humido, opaco, quod hæc natalia augeant in iis radicibus, & copiam substantiæ crudæ, frigidæ, crassæ, viscidæque strangulantis, & qualitatem. Per æstatem vero hæc

hæc radix, quippè ejus cruda humiditate strangulante, per hyemen à calore subterraneo excocta, atque fere ex toto per ampla folia, & caules crassos, qui vere ex radice prodeunt, exclusa, remanente in radice majori ex parte substantia calida, siccaque, & tenui cum quodam humido excocto, redditoque utili, medicamentosa, haud ita humanæ naturæ adversa observatur; quinimo ex calida, siccaque facultate, quæ in iis radicibus tunc temporis prævalet, necesse est, ut in ea sit quædam facultas deterforia, proindeque & purgatoria, ejusmodi videtur in Colchici radicibus, quæ in Italiæ locis soli expositis æstate effodiuntur, eæ namque carent facultate strangulatoria, & medicamentosæ sunt, ita ut à calore nostro vincantur, atque majori ex parte, aut ex toto in stomacho concoquantur, unde aut nihil purgant, aut parum quidem. Quæ vero in locis calidis nascuntur, æstateque eruantur, nihil purgatoriae facultatis habent, quin imo ex toto ipsarum substantia cruda, viscidaque minus, in cælo valde calore abundante; eaque tota coctione etiam utili reddita, calidæ, igneæque prævalenti permixta, redduntur esculentæ. Cujusmodi ait Serapio esse illas, quæ ex Africa deferuntur, quas ait lagias vocari, id est bulbos sylvestres, quibus vescuntur mulieres, ut pinguescant. Proinde reprehendit eos, qui eas pro hermodactylis recipiunt, cum eæ in eo calidissimo cælo ex calore concoquente exuantur omni medicamentosa qualitate. Hincque vulgaris hermodactylus est radix Colchici in Italiæ locis soli expositis per æstatem è terra cruta, quæ idcirco parum, aut nihil habet facultatis purgatoriae, exuta tamen est ea ratione, qua dictum est, omni strangulatoria facultate. Eadem sunt, quæ in Africa radices habentur, sed ex cæli caliditate, adjuvante etiam quadantenus illiusce soli fortasse bona qualitate, omni medicamentosa qualitate exutæ, esui redduntur maximè utiles, unde probè nutriunt, & sagingant. Surungen vero Ægyptiorum, quæ sunt radiculae parvæ simili figura, albo colore, saporeque fere omnino, etiam esse Colchici radices, minimè est dubitandum, cum omnes notas Colchici habeant: nosque aliquando ex Creta

Insula accepimus radículas parvas, quæ & flore croci albo, & alis omnibus Colchici plantam verè quidem exprimebant, atque ex Syria etiam, quas cum iis, quibus Ægyptii utuntur pro Surungen, planè convenire deprehendimus: idque proprii habent, quod valenter purgant per se solæ, si exhibeantur absque alio medicamento purgatorio, atque etiam stomacho adversantur, ita ut ad eam noxam evitandam necessarium sit iis permisceri quidpiam aromatici medicamenti, stomacho amici. Atque hæc sunt, quæ de hermodactylo fuerant à nobis consideranda.

CAPUT XV.

*De quibusdam aliis fruticibus, & arboribus,
quibus Ægyptus abundat.*

In multis locis, non procul à Memphi nascitur Artemisia alba magna, fruticat enim latissimè ramulos expandens, atque duobus, vel tribus cubitibus altos, floribus umbelliferis aureis senecioni proximis. Abundant Ægyptii rosis communibus, & rubris vulgo Damascenis vocatis. Habent & colore easdem albas, & flavescentes, quod & Bellonius animadvertisse visus est. In Medicina præcipuum usum habent communes, carneo scilicet colore, ex quibus, penuria Damascenarum, saccharum suum rosatum parant, quo ibi & sani, & ægri familiariter utuntur. Nascitur & solanum somniferum, cujus radice utuntur ad homines somnolentos, amentesque reddendos. Nascitur & Nux metella, & Datu-
ra Indorum, quarum ex seminibus Latrones bellaria parant, quæ in caravanis mercatoribus exhibentes, largumque somnum, profundumque inducentes, aurum, gemmasque surripiunt, & abeunt: ii enim triduo quandoque somno stupefacti,

etī, non expergiscuntur. - Secamonē inibi maximē luxuriat
 ad pergulas ornandas: ejus succus purgat Scamonii modo.
 Habent & plantam, quā Mosch vocant, cujus semen Abel-
 mosch itidem dicunt. Planta est similis Bammia, sed longē
 major, & vegetior: producit femina parva nigra similia fe-
 minibus Abutili Avicennæ, quæ respirat moschum Orienta-
 lem, quo moschum adulterant. Habent & convolvulum
 quemdam quem Arabicum vocant, quæ planta serpendo scan-
 dit arbores, in altumque fertur, folia ferens viticis, & flo-
 res ex caulium cavitatibus simul multos, quippè tres, aut
 quinque corymbos modo producit: flos vero, colore, magni-
 tudine, atque figura similis est Nilo Avicennæ, quem vulgus
 florem noctis appellat: semina sunt parva, rotunda, pilosa,
 similia orobis: sed de his duabus plantis egimus in Libro de
 Plantis, qui una cum hac Historia evulgabitur, imaginemque
 utriusque plantæ ibi libenter dabimus. Nascitur itidem ibi
 copiosius glans unguentaria, quæ frutex est arborescens, fo-
 liis leguminosis, sumacho proximis, sed minoribus tamen,
 albicantibus, fructusque fert oblongos pistaciis similes, car-
 nosos, pulpa molli, candida, pinguique subdulci præditos, ex
 quibus expressis oleum eliciunt, quod cujusvis odoris sit ex-
 pers, idcirco ad unguentorum odoramenta paranda eo. utun-
 tur. Hæc planta nititur radice longa, crassâ, carnosa, molli,
 albicante, inodora, ac ferè ex toto insipida. Nascuntur &
 ibi Sesban, frutex siliquatus, visu pulcherrimus, quo sepes
 contextuntur: Soffera, quæ senæ species creditur, est tamen
 planta perennis. Gelsimum ex Arabia Felici, cujus flores
 non simplices, sed pleni duodecim foliis constantes sunt,
 nostris longē majores, atque odoratiores. Gossipium vero, &
 herbaceum, & arboreum Ægyptia terra copiosè producit.
 Balsamum ibi non nascitur, sed ejus plantæ ex Felici Ara-
 bia, cujus solum balsamo semper natale fuisse à nobis aliàs
 demonstratum est, deferuntur, in viridariisque inseruntur, &
 magno studio à topiariis coluntur, ut vivant. Inter olea e-
 nim quæ Mauris sunt familiaria, præfertim vero Nobilibus,
 & Regibus gratissima, in magnoque honore habita, duo
 sunt.

sunt, alterum, quod Dunelzachum appellant, quod in Judæa provenit, magnique est usus ad dolores frigidos, ad nervorum convulsionem, maximeque ad dorsi dolorem in mulieribus. Alterum est liquor balsami, nunquam satis laudati, quod ex Arabia Felici afferunt. Oleum hoc pretiosum ad multa interius assument, atque exterius partibus adhibent. Intus enim assumptum ventriculum maximè roborat, coctionem juvat, flatu digerit, menses elicit, dolores omnes levat, colorem, & anhelitum commendat, obstructions aperit, juventutem conservat. Exterius vero omnes dolores similiter frigidos tollit, tumores discutit, convulsioni, & paralyfi succurrit, ad quascumque nervorum convulsiones utilissimum est: à flatibus ventriculum liberat, tumores, & lienem emollit: vulneribus, atque ulceribus valenter remedio est. Horrores spina inuncta discutit, unde ad febres periodicas finiendas maximè commendatur, sed de ipsius, & viribus, & usibus aliàs à nobis scriptum est. Abundat & ligustris ubique locorum in suo solo nascentibus Ægyptus, quæ el Flanne nuncupant. Hæc vero arbor fruticosa magni usus, & in ea regione, atque in aliis provinciis est, privatim vero ipsius folia pulverizata, quibus quidem pulverizatis, aqua vel simplici, vel rosacea subactis, capillos mulieres rufo colore inficiunt, caputque & cerebrum hoc medicamento sanum conservant, cum non modicæ adstrictionis sit particeps. Ad febrium ardorem, atque vehementiam, nullum aliud remedium efficacius invenere, quo refrigerentur. In balneis hoc foliorum pulvere ex aqua subacto utuntur, non tantum eo pedibus adhibito emplastri modo ad eosdem flavo calore tingendos, sed multum plus ad eos roborandos: quod maximè præstat & siccando, & adstringendo. Iste arboris flores magna utilitate olfaciunt & ad febres, & ad alios morbos, nec non frontem ad reprimendos calidos vapores illinunt. Quod cognoscentes Mauri, ipsum familiarissimum habent, nullumque ægrum invenias apud quem hujusmodi flos non reperiatur. Ex eo aquam stillatitiam proliciunt ad fluxus summè utilem, atque ad sanguinis rejectionem, ac
ad

ad uteri fluxionem. Ex iisdem floribus oleum parant summè utile ad vulnorum inflammationes, ad capitis dolorem à calidis humoribus, vaporibusque proveniente. Ligustri campi vastissimi conspiciuntur non procul à Cairo in via, quæ Hierosolymam ducit, locusque hic appellatur Canech, & Belbes. Autumno hujusce plantæ virgulta secus terram fucidunt agricolæ, insolant, exsiccant, atque ejus pulverem per totam Turcarum ditionem deferunt, ubi summopere expetitur, tum ad prædictos usus, tum præsertim ad manuum, & pedum digitos inficiendos. Quod quidem omnibus tum proceribus, tum infimæ gentis hominibus communissimum est, adeo ut multi, & eorum barbam noctu inficiant, in facculoque detineant, mane autem ejus aqua lavent. Arabum mulieres ligustro non modo ipsarum digitos tingunt, sed & totam manum, & pedem. Mentam autem acu multiplici foramine perforant, deinde ligustro tingunt, vestigiumque hoc Alusen vocant. Plerumque in aquam, quam ægris sunt propinaturi, ligustri, & Ban flores injiciunt, ut potus & gravior sit, & vires magis reficiat. Qui vero eorum aquam bibere negligunt, ut saltem eos olfaciant, efficiunt, ipsique flores parietibus appendentes visuntur, ut aërem puriorem, & frigidiorē reddant: sicuti autem ocimum apud nos sovent in figulinis vasis ubique super fenestras mulieres, alique in canaculis, & viridariis, sic longè præstantiorem ligustri plantam alunt Mauritanæ, omnesque ædes, & deambulatoria, non ocimum redolent, sed ligustrum, quod fragrantia, & corde roborando ocimum longè antecellit. De planta vero, quam Callaf & Ban appellant, idem dicendum profectò videtur, scilicet, quod Ægyptii eam non minori arte, cura, atque diligentia alunt, cum ex ea planta innumeras ferè capiant utilitates, & oblectamenta. Ex floribus aquam præstantissimam parant, maximè autem Damasci, quæ adeo viribus roborandis præstat, ut nullam, quod sciam, nos habeamus, quæ huic comparari possit, cum suavissimum spiret odorem, quo mirificè animi deliquio detentos juvet. Hanc plantam non rectè vel etiam auctores Arabes cognovisse, licet Avi-

cenna sæpè & in Libro secundo, & in Libro quarto ejus meminerit, mihi persuadeo, multoque minus Avicennæ interpretes, quippe qui hæc nomina Callaf, Dechen el Callaf, falicem, falicis aquam, & oleum de falice verterunt. Tantum autem abest, etsi simillima sit falici latifoliæ, humilique, qua ratione aliàs credidi esse falicis speciem, Callaf, falicem esse, ut potius plantæ sint omnino diversæ, siquidem eæ & nomine, & viribus, & forma differunt. Primum enim harum plantarum nomina apud Arabes varia sunt: unum Callaf, & Ban nuncupant, alterum vero, quippe falicem Saffaf, non autem Saffas, seu Safaf, ut malè legerunt Avicennæ interpretes; facultatibus quoque evariant, alterum quidem suaviter olet, alteraque planè inodora, scilicet salix. Callaf utuntur Mauri in febribus ardentibus, pestilentibusque, hæc vero, scilicet Salix in iis inutilis est. Ex floribus Callaf aquam stillatitiam proliciunt, cujus vires abundè explicare non possem. Ex iisdem & oleum conficiunt ad multa magni usus. Rursus Callaf folia habet Cerasi similia, per ambitum serrata, quæ ad rotundum pergunt. Quæ planta tantum in hortis Regum, Procerumque ob ejus odoris suavitatem incredibilem diligentissimè, omnique solertia colitur ab agricolis: & quod ex ejus floribus magnum quæstum accipiant: quibus profecto constabit, Callaf, sive Ban verè quidem falicem non esse: attamen cum latifolia Salice magnam habet, & foliis, & floribus convenientiam, præterquam quod, ut Salices, amat & ipsa Callaf loca humida, fert tamen flores inodoros. Quare Callaf, etsi Salici latifoliæ similis sit, verè tamen Salix non est, cum sit odorata, & aromatica, neque multum interest, si quis eam plantam Salicem aromaticam vocet; Est vero arbor fruticosa, humilis, ligni materia lævi, foliis cerasum quandantenus æmulantibus, per ambitum ferratis, in ramorum sanè extremitatibus exorientibus, ramis rectis, enodis, flexibilibus, colore flavescentibus, floribus luteis, quos antequam folia producat Decembri mense producit innumeros alios flores suavitæ præstantes, æquè per intervalla distantes: folia autem producit

cit ubi exciderint flores, qui sunt veluti quidam globuli oblongi, lanuginosi, in luteum albicantes, aut lutei, suaviter olentes, inter foliorum alas caudicibus adjacentes, locisque humidis gaudet hæc planta. Ex floribus aquam proliciunt, quam Macaallaf appellant, quam in causone, in febribus malaricis, & pestilentibus, tam interius, quam exterius utilissime affectant: hac aqua profecto nihil suavius, nihilque fragrantius est. Eandem ad Turcarum Imperatorem quotannis à Cairo, & Syria afferunt, & non modo ad Regem, sed per omnia quibus Turcæ dominium extenditur loca circumfertur: omnes inquit ipsam refrigerare, & humectare. Cairi innumera sunt viridaria, quæ hac planta abundant, inter quæ pulcherrimus hortus videtur primi inter eos legis periti, quem Siech el Bacchari nuncupant, cujus munus est eorum legem interpretari, quem quandoque ægrotantem invisi. Ad hunc hortum ejus plantæ suavitæ ducti Consules Veneti Illustrissimi sæpe proficiscuntur. Hortus autem est ad orientem positus, in ea via qua itur Hierosolymam. De quibusdam vero arboribus aliis, quibus Ægyptium solum abundat, in Libro de Plantis Ægypti satis superque scripsimus, quippe de Uzeg, Agialid, Acacia, Tamarisco, Cassia cathartica, Tamarindo: proinde nihil iis, quæ de ipsis in eo libro dicta fuere, addimus. Est demum quoddam lignum rectum, longum, digiti crassitie, quod Mesuag appellant, utilissimum profecto ad dentium sanitatem conservandam. Nullum unquam in Ægypto dentium aliquo affectu correptum videre potui, neque senem dentibus carentem, quod certe mirum est, sicut apud nos frequentissimum, idque illis evenire existimavi, quod dentium indigenæ omnes maximam curam gerant: nam à somno surgentes, ubi se laverint, ornaverintque, per horam dentes fricant, vel Ban, vel granati, aut ejusmodi alio ligno, maximè vero prædicto, Mesuag vocato, quod è Meccha afferunt, eorumque Prophetæ lignum nominant. Hujus ramuli alterum caput, extremumve contundunt, aqua macerant, mandunt, molleque reddunt; deinde dentes eo fricant, sicque eos detergant, &

purgant, hocque modo eosdem à dolore, erosione, putredine, carie optimè præservant, eosque quominus labantur efficiunt, halitumque oris commendant, gingivas roborant, eas ab erosione, & fluxione conservantes. Multi ad id Faufel ore detinent, quo & Indos adeo suos dentes servare dicunt, ut propterea dentium dolorem & India non norit. In maximo Mecchæ delubro ex Mesuag dentrificia quotidie, aquamque in pelvi parant, vanè populo persuadentes, Mehemet quacumque nocte eo venire, seque lavare, nec non ejus dentes fricare, quod ut verisimile reddant, eorum aliquis se lavat, dentificiis utitur, prophetamque id fecisse simulat. Omisissis vero eorum vanitatibus, hujusmodi dentificia ob eas, quas dixi causas, utilissima sunt. Quare cuperem, ut apud nos in usu venirent: hoc quidem modo dentes maximè præservarentur, non secus quam apud Ægyptios, atque Indos fiat.

Finis Libri Terti.

LIBER QUARTUS.

CAPUT I.

De Animalibus, quæ in Ægypto vivunt, & primum de volatilibus ibi degentibus.

Acturi de animalibus, quæ in Ægypto vivunt, præsertim de iis quæ in illiusce provinciis existunt, primum aves inibi viventes enumerabimus: ipsorumque quædam Ægyptiorum veluti propria considerabimus: mox de iis, quæ in aquis vivunt, atque demum de terrestribus. Ex avibus has inibi viventes observavimus, passerēs, turdos, coturnices, turtures, columbas, palumbos, hirundines, noctuas, pisces volantes, vespertiliones, anates varii generis, anseres, cygnos, fulicas, ciconias, grues, aquilas, falcones, accipitres, psittacos, milvos, struthiocamelos, Gallinas cujusque generis. Passerēs nullo in loco quam in Ægypto abundantius vivere deprehendimus, atque, ut legimus apud multos, hujusmodi aves tam in locis frigidis, quam in calidis æquè vivunt: similes profecto aliquibus plantis, quæ ubique etiam locorum æquè vivere observantur, cujusmodi est periploca, Secamonè ab Ægyptiis vocata, quæ propria cum illiusce cæli calidioris sit, in Italia non minus libenter vivit, hyemalia vel etiam intensissima frigora spernens, non minus quam Datu-
ra Indorum, nostrum laserpitium, atque aliæ plantæ similes, quæ calidiori cælo assuetæ, etiam in locis frigidis vivunt. Turdis non semper gaudet Ægyptus, sed, solummodo mense Novembri, ex Africæ locis in Ægyptum, atque exinde in Græciam, Thraciam, Italiam, atque in alias provincias cæli

frigidioris accedente verè convolant; usque adeo pingues in Ægypto sunt, & gustui suaves, antea dactylis, atque oleis maturis, pinguisque enutriti, ut de iis folis verè dici possit: inter aves turdus. Coturnicibus usque adeo tota ea regio abundat pinguis, ut rustici eas non retibus, sed propriis manibus, celeri cursu persequentes, capiant, easque ita vili pretio vendant, ut denario argenteo Maidin vocato, viginti habeantur. Carnem vero habent nigram, duram, insuavem, haud nostratibus bonitate, atque gustu similem. Quæ suavissimæ gustui redduntur, si solo milio plures dies nutriantur, cuius rei nos experientiam fecimus. Turtures nostratibus majores, & bonitate longè meliores, inibi aluntur in tanta copia, ut domum ferè non reperias in qua innumeræ suos nidos spontè non habeant, atque non minus cicures, & familiares sunt, quàm apud nos Columbæ, & inter has suaviores esui existunt, quas Bedoui, idest rusticas appellant. Nos quas Pelusii, sive Damiatæ offendimus, gustui suaviores judicavimus. Columbæ, & palumbi perinde ac in Italia abundant, esui admodum suaves. In primo Libro diximus, quomodo Turcæ columbas suos extraordinarios tabellarios faciant. Hirundines duplicis generis ibi observantur; patriæ scilicet, quæ nunquam ab Ægypto discedentes, ibi perpetuo morantur: atque peregrinæ, hæ sunt nostratibus omnino similes. Patriæ vero toto etiam ventre nigricant, reliquæ non ex toto nigræ, sed ventrem album habent. Alexandria, atque Cairi rudera nocturnis usque quaque abundant, columbis ferè non minores, quæ interdum æque ac noctu circumvolant. Hinc credidi volucres parvas, perinde ac in Italia fit, eas non confectari, quandoquidem cum has frequentius in die videant, omnis apud aviculas cesset noctuarum admiratio, qua ad eas videndi causa convolare solent. Nos propterea frustra ibi (uti in Italia avium cum noctua & visco sæpe venationem magno fructu exercebamus) eas capere non semel tentavimus. Vespertilioes, Columbæ non minores, in pyramide magna copiosos offendimus, atque non sine magno & timore, & molestia. Alexandria in lacu proximo pisces ex-

tra

tra aquam super lacus aquam volantes, sæpe vidimus. Aliqui hunc piscem Columbum non injuria appellant, à quadam, quam cum Columbis habet, similitudine, persuasi. Anates, anseresque multiplicis generis, & domesticas, alunt; sylvestres, ingenti copia, & in Nilo, & in lacubus spontè vivunt. Cygni in Nili littoribus non desunt, se ipsos ea aqua oblectantes, nec minus & lacus iis abundant. Harum Avium pelles cum suis candidis pennis decorticatas calce condiunt, quibus vestes nobilium frigoris causa muniunt: multosque annos, quod mirum est, incorruptæ conservantur, sicuti aliæ nobiles pelles, quas hyeme ob frigus gestant. Lacus abundant fulicibus, atque omnibus avibus aquatilibus, tanta copia, ut lacuum aquæ innumeris iis avibus occupatæ, vix conspiciantur: facillimo negotio rustici illarum avium quot, qualesve volunt, capiunt. Hi nudi, fune ad ventrem pluries circumvoluto, in aquam projecti, subter aquam ubi illarum avium in aqua ludentium, obstrepentiumque ingens caterva visa est, natantes, manibus pedibus avium apprehensis, quotquot volunt capiunt, quas funi circumvoluto appensas, natando extra lacum deferunt: hinc vili pretio ibi habentur, & quod iis lacus abundant, & quod Mauri iis non vescantur. Ciconiis, atque Gruibus ea regio non est destituta, quæ aliundè ex longis provinciis hyeme in Ægyptum volant, serpentesque occidunt, ciconiæ præsertim: unde apud eas gentes vel etiam nunc in magno honore habentur, non minus quam & Ibis vocata avis, quæ & ipsa serpentes oppugnat, hæcque tota nigra est, gruinis cruribus, rostro adunco, ciconiæ magnitudine, atque figura. Altera vero est, non ex toto nigra, graciliori & capite, & collo constans, pennæque in hac ubique candidæ, præter caput (ut & Herodotus expressit) cervicem, extremasque alas, & nates, quæ partes nigrescunt. Avis mansueta, & facilè cicuris, apud Turcas proceres & patricos Ægyptios, cum aliis volatilibus alitur. Utramque & nigram. & candidam indiscriminatim ubique locorum in Ægypto juxta Nilum, & lacus omnes vivere à multis accepi.

à veteribus est Clysteriorum usum cognitum fuisse, quod hæc avis rostri aduncitate aquam in ventrem injiciens, ista eundem clysteris modo proluat: quod an verum sit, verè quidem scire non potui. Accipitres quoque habent cujusvis generis, quibus Arabes ad venandum familiarius utuntur; nec non & Aquilis leporariis, & Falconibus præstantissimis, nobilissimisque abundant, quorum plures in varias provincias ad Reges sæpe Maurorum aliqui convehere soliti sunt. Aliquando ad Henricum Quartum, Galliarum Regem, complures ex iis delatos vidimus. Milvi quoque apud eas gentes familiarius vivunt, cicuresque admodum sunt. Hi magnitudine, colore, atque figura magnos Capos nostros Gallinaceos omninò æmulari videntur. Psittaci complures ex Æthiopia per Nilum flumen æstate flumine increfcente, deferuntur, hique virides sunt, magnitudine parvos Columbos æmulantes. Vidimus nos quosdam illorum passeribus nostris haud majores; qui tamen majores, disciplinæ sunt capaciores: nulli in Ægypto nascuntur, sed uti dictum est, convehuntur ex provinciis versus meridiem positis. Abundant itidem Ægyptii struthiocamelis, ita enim deserta loca copiosos alunt, ut nos in deserto quo itur Sues, aliquando non minus quam quinquaginta procul simul convolare viderimus. Velocissimi sunt pedibus, alisque simul in cursum motis, atque ita, ut etiam magno celeritatis impetu acti, ungue majori animalia, vel etiam admodum fera, in pectus, vel in ventrem vulnerantes, interimant. Pulli illorum parvi, & pulcherrimi sunt, & faciliè cicures. Caro pullorum parvorum esui non injucunda videtur, & coctioni commoda: sed antiquorum, majorumque, coctioni adversissima est. Inter alias Aves hætenus consideratas, Gallinæ ibi numerosissimæ vivunt cujusvis generis, vilique pretio ob id ita habebantur, ut ad summum singulis Maidinis singulæ Gallinæ eo tempore coemerentur. Ibi nunquam Gallinæ gloriunt, neque ova incubant, sed ex ovis in clibano ex fimo equino confecto, solaribusque radiis exposito impositis, à calore veluti incubatu pulli omnes excluduntur. Unde ea facilitate nascendi omnia

omnia Ægypti loca, & pullis, & ovis gallinaceis maximè abundant. Quo tempore ibi moram traxi, Cairi ad minimum pro Maidino ova quadraginta coemebantur: in villis verò septuaginta habuimus: hinc pullicini, non numero, sed mensura quadam simili ligneæ mensuræ, quam nostri Quartam appellant, sine fundo, quam pullis repletam in gremia Maurarum mulierum pro Maidino versabant. Præter hæc Gallinas, habent & alias non minores anseribus, maximè pingues, quas Maluffas vocant. Habent & peregrinas ex Numidia perlatas, quæ esui sunt suavissimæ, ibique magno pretio etiam venduntur, adeo ut duæ solummodo pro aureo Veneto haberentur. Hæc Gallinas vel etiam veteribus notas fuisse ex eo constat, quod Varro Meleagrides vocaverit, & Martialis Numidicas guttatas, quæ in plumis nigrantes rhombos habent, in iisdemque asperfas albas guttulas. Indicæ vero à nobis vocatæ, cælum Ægyptium commodè non ferunt, ut idcirco vix ibi vivant.

CAPUT II.

*De Piscibus, qui & in Nilo flumine, &
in lacubus Ægypti, atque in mari
capiuntur.*

Nilus flumen piscibus multis abundat, sed omnes quos producit pinguisissimi sunt. Est inprimis inter Niloticos pisces lupus, Venetis variolus dictus, quique adeo ibi augeatur, ut vitulum magnitudine æquet, atque etiam longè major, cum inter illos inibi inveniantur sexaginta usque librarum ponderis, vilique pretio vendantur propter copiam ingentem piscium aliorum, quæ ex Nilo suppeditatur, emebatur enim

Cc

ma-

major illorum lupus ad summum quarta parte aurei Veneti. Pinguissimus est, & suavissimus. Anguillæ ibi capiuntur usque adeo pingues, & crassæ, ut brachium crassitudine æquent, ac vel etiam crassiores reperiuntur. Sunt optimæ, & gustui acceptissimæ, sed ipsarum esus ibi perpetuo non est tutus, præsertimque mensibus Aprili, & Majo, quo tempore non paucæ ipsarum cum serpentibus miscentur. Aliqui earum pastu, tanquam ab exitiali veneno interempti fuerunt, ex totoque ipsarum usus est insalubris: gignunt enim sanguinem usque adeo crassum, atque lentum, ut morbi exinde gravissimi excitentur. Est quidam piscis squammis candicantibus, ex totoque ut lupus albus, cubitum longus, & admodum crassus, caput, atque caudam crassitudine similia habens, at in medio ingens ejus crassities visitur, carne constat lupi piscis molliore, & suavi gustu illi non cedens. Huic similis alius gignitur eodem modo crassus, & brevis, nullis squammis, sed cute molli, & crassa, ut cutis suilla, viridis coloris nigrescentis, capite magno, & crasso, qui juxta os utrinque fibram habet longam crassi pili instar. Hic Christianis inibi viventibus est cibus admodum familiaris, qui etsi figura Tincæ nostrati sit aliquantum dissimilis, tamen Tincarum genere non dubitavi ipsum comprehendere oportere: Caro etiam, & colore, & gustu, tincam esse confirmat. Alocæ, vulgo Chiepe, ibi majores, melioresque, quam alibi inveniuntur, expiscantur, quæ fumo siccata, gustui acceptissimæ redduntur. Mugiles, vulgo Cephali, varii generis etiam in eo flumine vivunt, sed in pretio sunt apud eos longi, crassi, cute quadantenus emaculata, quos Mugiles Arabicos vocant. Lacus hyeme siccati, adveniente nova aqua ex aucto flumine, pisciculos parvos gignant ex putri materia, qui esui sunt jucundissimi. Horum pisciculorum generationem vel etiam Herodotus meminit. Ranas nusquam in Ægypto videre potui, excepto Pelusio, Damiatavè: inibi solum ranas obstrepentes audiui, quæ parvissimæ sunt, neque incolæ iis vescuntur. In Nilo quoque nascuntur Testudines omnium maximæ, quæ habent.

habent operimenta usque quaque rotunda, atque adeo ampla, ut rotundum clypeum maximum æmulari videantur. Caro est, si probè condita rectè coquatur, esui suavis, multumque nutrit. Hujusmodi testudines, & majores etiam in Ægyptio mari reperiuntur, operimenta pro clypeis conficiendis servant, etenim durissima sunt. Pisces gignit mare Ægyptium, cum Alexandria, tum Rassit, tum Damiatæ innumeros, & optimos, quorum ingens quantitas sale condita dimittitur in varias Provincias conterminas, maximèque in Cretam insulam, è qua vina pro piscibus revehunt optima, & pro Christianis, & pro Hebræis istic habitantibus. Condiuntur etiam piscium ova sale, quæ Botarac vocant, quæque in vicinas insulas mittuntur mercaturæ causa, & ipsorum quoque haud parvam copiam Venetias convehunt. Pisces vero iis familiares, sunt, auratæ, solea, barbi, mugiles, acus esculentus, gobii, cancri, ostrea, chamæ, tellinæ. In littore maris Alexandria, Rassitum pedestre iter facientes, vidimus cancrum parvissimum, unguem pollicis humani digiti magnitudine non excedentem, tanta cursus velocitate præditum, ut ictu oculi ex litore in mare quasi convolet. Hunc merito Aristoteles cancrum cursorem appellavit: coacervatim è mare in littus ascendit, catervamque eorum ferè innumerorum in maris littore vidimus. Ex Mare Rubro sæpe edimus pisces delatos, sæpissimèque tellinas, at nostratibus longè salsiorem gustum habentes.

CAPUT III.

*De insectis Animalibus, quæ in Ægypto
vivunt.*

Inter insecta animalia, quibus ea regio abundat, sunt Apes inibi felicissimè viventes, magnoque propter insignem utilitatem quam ex ipsis capiunt, studio, diligentia, & labore, eæ inibi aluntur. Etenim in suis alveariis positas per Nilum flumen locum mutantes, in varia loca vehunt, atque revehunt, cælum temperatius quærentes, atque pabulum copiosum, quo vivant, atque multum mellis gignant. Nos sæpe in flumine eas in naviculis cum alveariis positas offendimus, aliquando Rassit, & aliquando Damiatam, & aliquando supra Cairum versus Sahit navigantes. Itaque ex magna diligentia qua eas alunt, multam copiam mellis, atque ceræ colligunt. Mel est optimum, scilicet albicans, durum, granulosum, dulcissimumque, quo in victu plures ex rusticis vescuntur, fenesque præsertim, quibus est utilissimum. Ceræque etiam idcirco illis non deest copia, quam soli expositam, atque ex aqua lotam dealbant. Vespæ etiam inibi abundant, ipsarumque privatim genus, quod ichneumon dicitur, quæ vespa id proprii habet, ut phalangium oppugnet, de qua

In Lib. Bellonius rectè quidem inquit., Sed & aliud animalculum est
2º. Itiner. „ è vesparum genere, quod ichneumon vespa appellatur, &
Observ. „ bellum internecinum habet cum phalangio., Quoniam vero eorum pugnam vidimus, ipsam hoc loco commemorare libuit. Insecti genus est sanguinis experts, forma api, sive vespæ, vel magnæ formicæ alatæ perquam simili, vespa tamen minus, in terra etiam suum latibulum quemadmodum phalangium faciens. Superat phalangium quandocumque id
 ex-

extra suum latibulum invenire potest at si in latibulo id adoriatur, sæpe numero re infecta redit. Accidit ut ichneumon vespa, phalangium è suo latibulo egressum corripere, atque post se traheret, quemadmodum formica tritici granum, idque quo volebat impelleret, tametsi non sine magna difficultate: nam phalangium pedum uncis obvia quæque apprehendens, quantum poterat renitebatur: Ichneumon vero suo aculeo, quod instar apis exserit, variis in locis ipsum pungebat. Defessus autem ista pertractione, avolavit hac illac oberrans ad balistæ ferè jactum, deinde suum phalangium requirens, nec quo reliquerat loco inveniens, ejus vestigia sequebatur, quasi illa odoraretur, non minus quam canes leporum vestigia; deinde inventum plusquam quinquagies aculeo pupugit, rursusque pertrahens quo voluit perduxit, isticque planè confecit. Sunt ibi & copiosi Crabrones, & qui sub terra nidificant, & qui in arborum cavernis habitant, quique nostratibus ictus venenosiores aculeis in homines, atque in alia animalia indigunt. Formicis vero cujusque generis magna copia abundant Ægyptii, & longe majoribus quam in Italia vivant, quæ mordentes magnum dolorem parti inducunt cum magna excalefactione, atque ex iis magnis formicis alas, volantesque complures vidimus. Scorpiones, qui in Ægypto nascuntur, aut albicant colore, aut virides sunt, triploque majores quam nostrates sint, cernuntur. Dicantque quid velint qui Nicandrum, aut Ælium, aut alios nova genera scorpionum facientes secuti sunt: namque in Ægypto nulli alii quam ii duo scorpiones reperiuntur: nigrisque speciatim ea regio caret omnino: neque alatos unquam ibi videre potui: & Mauri qui quotannis ad nostrum Pharmacopolam scorpiones pro oleo ad Medicinæ usum parando deferebant, omnes unanimiter affirmabant, neque nigros, neque alatos, neque alterius coloris, vel formæ uspiam in ea Provincia visos fuisse: tantummodo ibi albos, & virides reperiri, quorum ictus sunt usque adeo exitiales, ut ni partem ictam ex toto sectione abdicare queant, omnes moriantur, illorum caudæ plerique duos aculeos habent. Plus

timent scorpionum illorum venenum, quam faciant aliorum serpentum lethalissimi veneni æstimatorum, cujusmodi sunt aspidēs, cerastes, & similes alii exitiales serpentes. Ego enim cum forte aliquando unum in meo cubiculo offendissem, ferè cammari fluviatilis magnitudine, ita timui, ut quotidie numquam dormitum iverim, ni prius totum cubiculum diligentissime recognovissem, rimatusque essem. Mirum tamen est, tametsi adeo exitiales ii sint omnes, (licet minus albicantes) ut inevitabile fatum viridium ictus afferat, ni pars ista ex toto, ut diximus, amputari possit, Mauros illos rusticos, qui deferunt pharmacopolis ad Medicinæ usum, absque ulla læsione, vel læsionis timore, eos manibus apprehendere, quolibetque alio modo tractare: primum in antiquis ruderibus eos venantur, manibusque liberè absque ulla cautione illos apprehendunt, & in utriculum conjiciunt, iisque repletum in sinu positum inter cutem, & camisiā, neque semper ipsum probè clausum ad pharmacopœum gestant, & quia numero eos vendunt, ex utriculo manipulatim manibus apprehendentes eosdem numerant. Aliquando vero non pauci, per os uteris non bene clausi, egressi in sinum illorum recepti, ab iisdem in sinu inter indusium inventi manibus comprehenduntur; certè mirum maximè est, eos nunquam ab ipsis pungi, etsi eo modo, ut dictum est, liberè tractentur. Verè profecto à Dioscoride traditum est, à scorpionis ictu sæva oriri symptomata, quæ brevem mortem minantur, ita ut aliquando per diem, & aliquando per horas paucas, ipsorum virus interimat. Nostrates longè minus exitiales sunt, exceptis anosis, quorum venenum est exitiale. Sæpe ego fui demorsus à scorpionibus nigris nostratibus, à quorum ictu parum doloris sensi, satisque ad ejus ictum fuit, vel scorpio tritus parti appositus, vel oleum è scorpionibus paratum illitum. Ad Ægyptiorum vero scorpionum morsus, nullum Medicamentum est cui venenum illud cedat, neque vel etiam ulla antidotus potens contra hoc venenum hætenus cognita est: si vero pars ista amputari potest, ea statim amputata, assumptā unà & theriaca, servantur. Post scorpiones vero & va-

riæ

riæ araneorum differentię, simulque & phalangia varia, quæ & ipsa araneorum sunt species, inibi nascuntur, à quibus partes demorsæ, in magnum tumorem elevantur, vehementerque dolent, sed theriaca devorata ad drachmam, & ictæ parti adhibita, à periculo liberantur. Præter hæc animalia insecta, Ægyptus abundat Scolopendris terrestribus venenatis. Muscæ, & culices inibi ita copiosi ubique locorum sunt, ut absque linteis tentoriis paucissimi sint, qui dormiant. Sed longè molestiores sunt muscæ, à quorum moribus complures Mauri æstate oculorum angulos ulceratos perpetuo habere solent. Apud Mauros Monachos, ut se à muscis tueantur, vidimus ædium januas, atque fenestras lineis retibus clausas, & mirum est, etsi retium foramina sint ampla, per ea muscas intra cameras non ingredi, unde hi à muscarum molestia in tuto sunt.

CAPUT IV.

De Serpentibus Ægyptiis familiaribus.

In Ægypto tanquam Africae parte, quæ semper mater Serpentum ab omnibus merito fuit æstimata, omnium Serpentum maximè exitialium genera copiosius nascuntur, familiariusque vivunt. Inter exitiales vero serpentes ibi nascentes, locum tenent Aspides, post ipsos Ceraustes, Dipsades, Viperæ, atque alii hujusmodi in eo solo viventes. Ita enim Aspidum morsus sunt in Ægypto exitiales, ut, ni pars demorsa sectione omnino amputari queat, ab una hora usque ad tres homines intereant. Tres species istius serpentis observantur, scilicet ipsorum quidam Phytas dicitur, quasi spuens, quod nimirum in homines, & in alia animalia, ut iis damnum faciat, virus exspuat, collum enim, quasi spacium, quod inter ipsum, atque hominem, vel animal est, dimensus, exporrigit, quasi

quasi ratione computans, quàm longè spuerè debeat, ut aliquem attingat. Serpens est ferè bicubitalis, parvæ viperæ crassitie, quæ crassities incipit à capite crasso, callosas veluti carunculas in fronte habente, & sensim ac sensim in caudam usque subtilem decrescit, atque diminuitur. Colore cinereo, viridique ad auri colorem declinante, visitur, duosque habet dentes perforatos, per quos, apertis in morsu vesicis, virus in partem demorsam effunditur. Morsus usque adeo parvus est, ut in cute, veluti acus subtilis punctura appareat, cutis enim neque inflammatur, neque in tumorem attollitur, neque multum dolet, quia venenum susceptum, tenuissimæ substantiæ, in cute ferè nullo temporis momento detinetur, cum statim intra corpus suâ substantiæ tenuitate feratur, excitatque in toto corpore quendam veluti torporem, vel quandam lassitudinem non injucundam, leni quodam sopore, ut demorsi non sine voluptate intereant. Unde Nican- der de iis, qui à Ptyade aspidè demorsi sunt, meritò dixit: „ Qui cum voluptate intereunt. ” Hinc est, quod Cleopatra, Ægypti Regina, mortuo Marco Antonio, ne Romam in triumpho à Cæsare duceretur, mortem potius expetivit, non tamen ex vulnere, aut ex veneno, quo mors ex doloribus vulnerum, & in stomacho ex prava qualitate veneni excitatis, atque ex convulsionibus dolorificis sequatur molestissima, at sicuti in deliciis, & voluptatibus ipsa vitam duxerat, ita cum voluptate mortem quoque oppetivit, adeoque à Ptyade aspidè percussa, sine labore interiit. Altera vero aspis Chersæa dicta est, omnium longissima, quippè quæ quinque cubitibus usque longa appareat, bellicæ hastæ crassitie similis, & colore cinereo aliquantulum subviridi, qualis est fraxini color: oculi ignis modo rubent, versatur in sitientibus, arenosisque Africæ desertis, unde & terrestris dictus est. Tertius Chelidonia dicitur à colore nigro, quo dorsum infectum habet, & ab albo ventris colore, quibus coloribus hirundines conspiciuntur. Cubitalis est, libentiusque vivit circum Nili ripas, ibique habet sub terra suas cavernas in quibus degit. Ab horum Serpentum morsu fiunt singulus frequentes, coloris mutatio, stupor

stupor, & frigus membrorum, ac profundiores somni, & oclusio palpebrarum, cum vehementia pulsus cordis ei propria, atque doloris vehementia. In demorsis ab iis serpentibus continuo membrum supra vulnus arctissimè ligant, & si pars sectionem ferat, ipsam sectione amputant, atque ex papaveris aqua theriacam ad geminas drachmas exhibent, & sæpe ab dissecta parte sanguinem apposita cucubita extrahunt, ut unà & virus extrahant, mox & theriacam fauciatae parti imponunt. Cicurari, & mansuescieri aspides, quod Ælianus, atque alii tradiderunt, apud Ægyptios nobis argumento sunt homines Circulatores, qui illos coram spectatoribus manibus liberè tractant, & cum ipsis quasi edoctis varios ludos exercent. Non minori copia ea regio etiam Ceraſtis abundat, qui serpentes cubitales, & ampliores sunt, cinerei coloris flavescentis cum quibusdam maculis in dorso nigricantibus, capite plano, lato, duo cornicula in fœminis, & unum in maribus cochlearum corniculis similia in fronte habentes, at dura, acum ferreorum modo in acutum desinentia, quod in aliquibus latum, planumque visitur, Hæmodite maxillas latiores, amplioresque præferens, & in aliquibus caput oblongum est viperis nostratibus haud dissimile. Ex hujus serpentis carne Ægyptii Medici, eo tempore quo ibi moram traxi, pastillos viperinos ad theriacam parandam conficiebant, quem serpentem Tahyr appellabant. Alterum latiori capite serpentem, duo cornicula in capite gerentem fœminam, atque unum marem, ex Ægypto vivum cum vipera Avicennæ accepimus postea, veramque cerastem esse illum credidimus, tum quod habeat in capite duo cornicula cochlearum similia, tum quod Viperae similis serpens sit: quæ de ceraſtis signa expressa veteres reliquerunt: ac tametsi de ceraſtum cornibus antiqui satis confusè scripserint, siquidem non cornua, sed eminentias quasdam cornuum instar eos serpentes habere affirmarint, & quidam alii in cornuum numero minimè convenierint, nihilominus cum plerique antiquorum duo habere cornua in capite cochlearum modo unanimiter tradiderint, nempe Ælianus, Plinius, Solinus, & cum his alii, atque omnes

serpentem viperæ similem fecisse visi fuerint, & in corporis magnitudine, & in colore; nos utique credidimus, serpentem, cujus imaginem affabrè delineatam * hic dedimus, pro legitima cerasse accipi posse. Serpentem vero alterum, cujus etiam imaginem nos † hic damus, esse legitimam viperam † † *Vide Tab. VI.* Avicennæ affirmare non dubitavimus, cum omnes notæ ab ipso expressæ verè in hoc ipso serpente eluceant. ” De viperis ita inquit. † † Et Viperæ quidem sunt Serpentes capitata habentes plana, quæ sunt lata proprie apud propinquitatem colli, minuti, subtilis valde, quorum caudæ sunt curvæ, strepitum facientes, & sonitum in incessu. ” Colorem etiam paulo post subdidit esse flavescentem. Hic serpens quem hic damus, vix cubitalis est; caput latum, atque planum habet in acutum desinens, collumque angustum, ventrem crassiores, caudamque brevem, in extremo nigram, colore ad flavum inclinante, cum quibusdam in dorso, & ventre maculis nigricantibus. Audio nunc cœpisse Ægyptios istiuscæ serpentis carne uti pro pastillis viperinis parandis, quod an verum sit, nondum certò deprehendi. De viperis vero in Libro quarto de Ægyptiorum Medicina, una cum istac Historia brevi evulganda, satis superque egimus, & multa ad illarum notitiam assequendam accuratissime consideravimus, quæque alii neglexerant. Dipsas non minus inibi reperitur, quæ, ut audivimus, serpens est viperæ similis, sed longè subtiliori corpore, minorique capite. Non est species viperæ, multo minus, ut Marsi olim Galeno affirmasse visi fuerunt, est ex viperis viventibus in locis siccis, asperis, nitrosis, & salis, à quorum locorum nitroso, & falso temperamento credidit Galenus ex Maris hosce serpentes nancisci qualitatem immodicè siccantem, qua sitim inextinguibilem eorum carnes inducant, unde hasce carnes Theriacam etiam sitim inducentem reddere credidit. Quod tamen Ægyptii falsum esse, longa experientia deprehenderunt, cum suos trochiscos vipereos ex serpentibus Tahyr vocatis parare semper fuerint assueti, qui serpentes vivunt in locis siccis, squalidis, ex toto nitrosis ac salis, universum etenim

TAB. V.

p. 220.

Cerastes legitima Anagoram.

ra, mitu
nina
missa.

Cerastes altera, mita
pro Tahor femina
ex Egypto missa.

etenim Ægypti solum, præter id quod prope flumen, & lacus est, est squalidum, & adprime falsum. Non ob id tamen Ægyptiorum Theriacam ab innumeris voratam, aliquem ex ipsis siticulosum unquam reddidisse cognitum est. Unde merito Dipsas serpens est sui generis, cujus morsus calorem æstuosissimum inducit, atque sitim inexplebilem, cum qua demorfi moriuntur, nihil eos juvantibus Medicis præsidii. In demorfi vero primum ærtissimè confestim partem percussam ligant, scarificant, aut ferro candente inurunt, exhibentes theriacam per os, atque extrinsecus etiam percussæ parti eandem theriacam adhibent. Fert & ea regio complures alios serpentes summè exitiales, cujusmodi est Hæmorrhøis, Acontia, sive Jaculum, Seps, Ophylinus, Draco. Hæmorrhøis dictus est, quod ejus morsus sanguinis profluvio interimat, estque serpens nostrati viperæ, quam Patavini Marassum vocant, similis, sed minor, & corpore tenuiori. Acontia, sive Jaculum, quod jaculi modo se ipsum in homines, atque in alia animalia magno impetu effert. Ejus morsus brevem mortem inducit. In Ægypto ii serpentes vivunt, ut Ammianus Marcellinus auctor est: at longè copiosiores Acontia observantur in multis Æthiopiæ locis, ut Franciscus Alvarez in suis Relationibus sæpe meminit. Seps, seu Sepedo, quem Arabes Selsir appellant, est brevis serpens, habens caput latum, planum, collum tenue, corpus crassum, & rotundum, caudam brevem diverso colore Hæmorrhøi similis. Hic morsu suo summam inducit, & in parte percussa, in qua caro veluti ex toto corrupta, ex ossibus abscedit, & in corpore, putrefactionem, adeo ut paucis diebus demorfi intereant, membris omnibus diffluentibus solutis. Avicenna de hoc serpente ita habet. " Existimaverunt quidam quod „ sunt serpentes, qui sunt in regionibus Assen (Syriæ) & „ in Ægypto, habentes capita lata, parva colla, curtas caudas, ventres rotundos, & non sunt super capita lineæ, & „ squammæ, sed super corpora eorum sunt lineæ diversi coloris, & cum incedunt, non rectificantur, imo contrahuntur; curant demorfos, ut à viperis, atque cerastris, „ De

Basilisco etsi nihil certi ibi habeatur, audivimus tamen esse parvulum serpentem, qui palmum longus, minimi digiti crassitie, in capite carunculam cristæ instar habet, & in dorso medio duas squamas utrinque positas, quibus utitur alarum modo ad cursus celeritatem. Retulerunt mihi non pauci, hosce serpentes copiosius, & abundantius vivere juxta quosdam lacus, à quibus putant Nilum flumen originem habere, ad quos profecto lacus nulli accedere audent, neque tentant, ob eorum serpentum usque adeo exitium cognitum, ut propterea ibi, & alibi ad multa miliaria prope eos lacus neque animal ullum vivat, neque (quod magis mirum videtur) ulla planta. Hæc de Basilisco ex relatione Ægyptiorum in Æthiopiam, & Nubiam sæpe iter facientium, accepimus. Sed fortasse non minus dubitabitur de Dracone, an verus serpens, vel fabulosus sit. Non esse fabulosum, Ægypti incolas non latet, præsertimque eos qui Ægyptum superiorem habitant, in cujus deserto non semel visi fuerunt serpentes hominis crassitie, longi triginta, & quod excedit pedes, quorum capita magnitudine Bovina æmulantur, quæ in sincipite quasdam carnosas eminentias habent cristarum in modum rubri coloris. Hosque, & similes alios serpentes, in dracones esse existimant, quorum aliqui non raro etiam in deserto Memphitico conspecti sunt: nosque cum multis aliis Damiatam navigantes per flumen Nilum, cum in principio Deltæ Insulæ navem egressi in littore fluminis spatiaremur, eminus in quodam monte arenoso serpentem conspeximus, longissimum quidem, &, ut conjecimus, ad minimum pedum viginti, capitis humani amplitudine, elatoque collo, capiteque super arenam morabatur, qui, ad sonitum nostrorum tormentorum manuariorum, quæ ignifero pulvere contra ipsum accenso direximus, continuo in ictu oculi quasi avis evolvendo aliò fugit. Quædam mulier Christiana Cophta, mihi admodum familiaris, emit quandam servam Christianam juvenem Feida vocatam, quæ ex Provincia Nubiæ Decur dicta Cairum deducta erat. Cum hac juvene lubens sæpe conversabar, ut ab ipsa quædam propria ejus patriæ gentis audirem,

rem, inter quæ hoc sæpe ab ea percepi, in Nubiæ Provinciæ suæ solo patrio aliquibus annis serpentes multos longissimos, hominis crassitie, habentes capita magna bovis instar, habentia in summitate quandam cristam rubram, transire, omnesque & homines, & alia animalia illis obvia devorare, eamque Provinciam devastare, ac inhabitabilem reddere. At indigenæ cum earum Belluarum adventum aliquo modo præsentiscerent, herbam inibi à Deo Opt. Maximo remedii loco productam, abundeque viventem, succedentes, atque ex ea suffitum excitantes, omnes eos serpentes fugare, ut ea Provincia tuta reddatur ab eorum serpentum incursione. Eam herbam dixit esse humilem, foliis ocymo non dissimilibus, validum, ingratisimumque odorem spirantem: quam etsi multo studio ad me deferre à Nubis mercatoribus studuerim, numquam videre potui. Atque hæc obiter de Dracone dicta sint. Est vero in Ægypto alius serpens admodum familiaris, decem pedes longus, brachii humani crassitie, capite magno, & lato, cui peculiare, ut recto collo, ventre in velum rotundum catini modo expanso, celerrimum cursum habeat, Ægyptii Jehban appellant, & nos Ophylum, id est, serpentem velatum, nominavimus. Veteribus visus est omnino ignotus, cum nullus ex antiquis ipsius meminerit, & mirum est, eos latuisse tantum serpentem adeo Ægyptiis familiarem. Ita est hominibus familiaris, ut non solum ab ipsis mansuefiat, & cicuretur, sed etiam ita erudiatur, ut rationis usum, atque rerum cognitionem habere videatur: unde mirum non est, si circulatoribus Ægyptiis evaserit multum domesticus, atque utilis, quem nos sæpe apud eos vidimus, qui plus intelligentiæ quam canis habere nobis visus est, ejusque superius, cum de circulatoribus Memphiticis sermo habitus est, meminimus, ipsumque accuratius consideravimus. Dum vero hæc scriberem, litteras ex Ægypto accipio à Matthæo Carbono, illustrissimi Consulis Veneti Medico præcellentissimo, amico maximè colendo, qui in magna illa Civitate Cairi multos annos Medicinam magna cum laude faciendo moratus est, atque adhuc inibi moratur, qui de prædicto ser-

pente hæc in litteris habet. "Sed jam venio ad serpentem. „Hunc Ægyptii nominant Tehbam nasser, ab aliquibus vocatur solummodo Tehbam, ab aliis Tohbam, cujus quidem, ut „tibi plane satisfacerem, imaginem, figuramque delineatam misi, „& præter ejus serpentis expressam figuram, etiam duos serpentes ex iisdem vivos mitto duabus ligneis capsulis clausos, „quos dentibus carere volui, ut sine timore tractari possint. „Ego vero, qui maxime hosce serpentes timere soleo, meis „manibus in pyxides ligneas reposui: præter hos, unius alterius decorticati pellem itidem mitto, stuppa oppletam. Quem „autem misi, est mediocris magnitudinis, ipso enim longe majores inibi observantur. „Hi serpentes in ventre obscurè albicant, reliquum corporis in aliquibus nigrum visitur, in aliis coloris cinericii. Hujusmodi animal cum totum humi procumbit, & serpit, totum rotundum cernitur, cum vero ipsi aliquis adversatur, opponiturque, continuò è terra capite, recto collo, & ventre extollitur, eaque parte corporis, quæ ejusce corporis tres quartas capit, rectum manet, incedit, & reliquo corporis serpit. Qui serpens rectus multo tempore manere, & progredi in terra potest, plurimum efflat, sibilatque: habet vero (quod quidem singulare est) à collo usque in ventrem eam partem membranaceam, quam dum rectus progreditur expandit in veli modum. Velum enim verito inflatum distentumque apparet, rotundumque, catini veluti magnitudine, quam partem in velum distentam, ad libitum claudit. Vidi rem mirabilem in hoc serpente apud Circulatores; scilicet, quod cum hoc animal caput extollit, & rectus incedit, velociusque ob velum proserpit, efficitur admodum effrenis, & quasi furiis agitatus. Quod cum viderint Circulatores, ut iram ipsius compefcant, conspuito statim digito nasi ejus summitatem tangunt, ex quo bestia illa continuò in terram, ut mortua cadit, libereque manibus tractatur, & ita veluti profundo somno oppressa, vel etiam per diem integram persistat. Cum vero ipsam expergisci volunt, caudam ipsius validè comprimunt, fricantque, quoad expergiscuntur, quæ continuò redit ad suum, ut ita dicam, fu-

ro-

Aphylinus,
sive
Tebham Nasser:
inflato velo
festinans.

Ophylinus,
sive
Tebham Nasser,
inflato velo
festinans.

Tehbam nasser
seu
Ophylinus.
Longitudo est. Cubit. IV.

nasser

Cubit. IV.

rorem. Hoc cum viderim, credidi Circulatores id fecisse vi alicujus antidoti, quod ore continerent: unde illud meo sputo, & meis manibus experientia cognovi, eos nullo ad id antidoto usos fuisse. Hic damus istius serpentis duas imagines, * unam humi serpentis in qua totus serpens rotundus * *Vide etiam sub collo cernitur, atque † alteram ejusdem, sed re-Tab. VIII.* sti, cum velo sub collo extenso incedentis, qui velocissime movetur. Hic nascitur in antiquis sepulcris, quæ vulgus mu-*† Vide Tab. VII. num. 2.* mias vocat: est hic serpens maximè disciplinæ aptus: quod si esset verum, animas humanas migrantes è corporibus post mortem ingredi corpora bestiarum, ut Anaxagoras credit, suspicari liceret, ob cognitionem qua præditi hi sunt, Ægyptiorum animas habere, quorum corpora inibi humata jacent.

C A P U T V.

*De Animalibus lacertosis in Ægypto
viventibus.*

Complura animalia lacertosa Ægyptiis itidem sunt familiaria, cujusmodi est seps, lacerta chalcidica vocata, chameleon, scincus, atque crocodilus. Lacerta chalcidica cujus * hic imaginem damus, est seps veterum, non serpens * *Vide mortiferus, quem superius nominavimus, sed animal lacer-Tab. IX.* tosum, quem Nicander expressit, cum sepem fecerit cor-*Num. I.* pore humilibus lacertis similem. Hæc inquam apud Ægyptios familiarius vivit in murorum, ædiumque foraminibus, & in hominum cubiculis, quam non magis incolæ timent, quam nostri vulgo lacertas. Verum etsi ab ipsis accepimus esse venenatam, tamen nunquam quempiam ejus morsu in venenata symptomata incidisse liquido constat. Chameleonibus etiam multis stirpes Ægyptiæ abundant, qui degentes in stirpium foliis, & ramis visuntur, cum ex loci ubi sunt, colore,

lore, hæc animalia itidem colorem trahant, virefcunt in foliis, in terra colore obfcurantur. Eft veluti lacerta, horrido afpectu, ut ferpens, oreque in fufflando excitat ftrepitum, quo, antequam ejus naturam expertus fuiſſem, mihi timor aliquis ex illo ftrepitu, ſimulque & ex horrido illorum afpectu inducebatur, ſed poſtea ejus naturam non noxiam, ſed benignam eſſe cognovi. Flatu enim ftrepitum edente, digitum intra ipſius os imponebam, à quo nihil noxæ recipiebam, etſi uſque in gulam digitum injeciſſem: os enim omninò dentibus caret, nihilque duri in ore habet, quod dentium loco eſſe queat. Ex quo fortafſe veteres perperam exiſtimafſe viſi ſunt, non fuiſſe dentes Chameleonibus neceſſarios, quod ii ſolo aëre vivant, proinde os magnum, amplumque habuiſſe, intus leniſſimum, atque molle. Sed decepti fuerunt, quando ii ex quibusdam infectis vivant, muſcasque præfertim continuè venentur, linguæque extremo, tanquam Elephantis probofcide, non tamen cavo, ſed tenui, aſperoque eas capiant: in Chameleonibus mirus eſt muſcarum venatus, muſcas etenim vel etiam ſemipede diſtantes gemino gradu repente mira celeritate edito linguæ extremo capiunt, eaſque devorant. Chameleones verò duplicis differentiæ obſervantur, quidam longitudine lacertæ viſuntur, alii minores, in multis mutuò etiam differentes: utrique linguam habent longam, in cujus extremo eſt veluti probofcis, quo muſcas capiunt, & tamenſi in ambobus iis Chameleonibus tam majoribus, quam minoribus in ore appareant quædam eminentiæ, inæqualitateſve, quaſi ferras, vel dentes æmulantes, tamen nulli ſunt in ore dentes, eaſque inæquales eminentiæ dentes æmulantes ſunt ex carne molliſſima, unde in ipſorum ore digiti immittuntur, qui undique oris carnem molliſſimam ſentiunt. Ambo colore flaveſcunt ad viridem inclinante, unde in frondibus, perinde ac frondes virides evadunt: Hieme latere in cavernis, nequaquam verum eſt, cum in ea regione hyems veris in modum ſit temperata, ut frigus haudquaquam moleſtum animalibus ſit. Abundant Ægyptii quoque ad opiparam Venerem conciliandam iis lacertosis ani-

* Vide
Tab. IX.
num. 2.
& Tab.
X.

† Vide
Tab. IX.
num. 3.

nimalibus, quos Scincos vocant, Dioscorides, & alii Crocodilos terrestres appellarunt. Qui ex Ægypto Venetias convehuntur, lacertas nostrates maximè imitantur, at sunt crassiores, latiores, & coloris flavescentis cum quibusdam maculis circa dorsum nigricantibus. Serapio Scincum stellionis aquatici speciem fecit. Animal est amphibium, quod vivit in aqua Nili, & in terra. Et tametsi non me lateat huiusmodi lacertam omnes fere pro Scinco legitimo in usum recepisse, nihilominus istiusce Scinci cognitio apud me non levem difficultatem habuisse perpetuo visa est, siquidem vulgaris Scincus officinis Venetis maxime notus, notis non respondeat Scinco antiquorum. Primo enim ex Dioscoride constat, Scincum esse terrestrem Crocodilum sale induratum. Sed quænam in vulgari Scinco cum Crocodilo apparet in magnitudine, & in figura similitudo? Crocodilus in magnitudine est sicut Elephas ad murem. Præterea, quis unquam vidit ex Scincis vulgaribus quendam bicubitalem, ut de Scinco Pausanias tradidit? Haud leviter videtur suspicandum, Herodotum (qui ne verbum quidem de Scinco) per Crocodilos terrestres, apud Nomadas tricubitali ad summum magnitudine nascentes, terrestribus lacertis affimiles scribentem, Scincos intelligere voluisse. Addimus, in Scincis eam insignem vim movendi venerem, ita ut ex vorata drachmæ Scinci renum, quod Arabes prodidere, veluti magnus priapismus excitetur, atque adeo, ut ad adimendum hunc excitatum affectum, Medicamentum adhibere sit necessarium, multo minus observari. Etenim complures, qui Scincum, vel etiam recentissimum copiosius assumerunt, nullam utilitatem ad venerem consecuti sunt. Quare crediderim ego, illud animal lacertosum terrestre crocodilo simile, cubitale, squamis minimis rotundis obsitum, colore candidiore, atque cute etiam tenuiori, cauda rotunda, & brevi, mitiori natura, ita ut non lædat, raroque mordeat, esse veterum Scincum, cujus renes tantopere ad opiparam Deam Venerem augendam à veteribus fuere miris laudibus concelebrati. Copiosi reperiuntur supra Memphim in terrestribus, siccisque

E e locis.

locis. Sed puto hæc animalia esse amphibia, scilicet & in terra, & in aqua promiscuè viventia. * Horum duorum Scincorum hic imaginem damus. De † Crocodilis vero, quibus *Ægypti* tota ea regio maximè abundat, præsertimque supra Cairum versus Tebas, & in Nilo, & in lacubus, atque ita ut non sit tutum homines inibi versari, immanissima enim bestia est, magnitudine triginta cubitorum, homines, aliaque animalia indiscriminatim devorans; major vis ejus in cauda est, qua veluti latissima, durissimaque ensi, animalia, se ipsum vibrando, prosterнат, quæ postea devorat. *Ægyptus* inferior minus iis abundat, maximeque circa Insulam Deltam vocatam, inibi paucissimi, & minimi habitare observantur, fortasse hoc, quod post Memphim versus mare paucissimi Crocodili visuntur, iique omnium minime, quos Scincos veterum esse credidimus, sit ex majori in hac parte hominum commercio, à quibus timeant; vel quod superius longe plures sint lacus maximi, in quibus libenter vivunt. Aliàs diximus, ut indigenarum relatione accepimus, postquam à quodam *Ægyptio* Mago Crocodilus magica arte confectus supra Cairum duorum dierum itinere in Nilo flumine obrutus fuit, nunquam Crocodilos transire locum, in quo magicus crocodilus sepultus est, potuisse, & in hanc causam *Ægyptii* eruditiores magnorum crocodilorum ad Memphim, & ad alias versus mare *Ægyptium* urbes sublatum commercium, frequentemque transitum interceptum, retulerunt. Quod tamen fabulosum esse credidi, & potius crediderim ego; illud referendum esse, in minorem, & majorem per ea loca hominum conversationem, quam crocodili fugientes, propterea ad Memphim, neque ad alias urbis versus mare non veniunt, sed manent in Nilo super Memphim, quod hæc loca minus sint ab hominibus habitata, & frequentata. Rem maxime miram dicam, scilicet tam grandem, immanemque belluam, quæ numerosissimis hominibus validè obsistere apta nata est, homunculos quosdam rusticos gracillimos, unum, vel duos invadere, eamque manibus apprehendere, & ita tractare, ut fune os vinciant, atque pedes, & ita legatis pedi-

pedibus, & ore, asino superponentes, vehant ipsam ad mercatores Venetos, eamque belluam vendant, occidant, pellemque decorticent. Quid majus? deductam bestiam, ut eam mercatores empturi commodè videant, & ejus incessum observent, eaque oblectentur, os, pedesque ablaqueantes, sinunt eam ad libitum moveri, spaciarique, quam, ni sponte id faciat, verberibus, puncturisque cogunt, quæ ubi moveri, ac spaciari parum visa est, denuo os, pedesque arctè ligant, eamque gladio jugulantes, ab ea pellem decorticant, & vendunt; & admiratio est, quod ii audeant tam grandem belluam ità liberè tractare, nunquamque ii ab ipsa male afficiantur, cum ea quoscumque alios occidat, atque devoret. Quod de Trochilo avicula dictum est, verum esse quoque audivimus, quippe excrementa carniū in dentibus relicta, atque etiam vermiculos ex putrefactis carniū reliquiis qui ibi nascuntur, ipsum os crocodili apertum ingressa, rostro acutissimo purgare, non autem sanguisugas, ut perperam Herodotus tradidit: at, finita dentium deterfione, bestia beneficii immemor, ut tandem aviculam etiam devoret, os claudit, quo cognito Trochilus rostrum acutissimum in maxillæ superioris cavitatem, (ea enim pars, & mollis, & exquisitissimi sensus est) affligendo, non finit os claudere, & repentino volatu ab eo discedit.

CAPUT VI.

*De Animalibus quadrupedibus domesticis, quæ
Ægyptiis sunt familiaria, & primo
de equis, asinis, atque mulis.*

Ægyptii præter singularia quædam quadrupeda animalia, quæ ipsis sunt propria, cujusmodi sunt cameli, dromades, bubali, leones, pardales, civetæ, gazelæ, ichneumones, equi marini. habent ea omnia, quæ apud nos sunt, scilicet equos, asinos, mulos, boves, fures, oves, capras, canes, feles, mures, & ex sylvestribus quoque, boves, asinos, urfos, lupos, vulpes, martires, cuniculos, & ex peregrinis, quæ ex finitimis provinciis deferuntur, tigres, leones, pantheras, elephantes, giraffas, atque simias. Horum vero omnium animalium quadrupedum, hic qualitates complecti nostrum erit institutum. Idque faciemus à domesticis exoriri primum & ab equis, quibus ea tota regio maxime abundat. Eos etenim pulcherrimos Ægyptus producit, omnibusque numeris absolutos, velocissimos, audaces, maximeque dociles, ut velociores, quique freno magis obediant, nullum alium reperiri putem; ita enim ii disciplinabiles sunt, ut ratione pollere videantur, ad varios, differentesque currendi, movendique modos, & in pugna ita audaces, prudentesque apparent, ut bellicæ disciplinæ omnino haud expertes videantur. Turcæ si in via discedant, ibique diu equos relinquunt, quoad ad ipsos redeant, nunquam vel unum pedem loco in quo relinquuntur, movebunt, unde servos ad ipsorum custodiam relinquere non sit opus. Pulcherrimi inibi nascuntur, caput parvum habent, aures breves, faciemque brevem, oculos magnos, vividos, mobiles, totius corporis habitus non præ-

pin-

pinguis, & crassus, sed carnosus, & ad gracilem inclinans, juxta illa sunt quam nostrates graciliores. Hordeo, atque paleis, quodam artificio furfurum modo detritis, quæ non triticeis furfuribus majores sunt, perpetuo aluntur, quo pabulo mirum non est, si optimam carnem, solidamque gignant, qua robusti redduntur, & ad omnia opera apti. Unus ex iis duo mille aureis Turcicis venditur. Arabes pulchritudine iis non cedunt, at sunt longiores, & graciliores: idque ex parco victu evenit, possunt enim ii triduo absque potu manere. At in cursu, longè urbanis equis sunt velociores, atque agiliores, quibus Arabes utuntur, & in pugna, & in rapina, & in fuga. Quidam Princeps Arabum, Turca, Remonim vocatus, inter alios equos ferè innumeros unum habebat, quem præ insigni ejus pulchritudine, ingenio, atque amore quo suum dominum prosequabatur, mirum in modum adamabat, carissimumque ita habebat, ut unà in tentoriis cum Remonino dormiret, à quo profecto equo ita quoad dormiret ipse custodiebatur, ut veluti excubias faciens, si rumorem aliquem sentiret, capite ipsum contingens à somno excitaret. Quod equi in Ægypto sint pulcherrimi, velocissimi, maximeque audaces, & ingenio versatili, quotannis ex toto regno quadraginta, & quinquaginta seliguntur, qui ad Turcarum Imperatorem Byzantium mittuntur, siquidem ipse rarò alium equum quam Ægyptium conscendere solet. Aliqui ex iis duobus millibus aureis veneunt, & longè pluris. Inter equos autem seliguntur spadices, aurei coloris, nec non rufi, quos Ascar vocant. Abundat & ea tota regio optimis, & præstantissimis Asinis, equis minimè commodo incessu cedentibus, unde (ut mea fert opinio, omnes inibi gentes meritò asinis & familiarius usi fuerunt, atque in præsentia etiam utuntur ad itinera conficienda, non Turcarum Imperatoris decreto persuasa, decernente nullum ex Ægyptiis non privilegiatum licere uti equis, aut equitare. Quod etsi nunc verum sit, nihilominus ea gens asinis pro itinere faciendo uti mavult, quoniam præstantissimi sunt, non minus quam equi ad iter faciendum expetendi, quoniam & velociori cur-

su perinde ac equi, & commodiore homines vehunt. Complures inibi reperiuntur asini, & colore nigerrimo, & pulchritudine, & magnitudine, & commodiori incessu, atque cursu iis equis nihilo cedentes, quos vulgus Chineas vocat, unusque pretio æstimatur centum aureorum, & plurium: Quod in solo calidiori vivant, atque in arenoso minimè lapidibus referto, ac impedito, velociores & in incessu, & in cursu sunt, à nostratibus admodum diversam naturam habentes, qua onagris, id est sylvestribus asinis in Africæ solitudinibus viventibus similes videntur. Ab onagris vero differunt, eo quod majores sunt, atque mansuetiores. Ægyptii non ephippiis ad asinos utuntur, sed parvo tapete super dorsum strato, quo modo vel etiam mulieres asino vehi solent, quippè super tapetem sedentes. Asinis conductitiis complures utuntur, iisque sex horarum spacio septemvè ad plurimum Alexandria discedentes Kassitum pervenimus, quæ ab Alexandria distat quadraginta milliaribus Italicis. Neque in toto eo itinere quidquam, vel cibi, vel potus degustarunt, finitoque itinere, asinorum custodes ipsis pro cibo dabant integras fabas siccas ad libræ pondus. De Asinorum vero ingenio, atque natura disciplinabili, superius cum de circumforaneis sermo habitus est, satis, superque diximus. Muli etiam inibi innumeri ferè nascuntur, qui magni sunt, pulcherrimi, & cursu velocissimi, quos, qui iter ocius quam Asinis fieri queat expetunt, asinorum loco conscendunt, diuturno etiam labori itinerario, plus quam asini, resistunt, eumque diutius perfectunt.

CAPUT VII.

*De Camelis, & Dromadibus, qui in Ægypto
aluntur.*

Sequuntur ex domesticis quadrupedibus Cameli, quibus non minus prædictis tota ea regio, & Arabia, contermina Provincia, maximè abundant. Animalia sancta ii appellant, ex insigni commodo quem ex ipsis indigenæ accipiunt: Vitum enim parcissimum, exiguique sumptus ferunt, & magnis laboribus robustissime resistunt. Horum vero triplex genus reperitur: unum quod Turcicum vocant, robustissimum, validissimumque: alterum nobilissimum, quod Latini Dromadem, & Mauri Egin vocant: Tertium medium inter hos. In hujuscemodi camelis, tota Arabum vis, & robur, victusque consistit. Etenim primis ad onera ferenda, eorumque suppellectilem, filiosve, in quibusdam pulcherrimis cunis peregranter ad id instructis, utuntur. Alteros verò ephippiis insternunt, frenoque perindè atque equos regunt. Hos conscendentes vastissimas solitudines, loca invia, montes, & deserta pervadunt: Hos cursores, & tabellarii per Arabias equitant, iisque maximæ sunt utilitati, nam usque adeo veloces sunt, & celerrimo cursu præstant, ut uno die iter absolvant, quod quatr duo equi commutati non facerent: quod si aliquanto defessi videantur, per horam solummodo respirare permitti, vires recipiunt. E Meccha Memphim quadraginta dierum iter, atque illud per montes, decem diebus veniunt. Nullum animal illiusce molis citius comedit. † Pulcherrimum est, & Arabes, cum uxores ducunt, eas super dromades ornamentis gratia vehunt. Qui ad longa itinera, & bella proficiscuntur, & Turcæ, & Reges, multos Dromades

† Vide figuram Dromadis Tab. XII.

des habent undequaque ornatissimos, quorum nonnulli, super ipsis sedentibus servis, quocumque se contulerint, eos comitantur, sive currendo, sive alio modo, aquam, bellaria, & selectos cibos, & condita in mantica, nec non tapetes, & aliam suppellectilem ferentes. Consuevere enim, qui agmen vel militum, vel mercatorum, seu peregrinorum, ducunt, modo præire, modo subsequi, modo huc, modo illuc se conferre, cum selectissimis hominibus, ne sui à lateribus invadantur, maximeque qui alios sequi nequeunt, ut mulieres, virivè imbecilles, aut qui animalia defessa, laboreque confecta habent, quibus omnibus consulunt, sive Mehemetes sectæ sint, sive alterius; in quo quidem Mauritanorum diligentiam, & humanitatem dignam summa laude judico: quod in itineribus omnium eam curam gerant, ut nullum perire finant, quod sedulo facientes, quandoque ut totus exercitus pertranseat, expectant, quandoque ex quo discesserunt, quandoque ad jumenta accurrunt. Aliàs ob vigiliis noctis id temporis ad dormiendum assumunt, quo omnis multitudo pertranseat. Ad quod facit Dromas, à quo in terram prono, quicquid volunt accipiunt. Hicque est Dromadum usus, non autem in bello, ut Plinio fuit persuasum. Nullam aliam utilitatem in bello Dromades afferunt, quam eam à nobis prædictam, expressamque. Tertii generis camelos fœminas, intactas, propter earum lac, servant; eas, omni labore solutas, vagari permittentes per loca sylvestria, pascentes spinam in Ægypto acutam, Arabicamque etiam vocatam, acaciam in Arabia petrea, atque juncum odoratum in Arabia deserta, ubivis absinthii species, aliasque herbas, & virgulta spinosa, quæ in desertis reperiuntur. Camelorum itaque lac est præcipuus eorum cibus, vel solum, vel cum malva coctum. In deliciis habent panem spoditen sine fermento sub cineribus, vel super marmoreum lapidem candentem coctum, quem deinde butyro emolliunt. Quamvis autem Arabes sylvestribus animalibus ad victum maxime abundant, tamen eorum carnibus, ut in primo libro etiam dictum est, Camelorum lac anteponunt, tum quod hoc animal quasi venerentur, cum
vana

vana fide credant Mecchæ Camelum eorum pseudo-Prophetam allocutam, quodque male à Domino tractaretur coram illo conquestam, idque, orationi vanitatem adhibentes, evenisse inquiunt, ut & brutorum animalium testimonio ipsum Prophetam esse liquidò constaret; tum etiam quod præter alia emolumenta, quæ ex Camelis capiunt, vestes quoque, & tentoria ex iisdem habeant. Ex eorum enim pilis multa fiunt, maxime vero pannus, quo & Principes oblectantur, nec minus quam aulæum ipsum nonnulli meritò æstimant, unde & quod ejus usus salubris sit, eo panno nonnulli Veneti Patritii vestiuntur; tum etiam quod apud illos hujusce lactis ope, nullus hydropes, nullus regio morbo, nullus dyspnœa, nemo obstructione detentus reperiatur. Nullus tandem pfora, lepra, scabie, vitilagine, nec alia cutis infectione laborat, quemadmodum urbanorum multi iis malis vexari solent, cum lac omnibus his malis medeatur. Asthma enim tollit, hydropem sanat, spleneticis prodest, uteri obstructionibus subvenit, menses movet, facilisque est coctionis & naturam lenit. Quæ profecto omnia Ægyptios sæpe fuisse expertosprehendimus. Nam, aliis omisiss, mulieri Mauritanæ, febre, hydropes, ascite, jecorisque, & lienis obstructione insigni laboranti, simul cum lotii suppressione, à Persa Medico, nullo alio remedii genere proficiente, hujusmodi lac ad sesquilibrium quotidie fuit exhibitum, quoad sanitati fuit restituta. Aquam educebat, obstructiones aperiebantur, urinam movebat, vires recreabat, sicque ea omnino fuit sanata. Multos & ab affectibus splenis hoc tantummodo lacte epoto liberatos fuisse vidimus. Quod vero ipsum sit optimum, optimique succi, vel eo argumento probari potest, quod Arabes hi, quamvis in montibus vitam transigant, tamen ingenio, arte, & multis animi dotibus probè valent, callidique sunt, & stratagematum non ignari. Contra, qui nostros montes incolunt, quamvis libero, apertoque cælo fruuntur, ob assiduam tamen fructuum crassorum, sicuti castanearum, & raparum, & id genus eduliorum usum, ingenii dexteritate parum valent: ex quo quidem animi, & corporis temperiem mutuo

se consequi licet intelligere. Quare Moysen populo Isdraelico, & Mahemetem, à Sergio Monacho Græco edoctum, populo Arabico, cibos, frigidos, crassos, & viscosos, tenacesque gignentes succos, interdixisse ferunt. Quod autem Arabes ingenio valeant, vel ex eo intelligi potest, quia de iis dici possit, quod veteres de Romanis tradiderunt, scilicet alias nationes servitutem pati potuisse, populi vero Romani propriam esse libertatem, siquidem hi magis quam Romani libertatem retinuerunt, eam enim omnibus divitiis, omnibusque commodis prætulērunt. Hos per tot secula nullus unquam subegit. De qua re satis accuratè scripsimus in fine primi libri, ubi ex professò de Arabibus sermo à nobis habitus est. Præter alia animalia, quorum carnem in cibo plurimi faciunt, cameli in magno honore existunt. In Arabum Principum castris cameli plures unius anni, aut biennes macantur, quorum carnes avidè comedunt, easque odoratas, suaves, atque optimas esse fatentur. Tanta apud Arabes est camelorum copia, ut eorum pauperrimus decem ad minus camelos habeat: multique sunt, quorum quisque quatuorcentum, ac mille etiam numerare possit. Audio vero in Ægypto longe plura quam quatercentum millia camelorum vivere. In Arabia vero adhuc plures Camelos esse, unde mirum haud est, si singuli aureis singulis emantur. In quibusdam vero locis, inter Damascum, & Babylonem, & ubi vir sanctus Abraham habitabat, atque in Arabia deserta triplo plures nutrirī. Quibus constabit camelorum numerum adeo magnum, atque numerosum esse, ut vix credi queat. * Atque hæc de Camelis

* *Cameli figuram vide Tab. XIII.*

CAPUT VIII.

De quibusdam aliis quadrupedibus apud Ægyptios viventibus, scilicet de Bobus, Bubalis, Ovibus, Capris, Suibus, Canibus, Felibus.

Abundat Ægyptus & Bobus, & Bubalis, & Ovibus, & Capris, Suibus, Canibus, atque Felibus. Boves magnitudine mediocri ibi visuntur, sed pingues illi pulcherrimique. Neque immerito sane, cum in terræ cultura minimè laborent, aut parum laboris capiant. In ferendo tritico nihil laborant, cum nihil prorsus terra vomere vertatur, aut moveatur, siquidem (ut aliàs etiam dictum est) absorpta aqua Nili post ipsius augmentum, statim semina nullo præmissò cultu terræ committere solent: quo ii felices in agricolatione haud injuria æstimantur. Itaque meritò, & quod parum laboris habeant, pingues boves redduntur, atque etiam quod in illis alendis optimum fœnum, paleæ tritæ, atque hordeum non ipsis desit, omniumque maximè pinguescunt vaccule, quod ad generationem, atque ad lactis usum absque ullo labore adserventur, in pinguisissimisque pratis arte factis eas vagari, & pascere liberè sinant. Vitulos habent in magna copia pinguisissimos, esuique jucundissimos, singulique ad summum aureo argenteo habentur. Ægyptii tamen nunquam vitulum absque vacca ejus matre, magno vel etiam pretio vendunt, vaccarum mugitus, atque lamentationes propter sobolis privationem (quod præhumanissimi erga omnes bestias sint) æquo animo minime ferentes. Carnem Vitulorum Mau-

ri rarissimè comedunt : Hebræi vero familiarius, & frequentius : at emunt vitulum cum vacca simul non pluris quam gemino aureo Turcico, & separatos à vaccis Christianis vendunt vitulos, ut & vaccarum partes posteriores illis Mosaica lege prohibitas. Carnes vero Vaccarum, atque Boum unius anni, aut ad summum duorum annorum, comedere solent, quæ pingues admodum sint, palatoque suaves. Bubali inibi maximi visuntur, atque pulcherrimi, qui frequentius, calorem devitantes, in aqua Nili fluminis morari magna diei parte solent, libentiusque in aqua quam in terra vivunt, è cuius aqua refrigerata, humectataque illorum corpora pinguiora redduntur, quorum carnes esui gratæ sunt, concoctuque faciles. Veneti Mercatores linguas Bubulas, tanquam mensis optimas, sale conditas, in magna copia Venetias mittunt. Ægyptia tellus maximè ovibus abundat, agnisque optimis, vervecibusque : Præfertur ibi caro vervecina omnibus aliis carnibus bonitate, triploque majori quam vitulina, hædinaque pretio venditur, apud eosque omnes, ejus usus est frequentissimus, atque familiarissimus, adeo ut omnes eam ægrotis Medici concedant : neque injuria sane, cum caro sit odorata, concoctu facilis, optimique succi. Complures eam libentius assam, aspersam succo limonum, comedunt. Nulli ferè simpliciter ex aqua elixa vescuntur, sed ipsorum multi in ollam, vel tegetem terreum magnis frustis dessectam conjiciunt, cum capis, allioque tritis, petroselinique foliis, piperis triti modico, crocoque, saleque conditam, & operculo clausam lento igne percoquunt. Hujusmodi vero conditam vervecinam carnem, decoctamque, Caulian vocant, estque usque adeo esui suavis, & grata, ut avidissimè, magnaque cum voluptate ea omnes vescantur. Hoc modo semicoctam Arabes itinera per deserta loca facturi secum deferunt, & quod magis mirum est, eam in iis cœli caloribus imputrem, atque incorruptam ad usum servant viginti, & pluribus etiam diebus, hoc modo scilicet ; quotidie ipsam modicum in olla igne coquentes, nunquam ex toto coquunt, ac prima die habent ferè semicoctam, & quotidie eam, quam-

diu

diu incorruptam conservare volunt, modicè excoquunt: quæ optima, ea modica, quotidie repetita ebullitione, coctione per plures dies ab iis conservatur. Assam vero, torrefactamvè duobus modis eam excoquentes reddunt. Altero modo ipsam in parva frusta dissectam, & veruculis ferreis, acuum modo, infixam super crates ferreas igne supposito positam torrefaciunt, quam succo limonum aspersam avidè esitant. Non fit convivium sine vervecina carne hoc quidem modo super craticulas torrefacta. Altero vero torrefacientes hanc carnem sic excoquunt. Habent clibanum parvum longum fictilem, ore angusto, ventre latiore ollæ similem, sub quo supponunt ignem. In ore habet pauca filamenta ferrea transversim posita, quibus ferrea verucula altero extremo adunco appendunt cum carnis magnis frustis infixis, hisque veruculis carne infarctis totam ollæ, seu Clibani fictilis prædicti capacitatem implent, lentoque igne excoqui, ac torrefieri sinunt, quam concoctam extrahunt, succoque limonum aspersam comedunt. Hisque modis carnem vervecinam percoquunt, quam omnibus aliis carnibus bonitate præferunt. Ex iis vervecibus, quidam caudas usque adeo pingues, & magna mole auctas habent, ut nonnullæ ex iis librarum viginti, & plurimum etiam pondereprehendatur. Multi ipforum caudis, quod egerimè præ magnitudine earum hæc animalia incedant, ad juvandum incessum rotulas ligneas supponunt. Capris quoque Ægyptii abundant, quarum usus præcipuus est in lacte ipsarum: omnes enim (ut aliàs diximus) lacte vescuntur, vel solo crudo, acetoso, vel ex eo cum herbis variis esculentis ferculis paratis. Hædi optimi sunt, ac maximè pingues, singulique duobus festeriis, idest Maidinis Turcicis vendebantur. Ex capris complures sunt, quæ ita aures oblongas habent, ut extremitate terram usque contingant. Ingenio maximè perspicaci Capra Ægyptia prædita est, idcirco facilè disciplinabilis. Circulatores quidam usque adeo ipsam edocent, instructamque reddunt, ut multa quidem non sine spectantium admiratione faciat: sed præsertim illi superposito ephippio, equorum modo currit, superbè incedit, sal-

rat, atque pedibus equorum more calcitrat. Sues quoque habent in magna copia, at longè nostratibus minores sunt, uniusque anni, Christiani minimè castratos comedunt. Alunt ferè omnes equites Mauri, & Turcæ in stabulis cum suis equis, rati suum præsentiam non parum facere ad equorum sanitatem conservandam. Emunt parvulos bimestres, quos cum equis simul nutriunt. Hi vilissimo pretio habentur, adeo ut majores, quippè unius anni, qui carnem habent ad sexaginta librarum pondus, non pluris, quam duobus sestertiis habeantur; hocque vili pretio ii habentur, quia eos neque Mauri, neque Hebræi comedunt. Equites nobiscum unà in via habitantes nobis concedebant, ut suos porcos unius anni caperemus, & eorum loco parvulos recenter natos in suis stabulis substitueremus. Caro illorum longè suavior quam nostratium esui apparet, minusque humida, & excrementosa, quippè ex pabulo quo sues nutriuntur. Fabacea farina, atque hordeo eos alunt. Ex illorum carne cum sale minutim detrita, commixta caudarum vervecinarum pinguedine, farcimina esui acceptissima à nostris parabantur. Sed carnes eæ porcinae, recenter suisbus mactatis, modico sale aspersæ, elixæque, optimæ sunt, atque gustui gratissimæ. Canibus ea regio quoque non minus abundat, præstantissimis ad venatum: Nonnulli apud quosdam Arabes reperiuntur, quos omni diligentia alunt, præsertimque leporarii, quibus in venatione utuntur. Præter hos paucos, omnes alii, quorum numerus ineffabilis est, qui in civitatibus, oppidis, atque in pagis vivunt, leprosi ferè omnes existunt, cum ex pulveribus nitrosis quibus Ægyptus abundare solet, ipsorum cutis defædetur, tum ex pravo potu aquæ semiputris: non enim vivunt, ut apud nos, in domibus privatis à particularibus dominis e-nutriti, sed omnes, nullis patronis addicti, passim in viis, locisque omnibus indiscriminatim conversantes in ocio omnes vitam ducentes. Vivunt, ut dixi, ex carnibus putridis, atque ex recrementis terræ: sed tamen adeo Ægyptii sunt præhumani, & præliberales erga bestias, præsertimque erga Canes, ut multi morientes suis hæredibus testamento relinquant,

quant, ut quotidie panes multi triticei canibus dispensentur: quod etiam viventes multi faciunt: etenim in aliquibus locis civitatis ferè desertis, in quibus canes catervatim perpetuo morantur, quotidie mane aliqui corbes ligneas etiam amplas, optimis panibus plenas, illuc ad Canes deferunt, ad quem locum ubi pervenerint, canes ad se vocant magna vocè clamantes thau, thau, qui statim audientes accurrunt, solitosque panes illis projectos devorant. Hoc primum Alexandriæ, atque non sine admiratione fieri vidimus. Multæ mulieres sunt, quæ canes puerperas in publica via cum suis parvis catulis degentes, alant; ante suas domos, earum misericordia ductæ, vas aqua optima plenum per plures dies servantes, in eo aquam puram, & recentem, nec non panes, aliosque cibos optimos subministrantes. Mirum est, quod inibi cœlo maxime calido nunquam rabie canes tententur; indigenæque hoc non abs re in leprosum affectum referunt, quo omnes vexantur, iis exceptis, qui quotidie, & pluries in Nilo flumine se lavant, qui tamen paucissimi sunt. Canem fœminam, apud Venetos Mercatores enutritam, pulcherrimam Alexandriæ vidi, quæ quotidie summo mane in mare se lavatum ibat, & hoc modo incolumis perpetuo à lepra conservabatur, & quod magis mirum est, suos catulos singulo mane ablutioni consuefaciebat, eos ad mare quotidie ducendo, qui & ipsi optimè valuerunt. Neque Feles iis populis defunt numerosissimæ, neque iis mures plurium generum pro cibo itidem defunt. De illis postea nos quæpiam accuratius.

CAPUT IX.

De Quadrupedibus sylvestribus in ea regione viventibus, quippe de Ursis, Lupis, Vulpibus, Leporibus, Cuniculis, Gazellis, Juvencis Sylvestribus, Capris, Cervis, Gliribus, Muribus, Mustelis, atque de Ichneumone.

Ursis, Lupis, Vulpibusque ea Provincia non est destituta, etsi hæc animalia non admodum ibi sint copiosa. Ursovis nostratibus haud majores visuntur, omnesque colore ferè albicant, & cicures nostratibus facilius redduntur, minusque feroces sunt. Lupi itidem, & Vulpes duplo minores quam apud nos apparent. Lepores quoque Arabes in aliquibus locis propè montes venantur, præsertim penes Synaim, & Oreb montes. In planiciebus, locisque arenosis rarò hæc animalia visuntur, inibique propter nimium calorem non vivunt. Venantur quoque quoddam Animal pumile cuniculo non dissimile, sed cuniculis majus, quod vocunt Agnum filiorum Israel. Horum carnes cuniculorum carne suaviores existunt. Venantur non minus, & * Gazellas, quibus Ægyptus abundat, quarum carnes bonitate, & gustu, Capreolorum carnibus similes existunt. Bisulcum animal est sylvestre, sed quod facilè mansuefit, capræ simile, colore igneo ad pallidum inclinante, duplici cornu longo intro converso lunæ modo, & nigro, auribus arrectis, ut in Cervis, oculis magnis oblongis nigris pulcherrimis. Unde in adagio apud Ægyptios dicitur de pulchris oculis. Aine el Czazel, idest oculus Gazellæ. Collo longo, & gracili, cruribus gracilibus, atque pedibus bisulcis constat. Pantheræ in desertis locis Gazellas venantur, quibus aliquandiu cornibus durissimis,

* Vide
Tab.
XIV.
num. 1.

mis, acutisque resistunt, sed victæ eorum præda sunt. Pili
 quibus conteguntur, videntur sanè similes iis, qui in Mo-
 schiferis animalibus spectantur: pulcherrimum est animal,
 quod facile hominibus redditur cicur, mansuetumque. Ve-
 nantur & onagros, quos veteres oryges appellarunt, qui uno
 cornu armantur, sylvestribusque Asinis bicornibus longe mi-
 nores existunt, iisque non minus feroces, velocesque, quo-
 rum unius anni, ac vel etiam duorum, carnibus vescuntur
 Arabes, dicuntque eas esse optimas, admodumque odo-
 ratas, & gustui suaves. Non desunt etiam illis sylvestres
 * Juvenæ, quæ capris majores non sunt, binaque cornua * *Vide*
 vaccarum modo, crassa, brevia, introrsum lunæ crescentis modo *Tab.*
 inversa, habent; caput, & reliquum corporis plenum macularum *XIV.*
 parvarum esse videtur, bisulcos pedes habent, ventremque cras- *num. 2.*
 sum, colore rutilo spectantur, cicures hæ facillè fiunt: u-
 nam habebat Chiaus quidam, mihi multum familiaris, quæ
 mansuetissima erat, ita ut neque nostrum conspectum fuge-
 ret, atque liberè ad libitum ipsam manibus tractaremus.
 Hanc eandem esse cum Bove Africano Bellonii putamus,
 tamen cornua non sint nigra, sed eodem colore quo visun-
 tur nostratum Boum cornua. In reliquis omnia habet, quæ
 in Africano bove visuntur. Quod vero Bubalus veterum sit,
 nequaquam mihi persuadere potui, cum bubalus non distin-
 guatur à Bove magnitudine, aut figura, sed colore nigro, at-
 que quod libentius vivat in aquis. Nullumque aliud genus
 Bovis esse, quam illud quod vulgo Buffalus dicitur, quod no-
 men corruptum est à bubalo nomine antiquo, bos enim, sive
 juvenca sylvestris, est parva (ut dictum est) quæ tamen fa-
 cile cicuratur: caroque ejus bovis non vaccæ saporem, aut
 odorem præferens. Apros etiam habent, quibus Arabes
 vescuntur. Sunt vero non majores suis domesticis, ipso-
 rumque carnes esui, etsi gratissimæ sint, nihilominus plures
 ab iis abstinere, legis decreto, quo ipsis negatum est. Non
 desunt quoque cervorum complures, quos indigenæ vena-
 tione insectari solent, & carnes comedunt. Glires inibi co-
 piosius vivunt, pinguesque, atque esui grati sunt, quo cibo
 G g plures

plures oblectantur. Vivunt etiam in eo solo Mustelæ fere innumeræ, quæ mures insectantur atque ipsis vescuntur. Sunt vero inibi complura murium genera, nostratibus primo parvis similia, ac vel etiam majoribus, sed longè majores omnibus inibi vivunt, non modo in domibus, sed magis in agris, in quibus usque adeo copiosi vivunt, ut, ni in multis, qui plurimum iis scatent, una cum tritico simul arsenicum pulverizatum seminarent, totum triticum terræ commissum à muribus consumeretur: sed arsenici & odore, & sapore fugantur, atque sementem non attingunt. Æstate in terræ fissuris, quæ fiunt terra à nimio calore siccata in rimas dehiscente, innumeri ferè vivunt: Etenim hæ fissuræ, sive rimæ in quibusdam locis usque adeo magnæ, profundæque sunt, ut vix oculis ipsarum fundus conspiciatur. Itaque muribus hæ sunt refertissimæ, atque adeo plenæ, ut si nos, vel alii aliquando inibi pedibus terram pulsando strepitum faciant, innumeri mures è rimis continuo profiliant, atque terra egrediantur. Ubique locorum etiam quoddam muris genus sylvestre vivit, quod indigenæ Murem Pharaonis appellant. Antiqui vero Ichneumonem olim hoc animal dixerunt, quasi perscrutatorem murium. Animal parvum est mustelæ magnitudine, atque figura, sed longe breviori corpore quam mustela visitur, & alvo ampliori, caput parvum habet, rostrum nigrum, acutum, ore parvo, dentibus murinis constat, oculis parvis, admodum vivacibus, itidem visitur brevissimo collo, ventre crasso, pedibus parvis, unguibusque uncinatis, caudam vero habet longam serpentis modo in tenuitatem abeuntem, colore cinereo fulvescente. Petrus Bellonius id proprii in ipso observavit, quod habet præter muliebrem sexum meatum alium quempiam magnum illi contiguum, pilis obsitum haud mulieris pudendo dissimile, per quem meatum excrementa alvi dejiciebat. Animal est mundissimum, atque ita cicuratur, ut fele mansuetius evadat; in domibus cicuratum manet felium modo, & si aliquando abeat, denuo, & horis ordinatis redit. Vaser est, vivax, & animosus, ut quamvis minor fele sit, audeat se & in ma-
gnum

gnum Canem ex posterioribus pedibus vibrare, & cum eo pugnam inire; feles, mures, mustelasque occidit, atque ipsis vescitur, sed longè libentius aviculis, gallinisque, & aliis gallinaceis pullis vivit, facileque eas, in ipsas se ipsum ex posterioribus pedibus vibrans, capit. * Marem hunc ha-^{* Vide} bui in meo cubiculo per multos menses, quem postea cui-^{Tab.} dam amico advenæ in Italiam redeunti dono dedi. Semper^{XIV.} in meo cubiculo manebat, excepto eo tempore quo sibi vi-^{num. 3.} ctum procurabat, tunc enim ad prædam capiendam egrediebatur, moxque saturatus redibat. In meo cubili mecum unà felium modo dormiebat, mecumque canis modo fere semper ludebat. Confirmant Ægyptii naturale odium quo adversus Crocodilum, atque Aspides agitur. Hos pugnando aliquando interimit. At, cum Aspides sint animalia non ovipara, sed vivipera, cum in partu non ova, sed integros catulos excludant, unde viperarum genere hosce serpentes comprehendi in Libro Quinto de Medicina Ægyptiorum, satis superque demonstravimus; inde ex veteribus Nicandrum non fideliter scripsisse constat, Ichneumonem aspidum ova confringere. De Crocodilo etiam quod veteres tradidere, aliquando evenisse ut Crocodilum hoc animal interimat, quippe per os ejus, in somno hiantis, in viscera ingressum, atque ab ipso visceribus corrosis, eo modo quem Oppianus versibus expressit, indigenæ non negarunt. Mihi Ichneumon fuit utilissimus ad mures ex meo cubiculo fugandos, qui magna damna mihi adeo intulerant, ut nec meis libris percerint, quin ipsorum multos corroserint; etenim, à quodam Hebræo edoctus, ut si meum cubiculum à muribus vindicare voluerim, Murem Pharaonis mihi alerem: eo consilio persuasus, unum parvulum alui, à quo murium damna planè cessarunt, siquidem quotquot offendebat, interimebat, longèque ad hos necandos, fugandosque, fele est Ichneumon utilior.

CAPUT X.

De Elephante, Camelo-Pardali, Leone, Pardali, Tigri, atque Zibetho.

* Vide
Tab.
XIV.
num. 4.

Anno MDLXXXI. mense Aprili Alexandria vidimus Elephantem, atque Camelo-pardalem, quem Arabes Zurnap, & nostri * Giraffam appellant. Hæc equum parvum, elegantissimumque repræsentare videtur, quæ gracili corpore constat, collo longo, recto, equino, vultu & colore cervino, innumeris maculis rotundis, minimisque, & nigricantibus infecto, pedibus anterioribus longis, gracilibus, bisulcis, posteriores verò longè breviores erant; duo cornicula habebat, & circa frontem habebat etiam quandam eminentiam duram, carnosam, instar parvi cornu. Petrus Bellonius & ipse cum duobus cornibus hoc animal vidisse se tradidit. Animal ut dictum est benigno verius aspectu quam fero conspicitur, tractaturque à quolibet tam facile, ut funiculo ejus capiti alligato, ubivis à quolibet ducatur, quo non inter feras, quum nulla feritate præditum sit, merito ab iis fuit adnumeratum. Elephas vero erat juvenis, sed tamen spectabatur magni Bovis Lombardici altitudine, & crassitie: erat usque adeo perbellè disciplinatus, ut humanam rerum intelligentiam habere omnibus videretur. Sed mirum est quanto majestatis decore uteretur, atque illustrioribus nominum significationibus ab ea gente coram cohonestari oblectaretur. Hi, qui ei præsent, ut faceret quod volebant, ipsum nominabant regis nominibus, semper ipsum nomine Sultan, & Sultanon etiam, quæ cognominatio apud Turcas Régia est. Ad ipsum nonnulli convenerant ut ab ipsius proboscide sanarentur ab antiquo dolore capitis quo jam diu fuerant divexati.

ti. Itaque qui Elephantem regebant, coram me, & multis aliis rogavit ipsum, ita dicens: O elegantissime, & nobilissime Princeps, hic homo, qui hactenus vitam miserrimam duxit, atque etiam nunc pessimè vivit ob iniquissimum capitis dolorem, te supplex genibus flexis, etiam atque etiam rogat, ut ipsum à tanto dolore liberare non neget; & longè pluribus verbis magnificè prolatis, postquam ei illud persuasit, caput illius, qui ab ipso sanari exoptabat sedulo an mundum esset conspiciebat, & si mundum erat, ipsum suo proboscide retrahebat, & postquam aliorum non paucorum capita suo proboscide contexit, à dolore ipsos liberavit. Profecto ad hujusmodi excruciantes dolores antiquos persanandos proboscis, Elephantis diu supra capita detentus, est utilissimus, utpote qui suo multo calore, futuras capitis aperiat, & humores, vel crassos vapores, capitis membranas nimium distendentes, digerendo difflet. Nos enim tunc temporis audivimus, illos oranes quorum capita proboscide foverat, fuisse multum adjutos, atque eodem præsidio multos, qui sæpius usi fuerunt, planè sanos evasisse. Sed jam ad feras quidem, quas in ea regione observavimus dicendas declinamus; quæ fuerunt Leones, Pardales, Tigres, Hyenæ, Civetæquæ. Leones ibi habentur, sed non multi, usque adeo à primâ ætate cicurati, ut mansuetissimi evaserint, & maximè fideles. Minores ibi vivunt quam in Asia, atque in Æthiopia vivant; ita audio eos & mansuescere, & disciplinari, ut in venatu ipsis multi perinde atque vulgo canibus, utantur. Leæna Tigri fœminæ simillima est, totum corpus maculatum habens, leone mare longè crassius. Tigres ex Æthiopia in Ægyptum convectas vidimus, etsi nullo modo cicuratæ hæ mansuescant, neque unquam ferinam naturam relinquunt. Sunt leænis quam similes, & forma, & colore albicante, rotundis maculis fulvescentibus evariato, sed leænis longè majores sunt. Inibi vero Pardi, Pantheræve copiosius vivunt. Pardus mas est, Panthera fœmina. Animal longum est, colore albicante, maculis varium, oculatis enim ex fulvo, aut nigro circulis ejus color albicans infectus est,

ut breviter dicam, hoc animal Leoni quam simillimum, sed in vultu ad Felem maximè declinat: atque ut Felis stertit, dormit libenter in molli strato, habet pilos eosdem albicantes supra os, qui in Felis labiis visuntur: est sane Pardus Leoni quam simillimus, dico longitudine, atque figura, differt vero à Leone, quoniam & jubam non habet in collo, ut Leo, & maculis rotundis, parvisque fulvescentibus toto corpore infectus est. Minus vero animosus est quam Leo, & cum ipso pugnat à tergo, insidiis uti semper studet. Panthera vero & longe animosior est, & cum Leone pugnam nunquam declinat. Quo tempore perveni Alexandriam, duos Pardos uti Leones maximos vidi apud Antonium Calepium nobilem Bergomatem pro Veneta Natione Pro-Consulem, ibique magnum mercaturæ negotium agentem, qui ex iis semper aliquot nutrebat lucri causa. Unum aliquando vendidit quingentis coronatis. Usque adeo cicures erant, ut una cum eo dormirent felium modo stertendo: ii mansueti erant, semperque in lectulis Pro-Consulis decumbentes dormiebant, culcitraeque illi etiam sericeas, & magni pretii lacerantes: carne eos nutrebat. Saepe à nobis cum Pardo ibatur ad venandas Gazellas, & pugnam inter ipsos pulcherrimam quæ fiebat, admirabamur, præsertim Gazellæ artificium cum Pardo, cornibus durissimis armatæ pugnando, sed eam tandem multum defatigatam, atque ex pugna admodum defessam, interimebat. Cairei postea vidimus quandam Helenam, Græcam meretricem, quinque catulos recenter à Panthera effusos, aureis Turcicis triginta, ex Arabe coëmisse, eosque ut feles aluisse, eos enim parvulos lavabat, pectebat, omnique cibo humano consuefaciebat. * Erant omnino visu pulcherrimi: albicabant colore, maculis parvis rotundis toto corpore evariato; parvos feles pulcherrimos æmabantur: fere semper ut feles dormiebant, atque non citra stertorem, non minus quam catulos eos mansuetos reddidit. Parum quidem differentiae inter Pardum, atque Pantheram intercedere observavimus. Panthera major quidem Pardalis, & toto corpore, & capite est, atque multo ferocior. Est

* *Vil.*
Tab. XV.
Num. 2

&

& animal illud quod odoratum excrementum ex testibus exsudat, Arabibus Zebet vocatum, à quo nomine corrupto forte Bellonius credidit, Civetam appellatum fuisse. Complura horum animalium vidimus in caveis ferreis ab Hebræis multis, atque Mauris, summa custodia enutrita: illis copiosam carnem semper suppeditant, ut ex multo cibo plethorica evadant, plurimumque ex testibus, & inguinibus Zebeti reudent: illud etenim magno pretio vendunt. Ego vero pro drachma illiusce excrementi, quod me præsentem digitis ex animali extractum fuit, quatuor aureos Venetos solvi. Extractum est veluti spuma candida, usque adeo validi odoris, ut à quoquam ferri nequeat, locusque, in quo hæc animalia vivunt, ita eo odore acuto fetet, & molestus est, ut à nostris sine multa capitis noxa perferri non queat: post multum tempus in fulvum nigricantem mutatur, odorem prævalidum, omnino ingratum, in mitiorem, suaviorem, & gratiorem mutat. Indigenæ ita hoc pigmentum adulterant, ut ausim affirmare, nullum Zibetum sincerum ad nos deferri. Animal est, non modo, ut Aristoteles de Hyæna scripsit, lupi colore, sed ferè in omnibus Lupo simile, nisi quod sit Lupo minus, & habeat caput magis mucronatum, ab ipso pilis multis albicantibus barbæ modo dependentibus, aures parvas habet oblongas, totum corpus maculis multis non rotundis obscuriscentibus maculatum, itemque & caudæ extremum. Ferum est admodum ut omnes affirmarunt, undè non sine multa admiratione legi apud Bellonium, unum Alexandriæ ita cicurem ab ipso conspectum fuisse, atque mansuetum redditum, ut perinde atque Canis cum hominibus ludere observatum fuerit, atque ipsum liberè manibus perinde atque mansuetissimum canem tractari à quolibet potuisse. Bellonius non immeritò credidit Hyænam esse antiquorum: at, ex veteribus tamen nullus expressit Hyænam excrementum reddere illud odoratum. De Panthera potius Aristoteles affirmasse visus est, quod neque verum esse cognovimus, qui plures, ut diximus eorum animalium observavimus.

CAPUT XI.

*De variis simiarum generibus in Ægypto
observatis, & primo de Cynocephalis
vocatis.*

Et si in Ægypto nullum simiarum genus nascatur, cujuslibet tamen generis & ex Arabia Felici, & ex Æthiopia innumera mercaturæ causa illuc convehuntur. Quæ tametsi mutuo variis differentiis interstinguantur, duobus simiarum generibus comprehendimus: nempe sub Cynocephalis, atque Callitrichis vocatis. Cynocephali vero simiæ variis distinguuntur differentiis. Quædam enim, (etsi omnes ad caninam faciem inclinent, unde nomen invenerunt) maximorum canum magnitudine spectantur, quædam vero parvis canibus similes existunt. Sunt autem ferè omnes caudatæ, etsi aliquæ sine caudis cernantur. Visuntur colore fulvo, albicante lætæque, canesque maximè æmulantur, & facie, & moribus. Ita vero solerti ingenio valent omnes, ut expertes alicujus cognitionis minime æstimari debeant. Quo Circulatores hæc animalia, quæ volunt facile docent, ludosque potissimum varios, maximeque industrios, quibus ii spectatores delectare in ea regione solent, ut nos sæpius & Cairi, & Alexandriæ, & alibi in ea provincia cognovimus: quibus hæc simias facilè disciplinabiles esse constat. Mares plurimum libidinosi sunt, in mulierumque libidinem perpetuo aguntur. Plura de iis dixissem, nisi verecundia, & modestia rerum obscenarum me continuisset. Hoc unum tamen non dissimulabimus, quippe hosce Simios Cynocephalos, magnis canibus similes, Arabicis mulieribus, præsertimque rura habitantibus, esse plurimum ex libidine infestos, atque adeo quibusdam anni temporibus, ut eæ mulieres ab ipsis minimè tutæ sint, siquidem has vi
subi-

subigunt, atque rem veneream magna libidinis rabie cum ipsis explent. Quæ ruri agunt, ob hunc timorem, ne vi Simiis venere jungantur, faciem croco sibi ipsis tingunt, & totum corpus etiam, atque hoc secreto se maxime à simiorum libidine tutas reddunt, ita ut nullam ex illis croco tinctam, seu infectam, Simii invadant, credentes iis colore croco infectis fluere menses: quo ab iis abstinent, veluti nec simias menstruas habentes purgationes ad concubitum attingunt. Simiæ Cynocephali, sive caninæ vocatæ, magnitudine majorum canum, variæ à nobis visæ fuerunt, quarum imagines plures hic damus, ex Simiis ex Alexandria Ægypti Venetias deductis, affabre à Veneto Pictore delineatas, diligentia, & liberalitate Nicolai Contareni Veneti Patrii maxime illustris, qui rerum naturalium cognitione, & studio plurimum delectatur, præsertimque stirpium peregrinarum, & nobilium observatione, in qua re & ad Historiam hanc conscribendam, & ad Libros de Exoticis Plantis à nobis evulgandos, in multis nos eximia sua liberalitate multum adjuvare studuit, unde non paucas plantarum peregrinarum, & animalium imagines delineatas, quas in hisce nostris libris dedimus, ejus liberalitati acceptas fatemur, veluti & pictas Simiarum imagines quas hic damus, ab eo itidem accepimus.

* Primum datur hic imago Simii Cynocephali magno Cani Anglico persimilis, qui admodum ferus, infidelis, ferinis moribus deprehensus est. † Alterius Cynocephali magni imaginem secundo expressam itidem damus; quod animal mitioris naturæ, & benignioris est. Ferox tamen & ipsum est antequam cicuretur, & mansuefiat. Hilaris hic Simius est, atque facile disciplinabilis. Olim Eustachius Rudius Philosophus, & Medicus illustris, qui è Prima sede Practicam Medicinam in Patavino Gymnasio multos annos maxima cum laude est interpretatus, aliquando de istiusce Simiæ solertia aliqua narrabat, sed inter alia, quod cum unum haberet, hyemeque apud ignem frigoris causa, à quo plurimum hæc animalia læduntur, maneret, & vidisset castaneas complures sub ignis cineribus ferè decoctas latere, nullumque vel li-

* Vide
Tab. XV.
num. 1.
† Vide
Tab.
XVI.

gnum, vel aliquod aliud instrumentum ad extrahendas in promptu haberet, viso Fele sibi socio apud ignem dormiente, repente manu apprehenso brachio ipsius altero, castaneas è ferventibus cineribus ipsum extraxisse, atque comedis-
 disse, non absque miseri Felis ab igne magna læsione. Huic
 * *Vide* similis * simia visa est supra aures comata ejusdem cum
Tab. XVII. priori naturæ. Damus, & quarto † alterius Simiæ Cyno-
 † *Vide* cephalis pictam figuram, in qua apparet maxima ex toto cor-
Tab. XVIII. pore ad hominem similitudo: Habet & ipsa ad utramque
 aurem magnam comam dependentem. Hæc merito cæteris
 Cynocephalis visa est elegantior, pulchriorque, ingenioque
 benigniori, ac cæteris aliis solertiori, fideliorique amicitia
 † *Vide* ad homines. Huic etiam similis visus est, cujus ‡ imaginem
Tab. XIX. itidem hic damus: est tamen ægrestiori facie, & natura fe-
 rociori, & infidiliori præditus, atque hæc simia est ultima
 ex magnis Cynocephalis. Sequuntur Cynocephali longe mi-
 nores, parvis etiam canibus persimiles, quorum damus etiam
 ** *Vide* quasdam imagines delineatas, numero vero tres, ** Figura
Tab. XX. prima est earum simiarum, quæ candas non habent. Hæ
num. 1. cæteris facilius, & cirius mansuefiunt, cæterisque solertiori in-
 *** *Vide* genio præstant, hilarioresque, & versutiores existunt. *** Ter-
Tab. XX. tius est ex iis qui vulgo Monichi vocantur, caudati, & bar-
num. 3. bati: ex Æthiopiæ locis conterminis in Ægyptum deducun-
 tur, suntque admodum cicures, & mundi, non tamen eo
 ingenii acumine, ut alii cynocephali donati sunt. At ut fe-
 les naturam ingenii habent, atque hæc de Simiis Cynoce-
 phalis à facie canina vocatis sufficiant. Sequuntur has Simiæ
 caudatæ, & barbatae, quas callitriches Aristoteles vocavit,
 quæ prioribus admodum dissimiles cernuntur. Quædam ma-
 ximorum Canum magnitudinem habent, & quædam medio-
 cris sunt magnitudinis. Rarò hæc simiæ bipedes incedunt,
 sed quadrupedes brutorum modo. Habent alias differentias
 quibus interstinguuntur: etenim aliquæ ex iis toto corpore
 nigerrimæ spectantur, faciei cum toto corpore figura ad
 ¶ *Vide* leones accedentes, crinitasque juba veluti leones habere vi-
Tab. XX. dentur, sed pilis nigris pendulas. ¶ Hic simius in pectore
num. 2. crassior

crassior apparet, & circa ilia subtilior, ut leones. Caudam latam pilis longis, prolixisque cubitalem, & ampliorem habet: facies vero ad leoninam quadantenus inclinatur, ore, & dentibus itidem proximis. Barba ex mento pendet longa, lata, nigris pilis obsita. Aures humanis longiores cernuntur, totaque facies nigerrimo splendet colore. Hic Simius haud injuria à nobis Callitriches leonino corpore dictus est. Hoc Animal etsi naturam maximè ferinam habeat, nihilominus adeo facile cicuratur, ut cibo mansuetissimum omnibus evadat, hominibusque quos novit, benevolam, fidelemque amicitiam conservet. * Alterum ex iis Simiis Callitrichis Alexandriae una cum priori manentem vidimus, colore asinino, & corpore toto, & facie non dissimili, barba caprina, & quemadmodum hic Simius horrida præditus forma, ita & agrestis, & ferox, illiberalisque, & infidelis omnibus fuerat, & tametsi, cicur factus videatur, nunquam tamen illi fidendum, quando animal sit ferinum, atque infidum. Hos duos postremos Simios, ut nuper diximus, Alexandriae vidimus in Veneto Oenopolio ab Illustrissimo Francisco Priulo pro Serenissima Veneta Republica ibi Consulatam agente emptos. Leoninus, nigerrimusque, ut dictum est, & facie, & toto corpore, Carander appellabatur, atque alter asininus, & colore, & figura, Suidam. Hic etsi animal mole majus, alteri obediebat, ipsumque plurimum formidabat, & timebat. Et, si ci-
bus ei offerebatur, non audebat ipsum, prius quam Carander accepisset, & comedisset, accipere, & comedere: Quem si fortè negligenter aliquando ab aliquo accepisset prius, Carander ipsum morsibus pessime puniebat. Suidam vocatus, si aliquem odio habere cœpisset, vix ipsum videre poterat. Erat quidam Vir Christianus Cophtus Mercatoribus Venetis in Oenopolio commorantibus serviens, (memoria non teneo quamobrem ab hoc Simio ille servus Cophtus odio habitus fuerit) quem Suidam ita odio habebat, ut continuò eo conspecto, rostro oblongato, varias motiones, distorsionesque in illius servi derisionem, atque injuriam faceret, & toties quoties illum videbat, injurius, & molestus

* Vide
Tab. XX.
num. 3.

* *Vide*
Tab.

XX.

num. 2.

& *3.*

† *Vide*
Tab. XX.

num. 4.

esse studebat. Aliquando hic Christianus ludendi gratia, ligno accepto fingeat se ipsum verberaturum; è quo repente Simius fortissimis manibus ligneo baeterio subrepto Christianum pessime in capite verberavit. * Hos duos Simios post multos annos Venetiis agentes recognovimus. † Simium Callitrichum alium Cairi duos annos in ædibus habuimus, felem magnam quadantenus magnitudine, & figura æmulantem. Anibal dicebatur, prolixiori corporis figura, capite parvo erat, rotundo, in quo facies humana maximè exprimebatur, ore leonino, & dentibus felinis, corpore circa illa gracillimo, toto corpore rufo, rutilove spectabatur: facies vero humanæ similis fuit, nigra, undique barbata, sed barba albi erat coloris, unde faciem senilem, elegantissimamque habere ipse videbatur: caudamque longam, rutilamque habebat. Nusquam aliquod animal vidi, quod gemendo evidentius, expressiusque humanam vocem hoc ipso Simio edisse putaretur: perinde atque felis cicur, & mansuetus cum omnibus fuit: timidus tamen erat, & pusillanimus, talemque cum fecerit natura ipsum, idcirco ingenio præstantiori donavit, atque adeo, ut cum aliquod animal ipsum aggredi videret, continuo os magnum aperiendo illi occurrens, maximum timorem, & formidinem inducendo, ipsum fugaret: quem rictum os sic apertum servabat, horridum, atque barba alba totam faciem circumdante, ejusque pilis prolixis, & canis, oreque leonino, formidabilem aspectum efficiebat, ita ut animalia multa primo intuitu expavescerent, & ab eo fugerent. Hanc ingenii caliditatem roboris loco ei natura donasse visa est, qua se defenderet ab inimicis, iis horrido eo aspectu maximè timorem incutiendo: acies tota, præsertim vero oculi, cilia, nasus, aures, barba, manus, & pedes, ad humanam figuram maximè inclinabant. Ingenio præstanti ita valebat, ut sæpe ex iis quæ faciebat ipsum maximè fuerim admiratus, & visus fuerit mihi rationis ex toto non expers. In reditu ad patriam navigando Corcyræ è navi clam mihi fuit surreptus. Quædam Simiæ ex Callitrichis visuntur magnitudine magnorum Cy-nocephalorum, nigro colore, totius corporis, & faciei præ-

sertim, quæ undequaque est cæsarie magna pilorum nigro-
rum circumdata. Hilari, & eleganti faciei sunt, ad-
modumque cicures, mansuetæ, benevolæ, atque fideles
hæ Simiæ observantur. † Imaginem pictam quam hic da-
mus misit ad me Nicolaus Contrarenus Patritius Venetus ma-
ximè illustris, ad Simiam ex Ægypto Venetias deductam affabre
pictura delinatam. * Vide
Tab.
XXI.

CAPUT XII.

*De Cheropotamo, & Hippopotamo feris in
Nilo Flumine nascentibus.*

Antequam rediturus in Patriam Cairo discederem, cum
quadam die in aula Pro-Regis Ægypti visitarem aliquot
Turcas, in platea ante palatium Pro-Regis vidi * duo ani-
malia quorum pelles paleis erant impletæ, ejusdem figuræ, disse-
rentis vero magnitudinis, siquidem unum erat crassum, ele-
phantis modo magnum, cujus etiam ferè simili figura prædi-
tum esse videbatur, atque alterum parvum, ferè par magno
porco. Hoc dicebant esse majoris ex alvo extractum, quip-
pe ex matre utero gerente. Caput ferè videbatur ad equi-
num non nihil parum inclinare, crassius tamen, habens ro-
strum resinum, quadantenus ad porcum etiam inclinatum,
ore vero ferè porcino constabat, oculisque porcinis, aures
equinas, sed breviores, latioresque habebat, collum breve,
crassum, toto corpore nigrum erat, pedesque non bisulci
erant, sed quadrifidi; cauda brevis, rotundaque. Refere-
bant hoc magnæ molis animal in littoribus Nili fluminis pe-
nes urbem Damiatam captum fuisse, paucosque post captu-
ram dies interiisse, atque ex ejus ventre dissecto fœtum mor-
tuum extractum fuisse, Pro-Regemque Ægypti harum bestia-
rum

rum pelles ad Turcarum Imperatorem brevi esse missurum. Hoc animal non esse equum fluviatilem, quem Græci Hippopotamum appellarunt, sed fortasse, cum non abhorreat à porcina forma, esse potius porcum fluviatilem, Cheropotamum Græcis dictum, facile crediderim. Non fuisse vero Hippopotamum vel eo argumento deprehendebatur quod non haberet dentes exertos, ut omnes veteres de equo fluviatili unanimiter tradidisse visi sunt; cujusmodi postea corium legitimi Hippopotami Alexandriæ nos vidisse contigit, in quo erant dentes exerti, magnique ut in apris. Ad hujusmodi animalis prædicti effigiem Hippopotami imago ab Andrea Mattheolo in suis ad Dioscoridis libros, de re Medica conscriptos, commentariis doctissimis, quam maximè accedere videtur, quam perperam Bellonium pro legitimo Hippopotamo pinxisse tradidit Mattheolus. Neque enim in hac fera dentes apri modo exerti cernebantur, neque notæ ad equum fluviatilem ullo modo accedere visæ sunt. Nos vero quod potius ad porcina formam pleræque notæ inclinare videantur, idcirco non equum, sed porcum fluviatilem eam bestiam esse credidimus. Unde rectè quoque olim de iis septem Hippopotamis, qui Romæ in Nilo colosseo sculpti visuntur, judicasse visus est Mattheolus, quippe persuasus eos non fuisse Hippopotamos. At Antiquos etiam in Hippopotami cognitione deceptos quorundam relatione fuisse non leviter suspicamur, quemadmodum & in aliis animalibus, atque in compluribus Plantis in Indiæ locis nascentibus posteriores viri, qui omnia Indiæ, Arabiæ, Æthiopiæ, Ægyptique loca probe navigationibus illustrarunt, antiquorum multos deceptos fuisse deprehenderunt. Etenim Aristoteles, & alii ex veteribus, equo fluviatili, & jubam equinam, & bifidos pedes inter alia attribuisse visi sunt. Cum tamen nullus unquam, (ut nos ab Ægyptiis multis, sed præsertim à Damiatæ Urbis incolis) penes quam in Nilo flumine Hippopotamos omnes ferè vivere deprehenderunt, accepimus, viderit aliquem ex multis Hippopotamis, qui variis temporibus in Nilo flumine inventi fuerunt, atque capti, jubam equinam habentem,

vel

vel etiam pedes bisulcos, ut antiquis visum fuit. Quo merito suspicati sumus, potius Aristotelem, atque alios dicentes equum fluviatilem juba equina præditum esse, pedibusque bisulcis, aliorum relatione fuisse deceptos, cum Hippopotami qui inibi capti, accuratèque observati fuerunt, habeant equinam faciem, dentesque exertos apri modo, & corium tergoris usque adeo validum, & durum, ut ad clypeos usum olim apud eas gentes habere proculdubio potuerit. Quis amplius dubitabit eas bestias esse legitimos Hippopotamos, cum habeant notas Hippopotamo assignatas? De equina facie nemo dubitavit: de dentibus aprorum modo exertis, Aristoteles, atque alii fere omnes antiqui illud aperte affirmarunt. Cosmus Indopleustes (Petro Gillio referente) qui Justinii Imperatoris tempore de India, & de Æthiopia scripsit, testatur, se dentem Hippopotami Niliaci tredecim libras ponderantem vidisse. Pausanias scribit, Hippopotamum dentes in inferiori maxilla, ut aper, exertos habere, eosque adeo conspicuos, & grandes, ut in Arcadicis ille scribat, apud Proconnesios matris Dindymenæ simulachrum aureum extitisse, cujus facies eboris vice è dentibus Hippopotamorum erat conformata. Ex iis dentibus non pauci ex Arabibus Hippopotamum Elephantem fluviatilem vocant, quod animal, capite excepto non parum ei simile videatur: corium in tergo est usque adeo validum, & durum, ut inde homines agrestes, atque Reverendi Monachi montis Sinai soleas ad calceos faciant, quæ in sicco solo gestatæ, diutissimè durant. Sed quid amplius? An non ab indigenis deprehensum quoque est, longaue observatione cognitum, eam bestiam Niliacam sæpe quidem plethora laborantem, sibi cannæ acuto cuspide vena in crure dissecta consuevisse sanguinem mittere: Indigenæ enim sæpe in Nili littoribus sanguinis recentissimè excreti colluviem in terram sparsi idcirco observant, quod de Hippopotamo ab antiquis quoque traditum fuit. Istiusque bestię corii, & reliquarum partium * hæc * *Vide diligens exarata à diligentissimo pictore imago à nobis datur. Tab.* Est itaque Hippopotamus animal Niliacum, etsi alibi ipsum *XXIII.* etiam

† Vide
Tab.
XXIV.
& XXV.

etiam vivere constat, magnitudine, non Asini, ut credidit Aristoteles, sed mediocrius potius Elephantis, corio nigro, in tergo durissimo: † caput ad equinum quandantenus inclinans visitur, rostrum resimū est: oculos vero rotundos habet: aures parvas fere equinas; os autem magnum habet, magnis, multiplicibusque dentibus armatum, quorum duo majores aliis in maxilla inferiori exeruntur, apri modo, ut de Hippopotamo Pausanias expressit, collum breve habet, crassumque citra jubam, quam perperam Aristoteles, & alii huic animali tribuisse visi sunt, pedes etiam non bifidos, crassosque habet, caudam brevem, & alvum crassum. Vocem equinam edit, illiusce gentis relatione. Vescitur herbis iis omnibus, quas boves edunt. At carnivorum esse & ea Damiatia gens affirmat, & dentes multi, magni, durissimique eburnei nobis argumento esse possunt, quod ad frangendas carnes duras, animaliaque duræ carnis, & corii durissimi, atque ad ossa itidem atterenda, factos à natura fuisse, liquidò constare visum est. Quod vero extra aquam diu vivere nequeat, apud omnes receptissimum est. Nihilominus Petrus Gillius in epistola ad Cardinalem Armaigniacum scribit: Se Hippopotamum vivum ex Ægypto Byfantium convectum vidisse. Quod quidem animal iisdem à nobis præmissis notis, sua imagine pressit: mirumque est dixisse mitissimum esse, ita ut manibus tractari neque indignaretur, neque si aliquis os ejus aperire tentasset. Atque hic esto finis quarti libri, totiusque Historiæ Ægyptiacæ Naturalis, quam præ voluptate, & dulci memoria rerum inibi observatarum, scribendam institueamus. Deo Optimo Maximo laus, & honor.

F I N I S.

IN-

I N D E X

RERUM MEMORABILIUM.

A.

- A** Bdellavi pepenis genus in *Ægypto*, 65. ipsius in *Medicina* utilitas, 65.
- A**belmeluc semina, quæ ex *Mecha* deferuntur violentissima vi purgatoria prædita, 181. *maiora sunt* & *minora*, sed hæc venenum sunt exitiale, 181.
- A**bissinæ servæ forma sunt elegantissima & ideo pretiosissima, 49, 50.
- A**ccipitres in *Ægypto* copiosi, 200. utuntur iis ad venandum *Arabes*, 200.
- E**des *Cairi* circa medium latissimam habent fistulam ligneam ventum septentrionalem frigidum excipendi causa, 22, 23. ab Austro plurimum vitiantur, 29.
- E**gyptii: *Illorum indoles* & *natura*, 2, 3. *natandi peritissimi*, 10. singularis illorum erga parentes & amicos etiam in sepeliendis cadaveribus amor, 34. *Illorum sepulcra* & *mos condiendorum cadaverum* & quibus ad eam rem usi videntur remediis, 34, 35, 36. *Illorum Regimen*, 42. seqq. *equitandi peritissimi*, 47, 48. *Illorum servi*, 49. seqq. *Illorum stragula* & *accumbendi mos*, 54, 55. *Illorum vasa*, & *fistilia*, 55, 56. *Illorum Comedies*, 60. *Illorum circulatores*, & *circitores*, 61, 62. *Illorum cibi* & *potus*, 63-71. *Illorum temperamentum* & *habitus*, 71, 72, 73. *Quibus maxime morbis infestentur*, 73-77. *Arabicæ eloquentiæ studiosissimi* & *ceteræ*, quibus delectantur, *scientiæ*, 85, 86, 87, 88. *Illorum religio* & *status civilis*, 89. seqq. *Illorum monachi* & *cætus religiosus*, 93, 94. *de illorum Medicina* & *Medicis*, 118, 119, 120. *Illorum victus ratio* & *quibus modis sanitatem tueantur*, 120. seqq. *Oculorum dentiumque maximam gerunt curam*, & quibus ad conciliandam illis gratiam, utantur medicamentis, 127, 128, 129. *Ad urgendam venerem quibus utantur medicamentis*, 130. seqq. *cur non vexentur podagra antiquata*, 184.
- E**gyptus, quibus maxime celebris reddatur & admirabilis, 1, 2. ipsius temperies & aeris constitutio, 2, 4, 5, 6, 7, 73. ipsius situs, 3. *arbores quæ perpetuo ibi virent*, 7. *Quandiu Niloflumine inundetur*, 6. *Nilo flumine habitabilis reddita*, 8. *Plurimis antiquitatis vestigiis illustratur*, 15. *solum in quibusdam locis habet nitrosium*, ob quod corpora ibi sepulta in *Mumias* siccantur, 37. *Nullas habet vias*, sed vel campos vel arenam vel flumen, 39. *Ipsius Regimen*, 42. seqq. *præfectum plerumque habet Eunucho*, 45, 46. *Equos habet pulcherrimos* & *equites omnium mortaliū dexterrimos*, 47, 48. *Quibus maxime morbis infestetur*, 73-77. *Status ibi civilis*, 89, 90, 91. *quas producat terras*, 137, 138, 139. *Sale abundat optimo*, ut & *nitro*, 140, 141, 142. *Marmora varique generis lapides ibi copiosi*, 142, 143. *quænam ibi nascantur gemmæ*, 144. seqq. *Variis concubitorum generibus abundat*, 146. *medicamenta*, quæ ibi observantur, *metallica*, 150. seqq. *Stirpes quæ ibi nascuntur*, 152, 153. *Plantæ oleraceæ quæ ibi nascuntur*, 153.

I N D E X

153. seqq. Radices esculentæ quæ ibi nascuntur, 161. seqq. Plantis cerea-
 libus & leguminibus abundat, 175. seq.
 plantæ, quæ ibi nascuntur, non escu-
 lentæ & usus earum, 178. seqq. quæ-
 nam ibi inveniuntur aves, 197. seqq.
 Insecta quænam habeat animalia, 204
 seqq. serpentes quæ ibi observantur, 207.
 seqq. Animalia, quæ ibi vivunt la-
 ceriosa, 215. seqq. Animalia quæ
 habet, quadrupedia domestica, 220
 seqq. Quadrupedes quæ ibi reperiun-
 tur sylvestres, 232. seqq.
 Etites lapis, qui nascitur in Ægypto,
 cur quibusdam aquilinis dictus, 147.
 cuius sint figuræ, 147. quidam ex il-
 lis cum quatiuntur obstrepunt alium
 intus lapillum continentes, 148
 quem in Medicina usum præstent, 148
 Acontia sive Jaculum serpens qui in
 Ægypto & Æthiopia maxime obser-
 vatur, 211. cur ita dictus sit, 211
 Agiromia liber ita dictus Arabicæ elo-
 quentiæ continens regulas, 85
 Alabastrites candidus in Ægypto duplex
 nascitur durus unus alter fragilis,
 qui inter Gypsa reponitur, 142. est
 & tertius mellei coloris, 143. Quem
 in Medicina usum hi lapides præstent,
 & quomodo dissolvantur, 143
 Alalandici lapides coloris nigerrimi, 143
 Alexandria quam ampla & majestuosus
 fuerit vestigia ejus adhuc dum decla-
 rant, 16. duo capita marmorea in-
 tegra ibi effossa, alterum Cleopatæ al-
 terum M. Antonii, 16. aer cur ibi
 longe insalubrior quam antea est, 16.
 unde cives partem mari adjacentem
 frequentius habitant, 16, 17. Virida-
 ria ibi pulcherrima & fructus optimi,
 17. ibi die Veneris orandi tem-
 pore omnes Christiani adibus suis
 includuntur & quare, 92, 93
 Allium in usu apud Ægyptios frequen-
 tissimo, 174. ex Italia illuc convehi-
 tur & maximo venditur pretio, 174
 quosnam in Medicina usus obtineat, 174
 Althæa in Ægypto copiosa & ejus usus
 in Medicina frequens, 156
 Allocæ in Ægypto meliores quam ali-
 bi, 202
 Alumina cujusque generis, copiosa in
 Ægypto, 150
 Anacalinteria Ægyptiorum sunt pretio-
 sissima, 55
 Anguillæ in Ægypto brachium crassitu-
 dine æquant, 202. usus earum insa-
 lubris est & quodam tempore exitialis
 & quare, 202
 Anguria Indica quænam sit, 65
 Annonæ caritatem vel copiam Ægyptii
 quomodo prævideant, 8, 9
 Antimonium, decoctum ex eo collyrii
 modo instillatum ad tuendam oculorum
 & sanitatem & gratiam est utilissi-
 mum, 128
 Antispodium quomodo Ægyptii parant,
 150. ad virium robur adhiberi so-
 let, 150
 Arabes latiori sensu omnes Mauros com-
 prehendant, 78. proprie sunt a qui-
 bus Mabemetes ortus est, 78. bi in
 montibus & desertis sub tentoriis de-
 gunt, 78. Turcas capitali profe-
 quuntur odio, 78. illorum magna
 animositas & fortitudo, 78. nullo ex-
 ercitiî genere delectantur præterquam
 armis quibus victum quæritant, 79.
 arte equitandi perissini, 79. inge-
 nii illorum vivacitas & humanitas
 summa, 79. venatione maximopere
 delectantur, 79, 80. a nullo unquam
 populo sunt subacti, 80. filii Regis
 illorum fortitudo summa & incredibi-
 lis, 81, 82. Stipendia illis persol-
 vunt Turcæ metu devastationis agro-
 rum suorum, 82. locum muris cin-
 ctum nunquam ingrediuntur, 82.
 fidem datam illorum nullus unquam
 violavit, 82. illorum fortitudinis
 exemplum alterum, 82, 83
 A12

RERUM MEMORABILIUM.

- Arabica eloquentia in Ægypto plurimum excolitur*, 85. libri de illa compositi, 85
- Arabicae literæ quot sint numero*, 86
- Arzuele templum Cairi maximum*, 20
- Apes in Ægypto copiosæ, & quanto ibi studio alantur*, 204
- Apium Ægyptium in Ægypto copiosum*, 158
- Aqua Nili*, 158
11. *ipsius bonitas & præstantia, Ægyptius usus in Medicina apud ejus corp^s frequens*, 12, 13. *potu & ora calida & sicca ut ut macra & extenuata pingua fiunt*, & *quænam hujus rei sit ratio*, 12, 13, 125, 26
- Aquæ a meridie in septentrionem currentes a quibusdam bonitate non commendantur, & an recte*, 12
- Arbores perpetuo virentes in Ægypto inveniantur complures*, 7
- Argilla vilior in Ægypto cæmenti loco est*, 138
- Artemisia alba ubinam in Ægypto nascatur*, 190
- Arum Ægyptiacum an sit Ægyptiorum colocassia*, 168
- Arundines Sacchariferae in Ægypto copiosæ*, 160
- Asini in Ægypto equis neque commodo incesu neque celeritate quidquam cedunt*, 221. *ephippii loco parvum tapetem super dorsum illorum sternunt*, 222. *quomodo ab onagris differant*, 222
- Aspides serpentum genus omnium maxime exitiale, in Ægypto copiosi*, 207. *tres illius observantur species*, 207, 208, 209. *illorum morsus quænam excitent symptomata*, 209. *an cicurari & mansuescere possint*, 209
- Assis herba quædam ad augendam venerem Ægyptiis adhiberi solita*, 133
134. *quomodo ex ea electuarium Bernavi paratur*, 135
- Astrologia Judiciaria in Ægypto maxime excolitur*, 85, 87
- Atriplex herbae genus in Ægypto copiosum*, 157, 158
- Aves in Ægypto viventes*, 197. *segg.*
- Auster in Ægypto muros vitiat*, 29
- B.
- Bach Abiad, & Bachi Asued Arabibus est vitiligo alba & nigra*, 73
- Baieram dies apud Mauros festivi in memoriam sacrificii Abrahami instituti*, 96
- Balnea apud Ægyptios in usu sunt frequentissimo, & quibus in iis medicamentis utantur*, 123, 124
- Balnea Cairi plurima tam publica quam privata*, 23
- Balsamum in Ægypto non nascitur, sed planta ejus ex Arabia felici illuc adfertur*, 191. *usus illius in Medicina præstantissimus*, 192
- Basilisci Serpentes summe exitiales cujus figura esse & ubinam copiosius vivere credantur*, 212
- Bassa apud Ægyptios quinam sit et annuum ipsius stipendium*, 43. *cur plurimumque sit Eunuchus*, 45, 46
- Behem album & rubrum planta quæ nascitur in Ægypto, cujus sit figura*, 180. *an radices ejus sint calidæ & sicca*, 181
- Bellonius Pyramidas in partibus septentrionalibus aliquid passus esse falso credidit*, 29. *refutatur ratione putei in Pyramide majore cur fuerit exstructus*, 32
- Bernavi electuarium ad augendam Venerem adhiberi solitum quomodo componatur*, 135
- Bers remedium ad augendam Venerem quomodo componatur*, 135
- Bigi (Paulus) Mathematicus & Mechanicus summus*, 31. *usum putei in Pyramide majore exstructi detexit*, 32
- Bissalphaltum, eo condita videntur Ægyptiorum cadavera*, 36
- Boves in Ægypto pingues & pulcherrimi*, 227

I N D E X

- Brassica raposa** & florida in *Aegypto* copiosa, 157
- Bubali** in *Aegypto* maximi & pulcherrimi, 228
- Buceidam** planta ad *Venerem* movendam omnium præstantissima, 180. an in *Aegypto* nascatur dubium 180
- C.**
- Cadavera** *Aegyptiorum* condita Vid. *Mumia*,
- Cairum** civitas, an antiqua sit *Memphis* 17, 18. Duplex, antiqua quæ manibus cingitur altera quæ extramœnia cernitur 18. arx ibidem pulcherrima & amplissima, 18, 19, 20. Templâ habet complura & maxima 20. horreum *Aegypti* ibidem exstructum 21. maxima ibidem civium copia, 21. ædes ibid. tam plebeiorum quam nobilium magnificentissime, 22, 23. Balnea ibi multa tam publica quam privata, 23. Innumeras habet vias noctu portis clausas, 24. Plurima etiam viridaria quæ rotarum artificio irrigantur, & quænam ibi nascantur arbores, 26, 27. emporium *Orientis* est celeberrimum & quævis aromatum genera ad eam convehuntur, 27. Ex quadrupedibus, ex volatilibus & aquatilibus quænam habeat animalia, 27, 28. Itineris, quod singulis annis ex ea urbe ad *Mecham* devotionis causa fit, descriptio, 57, 58, 59
- Calculorum** productionem potus aquæ *Niliacæ* prohibet, & calculos genitos expellit, 13
- Calicem** cum hostia & duabus tedis accensis cur *Aegyptii* in templorum atque ædium parietibus depingant, 39, 40, 41
- Callas** Planta in *Aegypto*, quæ ob odoris suavitatem incredibilem diligentissime ab agricolis alitur, 193. aqua ex floribus ejus parata ad vires roborandas remedium omnium est optimum, 193.
- an *Avicennæ* innotuerit, 192, 193. Variæ inter banc & *salicem* differentia, 194
- Callitriches** simiarum genus aliis mansuetius & fidius, cur ita dicta & quænam inter has & *Cynocephalos* intercedat differentia, 242, 243. varia illarum figura, 243, 244, 245
- Caloyeri**, sacerdotes *Christianorum* in *Aegypto* Græcorum, 97
- Cameli** in *Aegypto* & *Arabia* copiosissimi propter insigne, quod ex illis percipitur commodum, sancta animalia dicti, 223. Triplex illorum genus, 223. *Schoenanthi* flores depascuntur, 182
- Camelæ** quam parum comedant & bibant, 79. ab *Arabibus* cur maximi æstimatæ, 80, 224. Illarum lac ad varios morbos remedium omnium præstantissimum, 225
- Camelopardelus** cujus sit figura, 236
- Cancerus** parvissimus incredibili cursus velocitate præditus, qui observatur in litore maris *Alexandriæ*, 203
- Cances** in *Aegypto* copiosi sed omnes fere *Leprosi* & qui id fiat, 230. summa *Aegyptiorum* erga illos humanitas, 230, 231
- Canities**, quomodo eam *Aegyptii* retardent, 124
- Caphic** liber *Arabicus* de linguæ hujus eloquentia tractans, 85
- Capilli** ut sint pulcri & longi quibus medicamentis utantur *Aegyptii*, 124
- Capræ** in *Aegypto* copiosæ & admodum disciplinabiles, 229. quædam ex illis aures, extremitate sua terram contingentes habent, 229
- Carceris** Arcana dicti descriptio, 112, 113
- Cedria**, cur ea non condita videntur *Aegyptiorum* corpora, 37
- Ceraustes**, Serpentum genus in *Aegypto* copiosum, 209. cujus sit figure & an cornicula habeat in capite, 209, 240
- Ca.

RERUM MEMORABILIMUM.

- Calchantis in Ægypto varii generis re-**
peritur, 150
- Chameleones animalia lacertosa in Æ-**
gyptiis stirpibus frequentia, 215. tor-
rido sunt aspectu at nihil adferunt
noxæ, 216. dentibus carent, 216.
mirus in illis muscarum venatus, 216.
Duplex sunt differentia & utrius-
que figura, 216
- Chamira, ita dicta sunt Ægyptiis ra-**
dices, quas Pharmacopœi, pro legiti-
mo hermodactylo venditant, 184, 185
nihil habent facultatis purgatoris,
sed mulieres Ægyptiæ iis utuntur ut
evadant pingues, 185, 186. an sint
Colchici Græcorum, 187
- Champsini venti in Ægypto perniciosi,**
unde ita dicti, & quando flare inci-
pant 4, 5
- Chamus Dictionarium Arabicum absolu-**
tissimum, 85
- Chelidonia Aspidis serpentis species cu-**
jus sit figura, 208. illius morsus quæ-
nam excitent symptomata, 209
- Cheropotamus animal Niliacum cujus**
sit figura, 245, 248
- Chersæa Aspidis serpentis species cujus**
sit figura, 208. illius morsus quænam
excitent Symptomata, 208, 209
- Chiromantia in Ægypto summo opere ex-**
colitur, 87
- Christiani in Ægypto non ita nunc liti-**
bus vexantur ut ante et quomodo id
obtinerint, 91, 92
- Christiani Copti Eutychis sequuntur**
heresim, 101. sub unius Patriarchæ
disciplina vivunt, 101. admodum sunt
religiosi, 101, 102. quomodo parum ab-
fuerit quin Romanæ Ecclesiæ obedien-
tes facti fuissent, 103-109. quidam
ex illis in deserto D. Macarii asperri-
mam ducunt vitam, 113, 114
- Christiani Græci in Ægypto quam pro-**
fitantur vitam, 97. immunitatem
habent a vectigalibus, 98
- Cibi quibus utuntur Ægyptii, 63-73**
- Cichoreum in Ægypto copiosum, 155**
radicibus ejus saccharo conditis, ne a
caloribus ledantur, utuntur Ægyptii,
155
- Ciconiæ in Ægypto copiosæ, 199**
magno ibi in honore habitæ quod ser-
pentes occidant, 199
- Circulatores in Ægypto admodum sunt**
faceti & bestias quasi erudunt, 61
- Colchicus, ejus radix pro diverso anni**
tempore, quo e terra effoditur, varia
pollet facultate, 188, 189
- Collyria duo ad conciliandam oculis gra-**
tiam Ægyptiis maxime familiaria,
228, 129
- Colocassia radix, quam Nilus producit,**
vel longa est vel rotunda, 166. planta
ejus in Ægypto sterilis est in pere-
grino autem solo aliquando floret, 169,
167. an Arum Ægyptiacum sit, 186.
an antiquorum faba Ægyptia sit, 169,
170, 171, 172, 173
- Colossus Ægyptius, saxum marmoreum**
maximum, in quo facies ingens ex-
sculpta visitur, 33. per majorem
Pyramidem ingressum habuisse vide-
tur, 34
- Columbæ ab Ægyptiis tabellariorum lo-**
co adhibentur & cur, 44
- Columbus ita dictus piscis volans in**
Ægypto, 198, 199
- Comœdiæ ab Ægyptiis in Nili flumi-**
nis incisione instituuntur, 60. admi-
rabili & incredibili arte per umbras
in scenam productas sepe represen-
tantur, 60, 61
- Coriandrum five Corianum in Ægy-**
pto copiosum, & usus ejus in fercu-
lis parandis frequentissimus, 156
- Crabrones in Ægypto copiosi, 205**
- Crocodylus bestia inmanissima in Ægy-**
to ubinam frequentior observatur, 218.
cur circa insulam Deltam inveniantur
paucissimi, 218. quam facile a rusti-
cis, uno vel duobus capiatur, 218
cujus sit figura, 218. quemadmo-
dum

I N D E X

diem os illius ab excrementis carniū in dentibus relictis avicula quædam rostro suo purget, 219
Crocodilus, ipſius caro comesta ad venerem augendam maxime confert, 132
Cultura agrorum in Ægypto propter Nilii fluminis inundationem nulla opus est, 6
Cusſas cibi genus maximum in Medicina uſum præſtans, 69
Cyaneus lapis in Ægypto punctis aureis micans, 149. *quem in Medicina præſtet uſum*, 149
Cynoccephali ſiniarum genus maxime libidinoſum & induſtrium, 240, 241
varie illarum figuræ, 241, 242
Cyperus eſculentus, radícula parua non longe a Nilo in terra proveniens, 175
D
Damiata civitas ad Nilum flumen, ipſius deſcriptio, 38. *via ab hac civitate juxta Nilum flumen, unica, quæ in tota Ægypto reperitur*, 39
elta inſula, cur ita dicta & ubinam jaceat, 14. *propter fecunditatem inſula aurea Arabibus dicta*, 14. *Orixa, ſacchari, & ſalis albiſſimi copia ibi ſumma*, 14. *urbs ejus præcipua Finè*, 14. *piſcibus & fructibus ſcattet*, 14, 15
Dentiſſicia quibus utuntur Ægyptii ad præſervandos dentes a carie & putredine, 129, 195
Dipſas utrum viperæ ſpecies an ſui generis ſerpens ſit, 210, 211. *illius morſus enexplebilem inducit ſitim*, 21. *ab eo læſi an curari poſſunt*, 211
Ditrè ita dicitur Arabibus pterygium, 75
Dorſi labore mulieres præque Ægyptiæ laborant, 77
Draco verus an fabuloſus ſit ſerpens, 212, 213
Dromades, Camelorum genus velociſſimum, in Ægypto & Arabia copioſi, 223, 224. *quis illorum in bello ſit uſus*, 224

E
Ebnagel ducam liber omnia medicamenta tam ſimplicia quam compoſita exhibens, 119
Elephantiaſis tam Arabum quam Græcorum in Ægypto graſſatur, 76, 77
Elephas animal omnium maxime diſciplinabile, 236. *quomodo probroſcide ſuo antiquos capitis dolores ſanet & qui id fiat*, 236, 237
Endivia in Ægypto copioſa, 155. *radices ejus ſaccharo conditæ a caloribus præſervant*, 155
Epidemici morbi quinam ſint Medicis, 73. *in Ægypto ſæpe graſſantur*, 74, 77
Equi in Ægypto præſtantiſſimi, 47, 220, 221
Equites Ægyptii omnium mortalium dexterrimi, 47, 48
Eteſiæ venti in Ægypto aërem maxime temperatum & ſalubrem reddentes, 5, 6
F
Faba Ægyptia, figura ejus Mattheolo delineata videtur ſicilitia, 168. *niſquam in Ægypto reperitur*, 169
Falcones in Ægypto præſtantiſſimi & copioſi, 200
Federicus Imperator, ipſius inſtitutum Hieroſolymam ex Mabometanorum Dominio liberandi quem ſortitum fuerit exitum, 39, 40, 41. *quid de omni hac re ſentiendum*, 41, 42
Feminae in Ægypto non niſi impetrata a Præſecto venia & ſoluto ipſi veſtigali artem meretriciam exercere poſſunt, 62. *illis templa ingredi non licet*, 92. *poſt mortem non in Paradifum ex Mabemetis lege, ſed in alia quædam loca amœna veniunt*, 92. *ita plerumque ſunt pingues ut locum mutare vix poſſint*, 185
Ficilia Ægyptii habent varia & quam ex materia ea conficiant, 55, 56, 138
Fiſtula lignea vel ex alia materia in adibus

RERUM MEMORABILIMUM.

bus Cairi ad excipiendum ventum septentrionalem, 22, 23
 Formicæ in Ægypto copiosæ, 205
 Fructus, quos possunt, Arabes, siccos reponunt, & postea toto anno aqua emolitos assunt, more optimo, 66
 Fuè urbs insulæ Delta præcipua, 14
 omnium ad victum pertinentium copia ibi incredibilis, 14, 15

G.
 Arabes duplex habent gutturale & non gutturale, 86
 Gait provincia in Ægypto, ubi smaragdorum puteus est, 144
 Gallinæ in Ægypto numerosissimæ, 200
 nunquam ibi gloriunt sed pulli radiis solaribus excluduntur, 200
 Gallinæ Numidica in Ægypto pretiosissimæ sunt, 201
 Gazellæ in Ægypto copiosæ & cuius sunt figuræ, 232
 Generandi facultatem, quibus remediis Ægyptii præservant, 130 seqq.
 Gemmæ in Ægypto quanam nascantur, 144
 Geomantia ars quædam divinatoria in Ægypto & summo opere ibi exculta, 87
 Gienalazar templum Cairi maximum, 20.
 Gymnasium in eo templo celebre, 20
 Giemen, male per hanc vocem Syria intelligitur, cum Arabibus notet Arabiam felicem, 69
 Glires in Ægypto copiosi & esui grati, 233, 234
 Granatis (syrupus de) inter leniter solventia præstantissimus quomodo conficiatur, 15

H.
 Arabes habent triplex, 86
 Hæmorrhoids, serpens summe exitialis, cuius sit figuræ, & quomodo interimat, 211
 Hebræi in Ægypto plurimi sunt & plerique vestigia publica conducunt, 115

Hermodactylus herba in Ægypto copiosa, ad podagricos & arthriticos dolores tollendos utilissima, 183. is, qui in Pharmacopœorum officinis reperitur, non est legitimus neque quidquam facultatis purgatorie habet, 184, 185.
 186. an sit species Colchici, 188
 Herniæ carnosæ in Ægypto admodum sunt frequentes, 74, 75. trium magnitudine insignium exemplum, 75
 Hippopotamus cuius sit figuræ, animal Niliacum, 245, 246, 247
 Hirundines duplicis generis in Ægypto inveniuntur, 198
 Horreum Ægypti Cairi exstructum, 21.
 singulo septennio tritico repletur & quomodo per id tempus triticum illud conservetur, 21
 Hyosciamum album circa Pyramidas magnas in ea planicie copiosum, 179

J.
 Aspidæ in Ægypto varii generis nascuntur plurimi, 147. optimi ex illis Heliotropii dicti, 147. inter illos quidam est, qui limonis succo tinctus sponte hinc inde moveatur, 147
 Ibis magno in honore apud Ægyptios habita, quod serpentes occidat, 199.
 Duplex in Ægypto invenitur candida una altera nigra, 199. Clysteriorum usum ab hac ave cognitum fuisse tradunt, 199, 200
 Ichneumon vespa genus, quod Phalangium oppugnat, 204, 205. sanguinis est expertus, 204
 Ichneumon sive mus Pharaonis muris genus sylvestre cuius sit figuræ & indolis, 234. mures mustelas felesque occidit & ex rapina vivit, 235. naturale illius adversus Crocodilum & Aspidæ odium, 235
 Jesri liber Arabicus linguae Arabicæ declinationes continens, 85
 Incisio Nili quomodo & quam ob causam fiat, 9, 10. ad hanc Christianis accedere non licet, 10
 In-

MULIQUANT DOME IX MUSIER

Insecta que in Ægypto vivunt animalia,
204. seqq.

Inuasionibus Arabes homines a variis
morbis præservant & obortos tollunt, 120

Iosephus, ipsius domicilii vestigia Cairi
supereffe putant quidam, 21. quomo-
do septennio incorruptum conservave-
rit frumentum, 21

Iris in Ægyptum maxime defertur ex
Græcia vel Syria, 181. Maximi ab
Arabibus æstimatur, 181

Judaici lapides cur ita dicti & cujus sint
figuræ, 149. quem in Medicina usum
præsent, 149

Juvenæ sylvestres in Ægypto copiosæ
& cujus sint figuræ, 233. utrum boves
Africani an bubali veterum sint, 233

K.
Kali herba, ex qua uisla parantur cine-
res, Ægyptus abundat, 151, 158

L.
Lac nutricis an probum sit super specu-
lum expeririuntur Ægyptii, 126

Lacerta Chalcidica, v. Seps.

Lapides varii generis qui in Ægypto
reperiuntur, 142, 143

Lactuca Ægypto propria & aliis præ-
stantior, an, sicuti Galenus voluit, de-
leteriam habeat frigiditatem, 63, 64,
153, 154. probi sanguinis effetrrix
est, 64, 154

Lacus in Ægypto hieme siccati, adve-
niente nova aqua ex aucto Nilo pisci-
culos generant ex putri materia esui
jucundissimos, 202

Lens & oriza duo præcipui Turcarum
cibi, 68

Leones in Ægypto non ita mansueti
redduntur ut his in venatu pro canibus
utantur; 237

Lepores in Ægypto rari sunt, 232

Ligustrum in Medicina usum præstat
maximum, 125, 192. aqua ex eo
extracta ad quos morbos depellendos
profit, 125, 192. oleum quod ex eo
conficitur, 193

Lites in Ægypto quomodo pertractantur
91

Lotus Ægyptia an Nymphaeæ species sit,
161. seqq. mirabiles illius ad solem
conversiones, 161. Coctas ejus radi-
ces per tres menses comedunt Ægyptii,
165 an verum sit Ægyptios ex ejus
seminibus panes conficere, 165.

Lupi in Ægypto duplo minores sunt,
232

Lupus inter Niloticos pisces primus, vi-
tulo sæpe major quam vili vendatur
pretio, 201. pinguisissimus est & sua-
vissimus, 202

M.
Maligni morbi, quinam ita Medicis
audiant, 74

Maliffæ gallinæ in civitate Cairi anse-
rum magnitudine, 27

Malva in Ægypto copiosa, 155. ejus
usus in Medicina, 155, 156

Mahemetana religio quid doceat, 89. seqq.

Mahemetes quomodo populo persuaserit le-
gem, quam ipsi ferebat, ab ipso Deo
esse præscriptam, 97, 98

Margaritiferae quaedam majores concha in
Ægypto reperiuntur ex quibus vasa con-
ficiuntur, 106

Marianus (Paulus) Gallorum in Ægy-
pto consul, ipsius labor & industria de
Christianis cum Romana Ecclesia con-
ciliandis, 103-109. quomodo ob eam
rem consulatu fuerit spoliatus & quid
deinde de eo fuerit deliberatum, 110.
seqq.

Marmora in Ægypto cujusque coloris
plurima inveniuntur, 142. seqq.

Mas, Leguminis genus maximum in Me-
dicina usum præstans, 86. utrum
hoc pisa sint Galeni, 69, 177

Masvæ urbs Cairum, Ægyptiis ita dicta.
v. Cairum.

Matarea locus extra Cairum civitatem;
& domuncula ibidem extructa cultu
B. Virginis celebris 24

Mauri, illorum religio, 19. seqq. illorum
119-

RERUM MEMORABILIMUM.

monachi & coetus religiosi 93, 94. je-
junium singulis annis habent 32.
dierum, 95
Medici in Ægypto non totam profiten-
tur artem sed tantum quandam ejus
partem, 119, 128
Mensium suppressione Ægyptiæ muli-
eres raro laborant, 13
Meretrices in Ægypto, quotannis certum
vestigal Præfecto pendere debent, 62
Mesiag lignum quoddam quo Ægyptii
dentes fricant, 129, 195, 196
Metallica quæ in Ægypto observantur
medicamenta, 150, 151
Milium Æthiopicum in Ægypto copia-
sum, & cujus sit figura, 177
Mithridatium ad venerem angendam
Ægyptus familiare neque valetudini
nocet, 133
Mogni liber Arabicus de linguae hujus
elegantia agens, 85
Morbi in Ægypto grassantes, 73-77
& quomodo curentur,
Morochus lapis terra quædam est quæ
in Ægypto effoditur, & cur ita a
Dioscoride vocetur, 139-149, 150
Morphaea an nomen sit Arabicum, 77
Mosch planta similis Bammia, qua
Mosch legitimum adulterant, 191
Mugiles varii generis in Nilo observan-
tur, 202
Muli in Ægypto innumeri, & velocis-
simi, 222
Mumice medicata Ægyptiorum cadave-
ra, & in perpetuum duratura, qui-
bus condita sint, 35, 36. intus conti-
nent semper aliquod idolum, 35. dif-
ferunt a corporibus arena siccatis, 37
Mures in Ægypto diversi generis copio-
sissimi, 234
Mus Pharaonis v. Ichneumon
Musæ in Ægypto copiosæ & oculis
molestissimæ, 207

N.

Necromantia in Ægypto maximopere
exculta, 87, 88
Nilus flumen inundatione sua agros in
Ægypto reddit fertiles 6. ipsius in-
crementum, dimensio, et incisio ad
agros irrigandos, 8. 9. 10. ipsius
Aquæ bonitas et præstantia, usque
in Medicina frequentissimus, 11. 12.
13. 76. duas ad usum ciborum radi-
ces producit et quænam sint illæ, 161
170. quoniam producat pisces, 201.
sequ.

Nitrum Ægyptiorum an antiquis fue-
rit cognitum, 141. usum in
Medicina præstat maximum, 140 sa-
por ejus pungens & amarus est, 141
duo ejus genera, 141
Noctuæ in Ægypto copiosissimæ, 198
Nubes servi apud Ægyptios vilissimæ,
52, 53
Nubia, incolarum ibi fides summa, 53
serpentes ibi longissimi, hominis
crassitie, capita instar bovis habentes,
& herba ad illos fugandos, 213
Nymphææ pulvere ligustro mixto in
febre ardente utuntur Ægyptii, 125

O.

Oculos quomodo Ægyptii ab inflamma-
tionibus præservant, 127, 128
Onagri uno armati cornu in Arabia
multi, 233
Ophylinus serpens disciplinæ aptissimus
& circulatoribus Ægyptiis ob id maxi-
me utilis, cujus sit figura & quam
miro procedat modo, 213, 214, 215
Opium Ægyptii eo ad augendam Vene-
rem utuntur, sed tandem Atropiam
parit, 133. alia ex eo ortæ ma-
la, 133

Oryza Turcis in deliciis habita, 61, 177
P.
Pantheræ in Ægypto copiosæ & cujus
sit figura, 238 longe animosiores sunt
Pardo, 238. excrementum odoratum
Zebetum

INDEX

- Parpaver** *Ægypto nascitur nigrum & album*, 159. albi in *Medicina* usus, 159, 160. ex nigro capitibus contusis succum exprimunt, quem pro opio venditant, 160, 179
- Papyrus** planta in *Nilo* flumine nascentes, 160
- Pardi** in *Ægypto* copiosi, cujus sint figurae & indolis, 237, 208. non facile cicurantur at circuratis ad venandas *Gazellas* utuntur, 238, 299
- Periploca** ubique locorum vivens planta. Pestilentes morbi quinam sint, 73
- Pestis** in *Ægypto* frequens & us plurimum vebemens est, 74
- Phalangium** quomodo ab *Ichneumone* conficiatur, 204, 205
- Philonium** *Ægyptii* eo utuntur ad augendam *Venerem*, 133. miram in corpus humanum vim exserit, 133-134. incommoda, quæ exinde oriuntur, 34
- Ptyas** *Aspidis* serpentis species virus suum in hominem expuit, 207. ejus figura, 308. ab eo demorsi voluptate intereunt, 318
- Piper** longum planta in *Ægypto* copiosa, cujus sit figura, 158
- Pisces** volantes in *Ægypto*, 198, 199
- Pisces** qui in *Nilo* flumine & *Ægypti* lacubus inveniuntur, 201. seqq. illorum ova sale condita in vicinas mittuntur insulas, 203
- Pisciculorum** mirabilis ex putri materia in lacubus *Ægypti* generatio, 202
- Plantæ** esculentæ in *Ægypto* nascentes, 153. seqq.
- Podagra** antiquata *Ægyptii* non laborant, 184. hermodactilus legitimus utilissimus contra illam remedium, 183. seqq.
- Porphyrites** in *Ægypto* copiosus, 143. ex hoc lapide columna *Pompeji* & aliæ quæ *Cairi* exstant sculptæ sunt, 143
- Potus** quibus utuntur *Ægyptii*, 73-74.
- Psittaci** in *Ægyptum* complures ex *Æthiopia* convehuntur, 200. majores disciplinae capaces, 200
- Psyllium** in *Ægypto* copiosum, 182. seminum illius in *Medicina* usus præstantissimus, 182
- Pterygium**, oculorum dolor, *Ditré* Arabibus non *Zeber* dictum, 75
- Pyramides** Regum *Ægyptiorum* sepulcra 28. duarum ex illis majorum descriptio, 28, 29. quomodo ad majoris ex illis duabus fastigium ascendatur, 29. qualis ad eam ingressus pateat, 29. quomodo sese intus habeant, 30, 31. peteus ibidem repertus & ad quem usum, 32. Minor altera Regine cujuspiam esse creditur, sed neque ingressum neque adscensum extrinsecus admittit, 33
- R.**
- Ramices** cujusque generis morbi *Ægypti* sunt patrii, 74, 75
- Ranæ** in *Ægypto*, excepta *Pelusia* & *Damiata*, non inveniuntur, 202
- Rassit** oppidum antiquis *Canopus* dictum illius descriptio, 27, 31
- Rhinoceros**, ex ipsius cornu *Ægyptii* multi parant vascula, 56
- Rosæ** in *Ægypto* copiosæ 19. communium, quas vocant, in *Medicina* usus, 10
- Rupeum** *Alumen* factitium in *Ægypto* multo præstantius eo, quod fit in *Italia*, 150
- S.**
- Sal** in *Ægypto* est optimum 140. in terræ superficie crescit, 140
- Sapores** qui tantum septem numero esse voluerunt quosdam intellexere, 141, 142
- Sbechie** campus extra urbem *Cairum* amoenissimus, 25
- Scarificatio** crurum apud *Ægyptios* ad huc dum exercetur, 119
- Schænanthus**, fœnus odoratus in *Arabia* nascitur omnium præstantissimus, 181. cur flores illius non ita in magna copia suppetant, 182
- Scholopendræ** terrestres in *Ægypto* copiose

RERUM MEMORABILIMUM.

- pioſæ, 207
Scincus animal amphibium in aqua & in terra vivens in Ægypto frequens, 217. illius ad venerem movendam vis maxima, 217. cujus fit figuræ 217, 118
Scoletitis, lapis juxta radices montis Sinai naſcens, cujus fit coloris & figuræ, 141. quem in Medicina uſum præſtet 149
Scorpiones, in Ægypto alii albicantes alii virides tertium genus non datur, 205 iſtus illorum adeo exitiales ſunt ut nulla contra illos valeat antidotus, 205, 206. oleum ex illis ad Medicinæ uſum paratur, 205. Mauris ita familiares ſunt ut illos non lædant, 206
Segetes quando in Ægypto matureſcant, 6
Seps animal lacertofum, & lacerta Chalcidica vocata, in Ægypto frequens, & an venenata ſit, 215
Seps ſive Sepedo ſerpens ſumme exitialis & quomodo interimat, 211
Sepulcra Ægyptiorum fuere cubacula intra ſaxeam Pyramidum planitiem excavata, 34. qualis ad ea pateat ingreſſus, 35
Sergius, primum Chriſtianus, Mahometana dein ſectæ auctor præcipuus 97. quomodo Mahometem in Lege ipſius promulganda adjuverit, 97. exitus ipſius miſerrimus, 98
Serpentes in Ægypto cujuſvis generis copioſi, 217. ſeqq. in Nubia provincia inveniuntur longiſſimi, hominis craſſitie, capita bovis inſtar habentes & herba ad illos fugandos ibi nata, 213
Serpentes quidam ab Ægyptiis comeduntur, 71
Serpentinus Lapis, cur ita dictus ſaſpis quidam parvus, 147
Servæ apud Ægyptios triplici colore diſtinguuntur, & quenam ſint prætioſiores, 49, 50
Servos inter opes Ægyptii numerant, 49. plerique ex Nubia & Abiſſinia Ægyptum convehuntur, 49
Sefami planta in Ægypto copioſa, 158 oleum ex eo confectum præſtantius eſt oleo olearum, 158
Sife liber in Medicina optimus & utiliſſimus, 118
Silex quidam in Ægypti montibus naſcitur, in quo ſilvæ herbarum & arborum quaſi pictæ imagines cernuntur, 146, 147
Simiæ varii generis ex Æthiopia in Ægyptum mercaturæ couſſa convehuntur, 240. variæ illarum figuræ, 241, 242
Sitis in Ægypto aegris eſt periculoſiſſima, 76
Smaragdi pretioſiſſimi in Ægypto ubi effodiantur, 144, 145. an in compoſitione electuarii de gemmis præſcribantur, 145. quomodo ab Arabibus vocentur, 145
Solum in quibusdam Ægypti locis ita nitroſum eſt, ut corpora ibi ſepulta in Munias ſiccentur, 37
Sone borreum Ægypti Cairi exſtructum v. borreum.
Sphinx Ægyptia, ipſius deſcriptio, 33, 34
Spodium Metallicum quem in Medicina præſtet uſum, 150, 151
Stirpes quæ in Ægypto naſcuntur, 152, 153
Stomachi cruditate plerique Ægyptii laborant, 77
Struthiocameli in Ægypto copioſiſſimi 200
Sues in Ægypto copioſi & cur a Turcis in ſtabulis una cum equis alantur, 230

I N D E X

- T.
- T**abaxir, caute hac vox a Medicis accipi debet propter duplicem ejus significationem, 150, 151
- Tamaxir** gummi Indicum, facultatem habens refrigeratorem, 150, 151
- Terræ**, quas Ægyptus producit, 137, 138, 139
- Testudines** in Nilo nascuntur omnium maximæ, 202. ex operimentis ejus usque quaquam rotundis & amplis clypeos conficiunt, 203. Illarum caro si bene coquatur esui suavis est, 203
- Theriaca** Ægyptiorum quomodo parantur, 209 an sitim inducat, 210, 211
- Theriaca** ad Venerem augendam Ægyptiis familiaris, 133. qui ea utuntur secunda utuntur valetudine, 133
- Tigres** leonis sunt quam simillimæ & nunquam mansuescunt, 237
- Triphera**, variis ex ea compositionibus ad augendam Venerem utuntur Ægyptiis, 133
- Triticum** quomodo in borreo Cairi exstructo per septennium conservetur, 21 quo tempore in Ægypto seratur, 175
- Trochilus** avicula, quemadmodum ea Crocodilum ab excrementis carniū in dentibus relictis purget, & volente os claudere Crocodilo iterum evadat, 219
- Turdi** car de Ægypto pinguiissimi 148
- V.
- V**asa apud Ægyptios in usu sunt murrhina. 55. an in Ægypto conficiantur, 145 ex qua materia fiant 145, 146. vim continent venenis resistendi, 146
- Z.
- V**enæ sectio ad præveniendos morbos in Ægypto est frequentissima, 126
- Venereos** actus quibus remediis Ægyptii excitent, 130 seqq. 180
- Veneris** dies apud Mauros veluti festus est, 92. ea die omnes Christiani Alexandria a Mauris ædibus suis orandi tempore includuntur, & quam ob causam, 92, 93
- ervecēs quidam in Ægypto usque adeo pingues habent caudas ut ad juvandum incessum rotulas ligneas illis supponent, 229. illorum caro omnibus aliis præfertur, 228
- Vespæ** in Ægypto copiosæ, 204
- Viz** Cairi quæ sunt innumera noctu portis ligneis clauduntur, 24
- Vinum** Ægyptiis ex Mahemetis Lege non nisi coctum bibere licet, 90. 91 si hiberint qua poena afficiantur 126
- Vipera** Avicennæ legitima cujus sit figura & coloris 210
- Vitiligo** alba & nigra in Ægypto est frequens, 77. quomodo utraque Arabibus dicatur, 77
- Urli** in Ægypto non ita copiosi & ovibus non majores neque ita feri, 232
- Vulpes** in Ægypto non ita copiosi & minores, 232
- Z.
- Z**amarut, perperam creditur ab Arabibus ita dici smaragdus 145
- Zebetum**, ita dicitur excrementum odoratum, quod Pantheræ ex testibus exsudant, 239. maximo venditur pretio & plerumque adulteratur, 239

185

~~at~~

2105

Seymour